

TOIVAKKA

Elämisen elementit.

TILINPÄÄTÖS 2025

SISÄLLYSLUETTELO

1. KUNNANJOHTAJAN KATSAUS	1
2. TALOUS LUKUINA.....	3
3. KUNNAN HALLINTO JA SIINÄ TAPAHTUNEET MUUTOKSET	4
4. YLEINEN JA OMAN ALUEEN TALOUDELLINEN KEHITYS.....	9
4.1. KESKI-SUOMI JA TOIVAKKA	9
4.2. OLENNAISET MUUTOKSET KUNNAN TOIMINNASSA	20
4.3. KUNNAN HENKILÖSTÖ.....	21
4.4. YMPÄRISTÖASIAT.....	21
4.5. MUUT EI-TALOUDELLISET ASIAT	22
4.6. ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ	23
4.7. ARVIO MERKITTÄVIMMISTÄ RISKEISTÄ JA EPÄVARMUUSTEKIJÖISTÄ SEKÄ MUISTA TOIMINNAN KEHITTÄMISEEN VAIKUTTAVISTA TEKIJÖISTÄ.....	31
4.8. SELONTEKO SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMISESTÄ	36
4.9. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY	39
5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS.....	40
5.1. YHDISTELMÄ KONSERNITILIPÄÄTÖKSEEN KUULUVISTA YHTEISÖISTÄ	40
5.2. KONSERNIN TOIMINNAN OHJAUS	40
5.3. OLENNAISET KONSERNIA KOSKEVAT TAPAHTUMAT	40
5.4. ARVIO KONSERNIN TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ	43
5.5. SELONTEKO KONSERNIVALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ	44
5.6. KONSERNITILINPÄÄTÖS JA SEN TUNNUSLUVUT	46
6. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS.....	50
6.1. KUNNAN TILINPÄÄTÖS JA TUNNUSLUVUT	50
7. RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET	52
8. KOKONAISTULOT JA MENOT.....	54
9. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT.....	55
9.1. TULOSLASKELMA	55
9.2. RAHOITUSLASKELMA	56
9.3. TASE.....	57
9.4. KONSERNINTULOSLASKELMA	59
9.5. KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA	60
9.6. KONSERNITASE.....	61
10. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	63
10.1. KÄYTTÖTALouden JA TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	64
10.2. VEROTULOJEN ERITTELY.....	64
10.3. RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN	65
10.4. YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA.....	66
10.5. TARKASTUSLAUTAKUNTA.....	69
10.6. KESKUSVAALILAUTAKUNTA.....	70
10.7. KUNNANVALTUUSTO.....	71
10.8. HALLINTOPALVELUT	72
10.8.1. KUNNANHALLITUS	73
10.8.2. HALLINTO- JA TALOUSOSASTO.....	77
10.8.3. ICT JA TIETOSUOJA.....	80

10.8.4. ELINKEINOTOIMI	84
10.9. SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	89
10.9.1. SIVISTYSTOIMEN HALLINTO	90
10.9.2. PERUSOPETUS	93
10.9.3. ESIOPETUS	102
10.9.4. VAPAA SIVISTYSTYÖ	105
10.9.5. KULTTUURITOIMI	107
10.9.6. VAPAA-AJAN PALVELUT	115
10.9.7. NUORISOPALVELUT	120
10.9.8. VARHAISKASVATUS	123
10.9.9. HYVINVOINTIPALVELUT	129
10.10. KUNTAYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	133
10.10.1. KUNTAYMPÄRISTÖPALVELUJEN HALLINTO	135
10.10.2. YHDYSKUNTASUUNNITTELU	138
10.10.3. LUPA- JA YMPÄRISTÖJAOSTO	140
10.10.4. JÄTEHUOLTO	146
10.10.5. YHDYSKUNTATEKNISET PALVELUT (LIIKENNEVÄYLÄT, PUISTOT JA YLEISET ALUEET)	148
10.10.6. TOIMITILAPALVELUT (KIINTEISTÖT, SIIVOUS-, KIINTEISTÖN- JA RUOKAHUOLTOPALVELUT)	151
10.10.7. MAA- JA METSÄTILAT	156
10.10.8. VESI- JA VIEMÄRIHUOLTOLAITOS	158
11. VESIHUOLLON TOIMINTAKERTOMUS	160
YLEISTÄ	161
KEHITYSNÄKYMÄT	161
HALLINTO JA HENKILÖKUNTA	162
VEDENKULUTTAJAT	162
KÄYTTÖ-/PERUS JA LIITTYMISMAKSUT	162
VESILAITOKSET JA VERKOSTO	164
TALOUSVESI	164
VALVONTATUTKIMUSOHJELMA	166
JÄTEVEDEN PUHDISTAMINEN	166
OLENNAISET MUUTOKSET VESIHUOLTOLAITOKSEN TOIMINNASSA	168
VERKOSTON RAKENTAMINEN	168
KÄYTTÖTARKKAILUN YHTEENVETO	168
LUPAMÄÄRÄYSTEN TOTEUTUMINEN	169
VESISTÖKUORMITUS	170
ARVIO MERKITTÄVIMMISTÄ RISKEISTÄ JA EPÄVARMUUSTEKIJÖISTÄ SEKÄ MUISTA TOIMINTAAN	172
VAIKUTTAVISTA TEKIJÖISTÄ	172
TALOUS	173
12. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	179
12.1. TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	179
12.2. TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	181
12.2.1. TASEEN VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT	181
12.2.2. TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT	183
12.2.3. VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT	184
12.2.4. YMPÄRISTÖASIOIDEN HARKINNANVARAINEN ESITTÄMINEN	184
12.2.5. HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT	185
13. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINTARKASTUSMERKINTÄ	187

1. KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Vuoden 2025 talousarvion tavoitteet johdettiin kuntastrategian pohjalta. Kunnan talous on vahvemmalla ja kestävämmällä pohjalla, tilikauden tulos oli ylijäämäinen, 362 181 euroa. Uutta pitkäaikaista lainaa ei otettu.

Rakentajan raksarahan rinnalla Muksuraha otettiin käyttöön 1.1.2025, ja yhteistyö kunnan tonttien mainostamisesta ja markkinoinnista Habita Oy:n kanssa jatkettiin. Yrityspalveluseteli oli käytössä, ja tiivis yhteistyö yrittäjien ja yrittäjäjärjestön kanssa jatkui ja lisääntyi entisestään. Monikanavainen viestintä, kuten some, printti ja radio, toi kuntaa näkyviin ja kuuluviin, pääpainona olivat raksa- ja muksuraha, tapahtumat sekä Toivakan tonttitarjonta.

Liikunta- ja kulttuuritapahtumat toteutuivat suunnitelman mukaan. Tapahtumista laadittiin sisäinen tapahtumakalenteri. Poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä työskenteli läpi vuoden.

Toivakan kunnan päivitetyn kuntastrategian visiona on "Yhdessä toimiva Toivakka tuntuu kodilta". Elämisen elementeiksi, eli strategisiksi kärjiksi, on nostettu "Yhdessä toimiva Toivakka", "Uuden ajan maalaisidylli" ja "Toivakka tuntuu ja tunnetaan". Arvoina pidetään edelleen mukana "oppiva ja kehittyvä", "avoin ja rohkea" sekä uutena parina "aito ja yhteisöllinen".

Yhdessä toimiva Toivakka -strategian osalta kunnan väkiluku laski 41 henkilöllä ja nettomuutto oli -3 henkilöä, joten emme onnistuneet tavoitteessa. Kunnan väliluku oli vuoden 2025 lopussa 2 308. Suurin selittävä tekijä väkiluvun kehitykseen oli suuri kuolleisuus (44). Syntyneiden lasten määrä pysyi samalla tasolla kuin vuonna 2024 (17), mutta kuolleisuus lisääntyi 16 henkilöllä edellisestä vuodesta. Luonnollinen väestönlisäys oli -27. Väkilukuun vaikutti myös poikkeuksellisen suuri nettomaahanmuutto (-11). Toivakan vetovoima on kasvanut lisääntyneen myönteisen julkisuuden ja näkyvyyden kautta. Myönteinen vetovoima on näkynyt lisääntyneenä osallistujamääränä eri tapahtumissa, kelpoisten hakijoiden määrissä avoimissa työpaikoissa sekä lisääntyneinä yhteydenottoina etenkin vuokra-asuntojen osalta.

Vuokra-asuntotilanne on kohentunut edellisestä vuodesta, kun Kiinteistöosaakeyhtiö Toivakanhakan talouden tervehdyttämishjelman mukaisesti osaa rakennuskannasta on myyty markkinaehtoiselle toimijalle, joka kunnostaa ja vuokraa asuntoja eteenpäin.

Laadukkaat varhaiskasvatus- ja esi- ja perusopetuspalvelut, kelpoinen ja osaava henkilöstö, sopivankokoiset lapsi- ja opetusryhmät sekä riittävät ja laadukkaat opetusmateriaalit ovat olleet Toivakan kasvun ja kehityksen kulmakivenä.

Monipuoliset tapahtumat, kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä liikuntapaikat ovat edistäneet kaikenikäisten toivakkalaisten hyvinvointia. Yhteistyö Puulan seutuopiston kanssa on kehittynyt ja lisääntynyt. Kolmannelta sektorilta olennaisen tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat mm. 4H (VAKA- ja perusopetus) sekä seurakunnat koulunuorisotyössä. Poikkihallinnollinen yhteistyö hyvinvointityöryhmässä sekä hyvinvointialueen kanssa ja kuntaverkostossa on ollut tärkeää.

Tiivis yhteistyö yrittäjäjärjestön kanssa tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämiseksi sekä yrittäjille suunnatut tilaisuudet ja palvelut ja kunnan henkilöstöressurssin hyödyntäminen yritysten tukena on ollut kunnan elinvoimatyölle korvaamattoman tärkeää.

Uuden ajan maalaisidylli -strategian osalta monipuolinen tapahtumatarjonta läpi vuoden kaikenikäisille on ollut keskeistä. Kodin ja koulun välinen yhteistyö, kuten vanhempaintoimikunta ja vanhempainyhdistys, ovat olleet tärkeitä yhteistyökumppaneita kouluille, ja

varhaiskasvatuksen yhteistyö kotien kanssa on lisääntynyt. Kunnan ja hyvinvointialueen välinen vuoropuhelu on lisääntynyt. Keski-Suomen hyvinvointialue päätti käyttää optiovuoden mahdollisuutta Toivakan kunnalta vuokraamien tilojen suhteen. Ainoastaan Toivakan kirjaston tilojen yhteydessä toimiva kotihoidon palvelut tulevat siirtymään Toivakan terveysasemalle/palvelupisteeseen, koska Toivakan kunta tarvitsee kyseiset tilat nuorisotilakäyttöön ja nykyiset Vakkarin nuorisotilat päiväkodin käyttöön. Muutostyötä on valmisteltu syksyn 2025 aikana.

Kankaisten kyläkoulu ja Ruuhiryhmä tuottavat laadukkaita varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetuspalveluita alueen lapsiperheille, myös yli kuntarajojen.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan -strategian osalta Toivakka on näkynyt paljon mediassa. Toivakka Ralli ja Markkinat/Vakkafest/Toivakkahölkä sekä esimerkiksi elokuvayhteistyö ovat tehneet Toivakkaa tunnetuksi. Tapahtumat ja markkinointitoimet, kuten raksa- ja muksuraha sekä maksuton varhaiskasvatus, ovat olleet tärkeitä uusia avauksia. Ulkoista viestintää on lisätty sivistys- ja hyvinvointipalveluissa sekä varhaiskasvatuksen puolella. Vuosittainen hyvinvointitapahtuma ja kuukausikirjeet on vakiinnutettu osaksi toimintaa. Uusille asukkaille on jaettu info-kassit, ja kotoutumisen edistämiseksi on järjestetty info-tilaisuus sekä avoin kohtaamistilaisuus. Kesällä 2025 järjestettiin myös ensimmäistä kertaa kesäasukkaiden ilta Vanhassa Pappilassa, jossa kunnan työntekijät sekä kausiasukkaat pääsivät kohtaamaan sekä keskustelemaan yhdessä.

Kun vuotta 2025 peilataan kuntastrategiaan ja sen painopisteisiin sekä vuodelle 2025 asetettuihin toiminnallisiin tavoitteisiin, voidaan havaita, että Toivakan kunta kulkee oikeaan suuntaan niin talouden kestävyuden kuin kuntalaisten hyvinvoinnin osalta. Tästä suuri kiitos kuuluu Toivakan kunnan henkilöstölle, joka on omalla työllään mahdollistanut kaiken sen hyvän työn, joka näkyy myös tilastoissa ja tuloksissa. Kiitos kuuluu myös seurakunnille, yhdistyksille, seuroille ja yrityksille, yrittäjäjärjestölle sekä kunnan luottamushenkilöille, joiden kanssa kuntaa on yhdessä kehitetty. Kunnan kehittämistyö on maratonmatka, jossa tuloksia saavutetaan pitkäjänteisellä suunnittelulla ja yhteistyöllä.

Kuluneesta vuodesta kiittäen ja lennokkaita uusia askelia toivottaen,

kunnanjohtaja,

Touko Aalto

2. TALOUS LUKUINA

Asukasluku
12/2025
2 308

Henkilöstömäärä
12/2025
100

Työttömyysprosentti
12/2025
10,6

Verotulot
5,64 M€

Valtionosuudet
2,7 M€

Tilikauden ylijäämä
362 181 €

Toimintakulut
9,0 M€

Toimintatuotot
1,85 M€

Velka **5,4 M€**

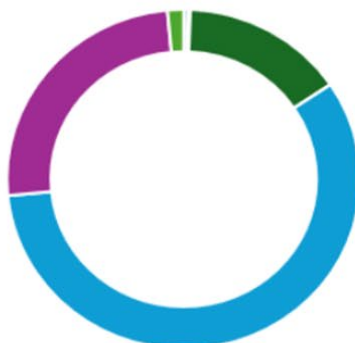
2 340 € / asukas

Investoinnit (brutto)

755 455 €

Toimintakulut

■ Kunn anvaltuusto 0,39 %	■ Tarkastuslautakunta 0,21 %
■ Hallintopalvelut 14,99 %	■ Sivistys- ja hyvinvointipalvelut 57,86 %
■ Kuntaympäristöpalvelut 25,08 %	■ Lupa- ja ympäristöjaosto 1,47 %

3. KUNNAN HALLINTO JA SIINÄ TAPAHTUNEET MUUTOKSET

Valtuusto

Valtuustossa oli 21 valtuutettua ja paikkajako oli vuoden 2025 päättyessä seuraava

Suomen Keskusta r.p.	10
Suomen Sosialidemokraattinen puolue r.p.	4
Kansallinen Kokoomus r.p.	1
Perussuomalaiset	3
Vasemmistoliitto	1
Kristillisdemokraatit	2

Valtuuston puheenjohtajana toimi Sinikka Jäntti (KESK) ja varapuheenjohtajana Juha Juusela (PS).

Uuden valtuustokauden alkamisen (1.6.2025) jälkeen kunnanvaltuusto myönsi eron Satu Manniselle valtuutetun tehtävästä, kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston suhteellisten vaalien vaalilautakunnan jäsenyyksistä ja sivistys- ja hyvinvointilautakunnan varajäsenyydestä. Samalla valtuusto valitsi Elina Ikäheimosen kunnanhallituksen jäseneksi, sivistys- ja hyvinvointilautakunnan varajäseneksi Aaro Pitkäsen, kunnanvaltuuston suhteellisten vaalien vaalilautakunnan jäseneksi Topi Saarelaisen ja kutsui Topi Saarelaisen varsinaiseksi valtuutetuksi ja Lauri Niemen varavaltuutetuksi.

Terhi Salokkaalle myönnettiin ero varavaltuutetun tehtävästä, kuntaympäristölautakunnan jäsenyydestä ja lupa- ja ympäristöjaoston varajäsenyydestä. Kunnanvaltuusto valitsi kuntaympäristölautakunnan jäseneksi Jenni Hakalan ja lupa- ja ympäristöjaoston varajäseneksi Päivi Viialan.

Valtuusto kokousti kuusi kertaa ja käsitteli 79 pykälää.

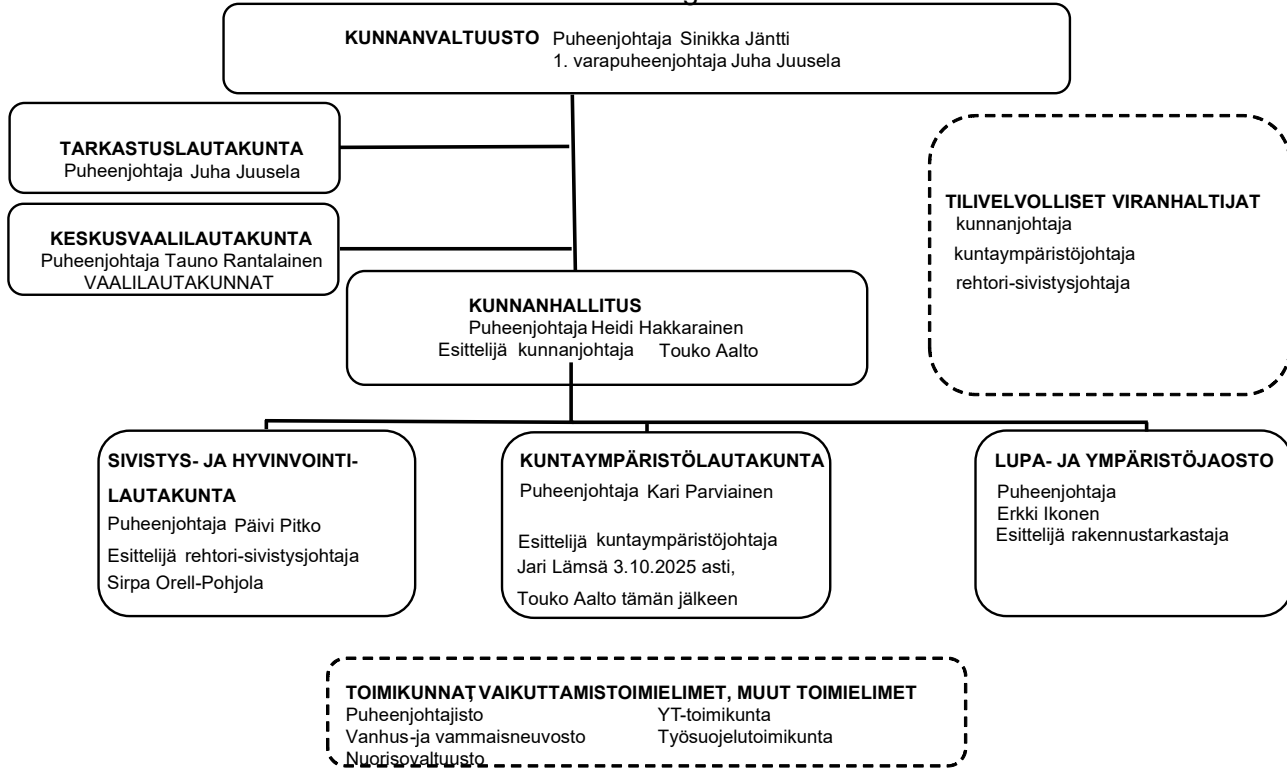
Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen kokoonpano vuoden 2025 lopussa

Heidi Hakkarainen (Kesk.)	Juho Torppa (Kesk.)
Seppo Sirenius (SDP)	Pentti Kovanen (SDP)
Marko Kilpeläinen (Kesk.)	Erkki Ikonen (Kesk.)
Janne Karanta (Kesk.)	Katriina Markkanen (Kesk.)
Elina Ikäheimonen (Kok.)	Markku Kauppinen (KOK)
Inka Keteli (SDP)	Marjut Valkonen (SDP)
Veli Pekka Vihinen (KD)	Johanna Ripatti (KD)

Puheenjohtajana toimi Heidi Hakkarainen (Kesk.) ja varapuheenjohtajana Seppo Sirenius (SDP). Kunnanhallitus kokousti 17 kertaa ja käsitteli 241 pykälää.

Toivakan kunnan hallinto-organisaatio 31.12.2025

Tilivelvollisia ovat kunnanjohtaja, kuntaympäristöjohtaja, rehtori-sivistysjohtaja, kunnanhallituksen jäsenet, lautakuntien jäsenet ja jaoston jäsenet.

Kuntastrategia on kunnanvaltuuston hyväksymä strategia, josta kunnan kaikki keskeisin päätöksenteko, suunnittelu ja kehittäminen johdetaan. Kuntalain 37§ mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategia tulee tarkistaa vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.

Toivakan kunnanvaltuusto on hyväksynyt päivitetyn kuntastrategian 14.2.2022 §:ssä 5. Strategiaprosessissa hyödynnettiin verkkopohjaista kyselyä, jonka avulla luotiin koonti edelliskauden valtuustolle strategian painopisteistä ja prosessista sekä osana brändityötä kuntalaiskysely.

Vuoden 2025 talousarvion tavoitteet johdettiin kuntastrategian pohjalta:

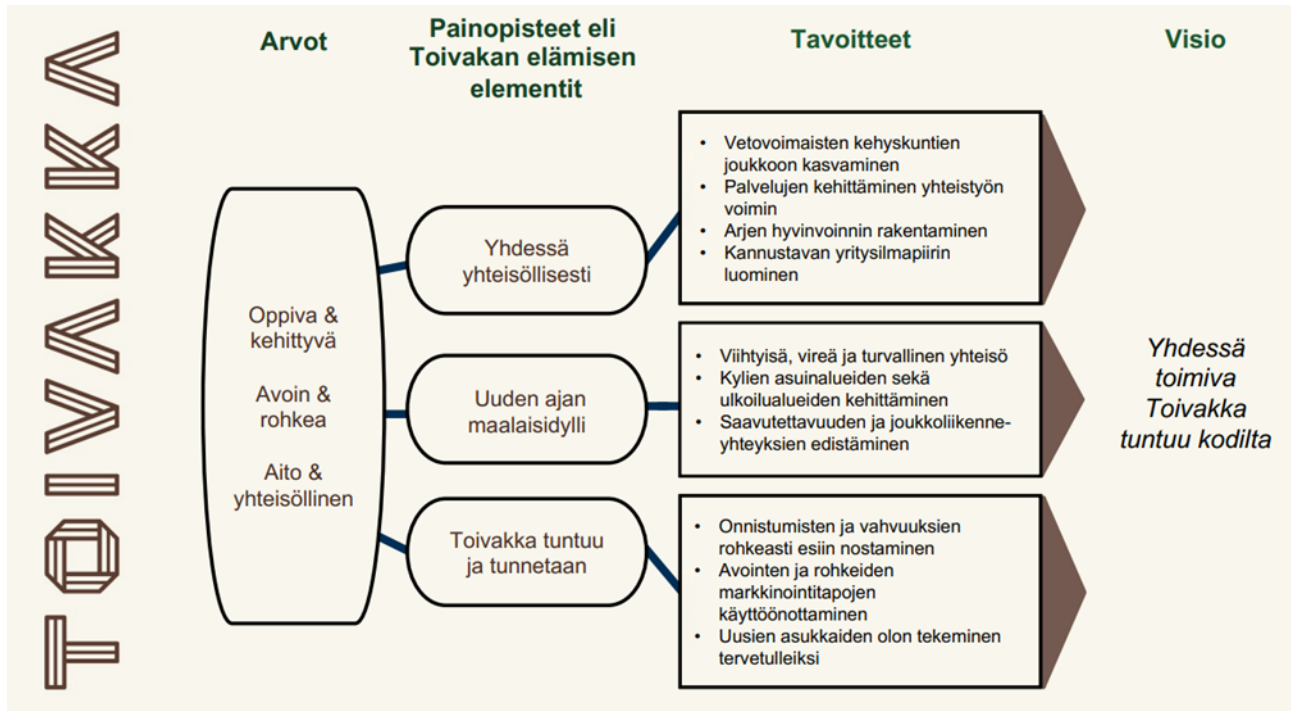
- kunnan talouden vahvistaminen ja talouden kestävydestä huolehtiminen
- ennaltaehkäisevä toiminta ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen
- osallistuminen aktiivisesti kunta- ja seutuyhteistyöhön, kunnan edunvalvonta sekä yhteistyön rakentaminen hyvinvointialueen kanssa
- digitalisaation hyödyntäminen työmenetelmien kehittämiseksi
- yritys- ja omakotitonttimyynnin ja markkinoinnin tehostaminen
- yritystoiminnan ja elinvoiman kehittäminen - harrastusmahdollisuuksien ja kulttuuritarjonnan ylläpitäminen ja lisääminen

- osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Vuoden 2025 talousarvion tavoitteet toteutuivat osittain:

- ✓ Kunnan talous on vahvemmalla ja kestävämmällä pohjalla, tilikauden tulos ylijäämäinen, 362 181 euroa. Uutta pitkäaikaista lainaa ei otettu.
- ✓ Terveyskeskus säilyy palvelupisteenä, jonne keskitetään toimintoja. Omalääkärikokeilu Toivakassa. Keski-Suomen hyvinvointialue hyödynsi vuokratilojen osalta optiovuotta. Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen toiminta alkanut. Toivakan kunta ottanut näkyvästi kantaa hankintalain uudistamiseen.
- ✓ Rakentajan raksaraha käytössä ja niitä on myönnetty 4 kpl. Yhteistyö kunnan tonttien mainostamisesta ja markkinoinnista Habita Oy:n kanssa jatkuu.
- ✓ Yrityspalveluseteli käytössä, tiivis yhteistyö yrittäjien ja yrittäjäjärjestön kanssa. Monikanavainen viestintä: some, printti ja radio. Pääpainona raksa- ja muksuraha, tapahtumat sekä Toivakan tonttitarjonta. Muksuraha otettiin käyttöön 1.1.2025
- ✓ Liikunta- ja kulttuuritapahtumat toteutuneet suunnitelman mukaan. Tapahtumista sisäinen tapahtumakalenteri. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistettiin muun muassa erilaisten tapahtumien, kesä- ja kausiasukkaiden illan sekä kunnan ja yrittäjien vapaaehtoisen iltatilaisuuden kautta. Kuntalaisten aktiivisuutta tuettu tukemalla Toivakka-hölkä-tapahtumaa Paikkalanvuorella sekä Toivakka MTB-kisaa Huikon maastopyöräreitillä.
- ✓ Poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä työskennellyt läpi vuoden.

Toivakan kunnan päivitetyn kuntastrategian visiona on **"Yhdessä toimiva Toivakka tuntuu kodilta"**. Elämisen elementeiksi, eli strategisiksi kärjiksi on nostettu **"Yhdessä toimiva Toivakka"**, **"Uuden ajan maalaisidylli"** ja **"Toivakka tuntuu ja tunnetaan"**. Arvoina pidetään edelleen mukana "oppiva ja kehittyvä", "avoin ja rohkea" sekä uutena parina "aito ja yhteisöllinen".

Kun vuotta 2025 peilataan vuoden 2025 talousarvion tavoitteiden lisäksi kuntastrategiaan, kuntastrategiaa on toteutettu hyvin, mutta kuntastrategiaan kirjatuihin tavoitteisiin ei ole vielä päästy haluttuihin tuloksiin.

Yhdessä toimiva Toivakka

- ✓ Kunnan väliluku laski 41 henkilöllä ja nettomuutto oli -3 henkilöä. Kunnan väliluku oli vuoden 2025 lopussa 2 308. Emme onnistuneet tavoitteessa.
- ✓ Toivakan vetovoima työpaikkana on kasvanut, kunta saanut paljon kelpoisia hakijoita avoimiin työtehtäviin.
- ✓ Kysyntä ja kiinnostus Toivakkaa kohtaan on lisääntynyt saatujen yhteydenottojen perusteella, vuokra-asuntotilanne parantunut hieman, mutta edelleen riittämätön tarpeeseen nähden.
- ✓ Laadukkaat varhaiskasvatus- ja esi- ja perusopetuspalvelut: kelpoinen ja osaava henkilöstö, sopivankokoiset lapsi- ja opetusryhmät, riittävät ja laadukkaat opetusmateriaalit
- ✓ Monipuoliset tapahtumat, kirjasto- ja kulttuuripalvelut ja liikuntapaikat ovat olleet onnistuneita toimia, joilla kaikenikäisten toivakkalaisten hyvinvointia on edistetty.
- ✓ Yhteistyö Puulan seutuopiston kanssa on kehittynyt ja lisääntynyt
- ✓ Kolmannelta sektorilta olennaisen tärkeitä yhteistyökumppaneita: mm. 4H (VAKA- ja perusopetus); seurakunnat, koulunuorisotyö;
- ✓ Poikkihallinnollinen yhteistyö hyvinvointiryhmässä sekä hyvinvointialueen kanssa ja kuntaverkostossa

-
- ✓ Tiivis yhteistyö yrittäjäjärjestön kanssa tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämiseksi sekä yrittäjille suunnatut tilaisuudet ja palvelut ja kunnan henkilöstöresurssin hyödyntäminen yritysten tukena.

Uuden ajan maalaisidylli

- ✓ Monipuolinen tapahtumatarjonta läpi vuoden kaikenikäisille
- ✓ Kodin ja koulun välinen yhteistyö: vanhempainoimikunta ja vanhempainyhdistys tärkeä yhteistyökumppani kouluille, varhaiskasvatuksen yhteistyö kotien kanssa
- ✓ Kunnan ja hyvinvointialueen välinen vuoropuhelu lisääntynyt
- ✓ Kankaisten kyläkoulu ja Ruuhiryhmä tuottaa laadukkaita varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetuspalveluita alueen lapsiperheille, myös yli kuntarajojen

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

- ✓ Toivakka näkynyt paljon mediassa. Toivakka Ralli ja Markkinat/Vakkafest/Toivakka-hölkä sekä elokuvayhteistyö.
  - ✓ Tapahtumat ja markkinointitoimet. Raksa- ja muksuraha sekä maksuton varhaiskasvatus. Hakan tervehdyttämistoimet vuokra-asuntotilanteen parantamiseksi.
  - ✓ Ulkoista viestintää lisätty sivistys- ja hyvinvointipalveluissa sekä varhaiskasvatuksen puolella. Vuosittainen hyvinvointitapahtuma ja kk-kirjeet vakiinnutettu osaksi toimintaa.
  - ✓ Uusille asukkaille info-kassit ja kotoutumisen edistämiseksi järjestetty info-tilaisuus sekä kotoutumisen tueksi yhteisöllistä toiminnallista tekemistä.
-

4. YLEINEN JA OMAN ALUEEN TALOUDELLINEN KEHITYS

4.1. Keski-Suomi ja Toivakka

Yleinen taloudellinen kehitys

Suomen talouden toipuminen otti takapakkia kuluvan vuoden aikana. Ongelmana on kotimaisen kysynnän puute. Tulojen kasvusta huolimatta kotitalouksien kulutus ei ole kasvanut. Rakentamisen toipuminen odottaa asuntomarkkinoiden selkeämpää piristymistä. Epävarmuus niin taloudessa kuin maailmalla on saanut suomalaiset kotitaloudet lykkäämään hankintapäätöksiä.

Ulkoinen kysyntä on sen sijaan ollut hieman odotettua vahvempaa. Yhdysvaltojen tullien vaikutus on toistaiseksi jäänyt vähäiseksi, ja maailmantalous sekä -kauppa ovat kasvaneet kohtuullisesti. Tämä on heijastunut myös vientiin. Lisäksi tuotannolliset investoinnit antavat aihetta odottaa parempaa kasvua tulevina vuosina.

Vuonna 2025 bruttokansantuotteen (BKT) kasvu jää 0,2 prosenttiin. Suomen talouden tuotannon taso on nyt selvästi alle potentiaalisen tuotannon tason, ja talouden odotetaankin toipuvan tulevina vuosina. Vuonna 2026 kasvu on 1,1 prosenttia, 1,7 prosenttia vuonna 2027 ja 1,6 prosenttia vuonna 2028.

Suomen talouden ongelmat eivät tule ensisijaisesti ulkoisesta kysynnästä. Maailmantalous on kasvanut ennakoitua nopeammin, vaikka epävarmuustekijöitä on paljon. Euroalueen talous on toipumassa, joskin maiden väliset erot kasvussa ja näkymissä ovat varsin suuria. Yhdysvalloissa talouskasvu hidastuu, kun tullien vaikutukset heijastuvat yhä laajemmin nostaten hintoja ja hidastavan kulutuksen kasvua. Nousevissa talouksissa kasvu jatkuu ripeänä. Epävarmuudesta huolimatta maailmankaupan näkymät ovat kokonaisuutena melko myönteiset.

Tavaravienti on kasvanut vuonna 2025, vaikka Yhdysvaltojen tullit varjostavatkin näkymiä. Osin kasvuun ovat vaikuttaneet laivatoimitukset, mutta myös kysynnän toipuminen euroalueella on vahvistanut vientiä. Myös tuonti on ollut kasvussa. Vielä tänä vuonna nettoviennin vaikutus kasvuun on positiivinen, mutta jatkovuosilla puolustushankinnat ja muut investoinnit nostavat tuontia enemmän kuin mitä viennin odotetaan kasvavan.

Kotitalouksien ostovoiman kasvu on vuonna 2025 hidasta johtuen heikosta työllisyystilanteesta, sosiaalietuuksien leikkauksista ja kulutusverojen korotuksista. Käytävissä olevan reaalityulon ennakoitaan kasvavan noin puoli prosenttia, ja ostovoimaa tukee lähinnä keskiansioiden nousu.

Vuosina 2026–2027 ostovoiman kasvu kuitenkin vahvistuu, kun työllisyys paranee, palkankorotukset jatkuvat, inflaatio on maltillista ja ansiotuloverotus kevenee. Kulutuksen heikko tilanne ei selity pelkästään tulojen hitaalla kasvulla. Työmarkkinoihin, geopoliittiseen tilanteeseen ja julkisen talouden sopeuttamistarpeisiin liittyvät epävarmuudet ovat painaneet kuluttajien luottamusta poikkeuksellisen pitkäkestoisesti.

Realitytulojen kasvu olisi viime vuosina sallinut selvästi nopeamman kulutuksen kasvun, mutta nyt on kasvanut säästäminen. Kuluttajahintojen nousu on syksyllä uudestaan hidastunut alle euroalueen keskiarvon, kun kulutusverojen korotusten vaikutus hintojen muutokseen on pääosin ohi. Inflaatiota hillitsevät edelleen energian ja tuontihintojen lasku. Palveluiden hinnat nousevat yhä, tänä vuonna erityisesti terveystalouden maksujen takia. Inflaation ennustetaan myös pysyvän maltillisena.

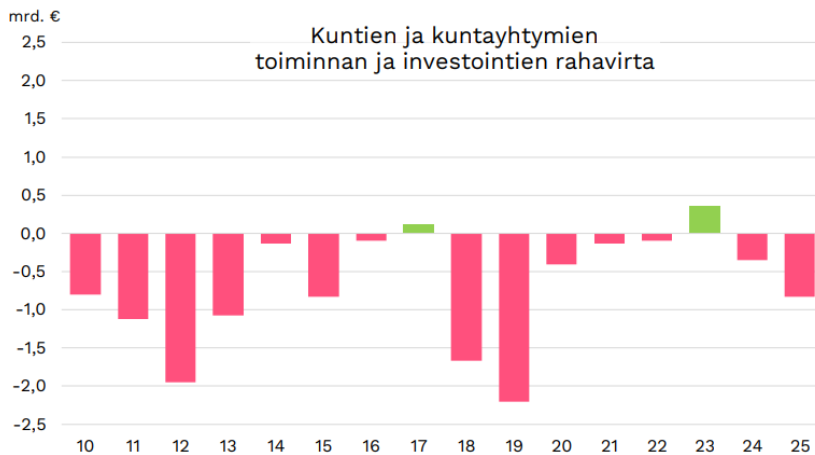
Inflaatio on 0,4 % vuonna 2025 ja nousee asteittain 1,9 prosenttiin vuoteen 2028 mennessä. Inflaatiota ylläpitävät jatkossakin palveluiden hinnat, kun taas energian ja tavaroiden hintojen nousu pysyy vaimeana. Kulutus on pysynyt vuonna 2025 edellisvuoden tasolla.

Investoinneissa pohja on ohitettu ja käänne varovaiseen kasvuun on alkanut. Vuonna 2025 investoinnit kasvavat vajaat 2 prosenttia, mutta ensi vuodesta alkaen kasvu nopeutuu. Kasvua vetävät erityisesti energiasiirtymä, puolustushankkeet ja asuntomarkkinoiden asteittainen elpyminen. Aineettomat investoinnit ovat vahvassa kasvussa, samoin kone- ja laiteinvestoinnit, joita puolustushankinnat vauhdittavat.

(valtiovarainministeriö, taloudellinen katsaus, talvi 2025)

Kuntatalouden tila heikkeni odotetusti vuodesta 2024. Toiminnan ja investointien rahaviralla mitattuna kuntataloudessa oli yli 800 miljoonan euron alijäämä vuonna 2025. Kuntien kulut kasvoivat vuonna 2025 lähes pelkästään työllisyyden hoidon aiheuttamien lisäkulujen vuoksi.

Kuntatalouden kokonaistilanne heikkeni vuodesta 2024

Toiminnan ja investointien rahavirta on rahoituslaskelman välitulos, jonka **negatiivinen** määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Positiivinen määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

lähde: Valtiohallinnon Tilastokeskus: Manner-Suomen kunnat ja kuntayhtymät

KUNTA
LIITTO

Manner-Suomen kunnat ja kuntayhtymät toiminnan ja investointien rahavirralla mitattuna kuntatalous alijäämäisiä. Velkamäärä kasvoi 700 miljoonaa euroa eli +3,4 prosenttia vuodesta 2024. Tilikauden tulos oli +0,7 miljardia euroa vuonna 2025. Kertaluonteiset erät paransivat tulosta, energiayhtiöiden osuuksien myynti sekä yhtiöittämiset paransivat tulosta sadoilla miljoonilla euroilla.

Kunnat ja kuntayhtymät	Ennusteet vuodelle 2025			
	Miljardia euroa	Syksy 2024	Kevät 2025	Syksy 2025
Toimintakate	-16,1	-15,6	-15,4	-15,2
Verotulot	14,5	14,3	14,1	13,9
Vuosikate	2,5	2,9	3,0	3,2
Tilikauden tulos	-0,5	0	0,4	0,7
Investoinnit	-5,2	-4,9	-4,9	-4,8
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1,9	-1,6	-1,1	-0,8
Lainakanta	22,5	22,4	22,5	20,9
BKT-ennuste 2025, %-muutos	1,7 %	1,3 %	1,0 %	0,2 %

Kuntatalouden kokonaistilanne

Tilinpäätösarviot 2025: lähde Valtiokonttori, Kuntaliitto, ennusteet: VM:n kuntatalousohjelma ja Taloudellinen katsaus

Keski-Suomi

Talouden syvin ahdinko on takana päin, mutta pitkä odotus kasvun selvästä ja pysyvämmästä käännteestä jatkui yhä alkuvuonna. Tammi–kesäkuussa 2025 Keski-Suomen ja koko maan yritysten yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi 1,0 % edellisvuoden vastaavasta ajasta. Vientiliikevaihto kasvoi Keski-Suomessa 2,3 % ja koko maassa 6,2 %. Alkuvuodelle leimallista oli vahvaa ensimmäistä neljänneistä seurannut heikko toinen neljännes, jota painoi kasvanut kauppasodan uhka.

Päätoimialoilla liikevaihto kasvoi tai pysyi ennallaan tammi–kesäkuussa 2025. Romahduksen kokeneella rakentamisen alalla liikevaihto kasvoi alkuvuonna Keski-Suomessa 7,7 %, kun koko maassa kasvua kertyi vain 1,4 %. Alan syöky oli Keski-Suomessa koko maata jyrkempi, mutta myös toipuminen näyttäisi – hieman yllättäenkin – selvästi ripeämmältä. Yksityisissä palveluissa yritysten liikevaihto kasvoi Keski-Suomessa 2,7 % ja koko maassa 2,8 %. Teollisuudessa ja kaupan alalla liikevaihto polki paikallaan. Epävakaa geopoliittinen tilanne luo jännitteitä talouteen ja toimintaympäristöön, mikä heijastuu erityisesti teollisuusyrityksiin. Toisaalta globaali epävarmuus vauhdittaa puolustusteollisuutta ja sitä tukevaa muuta teollisuutta. Kaupan alan kasvua hyydyttää kuluttajien varovaisuus.

Yritysten henkilöstömäärän pitkä yhtäjaksoinen lasku jatkui edelleen alkuvuonna 2025. Vuoden alkupuoliskolla yritysten henkilöstömäärä laski Keski-Suomessa 1,3 % ja koko maassa 2,0 %. Henkilöstömäärä väheni huolestuttavasti kaikilla päätoimialoilla. Työmarkkinat reagoivat talouden käännteisiin viiveellä eikä toistaiseksi hauras talouden käänne riitä piristykseksi. Työmarkkinat odottavat kipeästi vahvempaa ja pysyvämpää talouskasvua.

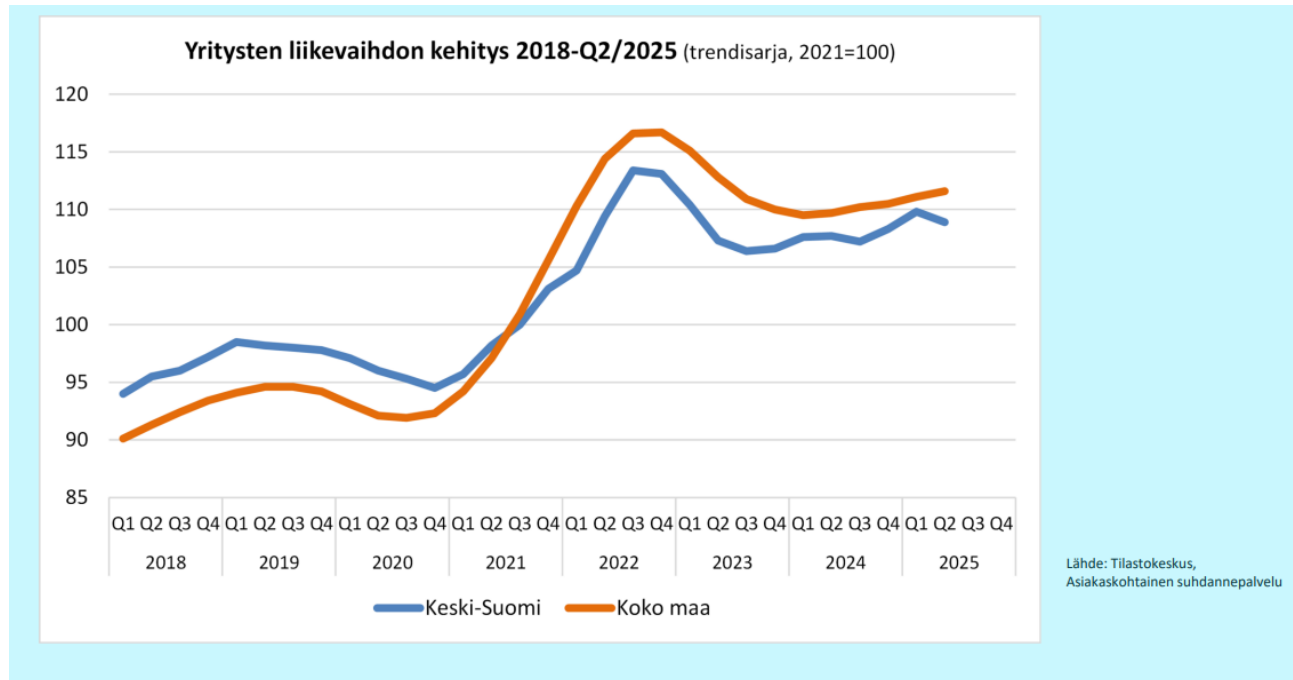
Seuduittain tarkasteltuna tammi–kesäkuussa 2025 yritysten yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi edellisvuodesta 11,0 % Äänekosken ja 3,7 % Saarijärvi–Viitasaaren seuduilla. Erityisesti Äänekoskella kasvu kertyi vuoden ensimmäiseltä neljännekseltä. Jyväskylän, Joutsan ja Keuruun seuduilla liikevaihto pysytteli edellisvuoden tasolla (+0,1 %). Jämsän seudulla yritysten liikevaihto laski 7,4 %. Yritysten henkilöstömäärä väheni edellisvuodesta kaikilla seuduilla. Keuruun

seudulla vähennys oli maltillisin, -0,5 %, kun taas Joutsan seudulla yritysten henkilöstömäärä oli alkuvuonna 5,1 % edellisvuotta pienempi.

Keuruun ja Jämsän seuduilla henkilöstömäärän lasku näyttäisi hidastuneen. Muun muassa yritysten kohonneet tilauskannat, puolustusteollisuuden kysynnän ja investointien kasvu, yksityisen kulutuksen vauhdittuminen kuluttajien luottamuksen vähittäisen palautumisen myötä sekä toiveet globaalin epävarmuuden lientymisestä luovat valoisampia näkymiä. Odotukset reippaammasta kasvusta ovat kuitenkin siirtyneet vuodelle 2026

Keski-Suomen yritysten liikevaihto lähti reippaaseen laskuun vuoden 2023 alussa ja liikevaihto laski 3,3 % edellisvuodesta. Vuonna 2024 liikevaihdon lasku pysähtyi ja talouden heikoin vaihe jäi taakse, mutta paljon odotettu kasvu ei toteutunut (+0,2 % edellisvuodesta). Vuoden 2025 alkupuolella Keski-Suomen yritysten yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi 1,0 %. Alkuvuosi oli kaksijakoinen: ensimmäisellä neljänneksellä yritysten liikevaihto oli 2,3 % kasvussa, joka ei kuitenkaan jatkunut toisella neljänneksellä. Toista neljänneistä painoi mm. Trumpin huhtikuussa EU:lle ilmoittamat tuontitullit, jotka sittemmin sopimusneuvottelujen myötä valtaosin maltillistuivat. Koko maassa yritysten liikevaihto oli noin prosentin kasvussa molemmilla neljänneksillä. Reippasta talouden kasvun käännettä on odoteltu jo yli vuosi, mutta se on siirtynyt koko ajan kauemmaksi. Kasvuodotuksia ja viitteitä näkymien kirkastumisesta kuitenkin on. Talousennusteissa luotetaan ensi vuoteen, mikäli negatiiviset riskit eivät toteudu.

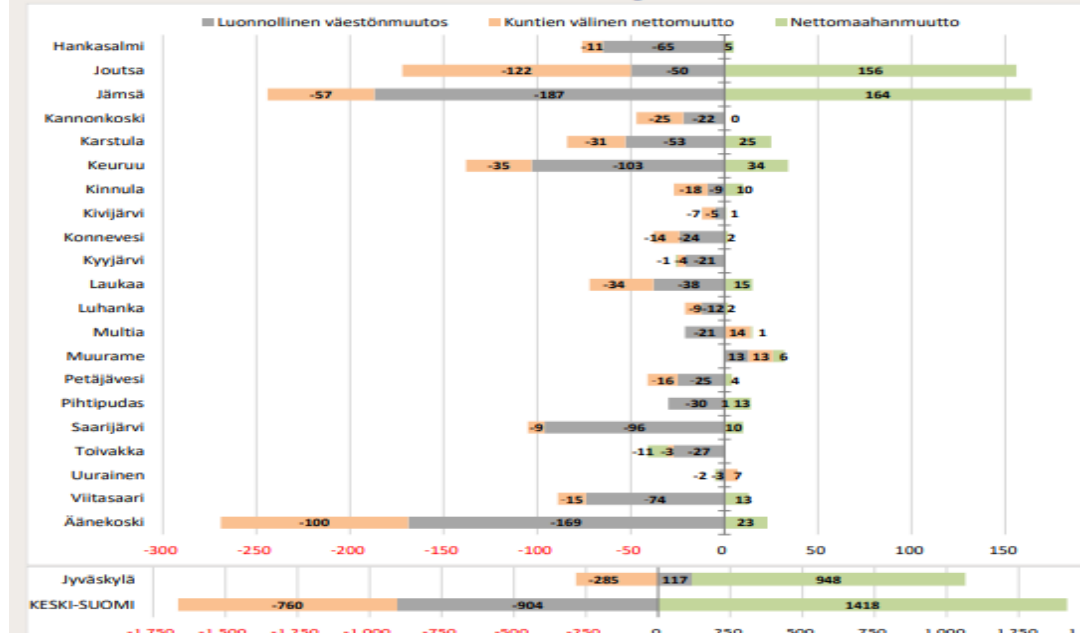
Keski-Suomen väestö

Vain kahdessa Keski-Suomen kunnassa syntyvyys ylitti kuolleisuuden vuonna 2025, Jyväskylässä (+117) ja Muuramessa (+13). Muissa kunnissa luonnollinen väestömuutos oli miinuksella. Maan sisäisessä muuttoliikkeessä muuttovoittoa sai neljä kuntaa: Multia (+14), Muurame (+13), Uurainen (+7) ja Pihtipudas (+1). Maahanmuutto kasvatti Jyväskylän lisäksi väestöä erityisesti niissä kunnissa, joissa on ollut vastaanottokeskustoimintaa. Jämsässä ja Joutsassa tämä näkyi vahvasti.

Sekä koko maassa että Keski-Suomessa alle 15-vuotiaiden lasten määrä on laskenut yhtäjaksoisesti vuoden 2014 jälkeen. Keski-Suomessa vähenemä on noin 7 100 lasta. Tätä selittää matala syntyvyys. Vuonna 2025 lasten määrä ei kasvanut yhdessäkään keskisuomalaiskunnassa.

Työikäisten (15–64 v.) määrä kääntyi hienoiseen laskuun Keski-Suomessa vuonna 2025. Runsas maahanmuutto piti työikäisten määrän kasvussa vuosina 2023–2024. Työikäisten määrä kasvoi vuonna 2025 viidessä kunnassa: Uraisilla, Toivakassa, Jyväskylässä, Muuramessa ja Laukaassa. Vuonna 2025 työikäisiä oli maakunnassa noin 4 200 vähemmän kuin kymmenen vuotta aiemmin. Pitkällä aikavälillä Jyväskylässä työikäisten määrän kehitys on ollut positiivista, mihin vaikuttaa mm. opiskelijoiden suuri määrä. Myös Muuramessa työikäisten määrä on kasvanut verrattuna vuoteen 2015.

Väestömäärän muutostekijät kunnittain 2025

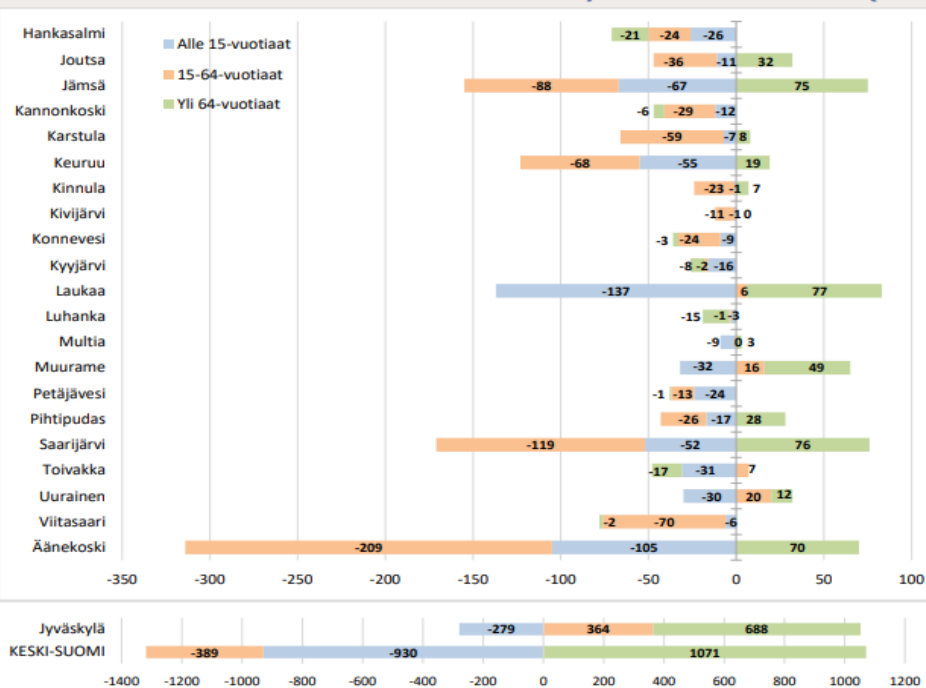
Vuosimuutokset 0–14-vuotiaissa 2015–2025 (en)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
KOKO MAA	-0,1	-0,2	-0,4	-0,9	-1,3	-1,2	-1,1	-1,3	-1,0	-1,4	-1,5
KESKI-SUOMI	-0,2	-0,6	-0,9	-1,3	-1,9	-1,6	-2,0	-2,3	-1,6	-2,1	-2,4
Hankasalmi	-4,2	1,3	-3,1	-4,5	-4,9	-1,0	-5,8	-6,1	-4,6	-4,5	-4,7
Joutsa	-1,6	-2,7	-3,1	-8,0	-2,7	-3,6	-2,2	-3,6	-6,6	0,0	-2,8
Jyväskylä	1,2	-0,3	0,2	-0,6	-1,4	-0,3	-1,3	-1,4	-0,5	-1,5	-1,3
Jämsä	-2,5	-3,6	-4,3	-1,9	-5,1	-3,8	-3,0	-6,0	-3,7	-4,3	-3,2
Kannonkoski	-4,2	-5,9	0,5	-6,3	-3,9	-8,1	-8,2	-1,4	-5,6	-5,9	-9,4
Karstula	-2,9	-1,7	-4,4	-6,0	-5,0	-6,7	-6,5	-4,3	-6,8	-6,1	-1,9
Keuruu	0,3	-1,4	-1,3	-2,2	-5,4	-2,6	-1,9	-4,7	-1,4	-4,2	-5,0
Kinnula	-1,7	-1,4	-1,0	-2,1	1,8	-1,4	2,2	-5,3	0,4	-4,8	-0,4
Kivijärvi	-8,3	-3,9	-2,7	-3,4	1,4	2,8	0,0	-5,5	-3,6	-9,8	-0,8
Konnevesi	-5,7	3,6	1,3	-2,9	-6,8	-4,9	0,9	-5,1	-1,0	-4,2	-3,0
Kyyjärvi	-3,2	6,2	-7,6	2,4	-2,4	-3,9	-6,6	-0,5	1,1	-3,8	-8,9
Laukaa	1,3	1,4	0,2	-1,2	-0,4	-2,5	-1,9	-1,0	-1,6	-1,6	-3,5
Luhanka	-2,4	1,2	-12,2	-8,3	-13,6	3,5	-5,1	-7,1	21,2	3,2	-4,6
Multia	-3,8	-5,5	-0,8	-8,8	-5,5	3,9	-12,6	3,2	-8,8	-8,5	-5,6
Muurame	0,8	1,1	0,0	1,3	-1,5	0,0	-0,1	-0,4	-1,8	-1,3	-1,5
Petäjävesi	-4,2	-1,1	-3,0	0,3	-3,1	-4,3	-6,2	-4,3	-5,8	-7,6	-4,3
Pihtipudas	-4,6	-2,7	-2,9	-3,2	-1,5	-7,1	-5,5	-4,3	-2,2	-6,7	-3,7
Saarijärvi	-1,2	-1,6	-4,4	-3,3	-1,7	-2,7	-5,3	-4,8	-5,0	-1,1	-4,8
Toivakka	-4,3	-0,9	-1,9	0,9	-2,4	0,2	-3,3	-2,5	-2,1	-5,3	-7,9
Uurainen	3,3	0,3	2,2	1,3	-3,2	-2,7	-0,2	-5,1	-0,5	0,3	-3,4
Viitasaari	-3,5	0,4	-6,0	-3,7	-2,5	0,7	0,4	-6,2	-2,4	-1,2	-0,9
Äänekoski	-3,5	-2,4	-2,9	-4,0	-0,6	-5,2	-3,7	-3,1	-3,5	-2,8	-4,2

Vuosimuutokset 15–64-vuotiaissa 2015–2025 (e)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
KOKO MAA	-0,4	-0,3	-0,5	-0,4	-0,2	-0,2	0,0	0,3	1,0	0,7	0,4
KESKI-SUOMI	-0,7	-0,3	-0,7	-0,6	-0,5	-0,5	-0,2	0,0	0,4	0,3	-0,2
Hankasalmi	-2,4	-3,5	-3,6	-2,0	-2,0	-4,2	-2,9	-2,5	-1,6	-1,2	-1,0
Joutsa	-3,5	-1,0	-4,5	-3,5	-2,9	-3,0	-1,9	-2,5	-3,1	-0,1	-1,8
Jyväskylä	0,5	0,9	0,6	0,7	0,8	0,5	0,7	1,3	1,6	1,0	0,4
Jämsä	-2,6	-1,8	-2,8	-2,5	-3,4	-2,6	-1,3	-2,9	-1,7	-0,7	-0,9
Kannonkoski	0,1	-4,3	-2,6	-5,2	-2,4	-2,3	-0,1	-2,4	-7,3	-2,5	-4,9
Karstula	-1,7	-1,6	-3,1	-4,8	-2,7	-3,2	-4,3	-4,4	-1,3	-1,4	-3,2
Keuruu	-2,3	-2,8	-2,3	-3,0	-2,6	-2,3	-1,2	-3,1	-1,7	-0,8	-1,5
Kinnula	-3,6	-3,2	-5,8	-4,9	-2,7	-3,6	-3,3	-1,8	-3,9	-3,3	-3,3
Kivijärvi	-4,8	-4,9	-4,3	-5,6	-3,3	1,0	-0,8	-0,8	-4,4	-3,0	-2,3
Konnevesi	-3,7	-1,2	-1,8	-2,6	-3,7	-1,5	-1,0	-3,6	-2,5	-3,0	-1,9
Kyyjärvi	-4,0	-0,9	-1,1	-4,4	-5,0	-2,9	-8,8	-6,4	-4,2	-5,1	-0,4
Laukaa	-0,5	-0,3	-1,1	-0,8	-0,7	-0,8	-0,2	-0,6	0,1	0,6	0,1
Luhanka	0,3	-0,5	-5,0	-4,5	-0,6	2,3	1,7	-3,1	-3,2	-1,8	-0,3
Multia	-4,2	-3,3	-2,4	-5,2	-1,5	-2,1	-5,7	-2,4	-5,0	-5,2	0,0
Muurame	0,1	0,8	1,4	-0,7	-0,9	0,5	1,4	0,4	0,6	0,4	0,3
Petäjävesi	-2,2	-1,5	-1,9	-1,4	-2,1	-1,5	-1,9	-0,3	-1,3	-0,2	-0,6
Pihtipudas	-1,0	-1,0	-3,2	-2,4	-2,4	-4,1	-1,7	-2,9	-2,8	-0,6	-1,3
Saarijärvi	-3,1	-3,6	-2,0	-3,5	-3,1	-2,7	-1,8	-2,5	-2,3	-0,6	-2,6
Toivakka	-2,5	-0,7	-4,2	1,2	-1,2	-0,8	-0,5	0,9	-2,7	0,3	0,6
Uurainen	0,3	1,3	-1,0	-0,5	-3,7	-0,5	-1,4	-0,6	1,1	2,1	1,0
Viitasaari	-2,7	-2,1	-5,3	-3,8	-3,2	-3,1	-2,5	-3,5	-2,0	-3,8	-2,5
Äänekoski	-2,2	-2,3	-2,2	-2,0	-1,5	-1,5	-1,9	-1,7	-0,8	-2,3	-2,1

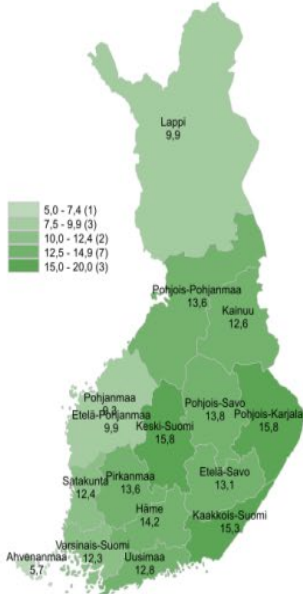
Väestömäärän vuosimuutos ikäryhmittäin 2025 (ennakko)

Työttömyysaste ja pitkäaikaistyöttömyyden kehitys

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta ELY-keskuksittain

2025/12

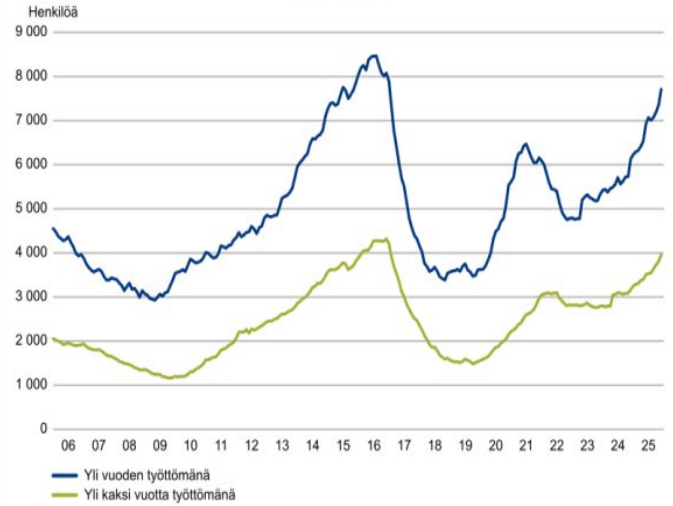

KEHA-keskus, Työnvälitystilasto / KEHA-keskus, Työnvälitystilasto

Keski-Suomessa oli vuoden 2025 lopussa 20 043 työtöntä työnhakijaa, mikä on 1 848 (10,2 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,8 % – maakuntien korkein yhdessä Pohjois-Karjalan kanssa.

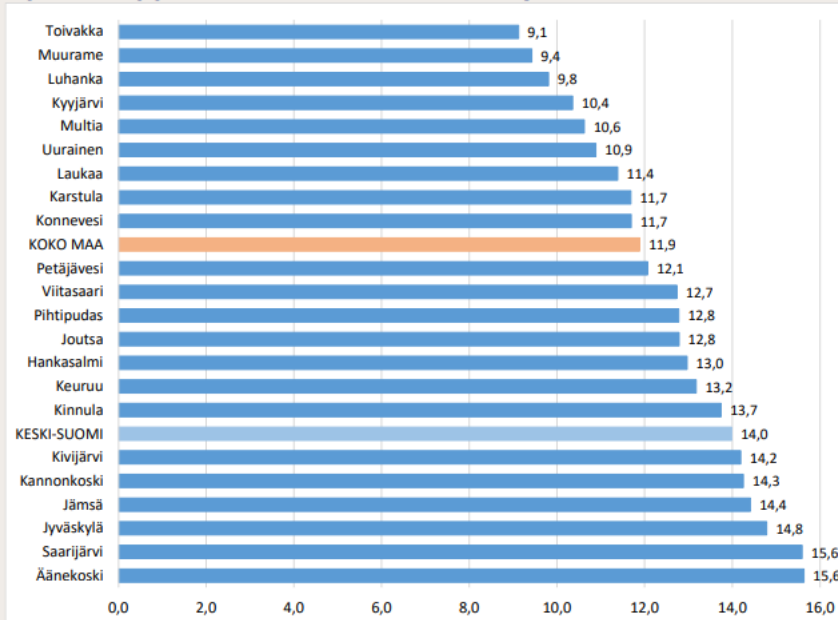
Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli 7 708, mikä on 1 576 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Keski-Suomessa pitkäaikaistyöttömiä kaikista työttömistä työnhakijoista oli 38,5 % ja koko maassa 39,2 %.

PITKÄAIKAISTYÖTTÖMÄT KUUKAUDEN LOPUSSA Keski-Suomi

KEHA-keskus, Työnvälitystilasto / KEHA-keskus, Työnvälitystilasto

Työttömyysaste kunnittain 2025 (koko vuoden kk-keskiarvo), %

Lähde: KEHA-keskus, Työnvälitystilasto

Keski-Suomen T&K-menot vuonna 2024 olivat 317,4 M€ ja maakuntien 6. suurimmat. T&K-menot laskivat -0,8 % edellisvuodesta. Koko maassa T&K-menot olivat reippaassa 5,4 % kasvussa. Keski-Suomen osuus koko maan T&K-menoista oli 3,6 %. Maakunnan korkeakoulujen osuus koko maan korkeakoulusektorin T&K-menoista on 6,2 %, kun vastaava osuus yrityssektorilla on 2,7 %. Yritysten osuus T&K-menoista on Keski-Suomessa 52 % ja koko maassa 68 %. Yritysten T&K-panostukset ovat lähes kaksinkertaistuneet viimeisten 10 vuoden aikana. Jyväskylän seudun osuus T&K-menoista on 83 % ja Äänekosken 15 %..

Saavutettavuuden edistäminen

- Päärataan kytkeytyvä Tampere-Jyväskylä rataosa on Keski-Suomen saavutettavuuden ja kasvun kannalta tärkein raideliikenneyhteys. Yhteys on merkittävä niin vientiteollisuudelle kuin henkilöliikenteelle. Rataosa kuuluu pääväyliin ja on osa TEN-T -kattavaa verkkoa. Kehittämistarpeet liittyvät häiriöherkkyyden vähentämiseen, kapasiteetin riittävyyden varmistamiseen sekä henkilöliikenteen matka-ajan lyhentämiseen.
- Vt 4 Vaajakosken kohdalla on osa tärkeää valtakunnallista päätieyhteyttä sekä kansainvälistä TEN-T-ydinverkkoa pääkaupunkiseudulta Keski-Suomen kautta Pohjois-Suomeen. Tieosuus toimii Jyväskylän eteläisenä sisääntuloväylänä välittäen sekä pitkämatkaista, seudullista että paikallista liikennettä.
- Lentoliikenne varmistaa Keski-Suomen kansainvälisen saavutettavuuden. Jyväskylä-Helsinki lentoyhteys sähköisen lentoliikenteen pilottikohteeksi.
- Toimintavarmojen ja nopeiden tietoliikenneyhteyksien saatavuus kotitalouksille ja yrityksille on ehdoton digitaalisen saavutettavuuden edellytys Keski-Suomessa. Kiinteän verkon laajakais-takattavuudessa Keski-Suomi on jäänyt jälkeen.

Hyvinvoiva Keski-Suomi 2035

Visio Suomen hyvinvoivimmat ja terveimmät ihmiset asuvat Keski-Suomessa

Missio Keski-Suomessa kehitetään uusia, kestäviä, kustannustehokkaita ja Suomen olosuhteisiin monistettavia toimintatapoja väestön terveyden edistämiseen ja haavoittuvien henkilöiden kuntoutukseen ja hoitoon

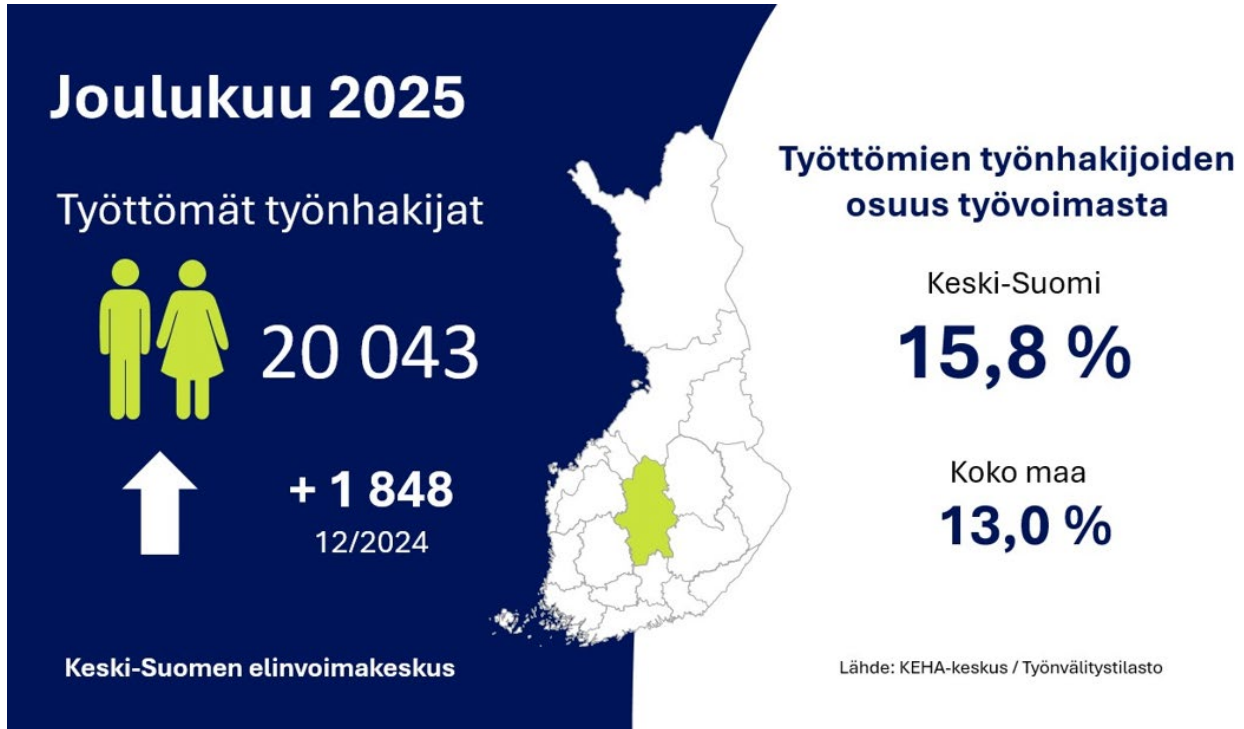
Mukana Jyväskylän yliopisto, Keski-Suomen hyvinvointialue sekä koko hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen joukkue

Toivakka

Vuoden 2025 alusta alkaen kunnille siirtyi vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennettiin koskemaan työmarkkina-tuen lisäksi myös perus- ja ansiopäivärahaa. Jatkossa työllisyyskehityksellä on entistä suurempi vaikutus kuntatalouteen.

Työttömiä työnhakijoita oli joulukuussa 2025 Keski-Suomessa 15,8 % työvoimasta (koko maa 13,0 %). Toivakassa oli työttömiä työnhakijoita 106 hlöä joulukuussa 2024 (101 hlöä joulukuussa 2024) ja työttömyysprosentti oli 10,6 %. Avoimia työpaikkoja oli 5 kpl joulukuussa 2025.

Työttömiä työnhakijoita oli 15 hlöä (2024 11 hlöä) alle 25-vuotiaita, 50 hlöä (2024 46 hlöä) yli 50-vuotiaita 36 hlöä (2024 25 hlöä) oli pitkäaikaistyöttömiä.

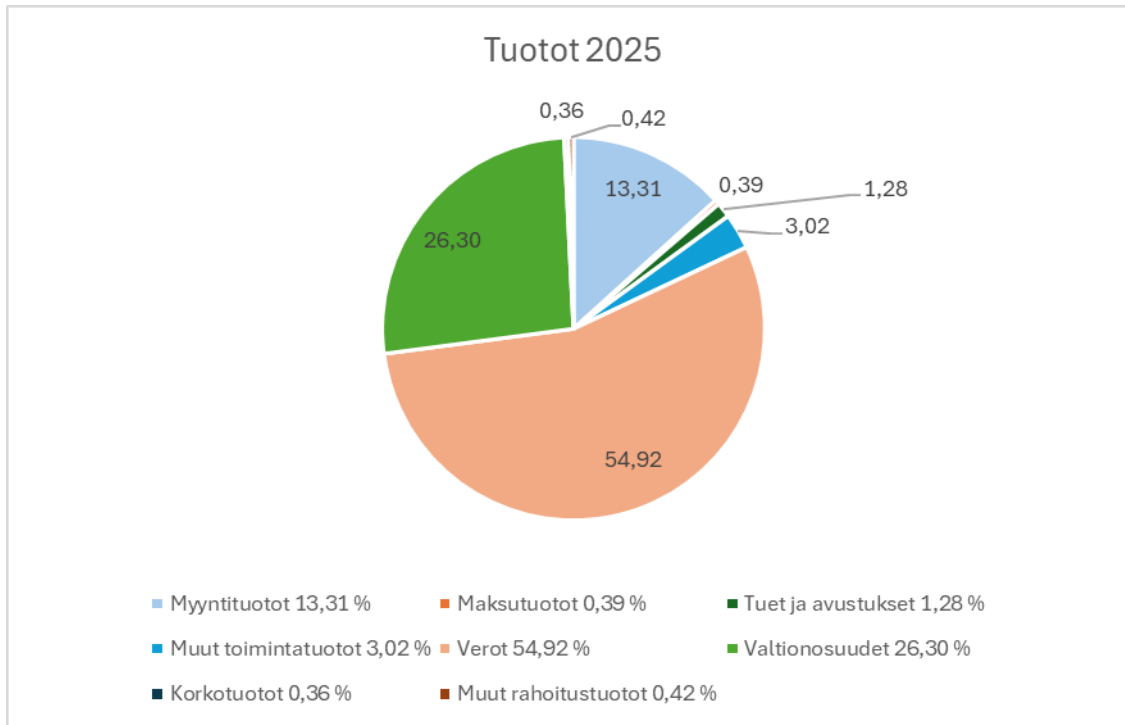
Kunta teki 362.180,79 € ylijäämäisen tilinpäätöksen vuonna 2025. Edelliseltä tilakaudelta taseeseen kertynyt ylijäämä oli 1 760 745,52 €.

Verotulot kertyvät lähes arvion mukaisina.

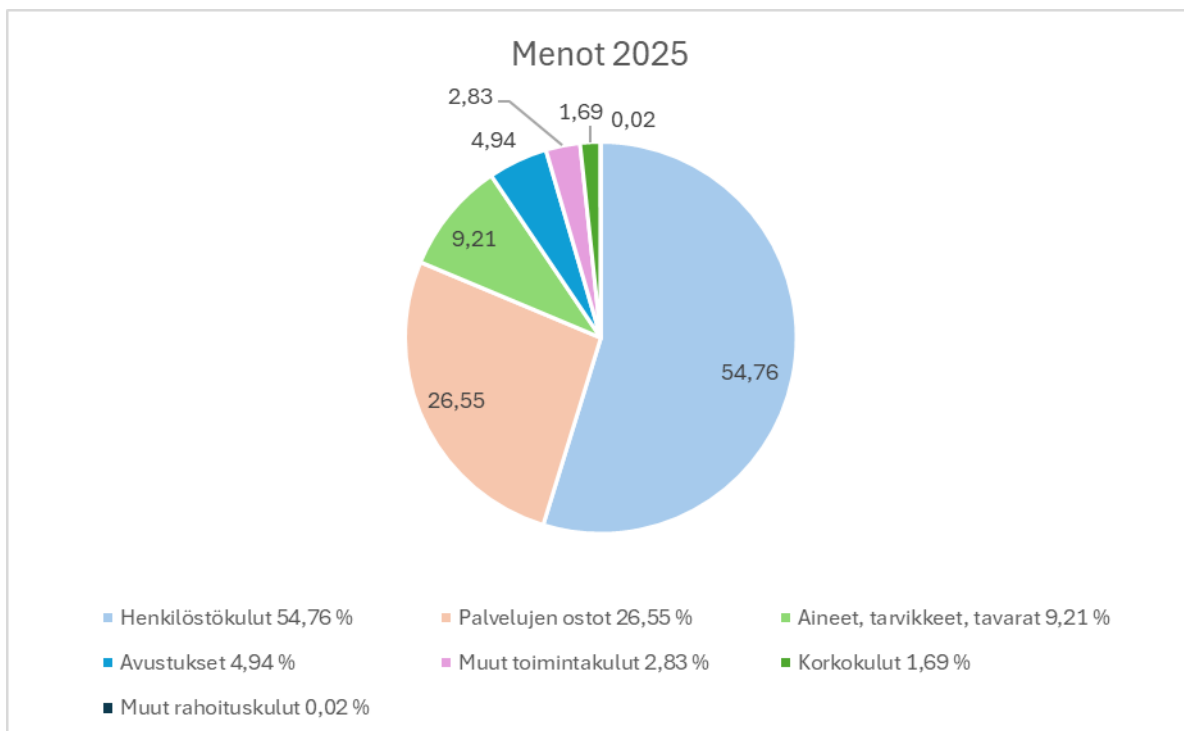
	TA 2025	TP 2025
Kunnallisvero	4 384 000	4 193 626
Kiinteistövero	902 000	889 209
Yhteisövero	546 000	555 928

Valtionosuudet toteutuivat 2,7 miljoonan euron suuruisina.

Vuonna 2025 toimintatuottoja kertyi 1.848.324,00 euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna toimintatuotot laskivat 139.848,00 €

Toimintakulut toteutuivat noin 9 miljoonan euron suuruisina ja nousivat edelliseen vuoteen verrattuna 673.665,00 €. Vuonna 2025 kunnan toimintakuluista henkilöstökulut olivat yhteensä 5.015.233,00 € ja kasvua edelliseen vuoteen 235.214,00 €. Palvelujen ostot olivat vuonna 2025 yhteensä 2.431.244,00 € ja kasvua oli 288.880,00 € euroa verrattuna edelliseen vuoteen.

Kunnan vuosikate oli positiivinen 1.111.356,00 €. Kun poistot ja arvonalennukset ovat 770.619,00 euroa niin kunnan talous oli vuonna 2025 tasapainossa. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 362.180,79 euroa.

Investointeja rahoitettiin 755.455,00 €:lla, joka oli 147.543,00 € vähemmän kuin vuonna 2024. Talousarvion bruttoinvestoinnit alittuivat 179.545,00 €:lla.

Kunnan lainakanta pieneni 814.121,00 € euroa vuoden aikana. Lainamäärä vuoden lopussa oli 5,4 M€ ja lainaa per asukas on yhteensä 2321 €. Konsernin lainakanta oli 6,3 miljoonaa euroa vuoden 2025 lopussa ja lainaa per asukas on yhteensä 2 721 euroa.

Manner-Suomen kuntien keskimääräinen lainakanta kasvoi ja oli vuoden 2025 alustavien tunnuslukujen perusteella 3 547 euroa per asukas ja konsernin (vuosi 2024) 7 263 euroa per asukas, näihin verrattuna kunnan lainakanta on alhainen.

Alla olevassa taulukossa on esitetty kunnan tilinpäätöksen 2025 tunnusluvut

	TP 2025	TP 2024	Muutos
Asukasluku	2308	2353	-45
Työttömyys-%	10,6	9,8	0,8
Henkilöstömäärä	100	95	5
Toimintatuotot (ulk.), 1000 €	1 848	1 988	-140
Toimintakulut (ulk.) 1000 €	9 000	8 327	673
Henkilöstökulut. 1000 €	5 015	4 780	235
Palvelujen ostot, 1000 €	2 431	2 142	289
Toimintakate, 1000 €	7 152	6 339	813
Verotulot, 1000 €	5 639	5 485	154
Valtionosuudet, 1000 €	2 700	2 361	339
Vuosikate, 1000 €	1 111	1 422	-311
Tilikauden ylijäämä, 1000 €	362	657	-295
Investoinnit brutto, 1000 €	755	903	-148
Investoinnit netto, 1000 €	753	879	-126
Poistot, 1000 €	771	786	-15
Lainamäärä 31.12., 1000 €*	5 358	6 150	-792
Laina €/asukas	2 321	2 614	-293
Konsernin tilik. ylijäämä, 1000 €	231	649	-418
Konsernin lainamäärä 31.12., 1000 €*	6 280	7 021	-741
Konsernilaina €/asukas	2 721	2 984	-263

*rahoituslaitoslainat

4.2. Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa

Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa

Olennaiset muutokset kunnan tehtävissä

Koko maan osalta TE-uudistus ja kotoutumisen edistäminen lisäsi kuntien kuluja noin miljardilla eurolla. Toivakan kunnan osalta työllisyysalueuudistus nosti kuluja 165 000 eurolla

(yhteistoimintaosuudet ja kunnan laajentunut vastuu työttömyystuista oli 220 000 euroa (111 500 euroa vuonna 2024).

Merkittävimmät poikkeamat tilinpäätösvouden talousarvioon

Kunnanvaltuusto on tehnyt päätöksiä vuoden 2025 talousarvion tulo- ja menoarvioihin seuraavasti:

26.5.2025 § 23: verotuloennusteen muutos: kunnallisverotuotto -117 000 euroa, kiinteistövero-
tuotto – 16 000 euroa ja yhteisöverotuotto -9 000 euroa.

10.11.2025 § 68: määräraha enemmän vähemmällä -hankkeeseen 13 000 euroa.

4.3. Kunnan henkilöstö

Kunnan palveluksessa työskenteli 31.12.2025 yhteensä 100 henkilöä. Toistaiseksi voimassa ole-
vissa työ- tai virkasuhteissa olevien kokonaismäärä oli 78. Määräaikaisten työsuhteiden määrä
oli 20,5 (muutettu 100 % työajaksi). Henkilötyövuosia kertyi 3,15 edellisvuotta enemmän.

Henkilöstö vakinaiset ja määräaikaiset yhteensä 31.12. hallintopalvelut 6, sivistys- ja hyvinvoin-
tipalvelut 73,5 ja kuntaympäristöpalvelut 19. Henkilötyövuosina vakinaiset ja määräaikaiset yh-
teensä 31.12. hallintopalvelut 4,77, sivistys- ja hyvinvointipalvelut 69,96, kuntaympäristöpalve-
lut 19,36. Henkilötyövuosina 2024 vakinaiset ja määräaikaiset yhteensä 31.12. hallintopalvelut
5,58, sivistys- ja hyvinvointipalvelut 65, kuntaympäristöpalvelut 20,36.

Henkilöstökulut kasvoivat edellisestä vuodesta 235 213 euroa.

2025	2024	2023
5 015 233	4 780 019	5 040 243

Terveysperusteiset poissaolot sisältävät sairauspoissaolopäivien lisäksi ammattitaudit sekä työ-
ja vapaa-ajan tapaturmat. Terveysperusteisia poissaolopäiviä kertyi yhteensä 1160 kalenteripäi-
vää, mikä oli 62 kalenteripäivää vähemmän kuin edeltävänä vuonna. Terveysperusteisten pois-
saolojen laskennallinen kustannus kunnalle oli 406 000 euroa (427 700 euroa v. 2024) (350 €/pv).

Henkilöstön osaamisen kehittämiseksi järjestettäviin koulutuksiin on osallistuttu työpäivissä mi-
tattuna 59 päivää. Lähikoulutusten määrä on vähentynyt ja koulutukset ovat siirtyneet entistä
enemmän lyhyiksi verkkokursseiksi.

Yhteistoiminta henkilöstön kanssa on aktiivista ja rakentavaa. Yhteistoimintaelimessä on edus-
tettuna keskeiset henkilöstöryhmät ja yt-toimikunta kokoontuu säännöllisesti. Yhteistoiminta-
elimessä käsitellään säännölliset lakisääteiset asiat, minkä lisäksi henkilöstön kanssa neuvotel-
laan erikseen tarpeen mukaan.

Kunnan työsuojelutoiminnasta vastaa työsuojelupäällikkö ja työsuojeluvaltuutetut, jotka muo-
dostavat työsuojelutoimikunnan. Laadukkaalla työsuojelutoiminnalla taataan henkilöstölle tur-
vallinen työskentely-ympäristö. Työsuojelutoimikunta ylläpitää kattavaa työsuojeluohjeistusta,
joka ohjaa esimiehiä ja henkilöstöä työssään.

Henkilöstöä tarkastellaan yksityiskohtaisesti erillisessä henkilöstökertomuksessa.

4.4. Ympäristöasiat

Toivakan kunnassa vastuu ympäristöasioiden hoitamisesta on lupa- ja ympäristöjaostolla, johon
kuuluu viisi jäsentä. Lupa- ja ympäristöjaosto toimii kunnassa lupaviranomaisena rakennus- ja

ympäristöasioita koskevissa lupa-asioissa. Lupa- ja ympäristöjaoston toiminnasta ja käsittelemistä lupa-asioista kerrotaan lupa- ja ympäristöjaoston toteumatekstissä.

Ympäristöasiat otetaan huomioon maankäytön suunnittelussa, jäte- ja vesihuollossa, kiinteistöhuollossa ja vesienhoidossa. Yleis- ja asemakaavatasoiseen suunnitteluun sisältyvät tarvittavat maisema-, luonto- ja muut ympäristöselvitykset. Maankäytön suunnittelun yhteydessä hankittu selvitystieto otetaan huomioon kaavamerkinnöissä ja -määräyksissä sekä kaavan täytäntöönpanoon liittyvässä kunnallisteknisessä rakentamisessa ja muun rakentamisen ohjauksessa.

Euromääräisesti merkittävimmät ympäristökulut, -tuotot ja investoinnit liittyvät jätevesien käsittelyyn. Toivakan kunnan vesihuoltolaitos huolehtii koko kunnan alueen jätevesien käsittelystä. Vesinäytteitä otettiin valvontaohjelman mukaisesti myös puhdistamon ylä- ja alapuolisesta vesistöistä. Lisäksi tehtiin kalataloustarkkailu Leppävedessä. Kuivakolun kaatopaikan pitäjänä Toivakan kunta on vastuussa kaatopaikan jälkihoidosta 30 vuoden ajan kaatopaikkatoiminnan päättymisestä. Kaatopaikan toiminta ei ole jatkunut enää vuoden 2001 jälkeen.

Toivakassa jätehuolto järjestetään seudullisesti ja jätehuollon palvelutehtävistä vastaa kuntien omistama jäteyhtiö Mustankorkea Oy. Jätehuollon viranomaistehtävät ovat Jyväskylän seudun jätelautakunnan vastuulla.

Vuoden 2025 aikana Toivakan kunnan alueella ei ole tapahtunut merkittäviä ympäristöön liittyviä onnettomuuksia.

Toivakan kunnalla ei ole tiedossa kunnan alueella olevia saastuneita maa-aineksia tai muita välittömiä ympäristön suojeluun liittyviä kohteita, joihin kohdistuviin toimenpiteisiin kunta varautuisi.

4.5. Muut ei-taloudelliset asiat

Toimintakertomuksessa tulee antaa kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Toivakan kunta huolehtii sisäisestä valvonnasta valtuuston päättämien periaatteiden mukaisesti.

Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa ja epäeettistä toimintaa. Korruption erilaisia esiintymismuotoja voivat olla esimerkiksi:

- virka-aseman väärinkäyttö, lahjonta sekä lahjusten lupaaminen, pyytäminen ja ottaminen
- petos, kavallus, varastaminen ja yhteisten varojen väärinkäyttö
- uhkailu ja väkivallalla pakottaminen
- luottamuksellisen tiedon väärinkäyttö
- lakien ja määräysten kiertäminen
- tosiasioiden vääristely
- velvollisuuksien laiminlyönti ja asioiden viivyttely
- huonon hallinnon suojelu ja salailu.

Kuntaliitto on yleiskirjeessä 17/2017 ja ohjeessaan ”Korruptio ja eettisyys kunnassa” antanut ohjeita ja määritelmiä korruptiosta ja epäeettisestä toiminnasta kunnissa. Korruption erityisiä riskikohteita kunnissa ovat julkiset hankinnat, maankäyttö ja rakentaminen sekä poliittinen toimintaympäristö yleisesti.

Toivakan kunnan toiminnassa riskialttein mahdollisuus korruptioon ja lahjontaan on todennäköisimmin hankintojen toteuttamisen yhteydessä. Hankintoja ohjaa valtuuston hyväksymä hankintaohje, jossa korostetaan mm. valmistelun avoimuutta ja vuorovaikutteisuutta.

Toivakan kunnan hankintaohjeen mukaan yli 5000 euron hankinnoista tehdään aina viranhaltijapäätös. Viranhaltijapäätökset ovat nähtävillä kunnan internetsivuilla. Tällöin toimielimellä ja kuntalaisella on mahdollisuus valvoa viranhaltijapäätösten oikeellisuutta otto-oikeuden keinoin.

Toinen mahdollinen merkittävä korruption kohde, voi olla vaikuttaminen ympäristölupien myöntämiseen ja niiden valvontaan, mutta tällaisesta toiminnasta ei ole havaintoa. Ihmisoikeuksien huomiointi sisältyy Toivakan kunnan arvoihin, joiden mukaan kunta on aito ja vastuullinen.

Hyvän hallinnon periaatteita noudattaen Toivakan kunnassa torjutaan korruptiota ja lahjontaa avoimella ja läpinäkyvällä päätöksentekomenettelyllä. Lisäksi pienessä kunnassa päättäviä viranomaisia on rajallinen määrä ja päätöksentekoa on mahdollista valvoa yksityiskohtaisellakin tasolla. Riskinä on, että pieni joukko päätöksentekijöitä on mukana tekemässä päätöksiä eri intressiryhmissä. Esteellisyyksien ja sidonnaisuuksien merkitys ja huomiointi ovat siksi tärkeässä roolissa Toivakan kunnan päätöksenteossa.

4.6. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kuntatalouden tulojen ja menojen epätasapaino syvenee

Toukokuussa 2025 julkaistu Valtioneuvoston kevään 2025 Kuntatalousohjelma (2026–2029) korosti, että kuntatalouden tulojen ja menojen epätasapaino on merkittävä ja edellyttää tasapainottamistoimien jatkamista. Epätasapainoa selittävät erityisesti kustannusten kasvu, investointipaineet sekä sote-uudistukseen liittyvät valtionosuuksien täsmäytykset ja takaisinperintä. Ohjelman mukaan kuntatalouden vuosikate heikkenee vuonna 2025 noin 600 miljoonalla eurolla 2,9 mrd. euroon, ja toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee noin -1,6 mrd. euroon, jossa se pysyy myös vuosina 2026–2027. Määräaikaisten valtionosuusleikkausten poistuessa rahavirran arvioidaan kohenevan -1,3 mrd. euroon vuonna 2028 ja -1,1 mrd. euroon vuonna 2029. Negatiiviset toiminnan ja investointien rahavirrat uhkaavat kasvattaa kuntatalouden lainakannan 28,5 mrd. euroon vuonna 2029.

Vuonna 2024 kuntatalouden lainakanta oli noin 19,5 mrd. euroa (keskimäärin 3 494 euroa/asukas). Synkkenevä kuntatalouden tilanne asettaa haasteita taloudenpidolle ja vaatii huolellista suunnittelua ja toimenpiteitä tulevaisuuden varalle. Menot voivat osoittautua arvioita maltillisemmiksi, mikäli kunnat pystyvät sopeuttamaan palveluverkkoaan ja toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta ja rahoitusta (Lähde, VM).

Kuntatalousohjelmassa kuntien rahoitusaseman muutosta arvioidaan koko maan näkymien ohella myös kuntakoryhmittäin. Koko maan tasolla ja kuntakoryhmittäin kehitys on haastavaa erityisesti rahavirran heikentymisen vuoksi. Tarkastelujakson aikana toiminnan ja investointien rahavirta laskee koko maan tasolla ja lähes kaikissa kuntakoryhmissä negatiiviseksi. Heikkenevää rahavirtaa selittävät merkittävältä osin investointitason pysyminen korkealla sekä valtionosuuksiin kohdistuvat määräaikaiset vähennykset (Lähde, VM).

Kuntien valtionavut ja valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Kuntien valtionapuihin osoitettiin vuonna 2025 noin 5,6 mrd. euroa. Summa nousee vuonna 2026 noin 5,9 mrd. euroon. Laskennalliset valtionosuudet olivat noin 4,7 mrd. euroa vuonna 2025, ja niiden arvioidaan olevan noin 4,8 mrd. euroa vuonna 2026. Kuntien veromenetysten korvaukset olivat vuonna 2025 noin 0,5 mrd. euroa ja muut valtionavut noin 0,4 mrd. euroa.

Kehyskauden lopussa vuonna 2029 valtionavut ovat noin 6,0 mrd. euroa, josta laskennallisten valtionosuuksien osuus on noin 4,9 mrd. euroa. Valtionapujen rakenne muuttuu edelleen: laskennalliset valtionosuudet kasvavat erityisesti työvoimapalvelujen uudistuksen (TE-palvelujen siirto kunnille) seurauksena, kun taas valtionavustukset kunnille vähenevät osittain valtiontalouden säästötoimien vuoksi.

Sosiaaliturvaetuuksien indeksijäädytyksillä ja säästöillä on erisuuntaisia vaikutuksia kuntatalouteen. Ne voivat vähentää suoraan kuntien menojen kasvua, mutta lisätä samalla toimeentulotuen tarvetta sekä pienentää verokertymää. Pidemmällä aikavälillä toimien arvioidaan lisäävän työllisyyttä, mikä puolestaan voi vahvistaa kuntien verotulopohjaa.

Muutoksia peruspalveluiden valtionosuuksissa ja verotuksessa

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus oli vuonna 2025 noin 3,4 mrd. euroa, josta noin 10 milj. euroa varattiin kuntien valtionosuuden harkinnanvaraiseen korottamiseen. Valtionosuus kasvoi vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon verrattuna merkittävästi. Kasvua selittivät ennen kaikkea vuoden 2025 alussa voimaan tullut TE-palvelu-uudistus sekä kotoutumislain kokonaisuudistus, joiden myötä kunnille siirtyi uusia tehtäviä ja rahoitusta.

Uudistusten yhteydessä valtionosuuteen tehtävät siirrot olivat yhteensä noin 874 milj. euroa, josta TE- ja kotoutumispalveluihin liittyvät siirrot olivat noin 658 milj. euroa ja työttömyysetuuksien laajenevaan rahoitusvastuuseen liittyvät siirrot noin 216 milj. euroa. Valtionosuutta kasvatti myös indeksikorotus, joka oli 3,4 prosenttia ja jonka vaikutus valtionosuuksiin oli noin 86 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisesti peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen tehtiin kuitenkin yhtä prosenttiyksikköä vastaava vähennys vuosina 2024–2027, mikä pienensi valtionosuutta vuonna 2025 noin 25 milj. euroa. Lisäksi valtionosuuksiin vaikuttivat väestörakenteen muutokset.

Perusopetuksen vahvistamiseen liittyen esi- ja perusopetuksen tuen uudistamiseen kohdennettiin peruspalvelujen valtionosuuden lisäyksenä 38,2 milj. euroa vuonna 2025. Perusopetusta vahvistettiin myös lisäämällä tuntijakoon kolme vuosiviikkotuntia, johon osoitettiin 8,6 milj. euroa peruspalvelujen valtionosuuden lisäyksenä.

Kiinteistöverouudistuksen tavoitteena oli päivittää rakennusten ja maapohjien verotusarvot vastaamaan niiden todellisia arvoja. Uudistuksen tarkoituksena ei ollut vaikuttaa kiinteistöverotuksen tasoon, vaan kunnat voivat asettaa kiinteistöveroprosenttinsa siten, että verokertymä pysyy aiempien vuosien tasolla.

Suurten kuntahankkeiden eteneminen vaikuttaa kuntien tulevaisuuteen

TE-uudistus 1.1.2025

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille 1.1.2025 alkaen. Palvelut järjestettiin työllisyysalueiden kautta, ja Toivakan kunta kuului Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen. Uudistus muutti merkittävästi kuntien tehtäviä ja rahoitusvastuita työllisyyspalveluissa. Työllisyysalueiden aloittaessa toimintansa vuoden 2025 alussa osa määrärahoista oli jo sidottu aiempien TE-toimistojen tekemien päätösten perusteella vuodelle 2025. Sidontoja oli tehty esimerkiksi tilanteissa, joissa palkkatukijaksot kohdistuivat päätöshetkellä sekä kuluvaan että seuraavaan vuoteen.

Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueella sovittu Toivakan kunnan osuus starttirahasta oli 18 000 euroa ja palkkatuesta 15 996 euroa, yhteensä 33 996 euroa. Palvelukustannukset olivat yhteensä 55 996 euroa. Työllisyysalueen määrärahojen sidonnan tilanne vuosille 2025–2027 oli yhteensä 1 022 483 euroa. Tammikuun 2025 tilanteessa palkkatuen ja starttirahan sidonnat olivat Toivakan osalta vuodelle 2025 yhteensä 31 752 euroa, jolloin kohdentamatonta määrärahaa jäi 2 244 euroa.

Työllisyysalueille siirtyi myös keskeneräisiä maksatushakemuksia TE-toimistoilta. Osa hakemuksista koski vuosia 2023–2024 ja oli kuulunut valtion järjestämisvastuulle, mutta niiden maksatus käsiteltiin vuoden 2025 aikana. Lisäksi työllisyysalueille siirtyi käsittelemättömiä hakemuksia, niin sanottua palveluvelkaa. Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueella harkinnanvaraisten kulkorvausten käsittelemättömiä hakemuksia oli noin 1 150 kappaletta, yhteisarvoltaan 198 459 euroa. Työllisyysalueelle siirtyneen palveluvelan kokonaismääräksi ilmoitettiin 898 095,12 euroa.

Toivakan kunta varasi vuoden 2025 talousarviossa 20 000 euroa työllisyyspalveluiden lisäresursointiin, jota voitiin käyttää lakisääteisten mutta harkinnanvaraisten työllisyystoimien tukemiseen. Uudistuksen ensimmäinen toimintavuosi antoi alustavaa kokemusta uudesta palvelujärjestelmästä, mutta sen pidemmän aikavälin taloudelliset ja toiminnalliset vaikutukset kuntatalouteen tarkentuvat vasta seuraavien vuosien aikana.

Hallituksen toimista TE - palvelu -uudistuksella oli vuonna 2025 suurin kuntien tuloja ja menoja muuttava vaikutus. Kuntien toimintakulut kasvoivat lähinnä TE-uudistuksen vuoksi, ja heikentynyt työllisyystilanne näkyi sekä jatkossakin kuntien kuluissa. Kuntaliiton arvion mukaan TE-uudistuksen loppulasku kunnille on Kuntaliiton mukaan noin 200-300 miljoonaa euroa. Kunnilla on rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa työllisyyden kehitykseen, mutta työttömyyden kasvu lisää kuntien kustannuksia työttömyysturvan kuntaosuusmenojen kautta.

Valtionosuusuudistus

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistusta valmisteltiin edelleen vuonna 2025. Uudistuksen alkuperäinen tavoite oli ottaa uusi järjestelmä käyttöön vuoden 2026 alusta, mutta valmistelu viivästyi ja uudistuksen aikataulu siirtyi. Valtiovarainministeriö oli asettanut 31.8.2023 valmisteluryhmän arvioimaan kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kehittämistarpeita suhteessa kuntien tehtäviin ja toimintaympäristön muutoksiin sekä laatiin hallituksen esitysluonnoksen järjestelmän muutostarpeista. Valmistelu perustui Petteri

Orpon hallituksen hallitusohjelmaan, jonka mukaan kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus oli tarkoitus uudistaa vastaamaan kuntien muuttunutta roolia sote-uudistuksen ja TE-palvelu-uudistuksen jälkeen.

Uudistuksen tavoitteena oli varmistaa eri kokoisten kuntien edellytykset järjestää lakisäätöiset peruspalvelut kaikkialla Suomessa, huomioida muuttotappiokuntien tarpeet ja väestörakenteen muutokset sekä vahvistaa kasvavien kuntien edellytyksiä investoida kasvuun. Hallitusohjelman mukaan valtionosuuksien yleiskatteellisuus oli tarkoitus säilyttää ja painottaa yleiskatteellisia valtionosuuksia valtionavustusten sijaan. Uudistus oli tarkoitus toteuttaa kustannusneutraalisti, ettei se lisäisi julkisia menoja.

Vuoden 2025 aikana kävi kuitenkin ilmeiseksi, että valtionosuusuudistusta ei ehditä valmistella ja käsitellä hallituskauden aikana. Valtioneuvosto linjasi loppuvuonna 2025, ettei valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistusta viedä eteenpäin kuluvalle hallituskaudella. Valmistelussa tarkastellaan kuitenkin mahdollisuuksia tehdä rajattuja muutoksia järjestelmään.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain nojalla rahoitettavia peruspalveluita ovat varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, kirjastot, asukaskohtaisesti rahoitettu taiteen perusopetus, yleinen kulttuuritoiminta, ympäristöterveydenhuolto sekä vuoden 2025 alusta lähtien TE-palvelut. Uudistus ei olisi koskenut opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain nojalla rahoitettavia palveluja, kuten lukiokoulutusta, ammatillista koulutusta, liikunta- ja nuorisotyötä tai kulttuurilaitoksia eikä myöskään vapaan sivistystyön palveluja.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän mukaiset valtionosuudet kattavat noin 13 prosenttia kuntatalouden kokonaisuudesta, minkä vuoksi valtionosuusuudistuksella ei yksin olisi ollut mahdollista ratkaista kuntatalouden rakenteellisia haasteita.

Sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen

Kuntalain 126 §:n mukaan kunnan hoitaessa 7 §:ssä tarkoitettua tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla sen on annettava tehtävä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi (*yhtiöittämisvelvollisuus*).

Kunta ei hoida tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla ainakaan, jos:

1. kunta tuottaa lain perusteella omana toimintanaan palveluja kunnan asukkaille ja muille, joille kunnan on lain perusteella järjestettävä palveluja;
2. tehtävää hoidetaan 49 §:ssä tarkoitetulla tavalla yhteistoiminnassa lakiin perustuvan yhteistoimintavelvoitteen perusteella ja palveluja tuotetaan omana toimintana alueen asukkaille ja muille, joille on lain perusteella järjestettävä palveluja;
3. tehtävää hoidetaan 49 §:ssä tarkoitetulla tavalla yhteistoiminnassa ja kyseessä on hankintalain 15 §:ssä tarkoitetun sidosyksikön tai 16 §:ssä tarkoitetun toisen hankintayksikön tai erityisalojen hankintalain 25 §:ssä tarkoitetun sidosyksikön, 26 §:ssä tarkoitetun toisen viranomaishankintayksikön tai 27 §:ssä tarkoitetun sidosyrityksen toiminnasta taikka jos yhteistoimintaan ei muutoin sovelleta kilpailuttamisvelvollisuutta; (29.12.2016/1411)

4. kunta järjestää laissa tarkoitettua opetuksen tai koulutuksen järjestämislupaa, toimilupaa tai oppilaitoksen ylläpitämislupaa edellyttävää koulutusta, edellä mainitussa luvassa määrättyjä muita tehtäviä tai tuottaa palveluja tällaiseen opetukseen kiinteästi liittyvinä oppilas- ja opiskelijatöinä;
5. toiminta perustuu lakiin perustuvaan monopoliasemaan tai muodostaa luonnollisen monopolin tai tuottaa välittömästi näihin liittyviä palveluja; tai
6. kunta ostaa, myy tai vuokraa kiinteistöjä ja toiminta liittyy kunnan alueidenkäyttölaisissa tai rakentamislaisissa tarkoitettujen tehtävien hoitoon.

Kiinteistöjen vuokraaminen hyvinvointialueille on yhtiöittämisveloitteeseen kuuluvaa toimintaa eikä se sisälly myöskään 127 §:n mukaisiin poikkeuksiin yhtiöittämisveloitteesta. Kunta toimii lähtökohtaisesti kilpailutilanteessa markkinoilla. Kunnan on siis hyvä arvioida kuntansa tilannetta pitäen kuitenkin mielessä se, että kynnyks tulkintaan, ettei kunnassa olisi kiinteistövuokrausmarkkinoita on korkea. Oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa asiaa on arvioitu myös siten, että kunnan toimiminen markkinoilla voi johtaa siihen, ettei ulkopuolisia palveluntarjoajia tule markkinoille. Kunnan toiminta markkinoilla voi siis jopa estää yhtiöiden tulemisen markkinoille.

Kuntalain 127 §:n 1 momentin perusteella yhtiöittämisveloitteen ulkopuolelle jää kunnan toiminta, kun se täyttää vähäisyyden tunnusmerkit. Hallituksen esityksessä (268/2014) vähäisellä toiminnalla tarkoitettaisiin satunnaista toimintaa markkinoilla sekä toimintaa, jolla ei olisi markkinavaikutuksia tai ne olisivat vähäisiä. Satunnaisella toiminnalla tarkoitetaan, että kunta ei voisi suunnitella toimintaansa siten, että se tuottaa jatkuvasti tavaroita ja palveluja markkinoille. Vähäisyyttä tulisi tulkinta tiukasti eikä sitä voida arvioida pelkästään toiminnan vähäisen liikevaihdon perusteella. Näin ollen kuntien tulee valmistautua siihen, että ne yhtiöittävät vuokraustoimintansa muusta kunnan toiminnasta omaksi yhtiökseen.

Hyvinvointialueiden palveluverkkoselvitysten ja -päätösten jälkeen kunnat ovat alkaneet neuvotella sote- ja pela-kiinteistöjen vuokrasopimuksista. Niin myös Toivakassa. Vuokrasopimusneuvottelut keskittyvät kysymyksiin, mitkä kohteet vuokrataan jatkossakin, millä vuokratasolla sekä kuinka pitkällä sopimuksella. Sopimusneuvottelut ovat tärkeitä niin itse kunnan kuin myös kunnan perustettavan tai olemassa olevan toimitilayhtiön näkökulmista. Kunnan intressinä on saada pidettyä mahdollisimman paljon tiloja ja täten palveluita omalla alueellaan, kun taas toimitilayhtiön näkökulmasta vuokrausehtojen tulee olla sellaiset, että niillä voidaan toimia markkinaehtoisesti. Kunta ei voi suostua mihin vaan vuokranalennuksiin, sillä se ei jatkossa saa tukea tai rahoittaa vuokraustoimintaa muuta kuin markkinaehtoisesti. Tällöin vuokratuottojen tulee yhtiöllä riittää toiminnan kulujen, investointien kuin myös tuotto-odotuksen kattamiseen.

Kun vuokrasopimuksen ehdot ovat selvillä, käynnistyy kunnissa varsinainen kiinteistöjen yhtiöittämisistö, ellei sen aikomuksena ole myydä kohteitaan. Yhtiöittäminen tulee suunnitella ja toteuttaa huolella, jolloin voidaan varmistua valitun toimintamuodon toimivuudesta niin taloudellisesta kuin oikeudellisestakin näkökulmasta.

Toinen puoli on kuntien tyhjentyvät sote-kiinteistöt. Kuntataloudessa se tarkoittaa alaskirjauksia, jotka yhdessä valtionrahoituksen muutoksen kanssa voivat ajaa monen kunnan alijäämäiseksi. Vaikka alaskirjauksella itsellään ei ole rahallista vaikutusta, vaikuttaa se olennaisesti kuntatalouden tunnuslukuihin. Varsinaisia rahallisia vaikutuksia syntyy pienentyvistä vuokratuotoista, tyhjentyvien kiinteistöjen ylläpidosta sekä purkamisesta.

Sote-kiinteistöjen tyhjentyminen on edessä etenkin pienissä ja maantieteellisesti kaukaisissa muuttotappiokunnissa, joissa on mahdollisesti jo muutenkin ongelmia rahoituksen ja talouden alijäämän kanssa.

Valtio maksaa korvauksia kunnille aiheutuvista suorista kustannuksista uudistuksesta aiheutuviin omaisuusjärjestelyihin. Korvausten maksaminen on sidottu kunnallisveroprosenttiin niin syntyneiden kustannusten kuin myös kunnallisveroprosentin korotuspaineen perusteella. Vaikuttaa, että korvauksen saamiseksi kriteerit ovat tiukat, mutta kuntien on hyvä tiedostaa ja karottaa tämä mahdollisuus.

Toivakassa yhtiöittämisselvitystä tehtiin yhteistyössä BDO Oy:n kanssa, ja yhtiöittämisselvityksen piirissä olivat paloasema, terveyskeskus sekä päivätoimintakeskus (sonera-talo). Toivakassa ei pidetty tarkoituksenmukaisena uuden kiinteistöyhtiön perustamista. Toivakassa selvitettiin Toivakan Lämpö Oy toimialan laajentamista, jolloin jo olemassa oleva tytäryhtiö voisi ottaa vastaan sote-kiinteistöt kunnalta. Toivakan Lämpö Oy:n toimialana on tällä hetkellä kaukolämmön tuotanto ja jakelu sekä vesi- ja viemäriulaitostoiminta. Lisäämällä yhtiöjärjestykseen, että yhtiö voi myös harjoittaa yhdyskuntateknisten rakenteiden ylläpitoa ja huoltoa ja yhtiö voi hankkia ja rakentaa sekä vuokrata ja myydä omistus- tai vuokraoikeuden nojalla hallitsemiaan kiinteistöjä sekä omistaa osakeyhtiöiden osakkeita toimintaansa varten, yhtiö soveltuu sote-kiinteistöt vastaanottavaksi ja niitä hallinnoivaksi yhtiöksi.

Keski-Suomen hyvinvointialue käytti vuoden 2026 osalta optiovuoden mahdollisuutta, ja uusi Toivakan kunnan kanssa tekemänsä vuokrasopimukset sote-kiinteistöjen osalta. Keski-Suomen hyvinvointialue jatkoi olemassa olevia vuokrasopimuksia osin sen vuoksi, että Keski-Suomen hyvinvointialueen valtuusto hyväksyi palveluverkkopäätöksen vasta 8.12.2025, jonka vuoksi kunnissa ei ollut vielä joulukuussa 2025 tietoa siitä, mitä kiinteistöjä hyvinvointialue tarvitsee ja minkä kiinteistöjen osalta se luopuu kokonaan. Kun Keski-Suomen hyvinvointialueen ja sen palveluverkkopäätöksen mukainen tilatarve selviää kokonaisuudessaan vuoden 2026 aikana, Toivakan kunnassa arvioidaan, miten sote-kiinteistöjen yhtiöittämisen suhteen toimitaan.

Hankintalain muutos

Hankintalain uudistamista valmisteltiin edelleen vuonna 2025. Valmistelussa tarkasteltiin erityisesti sidosyksiköitä koskevaa sääntelyä. Työryhmämietinnössä ehdotettiin, että hankintalain 15 §:ää täydennettäisiin sidosyksiköiden vähimmäisomistusosuutta koskevalla lisävaatimuksella. Ehdotuksen mukaan kunkin hankintayksikön omistusosuuden sidosyksiköstä tulisi olla vähintään 10 prosenttia, mikä tarkoittaisi, että omistajan tulisi hallita vähintään kymmenesosaa yhtiön äänimäärän tuottavista osakkeista tai vastaavasta osuudesta.

Valmistelun aikana esitys herätti laajaa keskustelua kuntien ja muiden julkisten toimijoiden keskuudessa. Kunnat ovat pitkään kehittäneet ylikunnallisia yhteistyörakenteita ja sidosyksikköyhtiöitä muun muassa volyymiyötyjen, osaamisen keskittämisen ja kustannustehokkuuden saavuttamiseksi. Erityisesti pienille kunnille sidosyksikköyhteistyö on ollut tärkeä keino turvata palvelujen järjestäminen rajallisten taloudellisten ja henkilöstöresurssien oloissa.

Valmistelun aikana arvioitiin myös uudistuksen vaikutuksia eri toimialoille. Jätehuollon osalta todettiin, että muutokset voisivat merkittävästi vaikeuttaa nykyisiä ylikunnallisia yhteistyörakenteita. Tämän vuoksi jäteyhtiöt rajattiin jatkovalmistelussa uudistuksen ulkopuolelle.

Jätehuollossa yhteistyö perustuu usein usean kunnan yhteisiin yhtiöihin, joiden omistusosuudet määräytyvät tyypillisesti kuntien asukaslukujen perusteella.

Vuoden 2025 loppuun mennessä hankintalain muutoksesta ei annettu hallituksen esitystä. Lain-säädännön valmistelu jatkuu edelleen, ja mahdolliset muutokset sidosyksikkösääntelyyn voivat tulevaisuudessa vaikuttaa kuntien väliseen yhteistyöhön sekä palvelujen järjestämistapoihin.

Toivakan kunta kuuluu jätehuollon osalta Mustankorkea Oy:n omistajakuntiin. Jätehuolto järjes-tetään kuntien yhteisen jäteyhtiön kautta, ja toiminta rahoitetaan jätemaksuilla jätelain mukai-sesti. Jäteyhtiöiden rajaaminen uudistuksen ulkopuolelle vähensi valmistelun aikana esiin nous-seita riskejä jätehuollon järjestämisen kannalta.

Väestökehitys ja väestön ikääntyminen

Keski-Suomen asukasmäärä vuoden 2025 lopussa oli Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan noin 273 900. Maakuntien joukossa Keski-Suomi on edelleen viidenneksi suurin noin 5 prosentin väestöosuudellaan.

Keski-Suomen väestömäärä väheni hieman vuonna 2025, kun maakunnan asukasmäärä laski edellisvuodesta noin 250 henkilöllä. Väestö kasvoi ainoastaan muutamassa kunnassa, joista merkittävin kasvu kohdistui Jyväskylään. Myös Muurame ja Uurainen kasvattivat väestöään hie-man. Suurimmassa osassa maakunnan kunnista väestökehitys oli edelleen laskevaa.

Edellisten vuosien voimakas väestönkasvu hidastui vuonna 2025, kun maahanmuuton vaikutus väestönkasvuun maltillistui. Aiemmin erityisesti Ukrainan sotaa paenneiden henkilöiden mah-dollisuus hakea kotikuntaa Suomessa lisäsi väestömäärää useissa kunnissa. Vuonna 2025 maa-hanmuutto vaikutti edelleen positiivisesti väestökehitykseen erityisesti Jyväskylässä ja niissä kunnissa, joissa on ollut vastaanottokeskustoimintaa, mutta kokonaisvaikutus oli aiempaa pie-nempi. Maan sisäisessä muuttoliikkeessä Keski-Suomi menetti edelleen väestöään.

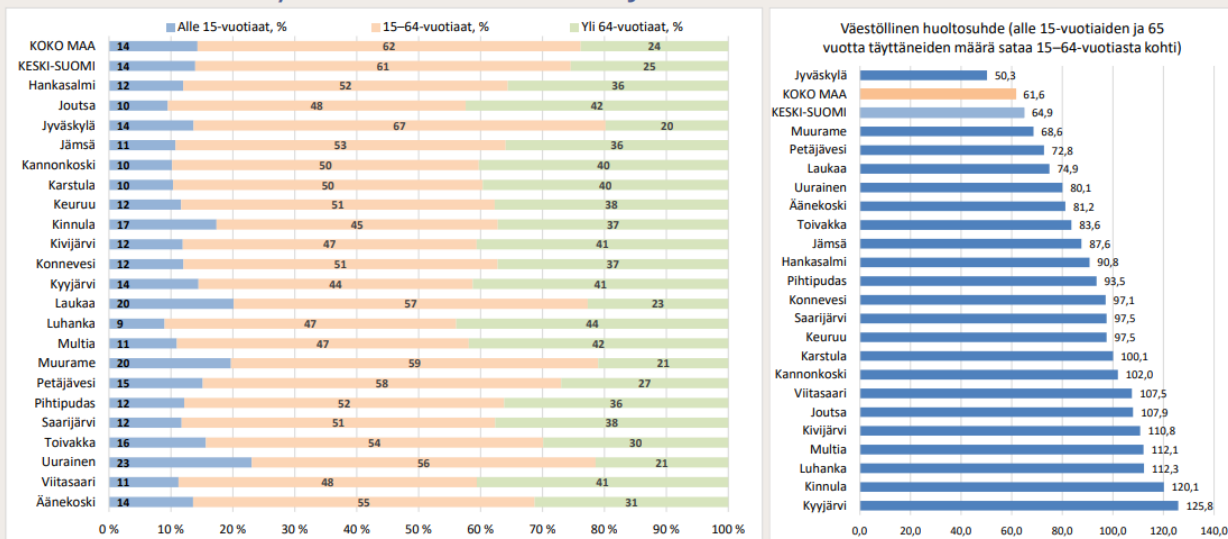
Syntyvyys pysyi maakunnassa matalana. Vuonna 2025 Keski-Suomeen syntyi hieman alle 2 000 lasta, mikä on selvästi vähemmän kuin 2010-luvun taitteessa. Valtaosassa maakunnan kunnista kuolleisuus ylitti syntyvyyden, ja luonnollinen väestönmuutos oli negatiivinen.

Matala syntyvyys näkyy lapsi-ikäluokkien määrissä. Keski-Suomessa alle 15-vuotiaiden lasten määrä on laskenut yhtäjaksoisesti viimeisen vuosikymmenen aikana. Lasten määrän vähenemi-nen vaikuttaa pitkällä aikavälillä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelutarpeeseen.

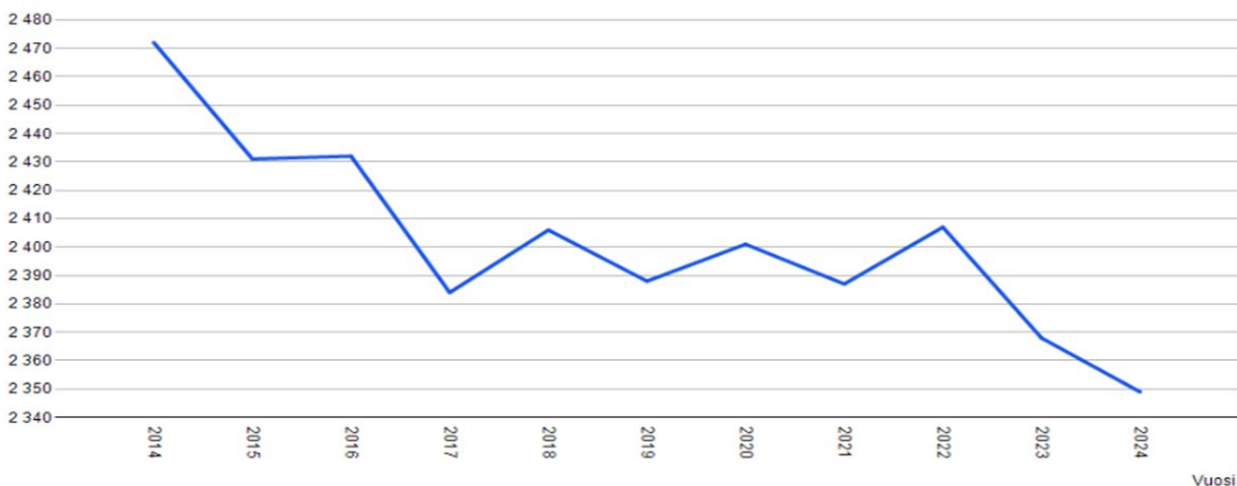
Työikäisten (15–64-vuotiaiden) määrä pysyi vuonna 2025 maakunnan tasolla lähes ennallaan, mutta kehitys vaihteli kunnittain. Kasvu keskittyi edelleen Jyväskylän seudulle. Samanaikaisesti yli 64-vuotiaiden määrä kasvoi edelleen, mikä jatkaa pitkään jatkunutta väestön ikääntymisen kehitystä. Viimeisen kymmenen vuoden aikana ikääntyneiden määrä on kasvanut merkittävästi koko maakunnassa.

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Keski-Suomen väestömäärä kasvaa tulevina vuosi-kymmeninä vain hieman. Kasvu perustuu suurelta osin maahanmuuttoon ja kohdistuu pääasi-assa Jyväskylän seudulle. Samanaikaisesti lasten ja nuorten määrä vähenee ja ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa merkittävästi. Väestörakenteen muutos vaikuttaa pitkällä aikavälillä kuntien palvelutarpeeseen sekä kuntatalouden kehitykseen koko maakunnassa.

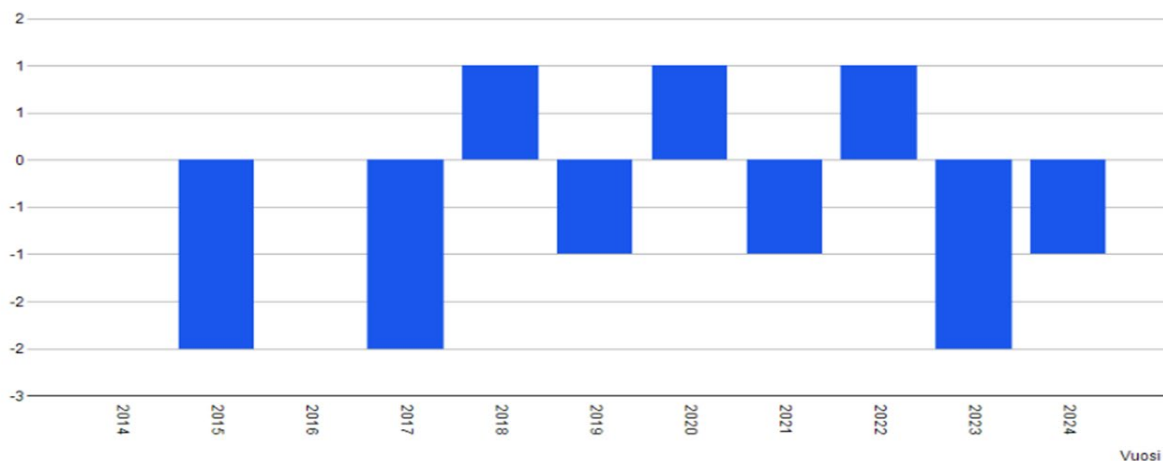
Ikäryhmien osuudet väestöstä ja väestöllinen huoltosuhte 2025

Kuntien avainluvut muuttujina Vuosi. Toivakka, Väkiluku.

Kuntien avainluvut muuttujina Vuosi. Toivakka, Väkiluvun muutos edellisestä vuodesta, %.

Kuntien avainluvut muuttujina Alue, Tiedot ja Vuosi

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Toivakka											
Väkiluku	2 472	2 431	2 432	2 384	2 406	2 388	2 401	2 387	2 407	2 368	2 349
Alle 15-vuotiaita, %	19,8	19,3	19,1	19,1	19,1	18,8	18,7	18,2	17,6	17,5	16,7
15-64-vuotiaita, %	55,9	55,5	55,1	53,9	54,0	53,8	53,1	53,1	53,2	52,6	53,2
Yli 64-vuotiaita, %	24,3	25,3	25,8	27,1	26,9	27,5	28,2	28,7	29,2	29,9	30,1

4.7. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista tekijöistä

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Toivakan kunnanvaltuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteiden mukaan kunnan riskit luokitellaan neljään pääluokkaan:

Strategiset riskit, jotka ovat kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin ja menestystekijöihin kohdistuvia sisäisiä ja ulkoisia uhkia

Operatiiviset riskit, jotka ovat päivittäiseen toimintaan, prosesseihin ja järjestelmiin kohdistuvia uhkia

Taloudelliset riskit, jotka uhkaavat talouden tasapainoa, investointeja tai rahoitusta

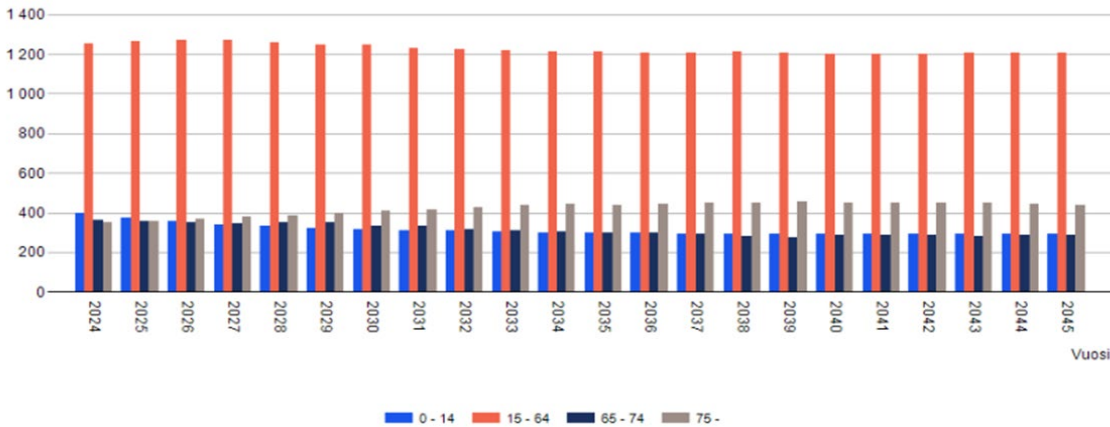
Vahinkoriskit, jotka ovat tiettyihin kohteisiin kohdistuvia ennakoitavissa olevia uhkia

Strategiset riskit

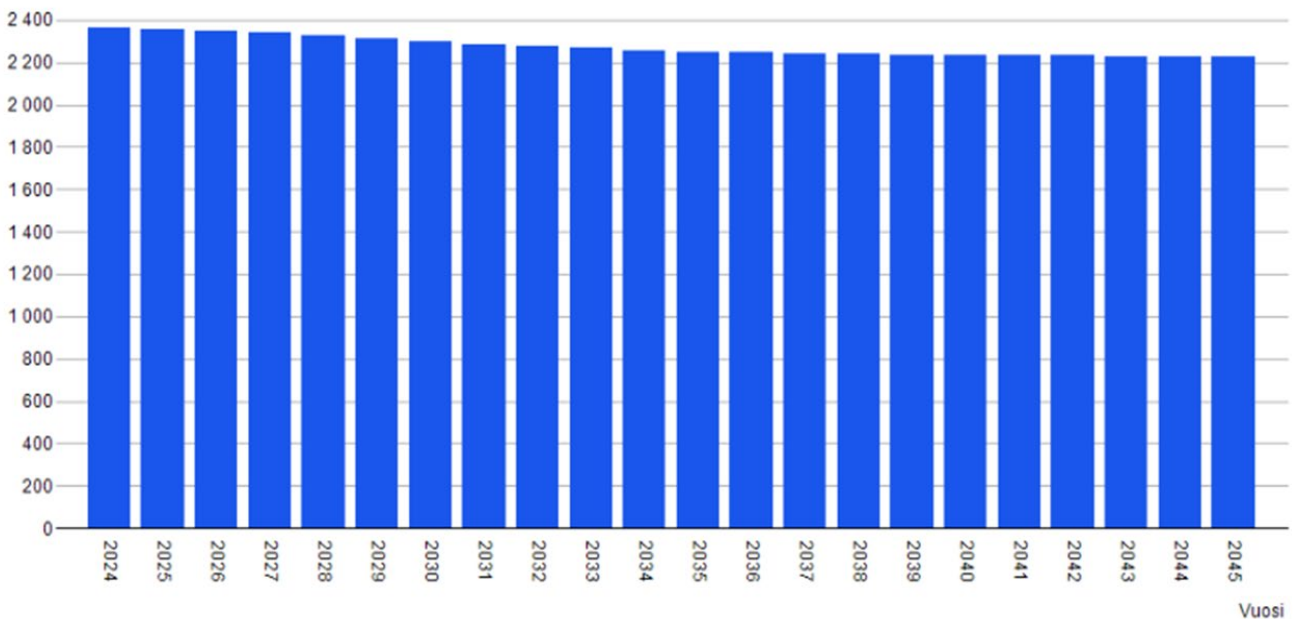
Keskeisimpänä strategisena riskinä kunnalle on asetettujen kasvutavoitteiden toteutumattomuus. Kunnan strategisena tavoitteena on kasvaa ja kehittyä. Kunnan taloudellinen perusta on riippuvainen nimenomaan asukasmäärästä ja kasvusta. Kasvun toteutuminen turvaa kehittymismahdollisuudet ja toisaalta sen toteutumattomuus asettaa haasteen kehitykselle erityisesti taloudellisesta näkökulmasta. Toivakan asukasluku laski vuonna 2025 41 henkilöllä. Kunnan väkiluku oli vuoden 2025 lopussa 2 308. Suurin selittävä tekijä väkiluvun kehitykseen oli suuri kuolleisuus (44). Syntyneiden lasten määrä pysyi samalla tasolla kuin vuonna 2024 (17), mutta

kuolleisuus lisääntyi 16 henkilöllä edellisestä vuodesta. Luonnollinen väestönlisäys oli – 27. Väkilukuun vaikutti myös poikkeuksellisen suuri nettomaahanmuutto (-11). Muutoksista huolimatta Toivakan väestön ikärakenne on elinvoimainen, etenkin verrattuna moneen muuhun pieneen kuntaan. Kunnan väestön ikärakenne on mediaani-ikänsä osalta jopa alle maan keskiarvossa ja työkäisiä on kunnan alueella paljon.

Väestöennuste 2024: Väestö 31.12. muuttujina Ikä ja Vuosi. Toivakka, Yhteensä, Väestö 31.12. (ennuste 2024).

Väestöennuste 2024: Väestö 31.12. muuttujina Vuosi. Toivakka, Yhteensä, Yhteensä, Väestö 31.12. (ennuste 2024).

Operatiiviset riskit

Operatiivisista riskeistä keskeisimpiä ovat henkilöstöriskit, joista merkittävin on avainhenkilö-riski. Kunnan henkilöstöorganisaatio on kapea ja sen kaikilla tasoilla on avainhenkilöitä, joiden korvaaminen lyhyellä aikavälillä on kunnalle erittäin haasteellista. Äkilliset pitkäaikaiset poissaolot tai irtisanoutumiset voivat heikentää huomattavasti organisaation tuloksellisuutta ja palvelutason ylläpitämistä sekä hallinnollisen työskentelyn laatua. Toisaalta organisaatiossa on myös sellaisia tehtävä- ja rooliyhdistelmiä, jotka aiheuttavat riskin väärinkäytöksistä. Riskipitoiset rooliyhdistelmät asettavat haasteita sisäiselle ja ulkoiselle valvonnalle. Merkittäviin henkilöstöriskeihin lukeutuu myös osaamisen saatavuuden riski.

Etenkin asiantuntija- ja johtotehtävissä tehtävänkuvat ovat pienessä kunnassa laajoja ja vaativat erittäin monipuolista osaamista. Näitä riskejä voidaan kuitenkin ennaltaehkäistä esimerkiksi panostamalla työnantajamielikuvaan ja toimiviin rekrytointiprosesseihin sekä perehdyttämiseen.

Muita merkittäviä operatiivisia riskejä ovat tietojärjestelmä- ja tietosuojariskit. Nykyorganisaatiot toimivat entistä enemmän tietojärjestelmien varassa ja tietojärjestelmien pettäminen voi heikentää tai lamauttaa täysin organisaation tai sen osan. Tietosuojariskit voidaan luokitella operatiivisten riskien lisäksi kaikkiin muihinkin riskiluokkiin. Tietosuojavahingot voivat aiheuttaa sekä toiminnallista että taloudellista vahinkoa ja pahimmillaan aiheuttaa esimerkiksi mainevahinkoa, jolla on strategisia vaikutuksia.

Vuonna 2025 avainhenkilöriski toteutui, kun kuntaympäristöpalvelujohtaja irtisanoutui virastaan. Irtisanomisajan ollessa kaksi viikkoa kunnassa jouduttiin hyvin nopealla aikataululla keräämään tieto kuntaympäristöjohtajan työlistalla olevista asioista sekä tiedoista, jotka ovat tärkeää siirtää seuraajalle. Kuntaympäristöjohtajan viimeinen työpäivä oli 3.10.2025. Kunnassa järjestettiin kuntaympäristöpalveluiden palvelualueen ja kuntaympäristöjohtajan työt siirtymäkauden ajaksi siten, että kunnanjohtaja toimi virkansa ohella vs. kuntaympäristöjohtajana, jonka työn tukena talous- ja hallintosuunnittelija sekä kuntaympäristöpalveluiden palvelusuunnittelija toimivat. Kuntaympäristöpalvelujohtajan irtisanoutuminen tilanteessa, jossa talousarvion laadintaa ollaan aloittamassa ja investointilistaa suunnittelemassa, aiheutti merkittäviä haasteita kuntaorganisaation toiminnalle. Syksyn 2025 aikana toteutettiin uuden kuntaympäristöpalvelujohtajan rekrytointiprosessi ja tehtiin valinta uudesta kuntaympäristöpalvelujohtajasta, joka pystyi aloittamaan virassa helmikuussa 2026.

Taloudelliset riskit

Toivakan kunta on pystynyt hallitsemaan ja pienentämään kunnan talousriskiä. Kunnan talousarvio toteutui tilikauden tuloksen osalta ylijäämäisenä. Vuoden 2025 talousarvion oli suunniteltu olevan 166.062 € ylijäämäinen. Tilinpäätös vuodelta 2025 toteutui siten, että tilikauden tulos on 340 737 euroa, josta tilikauden ylijäämäksi varausten ja rahastojen muutosten jälkeen, jää 362.181. Vuosikate oli vahva, 1.111.356 €

Suurimmat taloudelliset riskit liittyivät Keski-Suomen hyvinvointialueen Toivakan kunnalta vuokraamien rakennusten vuokrasopimusten jatkoon ja rakennusten mahdolliseen yhtiöittämiseen. Keski-Suomen hyvinvointialue on Valtiovarainministeriön asettamassa arviointimenettelyssä. Osana hyvinvointialueen talouden sopeuttamistoimia arvioidaan palveluverkon tulevaisuus, ja se vaikuttaa merkittäväällä tavalla myös Toivakan kuntaan. Palveluiden vaikutus kunnan elinvoimalla on merkittävä ja käyttämättömät sote-palveluiden rakennukset muodostavat kunnalle paitsi vuokratulojen menetyksiä myös merkittävän kiinteistöriskin. Koska Keski-Suomen hyvinvointialue toimii kilpaillulla markkinalla vuokratessaan kunnilta sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamiseen tiloja, lain mukaan kuntien tulee yhtiöittää ne kiinteistöt, joissa hyvinvointialue vuokraa vähintään 50 prosenttia rakennuksen pinta-alasta. Tällaisia kohteita Toivakan kunnassa on terveysasema, paloasema sekä päivätoiminnan keskus. Koska Keski-Suomen hyvinvointialue teki päätöksen palveluverkosta vasta 8.12.2025 ja osa kunnista valitti päätöksestä, Keski-Suomen hyvinvointialue on valmis käyttämään optiovuotta Toivakan sote-kiinteistöjen osalta. Epävarmuus palveluiden ja palveluita tarjoavien rakennusten tulevaisuudesta muodostaa itsessään taloudellisen riskin, ja tämänkaltaisten epävarmuuden kohteena olevien rakennusten yhtiöittäminen muodostaa toisen merkittävän riskin. Toivakan kunta on selvittänyt yhtiöittämisjärjestelyitä BDO Auditorin kanssa ja päätyttyyn siihen, että uuden toimitilayhtiön sijaan mahdollinen sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen toteutettaisiin siten, että yhtiöitettävät kiinteistöt siirrettäisiin Toivakan Lämpö -yhtiöön ja Toivakan Lämmön yhtiömuotoa laajennettaisiin mahdollistamaan tämä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ja rakennusten sekä yhtiöittämiskysymyksen lisäksi taloudellisen riskin muodosti hallitusohjelmaan kirjattu hankintalain muutos. Hallituksen esityksen mukaan hankintalain 15 §:n 1 momenttia täydennettäisiin sidosyksiköiden vähimmäisomistusosuutta koskevalla lisävaatimuksella, joka kohdistuisi sellaisiin sidosyksiköihin, jotka toimivat osakeyhtiö-, säätiö- taikka yhdistysmuotoisena. Esitetyn lisävaatimuksen myötä kunkin hankintayksikön omistusosuus sidosyksiköstä olisi vähintään 10 prosenttia. Tämä tarkoittaisi, että kunkin omistajan tulisi hallita vähintään kymmenesosaa yhtiön äänimäärän tuottavista osakkeista tai vastaavasta osuudesta.

Toivakan kunta piti esityksen tavoitetta julkisten hankintojen tehokkuudesta, kustannussäästöistä sekä laadukkaiden julkisten palveluiden parantamisesta lähtökohtaisesti kannatettavina. Toivakan kunta lausui, että esityksellä ei ole mahdollista saavuttaa sille asetettuja tavoitteita Toivakan kunnan osalta lisäten, että esitys johtaisi tilanteeseen, jossa julkisten hankintojen tehokkuus heikkenee, kustannukset kasvavat merkittävästi eikä kilpailu lisäänty.

Toteutuessaan esitys olisi tarkoittanut, että Jyväskylän kaupungin tulisi myydä Mustankorkean osakkeista 8,6 prosenttia Toivakan kunnalle, jotta Toivakan kunta yltäisi esityksen mukaiseen 10 prosentin vähimmäisomistusosuuteen. Tämä olisi tarkoittanut käytännössä sitä, että Toivakan tulisi ostaa Jyväskylästä lisää osakkeita 43 kpl (1 336 440 €). Tämä olisi järjettömän suuri kustannuserä pienelle Toivakan kunnalle, eikä tämä muuttaisi yhtiön omistusrakennetta tai määräysvaltaa mihinkään suuntaan. Mustankorkea pysyisi edelleen Jyväskylän konserniyhtiönä ja Jyväskylällä olisi edelleen osake-enemmistö.

Toivakan kunnalla ei olisi ollut taloudellista mahdollisuutta ostaa yli 1,3 miljoonan euron arvoista osakeosuutta eikä Toivakan kunnalla ole varmuutta, olisiko Jyväskylän kaupunki edes valmis ja

halukas myymään vaadittua osakekantaa. Toivakan kunnalla ei ole vaihtoehtoisia tapaa järjestää jätelain velvoitteita, koska se on rakentanut koko jätehuollon palveluketjun Mustankorkea Oy:n kautta rakennetun yhteistyön pohjalta.

Syksyn 2025 aikana hallituksen toimesta ilmoitettiin, että vesi- ja jätehuolto rajataan hallituksen esityksen ulkopuolelle, joten suurin riski jätehuoltopalveluiden järjestämisen ja siitä aiheutuvien kustannusten osalta vältettiin.

Lausunnossaan Toivakan kunta toi esiin, että jos se ei voisi jatkossa hankkia palkkahallinnon palveluita Meitan kautta, hallinnollista työtä ja aikaa menisi ja kustannuksia syntyisi sidosyksikön osakkuuksista ja lunastuksista sopimiseen sekä niiden toteuttamiseen sekä varainsiirtoverojen maksamisesta. Toivakan kunnan pitäisi joko palkata erillinen henkilö tekemään palkkahallinnon töitä tai kilpailuttaa sidosyksikön hoitamat palkkahallinnon palvelut uudelleen. Jos palkkahallinto hoidettaisiin kunnan omana toimintana, kunnan tulisi etsiä, löytää ja kouluttaa uusi henkilöstön jäsen tehtävää varten.

Kaikki muutoksen valmistelutyö on pois kunnan ydintoiminnoista ja tulee sitomaan paljon henkilöstöresursseja ja maksamaan itsessään jo valtavasti. Kaikki nämä eurot ja tunnit ovat kunnan sivistys- ja elinvoimatehtävästä.

Hallitusohjelmaan kirjattiin myös valtionosuusjärjestelmän uudistaminen. Jos uudistus olisi toteutunut suunnitellulla tavalla, Toivakan kunta olisi menettänyt noin 0,5 miljoonaa euroa valtionosuustuloa. Uudistus kariutui hallituspuolueiden erimielisyyteen, mutta tarve valtionosuus-uudistuksen toteuttamiselle on edelleen suuri. Uudistustyötä jatketaan tulevilla vaalikaudella, ja uudistus muodostaa valtionosuusmenetysten vuoksi taloudellisen riskin Toivakan kunnalle.

Toivakan kunta ei ole ottanut uutta pitkäaikaista lainaa. Vuonna 2025 kunta lyhensi pitkäaikaista lainaa kassavaroilla noin 792 000 euroa. Vuoden 2026 talousarviossa lainanlyhennys on vastaavan suuruinen, ja taloussuunnitelmavuosina lainanlyhennykset kasvavat: vuonna 2027 yli 870 000 euroon ja vuonna 2028 yli 930 000 euroon.

Kunta on pystynyt kattamaan toimintamenoja toimintatuloilla sekä rahoittamaan investointeja ja lainanlyhennyksiä kassavaroilla. Tällainen toimintatapa kuitenkin vähentää kunnan kassavarallisuutta jatkuvasti. Kassavarallisuus oli vuoden 2024 lopussa 1 988 877,11 euroa ja vuoden 2025 lopussa 1 580 251,50 euroa.

Mikäli kassavarallisuus vähenee jatkossa yli 400 000 euroa vuodessa investointien ja lainanlyhennysten seurauksena, korostuu käyttötalousmenojen hallinnan merkitys sekä tarve välttää alijäämäisiä talousarvioita. Mikäli samanaikaisesti esitetään esimerkiksi kunnallisveron alentamista, lisäinvestointeja tai henkilöstömenojen kasvua, kunnan maksuvalmiuden turvaaminen voi edellyttää lisärahoituksen, kuten uuden lainan, ottamista. Vuoden 2026 tilikausi tulee toteutumaan alijäämäisenä, mutta vuoden 2027 ja 2028 taloussuunnitelmavuosien ennakoitaan toteutuvan ylijäämäisenä. Vaikka Toivakan kunnan talous on tällä hetkellä ja taloussuunnitelmavuosien perusteella kohtalaisen hyvällä tasolla, muutokset esimerkiksi valtionosuusjärjestelmässä voivat muuttaa tilannetta nopeasti.

Toivakan kunta omistaa sataprosenttisesti Kiinteistöyhtiö Toivakanhakan. Yhtiön taloudellinen tilanne on ollut haasteellinen. Kunta on myöntänyt yhtiölle lyhennysvapaata lainoista sekä de minimis-avustusta kolme kertaa (vuonna 2021, 2023 ja 2024). Yhtiön rakennuskanta on vanhevea. Yhtiö tulee vaatimaan omistajalta merkittävää taloudellista tukea myös jatkossa, jotta se voi toiminnallaan edistää kunnan strategisia tavoitteita kasvuun ja monipuoliseen asumiseen liittyen. Kunnanhallitus esitti 19.8.2024 valtuustolle, että se hyväksyy KOY Toivakanhakan anomuksen ja myöntää yhtiölle vapaaehtoisen akordin, 631.590,62 euroa. Tällä päätöksellä pyrittiin tukemaan yhtiön talouden tervehtyttämistä ja varmistamaan sen toiminnan jatkuvuus. KOY Toivakanhakan tilinpäätös vuodelta 2025 oli alijäämäinen -108.284,35 €. Kiinteistö Oy Toivakanhakan osalta hoitokulut muodostuvat aiempien vuosien menojen mukaisesti, kustannustason nousu huomioiden. Kiinteistöjen jaksotettavat korjauskulut tulevat kasvamaan tulevina vuosina ja osa kohteista joko myydään, jätetään tyhjiksi tai puretaan. Asuntojen kunto ja siitä johtuvan vuokrausasteen alenema heikentää osaltaan yhtiön maksuvalmiutta. Yhtiö on jatkossakin omistajan myöntämien de minimis-avustusten varassa, toiminnan ollessa ilman tukia jatkuvasti tappiollista. Tämä puolestaan korostaa tarvetta peruskorjata soveltuvin osin asuntoja sekä harkita Vanhansillantien ja Poikkien (Haka 5) kaltaisten myyntitoimenpiteiden jatkamista. Yhdistelmä, jossa Toivakanhaka peruskorjaa osan asunnoista ja myy osan asunnoista yksityisille markkinaehtoisille toimijoille peruskorjattavaksi takaa parhaiten kuntastrategiaan kirjatun tavoitteen vuokramuotoisesta asumisesta. Yhtiön hallitus jatkaa omistajan kanssa yhteistyössä yhtiön tervehtyttämistoimien jatkamista. Yhtiön ja kunnan kannalta myönteinen asia on ollut se, että yhtiön rakennuksia kohtaan on ollut markkinaehtoista kysyntää, joka mahdollistaa vuokra-asuntokysyntään vastaamisen markkinaehtoisen toimijan kautta. Jos yhtiön asuntokannan vähentämistä jatketaan, on huomioitava myös vuokratulojen ja liikevaihdon vähentyminen, joka lisää yhtiön tukiriippuvuutta kunnasta.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskien osalta kunnalla ei ole meneillään olevia oikeustapauksia, joissa olisi huomioitavia riskejä. Toivakan kunnalla oli pitkään keskenäriittävä asia Toivakan kunnan saatavasta liittyen Toivakan koulukeskuksen C-osan laajennukseen vuonna 2016. Asiaan saatiin oikeuden päätös vuoden 2024 Toivakan kunnan hyväksi ja toimintatuottoihin tuloutui koulukeskuksen C-osan rakennusaikainen vakuus 149.800,00 euroa.

4.8. Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Toivakan kunnan hallintosäännön § 68 mukaan kunnan hallinnon ja talouden valvonta järjestetään siten, että ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Ulkoinen valvonta järjestetään toimivasta johdosta riippumattomaksi. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalainen ja hallintosäännön mukaisesti. Sisäinen valvonta raportoi havainnoistaan kunnanhallitukselle, tilintarkastajalle sekä tarkastuslautakunnalle. Kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Toivakan kunnan hallintosäännön 10 luvun mukaisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on osa kuntakonsernin johtamista. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kunnan ja kuntakonsernin sisäisiä menettelyjä; toimintatapoja, joiden avulla pyritään varmistamaan, että toiminta on taloudellista, tuloksellista ja lainmukaista ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Riskienhallinnalla tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta perustuvat järjestelmälliseen ja dokumentoituun toimintatapaan.

Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa. Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on arvioida ja varmentaa sisäisen valvonnan toimivuutta ja riskienhallinnan riittävyyttä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät määritellään kunnanhallituksen hyväksymässä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeessa.

Kunnanhallituksen on suositeltavaa järjestää sisäisen tarkastuksen toiminto, jos kunnan toiminnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt eivät ole riittäviä toimintaan ja talouteen liittyvien riskien hallitsemiseksi ja valvomiseksi. Tarve järjestää sisäinen tarkastus voi perustua myös kuntakonsernin organisoitumiseen, palveluiden järjestämis- ja tuotantotapoihin sekä johtamisjärjestelmän menettelyihin. Sisäisen tarkastuksen toiminnon tarkoitus, toimivalta ja vastuu tulisi määritellä kunnanhallituksen, sisäisen tarkastuksen jaoston tai toimikunnan hyväksymässä kirjallisessa sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa. Siinä määritellään sisäinen tarkastus kunnanhallituksen, jaoston tai toimikunnan alaiseksi toiminnaksi. Hallitus, jaosto tai toimikunta ohjaa ja valvoo sisäisen tarkastuksen toimintaa, hyväksyy sen suunnitelmat ja käsittelee raportoinnin sekä seuraa ja arvioi johtamisen ja hallinnan, riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan sekä konsernivalvonnan asianmukaisuutta ja riittävyyttä.

Sisäisellä tarkastuksella tulisi olla oikeus saada salassapitoa koskevien säännösten estämättä kunnan toimintaan kohdistuvien tarkastustehtävien edellyttämät tiedot ja asiakirjat, kuulla tarvittavia henkilöitä sekä toimintavapaus päättää sisäisen tarkastuksen tehtävistä. Sisäisen tarkastuksen riippumattomuuden toteutumiseksi sisäinen tarkastus raportoi hallitukselle, jaostolle tai toimikunnalle sekä kunnanjohtajalle.

Säädösten, määräysten ja päätösten noudattaminen ja johtamisen tila

Säännöt, määräykset ja toimintaohjeet on pyritty pitämään ajan tasalla ja niitä uudistetaan tarpeen mukaan. Vuoden 2025 alussa päivitettiin hallintosääntö.

Sisäisen valvonnan ohjeen käytäntöön vieminen vaatii edelleen panostamista ja ohje on syytä tarkistaa ja päivittää. Toivakan kuntaan ollaan palkkaamassa hallinto- ja henkilöstöjohtaja, jonka vastuulle asian valmistelu siirtyy. Ulkoinen tarkastus on käynyt läpi kunnan toimielimien ja viranhaltijoiden pöytäkirjoja ja kuullut johtavia viranhaltijoita vuoden aikana.

Kunnanhallituksen tiedossa ei ole lakisääteisten tehtävien laiminlyöntejä tai muutoin lakien ja säännösten tai hyvän hallintotavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne tai muu vaatimus tai oikeusseuraamus.

Selonteko tavoitteiden toteutumisesta, varojen käytöstä ja tuloksellisuudesta

Kunnan palvelualueiden talouden seurantaan on panostettu ja kunnalla on käytössä kaksi eri raportointityökalua: Accuna, joka päivittyy kerran vuorokaudessa ja Kuntamaisema, joka päivittyy kerran kuussa. Kuntamaisema sisältää kuntavertailut eri vuosilta.

Selonteko omaisuuden hankinnasta, luovutuksesta ja hoidosta sekä tilojen käytettävyys ja kustannustehokkuus

Kunnanhallituksen tiedossa ei ole omaisuuden hankinnan, luovutuksen tai hoidon valvonnan osalta laiminlyöntejä tai virheellisiä menettelyjä, josta kunnalle saattaisi aiheutua korvaus- tai muuta vastuuta.

Sopimusten laatiminen on ohjeistettu hankintaohjeessa. Sopimusten hallinnassa on ollut ongelmia, koska kaikkia kunnan sopimuksia ei löydy asianhallintajärjestelmästä. Sopimusten hallintaa kehitetään edelleen huomioiden koko sopimuksen elinkaari ja sopimusten laadintaa on pyritty parantamaan.

Hankintojen kilpailutuksessa ei ole havaittu merkittäviä puutteita. Kunta käyttää hankintatoimissa hankintarenkaita merkittävimpien hankintaerien osalta. Lisäksi mm. urakkakilpailutuksessa käytetään asiantuntijoita.

Vakuutusten tietoja on päivitetty aktiivisesti, vakuutusten kilpailutustarve on selvitetty ja vakuutukset on todettu ajantasaisiksi. Vakuutusturva on riittävän kattava.

Sisäinen tarkastus

Toivakan kunnassa sisäisen tarkastuksen osalta on viime vuosien ajan ollut se käytäntö, että kunnanhallitus ja lautakunnat valitsevat sisäiset tarkastajansa lautakuntien sisäältä. Sisäiset tarkastajat laativat toiminnalleen sisäisen valvonnan suunnitelman, jossa esitellään sisäisen tarkastuksen painopisteet tarkastuskaudelle. Suunnitelman toteutumisesta raportoidaan pääsääntöisesti aina vuoden lopulla.

Tarkastusraportit ovat aina luonteeltaan luottamuksellisia, eikä niitä liitetä esimerkiksi tilinpäätöksen liitteeksi. Raportit säilytetään arkistointia koskevien määräysten mukaisesti. Toimialoitain seurataan kolmea keskeistä valvonnan aluetta: palveluiden tuotantoa, hallinnon laillisuutta sekä hallinnon sujuvuutta. Sisäiset tarkastajat valitsevat oman lautakuntansa (tai kunnanhallituksen toimialan) tarkastettavakseen talousarviovuosittain. Sisäiset tarkastajat voivat itse suunnitella keskittykö tarkastus talousarviovuoden aikana kaikkeen kolmeen valvonnan alueeseen tai yksittäiseen alueeseen.

Kunnanhallituksen sisäiset tarkastajat 2023-2025: Karla Karmala ja Kimmo Järvinen (myöhemmin Mika Mäkelä)

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan sisäiset tarkastajat 2021-2025: Johanna Ripatti ja Maarit Nieminen (myöh. Rauni Heikura)

Kuntaympäristölautakunnan sisäiset tarkastajat 2021-2025: Jorma Tervonen ja Maarit Helin

Lupa- ja ympäristöjaoston sisäiset tarkastajat 2021-2025: Irja Lamberg ja Rauni Heikura

Tarkastuslautakunnan sisäiset tarkastajat 2021-2025: Markku Kauppinen ja Annikki Pelkonen

Lautakunnat ovat käsitelleet sisäisen tarkastuksen raporttinsa ja merkinneet ne tiedoksi. Lautakuntien sisäisen tarkastuksen raportit tuodaan kunnanhallituksen tietoon tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä. Toimialat ovat huomioineet mahdolliset lisähuomiot, jotka sisäisessä tarkastuksessa ovat toimintaa kohtaan ilmenneet.

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA

Kunnan sisäisen valvonnan tila hyvällä tasolla, mutta sen järjestäminen tulee vaatimaan tulevilla taloussuunnittelukausilla lisää resursseja sisäistä valvontaa tekevien henkilöiden kouluttamiseen sekä kunnan sisäisten prosessien kehittämiseen. Lisäksi sisäisen valvonnan ohjeistusta tulee lisätä tulevilla valtuustokaudella. Uuden hallinto- ja henkilöstöjohtajan palkkaaminen kuntaan auttaa tarpeeseen vastaamisessa.

Toivakan kunta suorittaa rekisterinpitäjänä asianhallintajärjestelmän käytönvalvontaa, ja henkilöstöä on koulutettu tietosuojaloukkauksilta suojautumiseen Cybercoach-valmennuksen avulla.

4.9. Tilikauden tuloksen käsittely

Toivakan kunnan tilikauden 2025 tulos ennen poistoeron muutosta on 340.736,83 €.

Kunnanhallitus esittää tilikauden 2025 tuloksen käsittelystä seuraavaa:

Tuloutetaan kunnan suunnitelman mukaan kirjattuja poistoeroja 21 443,96 euroa.

Tilikauden tuloksen käsittelyn jälkeen Toivakan kunnan ylijäämä 362.180,79 euroa siirretään edellisten tilikausien yli-/alijäämätilille.

---

5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

Kuntalain 114 §:n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös.

Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

5.1. Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen kuuluvista yhteisöistä

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä					
		kotipaikka	kunnan omistusosuus	konsernin omistusosuus	
Tytäryhteisöt					
Kiinteistö Oy Toivakanhaka	Toivakka		100 %	100 %	Yhdistelty
Toivakan Lämpö Oy	Toivakka		100 %	100 %	Tuloslaskelma
					Tase
Kuntayhtymät					
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä		1,0529 %	1,0529 %	Yhdistelty
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä		0,80 %	0,80 %	Yhdistelty

5.2. Konsernin toiminnan ohjaus

5.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kuntakonsernin toiminta ja talous

Kuntakonsernin muodostavat kunta ja sen tytäryhteisöt. Tytäryhteisöjä ovat yhtiöt, joissa kunnalla on kirjanpitolain mukaisesti määräysvalta. Myös määräysvallassa olevat säätiöt kuuluvat kuntakonserniin. Kuntalain 114 §:n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös.

Toivakan kuntakonserni muodostuu Toivakan kunnasta, Toivakan Lämpö Oy:stä (100 %) ja Kiinteistö Oy Toivakanhakasta (100 %).

Kunnan kokonaan omistamat tytäryhteisöt

Toivakan Lämpö Oy (100 %)

Kiinteistö Oy Toivakanhaka (100 %)

Kuntayhtymät, joissa kunta on osakkaana

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia (1,0529 %)

Keski-Suomen liitto (0,80%)

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Omat konserniyhtiöt

Toivakan Lämpö Oy

Toivakan Lämpö Oy rakensi uuden kaukolämpöputken MH-Betonille loppuvuonna 2025. Liittymä otetaan käyttöön vuoden 2026 aikana.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Yhtiö asettaa tavoitteelliset tunnusluvut talousarviovuodelle 2025 ja raportoi niistä emolle.	Liikevaihto, tilikauden tulos, kunnan takaukset, omavaraisuusaste, maksuvalmius.	Kestävä taloudellinen pohja	Maksuvalmius on yhtiöllä ollut koko vuoden hyvä.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Läheltä kerätyn metsähakkeen hyödyntäminen polttoaineena kestävien arvojen mukaisesti	Yhtiö varautuu hakesopimusten päivittämiseen hyvässä ajoin	Paikallisesti tai lähellä tuotetun puuhakkeen hyödyntäminen polttoaineena 100 %:sti tulevina vuosina	Yhtiö vaihtoi 1.9.2025 hakeen toimittajan.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Yhtiön tunnettavuuden lisääminen ja brändin vahvistaminen	Yhtiö keskittyy vahvistamaan viestintäänsä ja sähköisten kanavien käyttöä.	Uusia asiakkuuksia tulee tavoitella aktiivisemmin. Tavoitteena vähintään yksi uusi asiakas.	Uuden asiakkaan kanssa neuvoteltu lämpölinjan rakentaminen toteutettu.

Toivakanhaka

KOY Toivakanhaka ja Toivakan kunnanhallitus käsittelivät yhteisessä tapaamisessa 18.3.2024 KOY Toivakanhakan hallituksen näkemystä yhtiön tervehdyttämiseksi. Yhtiön hallituksen toimitama esitys ja sen johtopäätökset toimivat kunnanhallituksen ja valtuuston päätösesityksen pohjana. Yhtiön toimittama esitys täyttää de minimis -avustukselle asetetut (27.11.2023) ehdot.

Toivakan kunnanhallitus päätti 25.3.2024 muodostaa 600 000 euron pakollisen varauksen Toivakan kunnan tilinpäätökseen vuodelle 2023. Yhtiö on toteuttanut talouden tervehdyttämisohjelman mukaisia toimenpiteitä.

Yksi Kiinteistö Oy Toivakanhakalle asetuista toiminnallisista tavoitteista vuodelle 2025 oli, että se tarjoaa myytäväksi ne kiinteistöt, joiden peruskorjaukseen yhtiön taloudellinen tilanne ei riitä, ja joihin on mahdollista saada markkinatoimija tai kiinteistökehittäjä. Tavoitetasona on yhtiön laatiman talouden tervehdyttämissuunnitelman toteuttaminen ja yhtiön koon sopeuttaminen sen taloudelliseen kantokykyyn.

Toivakanhaka asetti kaksi Haka V:n taloa myyntiin huutokaupat.com-sivustolle. Myyntiehdossa oli maininta, että myyjä pidättää oikeuden hyväksyä tai hylätä korkein tarjous sekä, että huutokauppaan voi osallistua myös henkilökohtaisesti paikan päällä jättämällä myyjälle tarjouksen.

Toivakanhaka sai tarjouksen, joka koskee koko Haka V:n rakennuskantaa (Poikkitie 2, Vanhansillantie 12 ja 14). Koska Haka V toiminnallisesti yhtenäinen kokonaisuus (lämmitys ja vesi- ja jätevesi), myyjä on katsonut tarkoituksenmukaiseksi koko Haka V:n myynnin.

Toivakanhakan hallitus on päättänyt kokouksessaan 16.1.2025 myydä Poikkitie 2, vanhansillantie 12 ja 14 (yhteensä 15 asuntoa) liittymiseen hintaan 65.000,00 euroa.

Koska tarjous koskee koko Haka V:tä tontteineen, kunnanhallitus arvioi ostotarjousta myös kokonaisuutena. Kokonaisuudesta on saatu tarjous 71.713,15 €, josta tontin osuus 6.713,15 €. Osettava määräala kiinteistöstä 850-405-76-28 Metsäsilta on n. 8800 m².

Kunnanhallitus puolsi Toivakanhakan hallituksen myyntipäätöstä sekä päätti myydä n. 8800 m² määräalan kiinteistöstä 850-405-76-28 hintaan 6713,15 €.

Kiinteistö Oy Toivakanhakan osalta hoitokulut muodostuvat aiempien vuosien menojen mukaisesti, kustannustason nousu huomioiden. Kiinteistöjen jaksotettavat korjauskulut tulevat kasvaamaan tulevina vuosina ja osa kohteista joko myydään, jätetään tyhjiksi tai puretaan. Asuntojen kunto ja siitä johtuvan vuokrausasteen alenema heikentää osaltaan yhtiön maksuvalmiutta. Yhtiö on jatkossakin omistajan myöntämien de minimis -avustusten varassa, toiminnan ollessa ilman tukia jatkuvasti tappiollista. Tämä puolestaan korostaa tarvetta peruskorjata soveltuvin osin asuntoja sekä harkita Vanhansillan tien ja Poikkitien (Haka 5) kaltaisten myyntitoimenpiteiden jatkamista.

Tavoitteiden kiinnittyminen strategiaan: Yhtenä elämisen elementtinä on "Uuden ajan maalais-idylli". Strategisena tavoitteena on tarjota monipuolisia asumisalueita ja asumismuotoja, joihin kuuluu myös vuokra-asuntotuotanto sekä energiatehokkuus.

Koska kunta omistaa 100 prosenttia Toivakahakasta, ja Toivakanhaka on väline toteuttaa kuntastrategiaan kirjattua tavoitetta tarjota vuokra-asuntoja asumismuotona, kunta on pyrkinyt de minimis -avustusten ja pakollisen varauksen kautta edistämään yhtiön tervehdyttämistoimia ja varautumaan Toivakahakan saatavien alaskirjaukseen. Yhtiön tervehdyttämistoimet ovat edellytys sille, että vuokra-asuntoja on tarjolla. Kunta painottaa omistajana yhtiölle kuntastrategiaan kirjattua tavoitetta, joka tulee huomioida talouden tervehdyttämistoimien yhteydessä.

Yhdistelmä, jossa Toivakanhaka peruskorjaa osan asunnoista ja myy osan asunnoista yksityisille markkinaehtoisille toimijoille peruskorjattavaksi takaa parhaiten kuntastrategiaan kirjatun tavoitteen vuokramuotoisesta asumisesta.

Yhtiön hallitus jatkaa omistajan kanssa yhteistyössä yhtiön tervehdyttämistoimien jatkamista. Yhtiön ja kunnan kannalta myönteinen asia on ollut se, että yhtiön rakennuksia kohtaan on ollut markkinaehtoista kysyntää, joka mahdollistaa vuokra-asuntokysyntään vastaamisen markkinaehtoisesta toimijasta. Jos yhtiön asuntokannan vähentämistä jatketaan, on huomioitava myös vuokratulojen ja liikevaihdon vähentyminen, joka lisää yhtiön tukiriippuvuutta kunnasta.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Yhtiö asettaa tavoitteelliset tunnusluvut talousarviovuodelle 2025 ja raportoi niistä emolle.	Liikevaihto, tilikauden tulos, kunnan takaukset, omavaraisuusaste, maksuvalmius.	Yhtiön talouden tervehtytämisen suunnitelman mukaisesti, talouden tasapainottaminen asteittain	Talouden tervehtyttämistöiden sekä omistajapoliittisen ohjauksen mukaisia toimenpiteitä toteutettu
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Monipuolisen asuntotarjonnan turvaaminen	Joustava asiointi vuokratalo-yhtiössä ja sähköisen asioinnin kehittäminen	Asiakaskyselyt ja asiakaspalautteet kiitettävälle tasolle, vähintään 1 laaja asiakaskysely vuonna 2025 ja raportointi emolle.	Asiakaskysely ei toteutettu.
Monipuolisen asuntotarjonnan turvaaminen	Välttämättömiä korjaustoimenpiteitä toteutetaan suunnitellusti ja ajoissa. Arvioidaan ne kiinteistöt, joihin on mahdollista saada uusia vuokralaisia, ja joiden korjaaminen maksaa itsensä takaisin vuokralaisten myötä. Tarjotaan myytäväksi ne kiinteistöt, joiden peruskorjaukseen yhtiön taloudellinen tilanne ei riitä, ja joihin mahdollista saada markkina-toimija tai kiinteistökehittäjä. Kiinteistö Oy Toivakanhakan laatima konkreettinen ja asteittainen suunnitelma Toivakanhakan tulevaisuudesta	Ylläpidetään korkeaa vuokrausastetta ja toteutetaan tekniseltä kunnoltaan hyvin kiinteistöjen peruskorjauksia. Myydään ne kiinteistöt, joihin mahdollista saada markkinatoimija tai kiinteistökehittäjä. Yhtiön laatiman talouden tervehtyttämisen suunnitelman toteuttaminen ja yhtiön koon sopeuttaminen sen taloudelliseen kantokykyyn.	Korjaustoimet eivät vastaa kokonaistarvetta, mutta niitä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan. Toteutunut.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Tehokas asuntotarjonnasta viestiminen yhtiön toimesta	Suunnitelmallinen viestintä ja sen toteutus sähköisiä välineitä hyödyntäen	Vuokrausaste korkealle tasolle (väh. 85 %).	Noin 85 %, viestintä on toteutunut osittain.

Muita olennaisesti vaikuttavia tekijöitä

Keski-Suomen Valokuituverkot Oy:n, Keski-Suomen liiton sekä Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradian osalta kunnan yhteistyö sujui vuoden 2025 ajan normaaliin tapaan.

5.4. Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernitalouden toteutuminen

Toivakan Lämpö Oy:n tilinpäätöksen tulos oli 24.960,60 €

Kiinteistö Oy Toivakanhakan tilinpäätöksen tulos oli -108.284,35 €

Arvio konsernin todennäköisestä kehityksestä

Hyvinvointialueiden perustaminen muutti kuntien roolia perustavanlaatuisesti. Konsernijohtamisen merkitys korostuu aiempaa enemmän kuntatalouden rakenteen muututtua radikaalisti: vaikka peruskuntien tehtävät ja rahoitus pienenevät, ei kuntien konserniyhtiöiden ja määräysvallassa olevien yhteisöjen määrä tai volyymi pienene lainkaan. Suhteellinen merkitys ja niiden painoarvo kokonaistaloudellisessa näkökulmassa ainoastaan kasvaa.

Toivakan kunnalle laadittiin omistajapolitiikka ja yhtiöille omistajastrategiat keväällä 2023. Yhtiöt myös itse päivittivät ja loivat itselleen uusia strategioita, joiden pohjalta toimintaa kehitetään ja myös taloudellinen tasapaino turvataan. Osaamisvaatimukset hallitusjäsenille sekä omistajaohjauksille ovat edelleen merkittävässä roolissa, ja tähän tulee jatkossa kiinnittää yhä enemmän huomiota.

Kiinteistö Oy Toivakanhakan osalta hoitokulut muodostuvat aiempien vuosien menojen mukaisesti, kustannustason nousu huomioiden. Kiinteistöjen jaksotettavat korjauskulut tulevat kasvamaan tulevina vuosina ja osa kohteista joko myydään, jätetään tyhjiksi tai puretaan. Asuntojen kunto ja siitä johtuvan vuokrausasteen alenema heikentää osaltaan yhtiön maksuvalmiutta. Yhtiö on jatkossakin omistajan myöntämien de minimis -avustusten varassa, toiminnan ollessa ilman tukia jatkuvasti tappiollista. Tämä puolestaan korostaa tarvetta peruskorjata soveltuvin osin asuntoja sekä harkita Vanhansillantien ja Poikkien (Haka 5) kaltaisten myyntitoimenpiteiden jatkamista. Yhdistelmä, jossa Toivakanhaka peruskorjaa osan asunnoista ja myy osan asunnoista yksityisille markkinaehtoisille toimijoille peruskorjattavaksi takaa parhaiten kuntastrategiaan kirjatun tavoitteen vuokramuotoisesta asumisesta. Yhtiön hallitus jatkaa omistajan kanssa yhteistyössä yhtiön tervehdyttämistoimien jatkamista. Yhtiön ja kunnan kannalta myönteinen asia on ollut se, että yhtiön rakennuksia kohtaan on ollut markkinaehtoista kysyntää, joka mahdollistaa vuokra-asuntokysyntään vastaamisen markkinaehtoisen toimijan kautta. Jos yhtiön asuntokannan vähentämistä jatketaan, on huomioitava myös vuokratulojen ja liikevaihdon vähentyminen, joka lisää yhtiön tukiriippuvuutta kunnasta.

Kunnanhallituksen ja tytäryhtiöiden välisen keskustelun tarve on edelleen ajankohtaista. Yhtiöiden säännöllinen kuuleminen tulee vakiinnuttaa. Kunnan omien taloudellisten voimavarojen tiukentuessa on hyödyllistä arvioida koko kuntakonsernin mahdollisuuksia vastata konsernin kiinteistöjen kunnosta ja tehokkaasta käytöstä sekä perusparantamisen ja uudisrakentamisen taroituksenmukaisuudesta.

5.5. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konserniohjaus sekä sen vastuut on kirjattu hallintosääntöön ja konserniohjeeseen. Konsernivalvontaa on hoitanut kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Toivakan kunnan konserniohje on hyväksytty 19.2.2018.

Konserniohjeessa on kuvattu toimivallan jako konserniohjaukseen liittyvissä asioissa sekä määrätty toimintatapoja konsernijohdon ja konserniyhteisöjen väliselle raportoinnille ja tiedonkullulle. Ohjeessa määritellään talouden suunnitteluun ja seurantaan liittyvät periaatteet.

Konserniohjeessa on myös ohjeistettu rahoituksen ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Konsernijohdolla on toimivalta järjestää tarvittaessa neuvottelut konsernivalvonnan, raportoinnin ja riskienhallinnan järjestämiseksi.

Konserniohjeeseen lisäksi tytäryhtiölle on talousarviossa asetettu toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

Konsernivalvonnan kehittämiskohteina tulevaisuudessa ovat omistajaohjauksen käytänteet ja konserniohjeen päivittäminen.

Ohjeiden antaminen kunnan edustajille tytäryhtiöissä

Kunnanhallitus nimeää kunnan ehdokkaat tytäryhtiöiden hallitukseen sekä nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet. Yhtiökokoukset valitsevat yhtiöiden hallitukset ja valitsevat yhtiöiden tilintarkastajat. Kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi valitaan kunnan tilintarkastusyhteisö, ellei tästä poikkeamiseen ole tarkastuksen järjestämiseen perustuvaa syytä.

Konserniohjeessa edellytetään merkittävimpien päätösten tuomista ennakkokäsittelyyn. Näin on menetelty kiinteistökantaan ja taloudelliseen asemaan liittyvissä asioissa. Konserniohjeet antavat kunnanhallitukselle kattavan mahdollisuuden valvoa sekä kehittää tytäryhtiöiden toimintaa. Pääperiaatteet yhteydenpidosta ja raportoitavista asioista kunnan ja tytäryhtiöiden välillä on selvitetty konserniohjeessa. Raportointi on toiminut tyydyttävästi. Yhtiökokousedustajaksi on pääsääntöisesti nimetty konsernijohtoon kuuluvana kunnanjohtaja.

Tavoitteiden asettamisen arviointi

Taloustavoitteet on määritelty tytäryhtiölle ja tuloksista on raportoitu tyydyttävästi sekä väli-
vuosiraportilla että tilinpäätöksen toimintakertomukseen. Kokonaisvaltaisen asuntopolitiikan näkökulmasta tavoitekeskustelua on syytä käydä jatkuvasti yhdessä tytäryhtiön kanssa toimivan työnjaon aikaansaamiseksi siten, että koko asuntokannan kehittämistarve tulee huomioon otetuksi.

Toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Konserniohjeella veloitetaan raportoimaan varsin kattavasti merkittävistä taloudellisista ja ympäristömuutoksista. Konserniohjetta voi edelleen täydentää talousarvion ohjeilla. Raportointia on pyritty tehostamaan toimitusjohtajan ja yhtiöiden hallitusten kuulemisella kunnanhallituksessa, mutta riittävä raportointi vaatii edelleen kehittämistä. Yhteydenpidon muotoja tulee edelleen kehittää ja rakentaa systemaattiset yhteydenpitomenetelmät virallisen raportoinnin rinnalle. Tapaamiset yhtiöiden ja konsernijohdon välillä ovat toteutuneet paremmin kuin edellisinä vuosina.

Keskitettyjen palveluiden käyttö on toteutunut annettujen ohjeiden mukaisesti.

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimivuus

Riskienhallinta ja sisäinen valvonta on ohjeistettu konserniohjeessa.

Taloudelliset riskit ja niistä erityisesti rahoitusriski on yksittäinen merkittävin riski erityisesti Kiinteistö Oy Toivakanhakan osalta.

5.6. Konsernintilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA

(1 000 euroa)	2025	2024
Toimintatuotot	2 327	2 525
Toimintakulut	-10 434	-9 548
Toimintakate	-8 107	-7 023
Verotulot	5 639	5 485
Valtionosuudet	3 682	3 355
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	39	126
Muut rahoitustuotot	45	80
Korkokulut	-183	-368
Muut rahoituskulut	-6	-6
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-106	-167
Vuosikate	1 109	1 650
Poistot ja arvonalentumiset	-894	-999
Satunnaiset erät		
Satunnaiset erät yht.	0	0
Tilikauden tulos	215	650
Tilinpäätössiirrot	17	-1
Tilikauden yli-/alijäämä	232	649

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2025	2024
Toimintatuotot/toimintakulut	22,3 %	26,5 %
Vuosikate/poistot	124,0 %	165,0 %
Asukasluku	2 308	2 353
Vuosikate, euroa/asukas	480	701

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

(1 000 euroa)	2025	2024
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 109	1 650
Tulorahoituksen korjauserät	133	-62
Toiminnan rahavirta yhteensä	1 242	1 587
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-930	-947
Rahoitusosuudet investointimenoihin	4	23
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	81	38
Investointien rahavirta yhteensä	-845	-886
Toiminnan ja investointien rahavirta yht.	397	701
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	27	41
Antolainasaamisten vähennys	0	177
Antolainauksen muutokset yhteensä	27	218
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	98	-34
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-873	-2 060
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-1 300
Lainakannan muutokset yhteensä	-775	-3 393
Oman pääoman muutokset	18	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiant. varojen ja pääomien muut.	1	-66
Vaihto-omaisuuden muutos	-1	-1
Saamisten muutos	-34	424
Korottomien velkojen muutos	-75	-79
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.	-108	279
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-838	-2 897
Rahavarojen muutos	-440	-2 196
Rahavarat jakson alussa	2 518	4 714
Rahavarat jakson lopussa	2 078	2 518

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2025	2024
Toim. ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta	7 409 224	9 864 599
Investointien tulorahoitus, %	120 %	179 %
Laskennallinen lainanhoitokate	1,33	1,62
Kassan riittävyys, pv	61	71

KONSERNITASE - VASTAAVAA

(1 000 euroa)	2025	2024
VASTAAVAA		
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	68	75
Muut pitkävaikutteiset menot	145	79
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	213	154
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	1 640	1 458
Rakennukset	8 236	8 695
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 815	2 739
Koneet ja kalusto	85	108
Muut aineelliset hyödykkeet	4	118
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	231	131
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	13 011	13 249
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	0	0
Osakkeet ja osuudet	979	982
Muut saamiset	1	1
Sijoitukset yhteensä	980	983
Pysyvät vastaavat yhteensä	14 204	14 387
Toimeksiantojen varat		
Valtion toimeksiantojen varat	29	83
Toimeksiantojen varat yhteensä	29	83
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus		
Muu vaihto-omaisuus	3	3
Vaihto-omaisuus yhteensä	3	3
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	516	549
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	588	609
Lainasaamiset	35	0
Laskennalliset verosaamiset	102	0
Muut saamiset	1	0
Saamiset yhteensä	1 241	1 157
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	129	82
Rahoitusarvopaperit yhteensä	129	82
Rahat ja pankkisaamiset	1 949	2 436
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	3 323	3 678
VASTAAVAA YHTEENSÄ	17 556	18 148

KONSERNITASE - VASTATTAVAA

(1 000 euroa)	2025	2024
VASTATTAVAA		
Oma pääoma		
Peruspääoma	5 243	5 243
Muut omat rahastot	375	374
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	3 383	2 716
Tilikauden yli-/alijäämä	232	649
Oma pääoma yhteensä	9 233	8 982
Pakolliset varaukset		
Muut pakolliset varaukset	251	251
Pakolliset varaukset yhteensä	251	251
Toimeksiantojen pääomat		
Valtion toimeksiantojen pääomat	0	154
Lahjoitusrahastojen pääomat	59	0
Muut toimeksiantojen pääomat	42	0
Toimeksiantojen pääomat yhteensä	101	154
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Korolliset		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 882	6 158
Lainat julkisyhteisöiltä	2 522	0
Korottomat		
Muut velat	419	419
Lyhytaikainen		
Korolliset		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	537	863
Lainat julkisyhteisöiltä	339	0
Korottomat		
Saadut ennakot	64	0
Ostovelat	607	0
Muut velat	123	1 321
Siirtovelat	478	0
Vieras pääoma yhteensä	7 972	8 762
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	17 556	18 148

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

	2025	2024
Omavaraisuusaste, %	52,8 %	49,5 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	67,9 %	77,1 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 euroa	3 615	3 365
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	1 566	1 430
Lainakanta 31.12., 1 000 euroa	6 280	7 021
Lainakanta 31.12., euroa/asukas	2 721	2 984
Lainat ja vuokravastuut, 31.12. 1 000 euroa	7 157	8 099
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	3 102	3 442
Lainasaamiset, 1 000 euroa	0	0
Asukasmäärä	2 308	2 353

6. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitusta rahoituslaskelmassa. Molempien laskelmien ja niistä laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa kunnan rahoituksen riittävyyttä. Rahoituslaskelmassa osoitetaan, miten investoinnit, sijoitukset ja lainanlyhennykset tulo-rahoituksen lisäksi muutoin rahoitetaan.

Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettuihin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakateen, vuosikateen ja tilikauden tuloksen avulla. Arvioinnissa käytetään lisäksi tuloslaskelman eristä ja välituloksista laskettuja tunnuslukuja.

6.1. Kunnan tilinpäätös ja tunnusluvut

KUNNAN TULOSLASKELMA (ULKOISET ERÄT)

(1 000 euroa)	2025	2024
Toimintatuotot	1 848	1 988
Toimintakulut	-9 001	-8 327
Toimintakate	-7 152	-6 339
Verotulot	5 639	5 485
Valtionosuudet	2 700	2 361
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	37	123
Muut rahoitustuotot	43	80
Korkokulut	-155	-288
Muut rahoituskulut	-2	-1
Vuosikate	1 111	1 422
Poistot ja arvonalentumiset	-771	-786
Tilikauden tulos	341	636
Tilinpäätössiirrot	21	21
Tilikauden yli-/alijäämä	362	658

KUNNAN TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT (ULKOISET ERÄT)

	2025	2024
Toimintatuotot/toimintakulut	20,5 %	23,9 %
Vuosikate/poistot	144,2 %	181,0 %
Vuosikate, euroa/asukas	482	604
Asukasluku	2 308	2 353

KUNNAN RAHOITUSLASKELMA

(1 000 euroa)	2025	2024
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 111	1 422
Tulorahoituksen korjaukset	-13	-634
Toiminnan rahavirta yhteensä	1 099	788
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-755	-903
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	23
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	15	35
Investointien rahavirta yhteensä	-741	-845
Toiminnan ja investointien rahavirta yht.	358	-57
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten vähennys	0	177
Antolainauksen muutokset yhteensä	0	177
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-792	-1 392
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-1 300
Lainakannan muutokset yhteensä	-792	-2 692
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiant. varojen ja pääomien muut.	24	-20
Vaihto-omaisuuden muutos	39	0
Saamisten muutos	-16	387
Korottomien velkojen muutos	-22	-31
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.	26	336
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-767	-2 179
Rahavarojen muutos	-409	-2 236
Rahavarat jakson alussa	2 014	4 250
Rahavarat jakson lopussa	1 605	2 014

KUNNAN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2025	2024
Toim. ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta	5 573 126	3 701 494
Investointien tulorahoitus, %	147,1 %	161,6 %
Laskennallinen lainanhoitokate	1,54	1,62
Kassan riittävyys, pv	55	67
Asukasluku	2 308	2 353

7. RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET

KUNNAN TASE - VASTAAVAA

(1 000 euroa)	2025	2024
VASTAAVAA		
A Pysyvät vastaavat		
I Aineettomat hyödykkeet		
1. Aineettomat oikeudet	43	129
2. Muut pitkävaikutteiset menot	145	0
I Aineettomat hyödykkeet yhteensä	188	129
II Aineelliset hyödykkeet		
1. Maa- ja vesialueet	1 601	1 419
2. Rakennukset	6 093	6 252
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 580	2 738
4. Koneet ja kalusto	28	54
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	210	124
II Aineelliset hyödykkeet yhteensä	10 513	10 587
III Sijoitukset		
1. Osakkeet ja osuudet	1 480	1 482
III Sijoitukset yhteensä	1 480	1 482
A Pysyvät vastaavat yhteensä	12 181	12 198
B Toimeksiantojen varat		
2. Lahjoitusrahastojen varat	0	42
B Toimeksiantojen varat yhteensä	0	42
C Vaihtuvat vastaavat		
I Vaihto-omaisuus		
II Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
2. Lainasaamiset	27	34
3. Muut saamiset	516	549
Lyhytaikaiset saamiset		
1. Myyntisaamiset	388	376
2. Lainasaamiset	35	45
3. Muut saamiset	102	77
4. Siirtosaamiset	40	52
II Saamiset yhteensä	1 109	1 132
III Rahoitusarvopaperit		
1. Osakkeet ja osuudet	3	3
2. Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	23	23
III Rahoitusarvopaperit yhteensä	25	25
IV Rahat ja pankkisaamiset	1 580	1 989
C Vaihtuvat vastaavat yhteensä	2 714	3 146
VASTAAVAA YHTEENSÄ	14 895	15 387

KUNNAN TASE - VASTATTAVAA

(1 000 euroa)	2025	2024
VASTATTAVAA		
A Oma pääoma		
I Peruspääoma	5 243	5 243
IV Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	1 761	1 103
V Tilikauden yli-/alijäämä	362	658
A Oma pääoma yhteensä	7 366	7 004
B Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
1. Poistoero	313	334
B Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset yhteensä	313	334
C Pakolliset varaukset		
2. Muut pakolliset varaukset	251	251
C Pakolliset varaukset yhteensä	251	251
D Toimeksiantojen pääomat		
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	4	22
3. Muut toimeksiantojen pääomat	57	58
D Toimeksiantojen pääomat yhteensä	62	80
E Vieras pääoma		
I Pitkäaikainen		
Korolliset		
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 566	5 358
Korottomat		
7. Muut velat	419	419
II Lyhytaikainen		
Korolliset		
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	792	792
Korottomat		
5. Saadut ennakot	63	21
6. Ostovelat	503	537
7. Muut velat	103	124
8. Siirtovelat	458	467
E Vieras pääoma yhteensä	6 904	7 718
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	14 895	15 387

KUNNAN TASEEN TUNNUSLUVUT

	2025	2024
Omavaraisuusaste, %	51,8 %	47,8 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	67,2 %	78,3 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 euroa	2 123	1 761
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa / asukas	920	748
Lainakanta 31.12., 1 000 euroa	5 358	6 151
Lainakanta 31.12., euroa/asukas	2 321	2 614
Lainat ja vuokravastuut, 31.12. 1000 euroa	5 820	6 789
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	2 522	2 885
Lainasaamiset, 1000 euroa	0	0
Asukasmäärä	2 308	2 353

8. KOKONAISTULOT JA MENOT

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT

TULOT (1 000 euroa)		MENOT (1 000 euroa)	
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	1 848	Toimintakulut	9 001
Verotulot	5 639	Valmistus omaan käyttöön	0
Valtionosuudet	2 700	Korkokulut	155
Korkotuotot	37	Muut rahoituskulut	2
Muut rahoitustuotot	43	Satunnaiset kulut	0
Satunnaiset tuotot	0	Tulorahoituksen korjaukset	
Tulorahoituksen korjaukset		Pakollisten varausten muutos	
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutusvoitot	-13	Pakollisten varausten lis. (+), väh (-)	0
Investoinnit		Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustap- piot	0
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	Investoinnit	
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	15	Investointimenot	755
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	0	Antolainasaamisten lisäykset	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	792
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0
Oman pääoman lisäykset	0	Oman pääoman vähennykset	0
Kokonaistulot yhteensä	10 270	Kokonaismenot yhteensä	10 704

Täsmäytys:

Kokonaistulot - Kokonaismenot = 10 270 - 10 704 = -434

Rahavarojen muutos - Muut maksuvalmiuden muutokset = -409 - 26 = -434

9. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

9.1. Tuloslaskelma

KUNNAN TULOSLASKELMA (ULKOISET ERÄT)

	2025	2024
Toimintatuotot		
Myyntituotot	1 366 930,39	1 195 115,36
Maksutuotot	40 518,60	88 832,25
Tuet ja avustukset	131 229,11	216 159,76
Muut toimintatuotot	309 645,92	488 064,27
Toimintatuotot yht.	1 848 324,02	1 988 171,64
Toimintakulut		
Henkilöstökulut	-5 015 233,49	-4 780 019,13
Palvelujen ostot	-2 431 244,13	-2 142 363,61
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-843 870,64	-784 684,63
Avustukset	-452 118,69	-294 859,37
Muut toimintakulut	-258 125,03	-325 000,43
Toimintakulut yht.	-9 000 591,98	-8 326 927,17
Toimintakate	-7 152 267,96	-6 338 755,53
Verotulot	5 638 763,52	5 484 776,14
Valtionosuudet	2 700 426,00	2 361 176,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	37 277,42	123 094,00
Muut rahoitustuotot	43 413,05	80 062,92
Korkokulut	-154 619,79	-287 855,56
Muut rahoituskulut	-1 636,44	-877,60
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-75 565,76	-85 576,24
Vuosikate	1 111 355,80	1 421 620,37
Poistot ja arvonalentumiset	-770 618,97	-785 506,70
Satunnaiset erät yht.	0,00	0,00
Tilikauden tulos	340 736,83	636 113,67
Poistoeron muutos	21 443,96	21 443,96
Tilikauden yli-/alijäämä	362 180,79	657 557,63

9.2. Rahoituslaskelma

KUNNAN RAHOITUSLASKELMA

	2025	2024
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 111 355,80	1 421 620,37
Tulorahoituksen korjaukset	-12 816,01	-633 801,83
Toiminnan rahavirta yhteensä	1 098 539,79	787 818,54
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-755 455,19	-902 997,97
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	23 000,00
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	14 876,15	35 000,00
Investointien rahavirta yhteensä	-740 579,04	-844 997,97
Toiminnan ja investointien rahavirta yht.	357 960,75	-57 179,43
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten vähennys	0,00	176 991,37
Antolainauksen muutokset yhteensä	0,00	176 991,37
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-792 119,38	-1 392 119,38
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	-1 300 000,00
Lainakannan muutokset yhteensä	-792 119,38	-2 692 119,38
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiant. varojen ja pääomien muut.	23 955,60	-20 006,05
Vaihto-omaisuuden muutos	39 308,68	0,00
Saamisten muutos	-15 730,39	387 467,28
Korottomien velkojen muutos	-22 000,87	-31 132,48
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.	25 533,02	336 328,75
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-766 586,36	-2 178 799,26
Rahavarojen muutos	-408 625,61	-2 235 978,69
Rahavarat jakson alussa	2 014 056,04	4 250 034,73
Rahavarat jakson lopussa	1 605 430,43	2 014 056,04

9.3. Tase

KUNNAN TASE - VASTAAVAA

	2025	2024
VASTAAVAA		
A Pysyvät vastaavat		
I Aineettomat hyödykkeet		
1. Aineettomat oikeudet	42 534,39	129 099,47
2. Muut pitkävaikutteiset menot	145 454,09	0,00
I Aineettomat hyödykkeet yhteensä	187 988,48	129 099,47
II Aineelliset hyödykkeet		
1. Maa- ja vesialueet	1 601 136,37	1 419 366,32
2. Rakennukset	6 093 131,24	6 251 990,14
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 579 746,29	2 738 256,09
4. Koneet ja kalusto	28 155,86	53 885,06
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	210 448,93	123 552,14
II Aineelliset hyödykkeet yhteensä	10 512 618,69	10 587 049,75
III Sijoitukset		
1. Osakkeet ja osuudet	1 480 347,59	1 482 029,46
III Sijoitukset yhteensä	1 480 347,59	1 482 029,46
A Pysyvät vastaavat yhteensä	12 180 954,76	12 198 178,68
B Toimeksiantojen varat		
2. Lahjoitusrahastojen varat	0,00	42 151,99
B Toimeksiantojen varat yhteensä	0,00	42 151,99
C Vaihtuvat vastaavat		
I Vaihto-omaisuus		
II Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
2. Lainasaamiset	27 112,00	33 892,00
3. Muut saamiset	516 036,13	548 564,81
Lyhytaikaiset saamiset		
1. Myyntisaamiset	388 069,25	375 992,96
2. Lainasaamiset	34 850,00	44 850,00
3. Muut saamiset	102 431,30	76 677,65
4. Siirtosaamiset	40 144,42	52 243,97
II Saamiset yhteensä	1 108 643,10	1 132 221,39
III Rahoitusarvopaperit		
1. Osakkeet ja osuudet	2 678,93	2 678,93
2. Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	22 500,00	22 500,00
III Rahoitusarvopaperit yhteensä	25 178,93	25 178,93
IV Rahat ja pankkisaamiset	1 580 251,50	1 988 877,11
C Vaihtuvat vastaavat yhteensä	2 714 073,53	3 146 277,43
VASTAAVAA YHTEENSÄ	14 895 028,29	15 386 608,10

KUNNAN TASE - VASTATTAVAA

	2025	2024
VASTATTAVAA		
A Oma pääoma		
I Peruspääoma	5 243 104,16	5 243 104,16
IV Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	1 760 745,52	1 103 187,89
V Tilikauden yli-/alijäämä	362 180,79	657 557,63
A Oma pääoma yhteensä	7 366 030,47	7 003 849,68
B Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
1. Poistoero	312 725,00	334 168,96
B Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset yhteensä	312 725,00	334 168,96
C Pakolliset varaukset		
2. Muut pakolliset varaukset	250 554,06	250 554,06
C Pakolliset varaukset yhteensä	250 554,06	250 554,06
D Toimeksiantojen pääomat		
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	4 233,69	21 886,45
3. Muut toimeksiantojen pääomat	57 430,78	57 974,41
D Toimeksiantojen pääomat yhteensä	61 664,47	79 860,86
E Vieras pääoma		
I Pitkäaikainen		
Korolliset		
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 566 364,78	5 358 484,16
Korottomat		
7. Muut velat	419 104,51	419 104,51
II Lyhytaikainen		
Korolliset		
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	792 119,50	792 119,50
Korottomat		
5. Saadut ennakot	62 541,47	21 288,08
6. Ostovelat	502 712,59	536 823,98
7. Muut velat	102 796,71	123 665,71
8. Siirtovelat	458 414,73	466 688,60
E Vieras pääoma yhteensä	6 904 054,29	7 718 174,54
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	14 895 028,29	15 386 608,10

9.4. Konsernituloslaskelma

KONSERNITULOSLASKELMA

	2025	2024
Toimintatuotot	2 327 472,33	2 525 112,94
Toimintakulut	-10 434 146,29	-9 548 113,13
Toimintakate	-8 106 673,96	-7 023 000,19
Verotulot	5 638 763,52	5 484 776,14
Valtionosuudet	3 682 160,49	3 355 018,84
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	39 028,50	125 829,56
Muut rahoitustuotot	44 862,73	80 277,64
Korkokulut	-183 113,87	-367 702,48
Muut rahoituskulut	-6 481,06	-5 663,69
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-105 703,70	-167 258,97
Vuosikate	1 108 546,35	1 649 535,82
Poistot ja arvonalentumiset	-893 944,37	-999 495,38
Satunnaiset erät		
Satunnaiset erät yht.	0,00	0,00
Tilikauden tulos	214 601,98	650 040,44
Tilinpäätössiirrot	17 209,94	-1 250,45
Tilikauden yli-/alijäämä	231 811,92	648 789,99

9.5. Konsernin rahoituslaskelma

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	2025	2024
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 108 546,35	1 649 535,82
Tulorahoituksen korjaukset	133 318,27	-62 342,08
Toiminnan rahavirta yhteensä	1 241 864,62	1 587 193,74
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-929 569,33	-947 071,63
Rahoitusosuudet investointimenoihin	3 671,88	23 000,00
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	81 122,91	38 073,76
Investointien rahavirta yhteensä	-844 774,54	-885 997,87
Toiminnan ja investointien rahavirta yht.	397 090,08	701 195,87
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	27 112,00	40 672,00
Antolainasaamisten vähennys	0,00	176 991,37
Antolainauksen muutokset yhteensä	27 112,00	217 663,37
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	97 888,00	-33 892,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-872 874,36	-2 059 590,11
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	-1 300 000,00
Lainakannan muutokset yhteensä	-774 986,36	-3 393 482,11
Oman pääoman muutokset	18 420,83	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiant. varojen ja pääomien muut.	1 468,19	-66 131,49
Vaihto-omaisuuden muutos	-735,49	-787,95
Saamisten muutos	-34 058,63	424 266,68
Korottomien velkojen muutos	-74 781,55	-78 609,96
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.	-108 107,48	278 737,28
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-837 561,01	-2 897 081,46
Rahavarojen muutos	-440 470,93	-2 195 885,59
Rahavarat jakson alussa	2 518 463,41	4 714 349,00
Rahavarat jakson lopussa	2 077 992,48	2 518 463,41

9.6. Konsernitase

KONSERNITASE - VASTAAVAA

	2025	2024
VASTAAVAA		
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	67 743,60	74 831,43
Muut pitkävaikutteiset menot	145 454,09	79 481,80
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	213 197,69	154 313,23
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	1 639 648,84	1 458 109,83
Rakennukset	8 236 430,47	8 694 686,50
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 814 990,03	2 738 838,54
Koneet ja kalusto	85 113,74	108 310,69
Muut aineelliset hyödykkeet	3 859,79	118 065,66
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	230 643,37	130 849,00
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	13 010 686,24	13 248 860,22
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	-0,02	-0,02
Osakkeet ja osuudet	978 886,48	982 084,53
Muut saamiset	1 297,85	1 297,85
Sijoitukset yhteensä	980 184,31	983 382,36
Pysyvät vastaavat yhteensä	14 204 068,24	14 386 555,81
Toimeksiantojen varat		
Valtion toimeksiantojen varat	29 148,65	83 442,02
Toimeksiantojen varat yhteensä	29 148,65	83 442,02
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus		
Muu vaihto-omaisuus	3 431,49	2 695,99
Vaihto-omaisuus yhteensä	3 431,49	2 695,99
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	516 036,13	548 564,81
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	588 151,50	608 594,54
Lainasaamiset	34 850,00	0,00
Laskennalliset verosaamiset	101 719,80	0,00
Muut saamiset	711,50	0,00
Saamiset yhteensä	1 241 468,93	1 157 159,35
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	129 164,96	82 035,53
Rahoitusarvopaperit yhteensä	129 164,96	82 035,53
Rahat ja pankkisaamiset	1 948 827,52	2 436 427,88
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	3 322 892,90	3 678 318,75
VASTAAVAA YHTEENSÄ	17 556 109,79	18 148 316,58

KONSERNITASE - VASTATTAVAA

	2025	2024
VASTATTAVAA		
Oma pääoma		
Peruspääoma	5 243 068,22	5 243 068,22
Muut omat rahastot	374 541,16	374 381,97
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	3 383 210,48	2 715 999,69
Tilikauden yli-/alijäämä	231 811,92	648 789,99
Oma pääoma yhteensä	9 232 631,78	8 982 239,87
Pakolliset varaukset		
Muut pakolliset varaukset	250 554,06	250 554,06
Pakolliset varaukset yhteensä	250 554,06	250 554,06
Toimeksiantojen pääomat		
Valtion toimeksiantojen pääomat	0,00	153 835,52
Lahjoitusrahastojen pääomat	59 261,94	0,00
Muut toimeksiantojen pääomat	41 748,39	0,00
Toimeksiantojen pääomat yhteensä	101 010,33	153 835,52
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Korolliset		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 882 380,45	6 158 381,80
Lainat julkisyhteisöiltä	2 522 407,00	0,00
Korottomat		
Muut velat	419 104,51	419 104,51
Lyhytaikainen		
Korolliset		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	536 683,48	862 969,48
Lainat julkisyhteisöiltä	338 786,00	0,00
Korottomat		
Saadut ennakot	64 465,81	0,00
Ostovelat	606 825,16	0,00
Muut velat	123 186,30	1 321 231,70
Siirtovelat	478 075,23	0,00
Vieras pääoma yhteensä	7 971 913,94	8 761 687,49
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	17 556 110,11	18 148 316,94

10. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Toteutumisvertailussa noudatetaan vastaavaa rakennetta. Toteutumisvertailu laaditaan sillä tarkkuudella, jolla valtuusto on hyväksynyt tavoitteen, määrärahan tai tuloarvion yksittäiselle tehtävälle, hankkeelle tai muulle meno- tai tuloerälle.

TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	Alkup. TA	Muutokset	TA+muut.	Toteuma	Tot. (%)	Poikkeama
Toimintatuotot						
Myyntituotot	2 680 876	0	2 680 876	2 638 237	98,4 %	-42 639
Maksutuotot	30 500	0	30 500	40 519	132,8 %	10 019
Tuet ja avustukset	65 430	0	65 430	131 229	200,6 %	65 799
Muut toimintatuotot	1 541 918	0	1 541 918	1 436 967	93,2 %	-104 951
Toimintatuotot yht.	4 318 724	0	4 318 724	4 246 952	98,3 %	-71 772
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-5 192 565	-10 000	-5 202 565	-5 015 233	96,4 %	187 332
Palvelujen ostot	-3 691 128	-3 000	-3 694 128	-3 695 718	100,0 %	-1 590
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-917 211	0	-917 211	-850 704	92,7 %	66 507
Avustukset	-519 500	-20 000	-539 500	-452 119	83,8 %	87 381
Muut toimintakulut	-1 406 338	0	-1 406 338	-1 385 447	98,5 %	20 891
Toimintakulut yht.	-11 726 742	-33 000	-11 759 742	-11 399 220	96,9 %	360 522
Toimintakate	-7 408 018	-33 000	-7 441 018	-7 152 268	96,1 %	288 750
Verotulot	5 832 000	-142 000	5 690 000	5 638 764	99,1 %	-51 236
Valtionosuudet	2 621 169	0	2 621 169	2 700 426	103,0 %	79 257
Rahoitustuotot ja -kulut						0
Korkotuotot	1 000	0	1 000	37 277	-	36 277
Muut rahoitustuotot	62 300	0	62 300	43 413	69,7 %	-18 887
Korkokulut	-195 000	0	-195 000	-154 620	79,3 %	40 380
Muut rahoituskulut	-11 800	0	-11 800	-1 636	13,9 %	10 164
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-143 500	0	-143 500	-75 566	52,7 %	67 934
Vuosikate	901 651	-175 000	726 651	1 111 356	152,9 %	384 705
Poistot ja arvonalentumiset	-757 034	0	-757 034	-770 619	101,8 %	-13 585
Satunnaiset erät yht.	0	0	0	0	-	0
Tilikauden tulos	144 617	-175 000	-30 383	340 737	-	371 120
Poistoeron muutos	21 444	0	21 444	21 444	100,0 %	0
Tilikauden yli-/alijäämä	166 061	-175 000	-8 939	362 181	-	371 120

10.1. Käyttötalouden ja tavoitteiden toteutuminen

10.2. Verotulojen erittely

VEROTULOJEN ERITTELY

	Alkup. TA	Muutokset	TA+muut.	Toteuma	Tot. (%)	Poikkeama
Kunnan tulovero	4 384 000	-117 000	4 267 000	4 193 626	98,3 %	-73 374
Osuus yhteisöveron tuotosta	546 000	-9 000	537 000	555 928	103,5 %	18 928
Kiinteistövero	902 000	-16 000	886 000	889 209	100,4 %	3 209
Verotulot yhteensä	5 832 000	-142 000	5 690 000	5 638 764	99,1 %	-51 236

VALTIONOSUUDET JA VEROTULOMENETYSTEN KORVAUS

	Alkup. TA	Muutokset	TA+muut.	Toteuma	Tot. (%)	Poikkeama
Valtionosuudet						
Peruspalvelujen valtionosuus	1 813 255	0	1 813 255	1 820 634	100,4 %	7 379
Verot. perustuva v.os. tasaus	1 065 353	0	1 065 353	1 058 748	99,4 %	-6 605
Opetus- ja kulttuurimin. v.os.	-504 200	0	-504 200	-411 360	81,6 %	92 840
Verotulomenetysten korvaus	246 761	0	246 761	232 404	94,2 %	-14 357
Yhteensä	2 621 169	0	2 621 169	2 700 426	103,0 %	79 257

10.3. Rahoitusosan toteutuminen

TALOUSARVION RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

	Alkup. TA	Muutokset	TA+muut.	Toteuma	Tot. (%)	Poikkeama
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	901 651	-175 000	726 651	1 111 356	152,9 %	384 705
Tulorahoituksen korjauserät	-100 000	0	-100 000	-12 816	12,8 %	87 184
Toiminnan rahavirta yht.	801 651	-175 000	626 651	1 098 540	175,3 %	471 889
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-935 000	0	-935 000	-755 455	80,8 %	179 545
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	100 000	0	100 000	14 876	14,9 %	-85 124
Investointien rahavirta yht.	-835 000	0	-835 000	-740 579	88,7 %	94 421
Toiminnan ja inv. rahavirta yht.	-33 349	-175 000	-208 349	357 961	-171,8 %	566 310
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainauksen muutokset yht.	0	0	0	0	-	0
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	800 000	0	800 000	0	0,0 %	-800 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-792 120	0	-792 120	-792 119	100,0 %	0
Lainakannan muutokset yht.	7 881	0	7 881	-792 119	-	-800 000
Vaikutus maksuvalmiuteen	-25 469	-175 000	-200 469	-434 159	216,6 %	-233 690

10.4. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEH MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

(1 000 euroa)	Sito- vuus	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkup. TA	Muutos	TA+mu- utos	To- teuma	Poik- keama	Alkup. TA	Muutos	TA+mu- utos	To- teuma	Poik- keama
Käyttötalousosa											
1000 Keskusvaalilautakunta	N	17	0	17	14	-3	3		3	3	
2000 Kunnanvaltuusto	N	30	0	30	35	5					
2500 Tarkastuslautakunta	N	19	0	19	19	0					
3000 Hallintopalvelut	N	1 329	33	1 362	1 347	-15	2		2	3	1
5000 Sivistys- Ja hyvinvointilau- takunta	N	5 557	0	5 557	5 200	-357	591		591	720	129
7000 Kuntaympäristölauta- kunta	N	2 362	0	2 362	2 386	24	1 307		1 307	1 122	-185
Tuloslaskelmaosa											
Verotulot	B						5 832	-142	5 690	5 639	-51
Valtionosuudet	B						2 621	0	2 621	2 700	79
Korkotuotot	B						1	0	1	37	36
Muut rahoitustuotot	B						62	0	62	43	-19
Korkomenot	B	195	0	195	155	-40					
Muut rahoitusmenot	B	12	0	12	2	-10					
Investointiosa											
Yleishallinto	B	60	0	60	80	20	0	0	0	0	0
Opetus- ja kulttuuritoimi	B	45	0	45	2	-43	0	0	0	0	0
Muut palvelut	B	830	0	830	672	-158	0	0	0	0	0
Rahoitusosa											
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lisäykset	B						800	0	800	0	-800
Pitkäaikaisten vähennykset	B	792	0	792	792	0					
Lyhytaikaisten muutokset	N										
Oman pääoman muutokset	N										
Vaikutus maksuvalmiuteen							25	175	200	434	234
Yhteensä		11 248	33	11 281	10 703	-578	11 245	33	11 278	10 702	-576

Toivakan kunnan vuoden 2025 investointiohjelma piti sisällään muun muassa suunnitteluhankkeita, rakennusten peruskorjauksia, vapaa-ajan kohteiden aluerakentamista, vesihuollon ja liikenneväylien korjausinvestointeja. Lisäksi investointeja tehtiin tietojärjestelmiin sekä arkistojen digitointiin liittyen.

Investointisuunnitelman toteutuminen kohteittain EUR:

	2025/ budjetti + muutokset €	2025/ Toteuma €	
VESIHUOLTO			
Vesihuoltoverkoston saneerausinvestoinnit, muutos Malviharjuntien siirto viemärien purkuun, verkoston mahdolliset laajennukset toiminta-alueella, virtausmittarikaivojen lisääminen	180 000	10 204	Puhdistamon automaatio-saneeraus + verkostotöitä
Mannisen vedenottamon kaivojen saneeraus	10 000	0	Suunnittelija valittu loppuvuodesta -> 2025 hankkeita

	2025/ budjetti + muutokset €	2025/ Toteuma €	
			aiottua laajempaan myös Uudensillantielle
Jätevedenpuhdistamo, tulokaivojen sähkökeskuksen uusiminen, saostuskemikaalisäiliön uudistaminen	25 000	3 039	
LIIKENNEVÄYLÄT			
Taajama-alueen tieinfran paikkakorjaukset, kivi- ja betonin parantaminen, led-valaistusprojektin II-vaihe	100 000	119 320	Paikkaukset toteutettiin Silanterintiellä, Uudensillantiellä ja Versotiellä
Palosentie kevyen liikenteen väylä ja katusaneeraus (liikenneturvallisuus), vesihuolto lisätty mukaan	10 000	237	Asemakaava sai lainvoiman 8/2025, suunnittelu käynnistettiin
MAL- pienten liikennehankkeiden suunnittelurahoitus	10 000	0	MAL-suunnitteluhankkeita ei toteutunut vuonna 2025, rahoitusneuvottelut venyivät alueen ja valtion välillä ja määrärahat jäivät vähäisiksi koko Keski-Suomen alueelle
KAAVOITUS JA MAANKÄYTTÖ			
Kaavoitus			Asemakaavoitus
Viisarimäen yritystonttien esirakentaminen (siirtynyt hanke)	50 000	1 997	Urakoitsijan valinta loppuvuodesta 2025, rakentaminen siirtyi 2026 investointeihin
Toivakantien maisemasuunnittelu, "Suomen kaunein kylänraitti"	20 000	46	Suunnittelu käynnistyi loppuvuodesta 2025
TOIMITILAPALVELUT			
Uusi kuntosalirakennus, hankesuunnitelma	15 000	0	Hankesuunnitelma valmistui 2025 -> uutta rakennusta ei toteuteta, menot siirretty käyttötalouteen
Koulukeskuksen PTS-suunnitelman mukaiset korjausinvestoinnit A- ja B-rakennukset - rakennusautomaatio - pintasaneeraukset - kotitalousluokka	150 000	210 196	Toteutettiin pintasaneeraus, automaatiojärjestelmän uusiminen
Paloaseman TATE-muutokset	40 000	191 254	Toteutui
Vanhan virastotalon purkamishanke	200 000	139 143	Purkaminen toteutui vuonna 2025
LIIKUNTAPAIKAT			
Uimalan rakennukset ja rakenteet	30 000	7 650	Arkkitehtisuunnittelu toteutui vuonna 2025, vanhat rakennukset purettiin, mutta uusien rakenteiden osalta toteutus vuonna 2026
PUISTOT, SATAMAT JA MUUT YLEISET ALUEET			
Leppäveden Isonkylänrannan sataman perusparannushanke ja kehittäminen	5 000		Ei toteutunut, siirretty vuodelle 2027
Leikkipuistorakentaminen, peruskorjaukset / välineiden uudistaminen	10 000		Ei toteutunut

	2025/ budjetti + muutokset €	2025/ Toteuma €	
Nisulan OKT-alueen pienvenelaiturin pysäköinti- alue ja viimeistelytyöt	20 000	11 278	Toteutui vuonna 2025, vii- meistelytyöt osittain teke- mättä (laiturin alla olevan ison kiven siirto)
HALLINTOPALVELUT			
Analogisen arkiston digitointi	50 000	43 163	Arkistot seulottiin ja analogi- nen aineisto siirrettiin digitoi- tavaksi. Koko aineistoa ei eh- ditty digitoida vuoden 2025 aikana.
Tietojärjestelmät ja palvelimet	10 000	13 595	
Maa- ja vesialueet		25 500 osto 2060 myynti	
INVESTOINNIT netto	935 000	753 395	

10.5. Tarkastuslautakunta

TOIMINTA-AJATUS

Tarkastuslautakunta on lakisääteinen lautakunta, jonka valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämiseksi. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuustolle hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Tarkastuslautakunta vastaa kunnan ulkoisesta valvonnasta yhdessä tilintarkastusyhteisön kanssa.

Tarkastuslautakunnan keskeisin tehtävä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksemukaisella tavalla sekä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tarkastuslautakunta valmistelee tilintarkastuspalvelujen hankinnan valtuustolle ja huolehtii kunnan ja tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuksien noudattamista ja antaa ilmoitukset tiedoksi valtuustolle kaksi kertaa vuodessa.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Tarkastus tekee tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä koskevan päätösehdotuksen valtuustolle. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

PALVELUSUUNNITELMA

Tarkastuslautakunta kokoontuu kesäkautta ja vuodenvaihdetta lukuun ottamatta pääsääntöisesti kuukauden viimeinen torstai. Arviointitoiminnassa tarkastuslautakunta hyödyntää ensisijaisesti julkisesti saatavilla olevaa materiaalia kuntakonsernista ja kunnasta sekä niiden hallintoelinten toiminnasta. Lautakunta haastattelee viranhaltijoita, työntekijöitä ja luottamushenkilöitä sekä tekee tutustumiskäyntejä palvelukohteisiin. Tarvittaessa lautakunta pyytää nähtäväkseen myös sellaista ei-julkista materiaalia, jonka se katsoo arviointitoiminnan kannalta tarpeelliseksi. Arviointikertomus, tilinpäätöksen hyväksymisen esitys ja sidonnaisuuksien ilmoittaminen toteutetaan oikea-aikaisesti. Valtuustokauden vaihtuessa 2025 uuden lautakunnan koulutukseen on varattu rahaa lautakunnan budjettiin.

Tarkastuslautakunnan toimintakulut vuonna 2025 ja suunnitelmavuosina ovat 19 000 €/v.

TARKASTUSLAUTAKUNTA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot yht.	0	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-8 540	-9 000	0	-9 000	-9 142	101,6 %	-142
Palvelujen ostot	-12 006	-9 900	0	-9 900	-9 634	97,3 %	266
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-88	-100	0	-100	-95	95,1 %	5
Toimintakulut yht.	-20 634	-19 000	0	-19 000	-18 871	99,3 %	129
Toimintakate	-20 634	-19 000	0	-19 000	-18 871	99,3 %	129
Poistot ja arvonalentumiset	-814	-814	0	-814	-814	100,0 %	0
Yhteensä	-21 447	-19 814	0	-19 814	-19 684	99,3 %	130
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-9	-9	0	-9	-9	99,3 %	0

10.6. Keskusvaalilautakunta

TOIMINTA-AJATUS

Valtuusto asettaa kuntaan toimikaudekseen keskusvaalilautakunnan, jonka tulee toteuttaa sille vaalilaissa määritellyt tehtävät. Keskusvaalilautakunta huolehtii vaalien yleisjärjestelyistä ja kuntavaaleissa lisäksi ehdokasasettelusta ja tuloslaskennasta.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Alue- ja kuntavaalit järjestettiin 13. huhtikuuta 2025. Keskusvaalilautakunta hoiti em. vaalien osalta sille kuuluvat lakisääteiset tehtävät.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	0	2 600	0	2 600	0	0,0 %	-2 600
Tuet ja avustukset	13 238	2 600	0	2 600	0	0,0 %	-2 600
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	2 601	-	2 601
Toimintatuotot yht.	13 238	5 200	0	5 200	2 601	50,0 %	-2 599
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-14 523	-13 655	0	-13 655	-10 658	78,1 %	2 997
Palvelujen ostot	-2 505	-3 940	0	-3 940	-2 975	75,5 %	965
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-240	-400	0	-400	-1 354	338,5 %	-954
Muut toimintakulut	0	0	0	0	-83	-	-83
Toimintakulut yht.	-17 268	-17 995	0	-17 995	-15 070	83,7 %	2 925
Toimintakate	-4 030	-12 795	0	-12 795	-12 469	97,4 %	326
Yhteensä	-4 030	-12 795	0	-12 795	-12 469	97,4 %	326
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-2	-6	0	-6	-5	97,4 %	0

10.7. Kunnanvaltuusto

TOIMINTA-AJATUS

Kunnanvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa. Valtuustolla on yleinen toimivalta päättää kunnan asukkaiden yhteisistä asioista. Päätösvalta kuuluu valtuustolle, jollei erikseen ole toisin säädetty tai jollei valtuusto ole itse siirtänyt toimivaltaansa kunnan muille viranomaisille vahvistamallaan hallintosäännöllä. Kunnanvaltuusto vahvistaa sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista. Kunnanvaltuusto vahvistaa myös kuntakonsernin tytäryhteisöjen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä konserniohjauksen periaatteet. Toivakan kunnanvaltuustossa on 21 valtuutettua.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

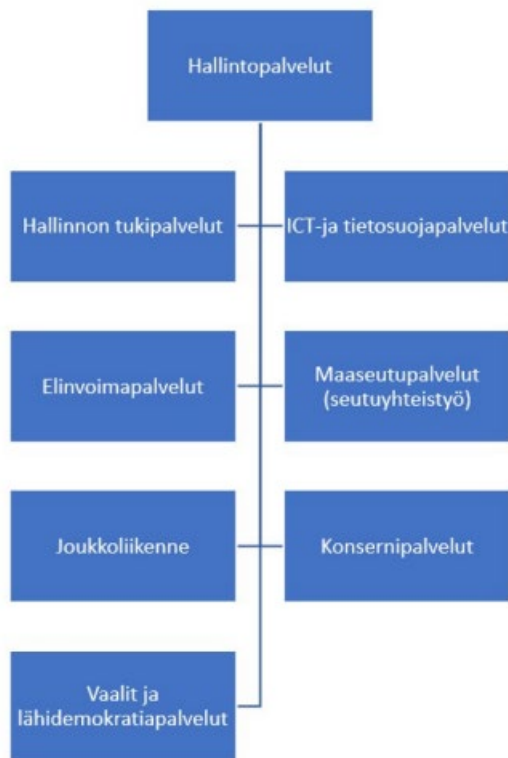
Kunnanvaltuusto kokoontui vuonna 2025 6 kertaa. Alue- ja kuntavaalit järjestettiin 13. huhtikuuta 2025 ja Toivakan kunnanvaltuuston ensimmäinen kokous järjestettiin 2.6.2025. Iltakouluja järjestettiin vuonna 2025 yhteensä 4 kertaa. Iltakoulun aiheet käsittelivät keväällä 2025 Viisarimäen yritysalueella ja kuntosalin hankesuunnitelmaa sekä myöhemmin keväällä tilinpäätöstä. Syksyllä 2025 uutta kunnanvaltuustoa perehdytettiin Kuntamaisena-palveluun, työllisyysalueuudistukseen sekä vesihuollon asioihin talousarvion iltakoulukäsittelyn lisäksi. Kunnanvaltuuston talousarviossa suurimman menoerän muodostavat henkilöstökulut, jotka koostuvat kokouspalkkioista.

KUNNANVALTUUSTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot yht.	0	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-24 702	-26 200	0	-26 200	-25 538	97,5 %	662
Palvelujen ostot	-6 209	-3 900	0	-3 900	-8 677	222,5 %	-4 777
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-142	0	0	0	-218	-	-218
Muut toimintakulut	-153	0	0	0	-194	-	-194
Toimintakulut yht.	-31 206	-30 100	0	-30 100	-34 627	115,0 %	-4 527
Toimintakate	-31 206	-30 100	0	-30 100	-34 627	115,0 %	-4 527
Yhteensä	-31 206	-30 100	0	-30 100	-34 627	115,0 %	-4 527
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-13	-13	0	-13	-15	115,0 %	-2

10.8. Hallintopalvelut

Hallintopalveluiden palvelualue toimii kunnanhallituksen alaisuudessa, vastaten hallinnon tukipalveluista, ICT- ja tietosuojapalveluista, elinvoimapalveluista, maaseutupalveluista (seutuyhteistyön kautta), elinvoimapalveluista (sis. työllisyys, viestintä ja markkinointi), konsernipalveluista, joukkoliikenteestä sekä vaali- ja lähidemokratiapalveluista.

Hallintopalveluiden esihenkilönä toimii kunnanjohtaja. Hallintopalveluiden henkilöstöön kuuluvat lisäksi ICT-suunnittelija, työllisyys- ja elinkeinosuunnittelija, talous- ja hallintosuunnittelija, viestintä- ja markkinointisuunnittelija sekä henkilöstösihteeri.

10.8.1. Kunnanhallitus

TOIMINTA-AJATUS

Kunnanvaltuusto- ja hallitus johtavat kunnan toimintaa tavoitteena kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen ja kestävä kehitys. Kunnanhallitus vastaa kuntalain sille määräämistä tehtävistä, kuten kunnan hallinnosta ja taloushoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytännönpanosta ja niiden laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallitus seuraa ja valvoo lautakuntia, palveluiden järjestämistä ja palvelutuotantoa sekä asetettujen tavoitteiden toteutumista.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Kunnanhallitus kokoontui vuonna 2025 yhteensä 17 kertaa. Alue- ja kuntavaalit järjestettiin 13. huhtikuuta 2025, ja uuden Toivakan kunnanhallituksen ensimmäinen kokous pidettiin 16.6.2025. Kunnanhallituksen talousarvio sisältää toimielimen toimintakuluja sekä koko kuntaan yhteisesti vaikuttavia kuluja. Lisäksi kunnanhallituksen talousarvioon kuuluvat kunnanjohtajaan liittyvät henkilöstökulut.

Kunnanhallituksen talousarviossa merkittävän osan kuluista muodostavat myös kunnan yhteistoimintaosuudet, joita ovat mm. Keski-Suomen liiton ja Kuntaliiton jäsenmaksut. Yhteistoimintaosuuksiin ja jäsenmaksuihin on varattu 45 000 euroa. TE2025-uudistukseen 1.1.2025 alkaen on varattu yhteistoimintaosuuksiin 182 000 euroa ja kunnan maksamaan työttömyysetuuskuluihin 200 000 euroa. Peruspalvelujen valtionosuus sisältää TE2025 osuuden 185 000 euroa ja valtion kompensatio työttömyysetuuskuluihin 71 337 euroa.

Toivakan kunta pilotoi vuonna 2023 yrityspalvelusetelin käyttöönottoa. Yrityspalvelusetelin avulla maksettiin avustuksia vuonna 2025 neljälle yritykselle. Talousarviossa 2025 on varauduttu Kiinteistö Oy Toivakanhakalle maksettavaan de minimis -avustukseen 50 000 eurolla, mutta vuonna 2025 sitä ei haettu.

Kunnanhallituksen määrärahoissa on varauduttu myös joukkoliikenteen kustannuksiin nykyisellä joukkoliikenteen järjestämisen mallilla. Joukkoliikenteeseen budjetoitiin 130 000 euroa vuodelle 2025

Vuoden 2025 asiointi- ja senioripäiväkydyt pyritään järjestämään kunnan taseessa olevilla testamenttivaroilla. Varojen käyttötarkoitus on ikäihmisten elämänlaadun virkistäminen ja parantaminen.

Maaseutuhallinnon osalta Toivakan kunta kuuluu yhteistoiminta-alueeseen, jonka isäntäkuntana toimii Laukaa. Toivakan osuudeksi on varattu 20 000 euroa.

Maaseutukehitys ry:n kuntaosuuteen on varattu 25 000 euroa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Kehitämme kunnanhallituksen ja vaikuttamistoimielinten yhteistyötä	Yhteiskokoukset ja tapaamiset	Toimiva tiedonvaihto ja osallistaminen	Yhteiskokouksia ja tapaamisia ei ole toteutettu.
Arvioidaan toimintaympäristön muutosta	Vaikutusten ennakoarviointi	Vähintään yksi vaikutusten ennakoarviointi tehty	Kankaisten kyläkoulun lapsivaikutusten ennakoarviointi toteutetaan vuonna 2026
Huolehdimme edunvalvonnasta ja omistajaohjauksesta	Teemme aktiivista edunvalvonta- ja sidosryhmätyötä sekä raportimme edunvalvonta- ja omistajaohjauksesta säännöllisesti kunnanhallitukselle	Edunvalvonta ja omistajaohjaus tukee kuntastrategian toteutumista	Edunvalvonta on toteutunut aktiivisesti ja siitä on raportoitu kunnanhallitukselle.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Kehitämme saavutettavuutta ympäristötavoitteet huomioiden	Osallistutaan Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-valmistelu- ja ohjausryhmän toimintaan ja Jyväskylän seudulliseen joukkoliikennetyöryhmän toimintaan	Edistää etenkin seudullisen joukkoliikenteen saattavuutta ja saavutettavuutta	Toteutunut

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Toivakka näyttäytyy haluttuna paikkana asua, elää ja yrittää	Elinvoimapalvelut toteuttavat tavoitetta tukevaa neuvontaa, ohjausta, markkinointia ja viestintää ja koko kuntaorganisaatio tukee sitä osaltaan	Positiivinen nettomuutto: 5 Tonttimyynti: 3 kpl Yritystonttimyynti: yhden tontin myynti Viisarimäen yritysalueelta	Ei toteutunut. Nettomuutto -3. Tonttimyynti 2 kpl. Yritysalueelta ei myyty tonttia.
Myönteinen kehitys asukasluvussa ja työikäisten määrässä	Mainonta ja markkinointi, palvelutason ylläpitäminen ja kehittäminen	Asukasluku yli 2368 (vertailuvuosi 2023) Työikäisten määrä yli 53,20 % (vertailuvuosi 2022)	Asukasluku 2308 (ei toteutunut) Työikäisten määrä 54,5 % (toteutui)
Pyrimme lisäämään yritysten määrää ja toimimme aktiivisena kumppanina kaikille yrityksille ja yhteisöille	Vahva yritysysteistyö	Aloittaneiden yritysten määrä kasvaa Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten suhde	Ei toteutunut. Aloittaneita yrityksiä 7 (2024 luku oli 7) ja lopettaneita 4 (lopettaneita oli 10 vuonna 2024)
Toivakassa on korkea työllisyysaste	Elinkeino- ja työllisyyspalveluiden neuvonta ja ohjaus, TE2025-uudistuksessa osallisenä oleminen	Työllisyysaste yli 74,90 % (vertailuvuosi 2022)	Toteutunut. Työttömyysaste 10,6 % ja työllisyysaste 69,5 %
Vetovoimainen luonto ja liikuntamahdollisuudet	Toimitaan ympäristövastuullisesti ja ylläpidetään sekä kehitetään kuntalaisten monipuolisia liikuntamahdollisuuksia	Tyytyväiset käyttäjät ja korkea käyttöaste	Toteutunut

HALLINTOPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	228 880	249 676	0	249 676	329 191	131,8 %	79 515
Tuet ja avustukset	34 087	0	0	0	1 244	-	1 244
Muut toimintatuotot	151 100	0	0	0	823	-	823
Toimintatuotot yht.	414 067	249 676	0	249 676	331 258	132,7 %	81 582
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-391 161	-398 144	0	-398 144	-418 188	105,0 %	-20 044
Palvelujen ostot	-486 898	-636 490	-13 000	-649 490	-633 632	97,6 %	15 858
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-15 566	-18 900	0	-18 900	-24 205	128,1 %	-5 305
Avustukset	-192 805	-255 000	-20 000	-275 000	-246 806	89,7 %	28 194
Muut toimintakulut	-107 595	-103 302	0	-103 302	-91 769	88,8 %	11 534
Toimintakulut yht.	-1 194 026	-1 411 836	-33 000	-1 444 836	-1 414 599	97,9 %	30 237
Toimintakate	-779 959	-1 162 160	-33 000	-1 195 160	-1 083 341	90,6 %	111 819
Rahoitustuotot ja -kulut	-115	0	0	0	-54	-	-54
Poistot ja arvonalentumiset	-26 522	-33 637	0	-33 637	-49 036	145,8 %	-15 399
Yhteensä	-806 596	-1 195 797	-33 000	-1 228 797	-1 132 431	92,2 %	96 366
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-343	-518	-14	-532	-491	92,2 %	42

10.8.2. Hallinto- ja talousosasto

TOIMINTA-AJATUS

Hallinnon tukipalvelut vastaavat kunnan taloushallinnosta, kirjaamo- ja neuvontapalveluista, hallinnollisten palveluiden toimivuudesta, luottamushenkilöpalveluista sekä henkilöstöhallinnosta. Hallinnon tukipalvelut myös omalta osaltaan huolehtivat arkistoinnin ja tiedonhallinnan kehittämisestä.

Hallinnon tukipalveluiden tavoitteena on luoda puitteet palvelualueiden toimivalle ja tehokkaalle työskentelylle, varmistaa yhteistyön toimivuus asioiden valmistelussa sekä huolehtia luottamushenkilöiden tuesta. Toiminnalla tuetaan kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen päätöksentekoa sekä päätösten toimeenpanoa.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Digitalisaatiota ja sähköisten palveluiden kehittämistä on tehty viime vuosina hallinnon tukipalveluissa merkittävältä osin ja sitä tullaan tekemään myös jatkossa. Tavoitteena on, että hallintopalvelut vastaavat parhaalla mahdollisella tavalla uuteen organisaatorakenteeseen ja sen painopisteisiin.

Toivakan kunta pilotoi vuonna 2024 Kansallisarkiston sähköisen arkistoinnin laajentamista yhdeksän muun pilottihankkeeseen valitun tahon kanssa. Tavoitteena on, että kunnat, hyvinvointialueet ja korkeakoulut voivat siirtää arkistoitavat tietoaineistonsa Kansallisarkistoon. Palvelu tuli koko julkishallinnon käyttöön vuonna 2025. Tavoitteena on siirtää kunnan pysyvästi säilytettävä aineisto digitoituna Kansallisarkistoon. Kunnan kolme arkistotilaa sijaitsevat vanhan viraston kellarikerroksessa ja tarkoitus on digitoida koko pysyvästi ja pitkäaikaisesti säilytettävä aineisto. Suurimmat aineistokokonaisuudet siirrettiin Kansallisarkistoon vuoden 2024 aikana. Pieni osa siirrettävästä aineistosta digitoitiin ja siirrettiin vuoden 2025 aikana.

Konneveden kunta tarjosi syksyllä 2025 Toivakan kunnalle mahdollisuutta tulla mukaan pienille ja keskisuurille kunnille tarkoitettuun Enemmän vähemmällä -hankkeeseen, jossa tarkoituksena on yhteisen asiakaspalvelun ja sähköisen asiointin virtaviivaistaminen keskitetyn ratkaisun ja digitalisaation avulla. Konnevedellä on otettu käyttöön portaali, joka voidaan kopioida hankkeeseen mukaan lähteille kunnille (noin 10 kuntaa).

Kyseisen digitaalisen ratkaisun on tunnistettu soveltuvan esimerkiksi seuraaviin kuntalaisten palveluihin: yksityisavustukset, järjestöavustukset, opiskelijastipendit, kesätyöhakemukset, viikailmoitukset kuntalaisille, tilavaraukset ja kulkulupien hallinta sekä asiakirjatilaukset. Kunnat päättävät yhdessä palveluista, joita hankkeessa toteutetaan. Hankkeen sopimusaika on suunniteltu olevan 1.10.2025 – 30.9.2027. Arvio kustannusten jakautumisesta eri vuosille on seuraava: 13 000 euroa (2025), 30 000 euroa (2026) ja 15 000 euroa (2027). Vuoden 2025 maksuosuus rahoitetaan kunnanhallituksen alaisen toiminnan talousarviosta. Vuosien 2026–2027 talousarvion laadinta on kesken ja 9 mukana olevaa kuntaa ovat sopineet hakevansa rahoitusta koordinoitusti osallistumiskustannuksiin Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran kautta.

Toivakan kunta päätti yhtyä yhdeksän muun kunnan kanssa Enemmän vähemmällä -hankkeeseen, jossa yhteistyössä hyödynnetään digitalisaatiota ja kehitetään sähköisiä palveluita (kh 20.10.2025 ja kv 10.11.2025)

Kunnassa kokeiltiin erilaisia henkilöstöinfoja keskiviikkokahveista johtavien viranhaltijoiden ajankohtaiskatsauksiin. Syksyn 2025 toteutettiin myös kaksi kunnanjohtajan ajankohtaiskatsausta, joista tehtiin tallenteen intraan. Henkilöstön osallistuminen näihin infoihin on ollut matalaa, joten kokeilimme uusia ja erilaisia tapoja viestiä asioista sisäisesti. Henkilöstölle annettiin mahdollisuus tuoda esiin kyselyn kautta asioita, joista he halusivat linjattavan. Kyselyn tulokset käytiin läpi työsuojelutoimikunnan ja YT-toimikunnan kanssa sekä esihenkilöiden kesken. Intraan luotiin ohjeet, jossa linjattiin usein kysytyistä kysymyksistä ja siitä viestittiin henkilöstölle. Cybercoach-palvelu oli auki koko henkilöstölle kevään 2025 aikana, ja sen käyttämiseen kannustettiin.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Panostetaan henkilöstön hyvinvointiin	Hyvinvointietu (Epassi) 100 €/v/ vakituinen työntekijä. Työsuhdepolkupyöräedun tarjoaminen vakituisille työntekijöille.	Lisätään henkilöstön hyvinvointia ja näyttäydymme houkuttelevana työnantajana. Luomme edellytyksiä arkiliikunnan lisäämiselle.	83 henkilöä on käyttänyt Epassia vuonna 2025 ja kuusi henkilöä ottanut työsuhdepolkupyöräedun käyttöönsä.
Henkilöstöinfot säännöllisiksi	Johtavien viranhaltijoiden henkilöstöinfot 4 kertaa vuodessa, tallenne Intraan. Säännölliset esihenkilöpalaverit. 12 kertaa vuodessa henkilöstön keskiviikkokahvit, joihin myös Teams-osalistumismahdollisuus.	Henkilöstön tietoisuus kunnan ajankohtaisista asioista lisääntyy, ja viestintä parantuu. Lisäksi kunnan hyvinvointialueen ja työllisyysalueen työntekijät vuorovaikutuksessa keskenään.	Johtavien viranhaltijoiden henkilöstöinfot toteutettiin kolme kertaa. Esihenkilöpalaverit toteutuivat säännöllisesti.
Lisätään henkilöstön tietoisuutta mielen hyvinvoinnista ja arjessa jaksamisesta	Työterveyshuollon toimesta järjestetään Teams-muotoinen koulutus henkilöstölle, josta tehdään myös tallenne. Keskustellaan työterveyshuollon kanssa myös muista mahdollisista toimista edistää mielen hyvinvointia.	Sairauspoissaolot vähentyvät ja henkilöstö saa lisävalmiuksia oman ja työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen ja jokainen tunnistaa oman roolinsa tämän tavoitteen edistämässä.	Koulutus ei toteutunut
Luodaan henkilöstölle yhteiset työyhteisön pelisäännöt	Teetetään henkilöstölle kysely, jonka kautta voi tuoda ilmi tyytymättömyytensä työyhteisön käytänteisiin ja toimintaan sekä esittää ratkaisuehdotuksia. Kyselyn tuloksia käsitellään YT-toimikunnassa, jossa kirjataan ylös lista henkilöstöetuksista sekä sallituista ja ei-sallituista käytänteistä.	Henkilöstön yhdenvertainen kohtelu sekä henkilöstön kuuleminen ja osallistamisen koko henkilöstön hyvinvointityössä.	Kysely toteutettiin

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Lisätään henkilöstön tietoisuutta tietosuojakysymyksistä	Kunta käyttää CyberCoach-palvelua, jonka kautta kunnan henkilöstö on veloitettu suorittamaan tietosuojakoulutuksia. ICT-suunnittelija seuraa koulutustehtävien toteutumista.	Henkilöstö tunnistaa tietosuojaan liittyvät riskit ja osaa suojautua niiltä.	Itse toimenpide toteutunut. Työtä jatketaan.

Uuden ajan maalaisidylli

Ylläpidämme ja kehitämme sähköistä palveluvalikoimaa	Verkkosivujen vastaamaan paremmin kuntalaisten tarpeita	Kunnan palveluita saatavilla 24 /7 (esimerkiksi kuntosalikortit, uimakoulu, ym.)	Toteutunut. Lisättiin kunnan venepaikat verkkokauppaan.
Analogisen arkiston digitointi	Analogisen aineiston digitointi jatkuu	Vanhan viraston kolmen arkistotilan säilytettävät asiakirjat on kaikki digitoitu	Toteutunut osittain. Kaikki analoginen aineisto on toimitettu digitointiin. Valmistuu kevään 2026 aikana.
Teknologian mahdollistama ohjelmistojen automatisointi	Hyödynnetään ohjelmistojen mahdollistamat uudet automatisoinnit	Toteutetaan ”järjestelmä palvelemaan ihmistä” -periaatetta. Pyritään vapauttamaan työaika rutiinitehtävistä.	Kunta mukana enemmän vähemmällä -yhteishankkeessa

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Kehitetään talousraportointia ja talousviestintää kuntaorganisaation palvelualueiden välillä, luottamushenkilötasolla ja kuntalaisten suuntaan	Viestitään kuntaorganisaatiota, luottamushenkilöitä ja kuntalaisia kunnan verkkosivuilla olevasta taloustietosivusta	Ajantasainen taloustieto koko organisaatiossa Kuukausittain päivitettävä taloustieto-osio verkkosivuilla	Toteutunut Toteutunut
--	--	---	------------------------------

HALLINTO-JA TALOUSPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	199 955	199 037	0	199 037	251 856	126,5 %	52 819
Tuet ja avustukset	242	0	0	0	136	-	136
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	16	-	16
Toimintatuotot yht.	200 197	199 037	0	199 037	252 008	126,6 %	52 971
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-152 293	-138 639	0	-138 639	-144 850	104,5 %	-6 211
Palvelujen ostot	-112 117	-106 616	0	-106 616	-111 817	104,9 %	-5 201
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 070	-4 200	0	-4 200	-6 022	143,4 %	-1 822
Muut toimintakulut	-12 149	-34 752	0	-34 752	-33 576	96,6 %	1 176
Toimintakulut yht.	-284 630	-284 207	0	-284 207	-296 265	104,2 %	-12 058
Toimintakate	-84 433	-85 170	0	-85 170	-44 258	52,0 %	40 913
Rahoitustuotot ja -kulut	-80	0	0	0	-24	-	-24
Poistot ja arvonalentumiset	-17 883	-26 042	0	-26 042	-40 280	154,7 %	-14 238
Yhteensä	-102 397	-111 212	0	-111 212	-84 562	76,0 %	26 650
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-44	-48	0	-48	-37	76,0 %	12

10.8.3. ICT ja tietosuojat

TOIMINTA-AJATUS

Toivakan kunnan ICT- ja tietosuojapalvelut vastaavat kunnan ICT-laitteistojen ja järjestelmien ylläpidosta sekä kunnan tietosuojasta. Myös jokaisella palvelualueella on vastuu huolehtia tietosuojan turvaamisesta omissa toiminnoissaan.

PALVELUSUUNNITELMA

ICT-palveluiden keskeinen tavoite vuonna 2026 on edelleen jatkaa vuosien aikana kertyneen korjausvelan kiinni ottamista. Vuoden 2026 keskeisimmät teemat ja hankkeet ovat:

1. Tietoliikenneverkon kytkimet

*”Tietoliikenneverkossa **kytkin** on laite, joka yhdistää useita laitteita samaan lähiverkkoon (LAN) ja ohjaa tietoliikennettä. Kytkin toimii keskuksena, johon tietokoneet, tulostimet ja muut verkko-laitteet liitetään.”*

Toivakan kunnan tietoliikenneverkon kytkimiä on uusittu muutamia vuoden 2025 aikana. Verkossa on edelleen kytkimiä, jotka on otettu käyttöön vuonna 2016 – eli näiden elinkaari on lopussa. Kytkimien uusiminen tulisi aloittaa mitä pikimmin toiminnaltaan kriittisistä kohteista ja nämä ovat koulukeskuksen A- ja B-rakennus. Elinkaaren päässä ovat myös Touhuvakan, kirjaston ja teknisen varikon kytkimet. Rikkoutumistilanteissa voidaan hyväksikäyttää tilapäisesti jo käytöstä poistettuja laitteita.

Kytkimen hinta vaihtelee niiden ominaisuuksien ja porttimäärien (montako laitetta kytkimeen voidaan liittää) mukaan. Koulukeskuksen A-rakennuksessa laitteiden määrä on suuri ja kohteessa tarvitaan 48-porttinen kytkin. Tällaisen kytkimen hinta on noin 3.500,00 €. B-rakennuksen laitemäärä on huomattavasti pienempi ja tähän kohteeseen kytkimen hinta on noin 1.000,00 €.

2. Windows 10 käyttöjärjestelmä:

Kunnalla on edelleen käytössä työasemia, joissa käyttöjärjestelmänä tällä hetkellä on Windows 10 käyttöjärjestelmä. Windows 10 tuki päättyi 14. lokakuuta 2025. Pääosa näistä koneista on koulukeskuksen ja varhaiskasvatuksen käytössä. Windows 10 käyttöjärjestelmällä olevat koneet ovat satunnaisessa käytössä ja nuo tulisi ja tullaan poistamaan käytöstä pikaisella aikataululla kevään 2026 aikana. Uusia työasemia tulisi hankkia pikaisella aikataululla 10–15 kappaletta. Yhden työasemin hinta on noin 700 €/kpl.

Työasemien hinnat nousevat tällä hetkellä nopeaa vauhtia. Syynä tähän on muistipiirien räjähdysmäisesti kasvanut kysyntä. Syynä suureen kysyntään on muun muassa tarjonnan kiristyminen ja tuotantostrategiat ja AI-datakeskusten valtava kysyntä.

3. Windows Office/O365 lisenssit

Kunnan hallinnonalojen eri henkilöstön työnkuva on jokaisella erilainen. Osa tarvitsee tehtävissään useita Microsoftin sovelluksia (Word, Excel, Teams, PowerPoint, jne.) ja osalle riittää pelkkä sähköposti.

Työntekijöiden käyttämät Microsoft-sovellukset on sidottu käyttäjälle määritellyllä O365-lisenssillä. Yleisin henkilöstön käyttämä lisenssi on **Exchange Online (Plan 1)**, jonka hinta 3,44 €/kk. Lisenssi sisältää vain selainpohjaisen sähköpostin käytön.

Muut käytössä olevat lisenssit maksavat seuraavasti:

- **Microsoft 365 Business Basic**, 5,78 €/kk, selainpohjaiset Word, Excel, PowerPoint, Outlook, Teams, OneDrive, SharePoint, Exchange sovellukset
- **Microsoft 365 Business Standard**, 10,06 €/kk, työpöytä ja selainpohjaiset Word, Excel, PowerPoint, Outlook, Teams, OneDrive, SharePoint, Exchange, Clipchamp ja Microsoft Loop sovellukset
- **Office 365 E1**, 8,08 €/kk, edellisten lisäksi VivaEngage, VivaInsight, MS Booking, Delve, MS Stream, Sway, MS Forms, PowerApps, PowerAutomate ja MSPlanner
- **Office 365 E3**, 25,91 €/kk, käytössä ICT-suunnittelijalla Windows- ja O365-ympäristön pääkäyttäjänä

Uusia lisenssejä tarvitaan käyttöön silloin, kun kunta rekrytoi esimerkiksi uusia henkilöitä. Lisenssi valitaan tehtäväkuvan mukaan.

Henkilöille, joilla tekstinkäsittely- ja taulukkolaskentaohjelman käyttö on vähäisempää ja satunnaisista, voidaan työasemalle myös asentaa maksuton OpenOffice-sovellus. OpenOffice-sovellus sisältää mm. tekstinkäsittely- ja taulukkolaskentasovelluksen ja niillä voi käsitellä sekä Word että Excel-tiedostoja. Sovellus ei ole käyttäjätunnussidonnainen ja sovellusta voi käyttää kaikki työasemaa käyttävät.

4. Koulukeskus ja varhaiskasvatus muut laitteet

Muut mahdolliset hankinnat kohdistuvat koulukeskuksen luokissa oleviin videotykkeihin ja dokumenttikameroihin, joista suurin osa on hankittu vuosina 2015 ja 2016. Videotykkejä on rikkoutunut satunnaisesti ja ne on korvattu tällöin uusilla. Uuden videotykin hinta on noin 600 €. Uuden dokumenttikameran hinta on noin 500 €. Varastossa löytyy muutamia kappaleita korjattuja videotykkejä vikatilanteita varten.

5. Tekoäly (AI, Artificial Intelligence)

Tekoäly ja sen käyttö kasvaa tällä hetkellä suurta vauhtia. Markkinoilla on olemassa sekä ilmaisia että maksullisia versioita sovelluksista eri käyttötarkoituksiin liittyen. Ilmaisisissa versioissa käytetään yleensä vanhempia ja kevyempiä malleja (mallinnus, kaava, matemaattinen esitys, jne.) vastauksia/ratkaisuja haettaessa. Ilmaisisessa versiossa rajoitetaan myös kyselyiden/vastausten määrää vuorokaudessa.

Tekoälyn käyttö voi aiheuttaa useita riskejä ja siksi on tärkeää, että sen sekä käyttö että mahdollisuudet tiedetään. Myös kunnan eri palvelualat käyttävät tekoälyä eri tarkoituksiin. ICT-suunnittelija todennäköisimmin käyttää tekoälyä teknisiin ratkaisuihin, kun taas koulukeskuksen oppilaat aivan eri tarkoituksiin.

Kunnalla ei ole eri hallinnonaloilla tehtynä tekoälystrategioita ja näiden miettiminen ja kirjaaminen olisi hyvä aloittaa kevään 2026 aikana.

6. Henkilöstön koulutus

Kunnan henkilöstölle ostettiin vuosina 2024–2025 tietoturva ja -suoja koulutus ulkopuoliselta toimittajalta (CyberCoach). Koulutus päättyi huhtikuun lopussa 2025.

Henkilöstön koulutus tietoturvan ja -suojan osalta on edelleen tärkeää muuttuvan maailmantilanteen vuoksi. Tietoturva- ja kyberrikollisuus jatkavat valitettavasti kasvua yhä enenemässä määrin. Koulutuksen avulla henkilöstö on tietoisempi tietoturvan riskeistä ja opettaa heidät tunnistamaan ja raportoimaan uhkia. Koulutuksella pyritään samalla vähentämään riskejä ja luomaan turvallisuuskulttuuria kunnan organisaatiossa.

Tietoturva ja -suojakoulutus tullaan vuonna 2026 toteuttamaan kunnan omasta toimesta ilman ulkopuolista toimittajaa. Uusi koulutus tullaan toteuttamaan Moodle-alustalla kunnan omalla palvelimella.

*”Moodle on avoimen lähdekoodin **oppimisalusta** (Learning Management System, LMS), jota käytetään verkko-opetuksessa ja kurssien hallinnassa. Se on erityisen suosittu kouluissa, yliopistoissa ja yrityksissä.”*

Koulutuksessa käytettävä Moodlen palvelinympäristö on rakennettu syyskuussa 2025 ja vuoden 2026 alussa alustalle lähdetään suunnittelemaan kysymyspattereita eri aihealueista. Henkilökunnalle koulutus otetaan käyttöön vuoden 2026 aikana. Koulutusportaalia suunnitellaan yhdessä Petäjäveden kanssa ja koulutus toteutetaan verkkoselaimen kautta.

7. Kiritty korjausvelka ja varasto

Vuoden 2025 aikana saatiin korjausvelkaa otettua kiinni taasen suurella harppauksella, kun kunnan tietoliikenneverkon kytkimiä päivitettiin uudempiin. Korjausvelkaa verkkolaitteiden osalta on edelleen ja asiassa edetään kiinteistö kerrallaan.

Kallein investointi tulee olemaan koulukeskuksen A-rakennuksen runkokytkimen uusiminen. Tuon hinta on noin 3.500,00 €. Samassa yhteydessä tullaan parantamaan myös koulukeskuksen langattoman verkon toimintaa, joka on aika ajoin kuormittunut Vieras-verkon osalta.

8. Muuta

Kunta on edelleen mukana Digi- ja väestöviraston Hyöky palvelussa. Hyöky on Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien Kyberturvallisuuskeskuksen kansallinen hyökkäyspintakartoitus kyberturvallisuuden parantamiseksi. Palvelun tavoitteena on auttaa organisaatioita parantamaan kyberturvallisuuttaan tarjoamalla kohdennettua ja konkreettista havaintoihin perustuvaa tietoa heidän hyökkäyspinnastaan kyberuhkien tunnistamiseksi. Näin organisaatiot pystyvät tunnistamaan ja suojaamaan kohteitaan etukäteen, edistämään toimintakykyään ja kansalaisille tarjottavien palveluiden turvallisuutta ja toimintavarmuutta. Palvelu on maksuton.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
ICT-ongelmien ja muiden ICT-asioiden hoidon nopeampi läpimenoaika	Mahdollisten verkko-ongelmien ennaltaehkäisy Mahdollisten työasemien ennaltaehkäisy Tekoälyn mahdollinen käyttö omassa työssä Automaatio/ohjelmistorobotit	Proaktiivisella toiminnalla (esim. verkonvalvontaohjelma) saadaan kiinni mahdollisista tulevista ongelmista esim. tietoliikenneverkon asioista ja sen päällä pyörivistä palveluista Proaktiivisella työasemavonnalla saadaan kiinni mahdollisista ongelmista työasemaympäristöstä. Miten tekoälyä voisi käyttää omassa työssä Voidaanko automaatiolla ja/tai ohjelmistoroboteilla saada toimintoja yksinkertaistettua ja helpotettua	Verkonvalvontaohjelma on otettu käyttöön
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Turvallisuushkiin varautuminen ja tietoliikenneinfran kehittäminen	Panostetaan henkilöstön koulutukseen tietoturvan ja kyberturvallisuuden osalta Pyritään proaktiivisesti kehittämään olemassa olevan tietoliikenneinfraa mahdollisten uhkien varalta Verkon palveluiden kehittäminen	Ajan tasalla oleva tieto ja osaaminen erilaisilla tietoisuuksilla ja koulutuksella. Turvallisempi ja vakaampi tietoliikenneinfra ja työasemaympäristö Palveluiden käytön helppous	Cybercoach ja kyberturvallisuuskeskuksen viikko- ja kuukausikatsaus
Verkon ja sen palveluiden käytön helppous	Elinkaaren päässä olevien verkkolaitteiden uusiminen Kuullaan ehdotuksia ja mielipiteitä henkilöiltä, jotka verkkoa ja palveluita käyttävät	Verkon ja palveluiden turvallisuus Verkon ja palveluiden käytön helppous ja joustavuus	
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Kehitetään kunnan sähköisiä palveluita yhdessä eri hallinonalojen kanssa	Digitaalisten asiointimahdollisuuksien kehittäminen	Asioiden hoidon helppous esim. Suomi.fi-sivuston kautta.	Siirtyminen suomi.fi -viranomaisviestintään on aloitettu

10.8.4. Elinkeinotoimi

Toivakan kunnan viestintä- ja markkinointipalvelut sekä elinkeino- ja työllisyyspalvelut muodostivat yhdessä elinvoimapolvelut. Elinvoimapolveluita johtaa kunnanjohtaja, lisäksi elinvoimatiimiin kuuluu kuntaympäristöjohtaja. Elinvoimapolveluiden tavoitteena on ylläpitää ja kehittää kunnan elinvoimaisuutta asiakaslähtöisesti ja kuntastrategian tavoitteiden mukaisesti.

TOIMINTA-AJATUS: ELINKEINO JA TYÖLLISYYS

Elinvoimapolvelut parantavat Toivakan tunnettavuutta ja vetovoimaa, jotta kunta pysyy elinvoimaisena. Kuntaan houkutellaan uusia yrittäjiä. Yrittäjille tarjotaan tukea yrityksen käynnistämiseen, kehittämiseen ja sijoittumiseen Toivakan alueella. Lisäksi yrityksiä autetaan verkostoitumisessa ja viestinnässä. Tavoitteena on molemmin puolinen kumppanuus ja yhteistyö.

Toivakan kunnan tavoitteena on yleisesti edistää työllisyyttä kunnan alueella. Tämä pitää sisällään yritysyhteistyön lisäksi ohjausta työnantajille työllistämisen osalta, työttömien palvelemisen ohjauksen ja neuvonnan keinoin, aktiivista vuoropuhelua hyvinvointialueen työllisyystoimiin sekä tiivistä verkostoyhteistyötä työllisyyteen liittyen.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025: ELINKEINO JA TYÖLLISYYS

Elinvoimapolvelujen tavoitteena on saada houkutelua yrittäjiä Toivakkaan. Vuoden 2025 tavoitteena on saada vähintään yksi yrittäjä aloittamaan toimintansa Viisarimäen yritysalueella. Tässä ei onnistuttu, mutta loimme pohjaa tuleville onnistumisille toteuttamalla yrityksille kohdenneetun soittokampanjan yhteistyössä Connection House -yrityksen kanssa sekä valmistelemalla Viisarimäen yritysalueen yhden tontin esirakentamisen jatkamista.

Valmistelimme itse soittokampanjan sisällön ja rajasimme yrityksiä toimialoitain, yhtiön koon ja liikevaihdon perusteella, ja Connection House -yrityksen edustajat loivat soittokampanjan kohderyhmän tekemiemme rajausten pohjalta. Soittokampanjan kautta saatiin useita kymmeniä takaisinsoittopyyntöjä ja tavattiin yrittäjiä myös Viisarimäen yritysalueella. Suurin vaikutus oli oikeaan kohderyhmään suunnattu markkinointikampanja sekä Toivakan kunnan ja Viisarimäen yritysalueen tunnetuksi tekeminen. Viisarimäen yritysalueen yhden tontin esirakentamisen kilpailutus toteutettiin syksyn 2025 aikana, ja kuntaympäristölautakunta teki päätöksen tasausurakan suorittajasta kokouksessaan 26.11.2025. Itse työn toteuttaminen jäi seuraavalle vuodelle, koska kilpailutuksen tekeminen ja päätös tasausurakan tekijästä meni loppuvuoteen 2025.

Tavoitteena oli rakentaa Toivakkaan aktiivinen yritysverkosto ja olla haluttu yhteistyökumppani. Tätä tavoitetta palveli Connection House -soittokampanja. Toivakan kunnan tavoitteena oli lisäksi olla vuorovaikutteinen toimija verkostoissa, tapahtumissa ja hankkeissa. Tämä toteutui läpi vuoden toteutettujen tapahtumien kautta sekä sidosryhmäyhteistyön kautta onnistuneesti. Toivakan yrittäjiä tuettiin rekrytointitarpeissa sekä yritysten kehittämisessä. Uutena tukitoimintona oli yrittäjien somevalmennus, jota viestintä- ja markkinointisuunnittelija toteutti. Tukea tarjottiin myös yrittäjän työkykyasioissa. Toivakan kunta ja Toivakan Yrittäjät toimivat tiiviissä yhteistyössä esimerkiksi Keski-Suomen Yrittäjäjuhliissa, Raksamessuilla, Toivakan kesämarkkinoiden ja Vakkafestin järjestämisessä, Yrittäjien aamukahvien sekä Toivakan kunnan ja Toivakan Yrittäjien yhteisessä iltatapahtumassa lokakuussa 2025. Matalan kynnyksen arkinen yhteydenpito ja kasvokkaiset kohtaamiset loivat pohjaa kunnan ja yrittäjien väliselle yhteydenpidolle. Yrityspalveluseleitä kunta myönsi vuoden 2025 aikana yhteensä neljä kappaletta.

Työllisyyden palvelut muuttuivat vuoden alusta. 1.1.2025 Lakisääteisten TE-palvelujen järjestämisvastuu siirtyy Toivakan kunnan osalta Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen vastuukunnan, Jämsän, järjestettäväksi. Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen kuuluu kahdeksan kuntaa: Joutsa, Luhanka, Toivakka, Keuruu, Petäjävesi, Multia, Mänttä-Vilppula ja Jämsä. TE uudistuksen vuoksi, vuoden 2025 aikana tapahtuu järjestymistä, palvelujen tarkentumista sekä työllisyysalueella että kunnassa. Työllisyysalueella yhdessä päätetyn linjauksen mukaisesti uudistuksessa painotetaan lähipalveluita. Tämä tarkoittaa työllisyyden palveluiden tulemista lähemmäksi asiakkaita ja palvelujen parempaa saavutettavuutta. Työllisyysuudistuksen avulla tavoitellaan työllisyysalueen ja kunnan välistä tiivistä yhteistyötä, jonka tavoitteena on parantaa mm. työnhakijoiden ja työnantajien kohtaantoa. Vuosi 2025 oli työllisyyspalvelu-uudistuksen osalta monella tapaa uuden opettelua. Työllisyysalueen aloittaessa toimintansa 1.1.2025, osamäärärahoista on jo sidottu TE –toimiston päätöksillä vuodelle 2025. Sidontoja seuraavan vuoden määrärahoihin tehdään esimerkiksi tilanteessa, jossa haettava palkkatukijakso kohdistuu sekä päätöshetkellä sekä kuluvaan että sitä seuraaviin vuosiin. Toivakan kunnalla oli helmikuussa 2025 jäljellä 2 244 euroa kohdistettavaksi sekä palkkatukeen että starttirahaan vuodelle 2025.

Lakisääteisten harkinnanvaraisten palvelujen, starttiraha ja palkkatuki, avulla tuetaan työnantaja ja yrittäjäksi siirtyviä (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 23.3.2023/380). Siirtymävaiheen aikana esille tulleet tiedot rahoituksen riittämättömydestä yllä olevan selvityksen mukaisesti vaarantaa uudistuksen onnistumista.

Kunnanhallitus esitti valtuustolle, että se tekee 20 000 euron budjettivarauksen, jolla varaudutaan resursoimaan Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen valmisteleminen palkkatuki- ja starttirahapäätösten myöntämistä. Varaamalla 20 000 euroa työllisyyspalveluiden lisäresursointiin, Toivakan kunta varmistaa itselleen mahdollisuuden tukea kunnan työllisyyttä lakisääteisillä, mutta harkinnanvaraisilla työllisyystoimilla. Mahdolliset myönteiset tukipäätökset esitettiin tehtäväksi tehdään vt. kunnanjohtajan päätöksellä eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen ja Toivakan kunnan työllisyys- ja elinkeinosuunnittelijan valmistelemina. Mahdolliset starttirahapäätökset rajattiin vuoden 2025 aikana maksimissaan 6 kk:n ajaksi.

TOIMINTA-AJATUS: VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Viestinnän ja markkinoinnin tehtävänä on kehittää elinvoimaa ja kunnan yhteisöllisyyttä siten, että se luo kuntaan suotuisat olosuhteet asumiseen, elämiseen, työskentelyyn ja yrittämiseen.

Viestintä ja markkinointi tukevat kunnan elinvoimaisuutta sen veto- ja pitovoimaa vahvistamalla. Tavoitteena on edistää väestö- ja työpaikkakehitystä, yritystoiminnan lisääntymistä, toimintaa sidosryhmäverkostoissa ja Toivakan tunnettuutta.

Viestintä korostuu kaikessa kunnan työssä. Lakisääteisten tiedottamisen ja kuntalaisten osallisuuden lisäämisen lisäksi se kattaa organisaation sisäisen viestinnän sekä kunnan markkinointiviestinnän, jolla elinvoimatyötä tehostetaan.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025, VIESTINTÄ- JA MARKKINOINTI

Talousarvion 2025 palvelusuunnitelmassa määriteltiin tavoitteet kehittää kunnan tunnettuutta mielikuvamarkkinoinnin keinoin, osallistua seutukunnan tapahtumiin, jotka osaltaan lisäävät

kunnan strategista tunnettuutta. Viestinnän painotuksena vuodelle 2025 oli myös kustannustehokkuus, uusien markkinointikeinojen kartoitus sisältäen toiminnan tarkkailun ja koulutuksen. Kunnan jatkuvana tavoitteena on myös viestiä ja palvella niin vanhoja kuin uusia mahdollisia sidosryhmiäkin. Viestintäyhteistyön lisääntyminen oli yksi merkittävä painopiste toistuvan ja jatkuvan viestinnän perustyyön (kuntalaisten osallisuus, monikanavainen viestintä ja sisäinen viestintä) lisäksi. Palvelusuunnitelmassa huomioitiin myös digitaalisten palveluiden kehittäminen osana palveluiden saavutettavuutta sekä käytettävyyttä.

Mielikuvamarkkinointia on toteutettu monikanavaisesti esimerkiksi tonttimyynnin edistämiseen pyrkivien kampanjoiden ja yhteistyön keinoin yli maakuntarajojen. Osallistuimme Jyväskylän rakennusmessuille, rekrytointimessuille ja Keski-Suomen yrittäjäjuhlaan ja toimimme kuntaa näkyväksi niiden kautta. Uusia sidosryhmiä on koitettu saavuttaa esimerkiksi yrityksiin kohdistuvalla suoramarkkinointikampanjalla. Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen kanssa säännöllinen viestintäyhteistyö alkoi vuodenvaihteen jälkeen. Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa viestintäyhteistyö on säännöllistynyt.

Markkinoinnin kehyskuntayhteistyö vuonna 2025 alkoi pienimuotoisesti. Yhteistyössä on toteutettu muun muassa verkossa julkaistu Toivakan, Petäjäveden ja Uuraisten yhteinen tonttiesimerkkilehti. Lisäksi kuntien vapaa-aikapalvelut ovat aloittaneet yhteistyötapahtumien ja toiminnan suunnittelua. Kehyskuntayhteistyön etenemiseen ovat vaikuttaneet henkilöstövaihdokset kunnissa, joten tavoitteiden mukaista yhteistä markkinointiviestintää ei onnistuttu vielä isomassa mittakaavassa toteuttamaan.

Vuonna 2025 elinvoimapalveluiden viestintäyhteistyötä on tehostettu entisestään yli palvelualueiden, ja etenkin sivistys- ja hyvinvointipalveluiden kanssa yhteistyötä päätettiin lähteä tehostamaan. Viestinnän tukea ja ohjeita on tarjottu tarpeiden mukaan perehdytyksessä tehtäviin ja perehdytyksissä on huomioitu saavutettavuusvaatimukset.

Jo vakiintuneita sidosryhmätilaisuuksia jatkettiin ja uusia kehitettiin, esimerkiksi kesäasukkaille suunnattu oma tapahtuma pilotoitiin kesäkuussa. Kuntalaisille suunnattuja tapahtumia markkinoitiin monikanavaisesti sekä muistutettiin yhteisöjä mahdollisuuksista saada näkyvyyttä kunnan kanavissa. Digitaalisia palveluita kehitettiin: muun muassa venepaikan ostaminen kaudelle 2025 mahdollistettiin verkkokaupan kautta.

Yrityksille suunnattua palvelutarjontaa kehitettiin pienyritykset huomioiden: Someviestintään ja -markkinointiin keskittynyt henkilökohtainen opastus pilotoitiin ja yritykset hyödynsivät palvelua yhdeksän kertaa vuoden aikana.

Tiedottamisessa jatkettiin monikanavaisuutta verkkosivustojen ja sosiaalisen median kanavien kautta. Lisäksi tiedotettiin medioille päätös- ja tapahtumaviestintää, kuntalaisille ilmoitustauluilla printtiedotteina sekä kotiin toimitetuilla tiedotteilla (vesihuollon tiedotteet sekä Toivakka toimii -kesälehti).

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Otamme kuntalaiset mukaan päätöksentekoon – yhdessä syntyy parasta	Järjestämme sidosryhmien kanssa yhteisiä tilaisuuksia ja tuemme heitä toiminnassa ja siitä viestimässä, toteutamme kyselyitä sekä tiedotamme aktiivisesti kunnan toiminnasta. Kannustamme kuntalaisia osallistumaan kunnan ja sen sidosryhmien toimintaan.	Kuntalaiset löytävät helposti ja ajantasaisesti tietoa kunnan toiminnasta kunnan kotisivujen lisäksi sosiaalisen median välityksellä. Yksi kuntakysely vuoden aikana, jonka lisäksi mahdollistetaan tapahtumakohtaiset palautteenannot.	Sidosryhmien kanssa on järjestetty yhteisiä tilaisuuksia ja tapahtumia sekä autettu niiden järjestämisessä ja tiedottamisessa. On viestitty kunnan sivuilla ja sosiaalisessa mediassa.
Yhteistyön ylläpitäminen kunnan ja yritysten välillä.	Yrittäjien aamukahvit ja muut kunnan ja yritysten väliset tilaisuudet	5–6 kertaa vuodessa	Yrittäjien aamukahvit toteutettiin 6 kertaa
Yritysten kehittämisen tukeminen	Yrityspalveluseteli	2–3 seteliä vuodessa	Yrityseteleitä myönnettiin 4 kpl
Vuoropuhelu yrittäjien kanssa	Yritysvierailut	10–20 yritystapaamista vuodessa	Yritysvierailuja toteutettiin 10 kpl
Työllisyysuudistuksen vahva alku	Sopijakuntana edistämme vaikuttavien työllisyyspalveluiden toteutumista	Minimoidaan työttömyysetuuden kuntaosuuden kustannusten nousu 2025 ja työttömyyden pitäminen alhaisena kunnassa	Työttömyysetuuden kuntaosuuden kustannukset nousivat järjestelmämuutoksen vuoksi. Työttömyysprosentti pysyi maakunnan alhaisimpana (10,6 %)
Yrittäjien tukipalvelut	Markkinointi- ja viestintäkyvyden - ja osaamisen lisääminen, ja kehityksen seuraaminen mm. kyselyjen kautta.	Markkinointi- ja viestintäkyvyden lisääntyminen sekä markkinointi- ja viestintäosaamisen lisääntyminen.	On luotu edellytyksiä ja valmiuksia yrittäjien markkinointi- ja viestintäosaamisen lisääntymiselle.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Toivakka on pieneksi kunaksi moderni ja kehittää jatkuvasti esimerkiksi digitaalisia palveluita	Kehitämme jatkuvasti digitaalisia palvelujamme arjen sujuvoittamiseksi ja palveluiden saavutettavuuden varmistamiseksi.	Viestimme Toivakan olemassa olevista ja suunnitteilla olevista palveluista eri kanavissa ja tunnettavuustyön yhteydessä.	Toteutunut.
Kehitämme Viisarimäen yritysaluetta	Uusien yrittäjien houkuttelu ja markkinointi. Kartotamme mahdollisuutta alueen osittaiseksi esirakentamiseksi.	Pyritään saamaan ensimmäinen yrittäjä sijoittumaan Viisarimäen yritysalueelle.	Neuvotteluja on käyty muutamien yrittäjien kanssa

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Kotoisa, helposti lähestytävä pieni kunta. Mukava vierailta tai jopa muuttaa kuntaan.	Teemme mielikuva-, markkinointi- ja tunnettavuustyötä eri kanavissa ja tapahtumissa.	Viestimme mm. markkinointikampanjoin sekä tapahtumissa Toivakan kunnan eduista: arkea sujuvoittavista palveluista, loistavasta sijainnista, edullisista ton-teista, rauhasta ja luonnonläheisyydestä.	Toteutunut
Olemme mukana tapahtumissa.	Rakennusmessut Rekryointimessut Yrittäjäjuhlat Toivakan kesämarkkinat	Vuosittain.	Toteutunut
Olemme tukemassa yhdistysten tapahtumia.	Tuemme yhdistysten tapahtumia viestinnän ja markkinoinnin keinoin.	Markkinoimme alueen tapahtumia tasapuolisesti oman viestintämme kautta, tarjoamme näkyvyysratkaisuja sekä viestintä- ja markkinointisuunnittelijan resursseja apuna tarpeen mukaan.	Toteutunut

ELINVOIMAPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	579	2 000	0	2 000	965	48,2 %	-1 035
Tuet ja avustukset	33 566	0	0	0	608	-	608
Muut toimintatuotot	1 300	0	0	0	462	-	462
Toimintatuotot yht.	35 445	2 000	0	2 000	2 035	101,7 %	35
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-83 725	-86 375	0	-86 375	-85 653	99,2 %	722
Palvelujen ostot	-138 611	-293 840	-13 000	-306 840	-287 376	93,7 %	19 464
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 904	-2 500	0	-2 500	-14 506	580,3 %	-12 006
Avustukset	-111 937	-200 000	-20 000	-220 000	-226 664	103,0 %	-6 664
Muut toimintakulut	-37 773	-47 501	0	-47 501	-32 900	69,3 %	14 601
Toimintakulut yht.	-375 950	-630 216	-33 000	-663 216	-647 100	97,6 %	16 116
Toimintakate	-340 505	-628 216	-33 000	-661 216	-645 065	97,6 %	16 151
Yhteensä	-340 505	-628 216	-33 000	-661 216	-645 065	97,6 %	16 151
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-145	-272	-14	-286	-279	97,6 %	7

10.9. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tehtävänä on tarjota hyvinvointi-, varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetus-, kirjasto-, kulttuuri, vapaa-aika, liikunta- sekä nuorisopalveluita, etsivän nuorisotyön sekä vapaan sivistystyön, osallisuuden sekä kotouttamisen palveluita kokonaisuutena edistää tehokkaasti, taloudellisesti sekä yhteistyössä kuntalaisten koulutus- ja kehittämistarpeita ja kokonaisvaltaista henkistä ja fyysistä hyvinvointia sekä kasvun ja oppimisen kokonaisuuksia.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta päättää vastuualueellaan toiminnassa noudatettavista perusteista ja yleisistä ohjeista, palveluidensa kehittämissuunnasta, painopistealueista ja toimintasuunnitelmasta sekä valmistelee ja tekee esityksiä sivistyspalveluiden hoitamiseen tarvittavista määrärahoista. Sivistys- ja hyvinvointilautakuntaan kuuluu seitsemän (7) jäsentä ja jokaiselle on nimetty varajäsen. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta kokoontuu pääsääntöisesti *kerran kuukaudessa kuukauden kolmantena tiistaina*, paitsi kesä- ja heinäkuussa vain tarvittaessa.

10.9.1. Sivistystoimen hallinto

TOIMINTA-AJATUS

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut tarjoavat kestäväällä tavalla hyvän arjen palveluita hyvinvoinnin, varhaiskasvatuksen, opetuksen, kirjaston ja kulttuurin, vapaa-ajan, liikunnan, nuorisotyön sekä vapaan sivistystyön palveluita lisäten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, osallisuutta ja jokaisen ihmisen hyvinvointia. Sivistys- ja hyvinvointipalveluilla tavoitetaan kokonaisia ikäluokkia ja ne koskettavat suurta joukkoa kuntalaisia. Sivistys- ja hyvinvointipalveluissa kuntalaisten tarpeet havaitaan varhain. Sivistys- ja hyvinvointipalvelut edistävät kunnan vetovoimaisuutta ja luovat edellytyksiä sekä mahdollisuuksia elää aktiivista, luovaa ja merkityksellistä elämää; oppia, kasvaa ja kehittyä.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut on toteutettu kuntastrategian mukaisesti suunnitellen, toimien, kehittäen ja johtaen.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden johtoryhmä on kokoustanut kerran kuukaudessa ja tarpeen mukaan myös muina aikoina.

Työajat ovat toteutuneet suunnitellusti, vain koulusihteerin työaika on lisääntynyt 80 %: in alkaen 1.11.2025.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallinnon tehtäviin perehdyttämisessä on toteutettu hallintojärjestelmien täsmäkoulutuksia sekä tehty välttämättömiä ICT- laitehankintoja. Matkustus- ja kuljetuspalveluissa oli varauduttu huomattavasti korkeampiin kustannuksiin, mutta toteutuneet menot alittivat huomattavasti talousarvion.

Kotikunta- ja KELA- korvaukset sekä valtionavustukset ylittivät vuoden 2025 sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tuloennusteen, joten toimintatuotot ylittivät talousarvioennusteen reilusti.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut tekevät laaja-alaista yhteistyötä kunnan eri palvelualueiden, toisten kuntien sivistys- ja hyvinvointipalveluiden sekä paikallisten ja alueellisten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa sekä yhdyspinnoilla hyvinvointialueen kanssa.	Hyvinvointityöryhmän tavoitteellinen toiminta hyvinvointisuunnittelijan työn tukena. Yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa pyritään selkiyttämään ja tehdään tiivistä sivistys- ja hyvinvointipalveluiden sisäistä, eri palvelualueet ylittävää sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävää yhteistyötä.	Tavoitteenasettelusta suunnitelmien, toteuttamisen sekä toiminnan arviointiin poikkihallinnollisesti. Hyvinvointialueyhteistyö selkiytyy ja vahvistuu. Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden sisäinen yhteistyö toimii ennaltaehkäisevänä ja kaikenikäisiä kuntalaisia hyödyttävänä palveluna yhdessä muun muassa kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.	Hyvinvointityöryhmä on koontunut kerran kuukaudessa. Kokouksissa on käsitelty poikkihallinnollisesti valmistelussa olevia asioita sekä järjestetty hyvinvointitapahtuma kaikenikäisille kuntalaisille. Hyvinvointialueyhteistyö on ollut haasteellista, koska HYVAKS on toiminut ennakkoimattomasti ja mm. useiden työntekijöidensä vastualueet ovat jälleen muuttaneet v. 2025 aikana. Kunnan palvelualueiden sisäisellä yhteistyöllä, hyvinvointityöryhmän kautta, on vahvistettu keskinäistä tiedonkulkua ja saatu synergiaetua hallinnon valmisteluvaiheisiin asioihin. Kolmas sektori näkyy sivistys- ja hyvinvointipalveluissa monipuolisesti tarjoamalla palveluita ja elämyksiä, jotka rikastuttavat palvelutarjontaa.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Voimavarojen kohdistaminen kuntastrategian arvojen mukaisesti: oppiva ja kehittyvä, avoin ja rohkea, aito ja yhteisöllinen.	Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden vuosikellon ajan taalla pitäminen	Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden vuosikellon kehittämisen yhä enemmän arkea ohjaavana asiakirjana palveluiden toteuttamiseksi.	Vuosikelloa on päivitetty jatkuvasti, mutta sen visuaalisuus ja toiminnallisuus vaativat vielä kehittämistä.
Viestinnän kehittäminen osana nykyaikaisia sivistys- ja hyvinvointipalveluita	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut vahvistavat henkilöstönsä digi- sekä hyvinvointiosaamista vertaisoppien ja täsmäkoulutuksin palveluiden sujuvaan toteuttamiseen	Digitaalisin keinoin vahvistetaan paitsi viestintää, myös osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksia, lisätään työhyvinvointia ja vahvistetaan sivistys- ja hyvinvointipalveluiden vaikutavuutta.	Digiosaamista on vahvistettu hallinnon ICT-järjestelmien koulutuksilla.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Toivakan sivistys- ja hyvinvointipalveluiden yhteistyön ja tarpeiden näkyminen hyvinvointialueyhteistyössä,	Toimitaan aktiivisesti hyvinvointialueyhdyspinnoilla.	Yhteistyö hyvinvointialueen vastinparien kanssa.	Hyvinvointialueen vastinparityöskentely on ollut edelleen haastavaa, koska vastualueet ja työntekijät vaihtuvat tai työtehtävät päättyvät kokonaan. Emme saaneet aktiivisista pyynnöistämme huolimatta ja yhteistyötarpeidemme mukaisesti kaikkeen verkosto- ja yhdyspintatyöhön hyvinvointialueen edustusta. Toivakan tarpeita tuotiin kyllä monessa eri kanavassa hyvinvointialueelle tiedoksi.
sivistyskuntaverkostossa	Toimitaan aktiivisesti sivistyskuntaverkostossa sekä hankeverkostoissa.	Yhteistyö sivistyskuntaverkostossa.	Rehtori-sivistysjohtaja on osallistunut Keski-Suomen sivistyskuntaverkoston kuukausittaisiin kokouksiin mahdollisuuksien mukaan.
sekä kunnan markkinoinnissa ja viestinnässä.	Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden näkyväksi tekeminen ja viestintä	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut osana kunnan vetovoimaisuutta ja markkinointia.	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut tuottaa laadukkaita palveluita, joiden näkyväksi tekeminen vaatii edelleen kehittämistä.

SIVISTYSPALVELUIDEN HALLINTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Tuet ja avustukset	1 112	0	0	0	1 650	-	1 650
Toimintatuotot yht.	1 112	0	0	0	1 650	-	1 650
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-120 098	-124 057	0	-124 057	-103 025	83,0 %	21 032
Palvelujen ostot	-20 516	-12 424	0	-12 424	-33 225	267,4 %	-20 801
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-731	-1 200	0	-1 200	-2 612	217,6 %	-1 412
Muut toimintakulut	-121	-100	0	-100	-91	90,6 %	9
Toimintakulut yht.	-141 466	-137 781	0	-137 781	-138 953	100,9 %	-1 172
Toimintakate	-140 355	-137 781	0	-137 781	-137 303	99,7 %	478
Poistot ja arvonalentumiset	-814	-814	0	-814	-814	100,0 %	0
Yhteensä	-141 168	-138 595	0	-138 595	-138 116	99,7 %	479
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-60	-60	0	-60	-60	99,7 %	0

10.9.2. Perusopetus

10.9.2.1. Opetuspalvelut

KANKAISTEN KYLÄKOULU

TOIMINTA-AJATUS

Toivakan kunnan yhtenäisessä perusopetuksessa toimii kaksi koulua, Toivakan koulukeskus ja Kankaisten kyläkoulu. Syntyvyyden mukainen oppilasennuste on hienoisessa laskussa, mutta muuttoliike on lisännyt viime vuosina kunnan lapsimäärää sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Oppimisen tuen tarve on moninaistunut ja vaativammankin erityisen tuen tarpeita edelleen on.

Laadukas oppimisen tuki on tärkeää kaikkina päivinä. Jokaisen opettajan tulee antaa oppilaiden tuen tarpeet tunnistaen heidän oppimiseensa oikea-aikaista ja riittävän pitkäkestoista ja tukea. Ohjaajahenkilöstöllä vahvistetaan tuen kohdentumista ja oikea-aikaisuutta.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Kankaisten kyläkoululla oli lokakuussa 2025 oppilaita vuosiluokilla 0–6 yhteensä 44. Esiopetus siirtyi 1.11.2025 alkaen kokeiluluontoisesti osaksi viskari-eskari-ryhmää, mutta on kokeilun loppuun (31.7.2026) saakka perusopetuksen hallinnon alla. Eskareita Kankaisilla on yhteensä viisi.

Kankaisten kyläkoululla on ollut vuoden 2025 aikana useita pitkäaikaisia sijaisia, mutta henkilöstökuluissa eikä koko koulun kokonaisbudjetissa ole ylityksiä.

Oppilaiden koulunkäynnin ja oppimisen tukea on täydennetty koko vuoden 2025 aikana kiertävän erityisopettajan toimesta. Perusopetuslain muututtua 1.8.2025 alkaen ryhmäkohtaisen tuen määrää on laskettu kertoimen 0,122 tuntia per oppilas mukaan ja oppilaskohtaisen tuen antaminen on varmistettu. Käsityön ja esiopetuksen opettaja ovat käyneet Kankaisten kyläkoululla kerran viikossa.

Perusopetuksen tuntijakoon tuli kolme tuntia lisää 1.8.2025 alkaen, joten myös paikallisesti oppilaiden vuosiviikkotuntimäärät lisääntyivät.

Oppilaslaitteita on uusittu vuoden 2025 aikana yhteensä viidellä Chromebookilla ja viidellä iPadilla.

Lisäksi valtion hankeavustuksen turvin on toteutettu useita eri kerhoja koulun kerhotoimintana.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Yhteistyöstä yhdessä tekemiseen.	Paikallisen KulttuuriVakka-suunnitelman toimeenpanon lasten ja nuorten palveluiden yhteisenä kulttuuripalveluiden koordinoimana.	KulttuuriVakka-suunnitelman toteuttaminen vuosikellomaisesti eri vuosiluokkakokonaisuuksissa. (Laaja-alainen osaaminen L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu)	Kulttuurivakka on toteutunut suunnitelman mukaan.
Opiskelutaitojen, lukutaidon ja lukuharrastuksen kehittäminen ja kehittyminen,	Lukuliikahdus Toivakan kirjastoosuunnitelman mukainen yhteistyö kirjaston kanssa	Kirjastoyhteistyön monipuolisuus lukutaitoa ja -harrastusta tukien. (Laaja-alainen osaaminen: L4 Monilukutaito ja L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu)	Kirjastokäynnit on toteutettu loppuvuodesta liikuntasalikäyntien yhteydessä kerran kuukaudessa.
oppimisympäristöjen laajentuminen luokkahuoneiden ulkopuolelle,	Joutsan ja Toivakan 4H-yhdistys järjestää yhteistyössä koulun kanssa mahdollisuuksia toiminnalliselle oppimiselle myös luokkahuoneiden ulkopuolella	Oppimisen ja koulunkäynnin mielekkyyden ja toiminnallisuuden oppimisen mahdollisuuksien lisääminen. (Laaja-alainen osaaminen: L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys;	Kolmas sektori, vanhemmat ja kyläläiset ovat järjestäneet useita tilaisuuksia, (mm. 4H, vanhempainyhdistys ja kyläyhdistys): Kylä Cup- tapahtuma, rönttöilta. halloween tapahtuma, joulutori.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Yrittäjyyskasvatus	6. luokkalaisten osallistuminen Yrityskylä- hankkeeseen ja kyläkoulukahvilan järjestäminen	Kaikki kuudesluokkalaiset osallistuvat Yrityskylä-hankkeeseen. Yrittäjäasenteen löytäminen koulutyössä.	Keväällä 2025 sekä 5. että 6. luokkalaiset osallistuivat Yrityskylä- hankkeeseen. Kunta maksoi matkakulut Yrityskylä- päivään.
Hyvinvointioppimisen kehittäminen	Hyvinvointivuosikellon toimeenpano	Oppilaiden hyvinvointioppimisen ja kaveri- sekä tunteiden oppiminen ja kehittäminen (Laaja-alainen osaaminen: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3). Hyvinvointia opitaan luontevana osana kouluarkea kaikilla vuosiluokilla yhteisöllisesti ja yhteistyössä myös huoltajien kanssa.	Hyvinvoinnin vuosikellon kuukausittain vaihtuvia teemoja on toteutettu koulutyön arjessa.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Koulujen yhtenäinen hallinto ja toimintakulttuuri opinpolku	Kankaisten kyläkoulu osana yhtenäistä perusopetusta Toivakassa	Työjärjestyksiin sidotut, vakituiset liikuntasalivuorot Toivakan koulukeskukseen, joiden yhteydessä toteutetaan myös musiikkiluokka- ja kirjastovierailut.	Liikuntasalivuorot ovat toteutuneet suunnitelman mukaan sekä niiden yhteydessä musiikkiluokka- ja kirjastovierailut.
		Tulevien 7. luokkalaisten ryhmäyttäminen jo 6. luokan aikana. (Laaja-alainen osaaminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot)	Ryhmäyttäminen aloitettiin 6. luokalla.
	Virka-apulaisrehtori rehtorisivistysjohtajan rinnalla ja osana koulujen johtoryhmää.	Yhteisöllinen, osallistava johtaminen yhtenäisessä perusopetuksessa	Keväällä 2025 apulaisjohtajan tehtävät jaettiin usealle eri koulujen työntekijälle. 1.8.2025 alkaen aloittanut apulaisrehtori on vastannut Kankaisten kyläkoulun johtamisesta.
Laadukkaat perusopetuspalvelut osana kunnan viestintää ja sisäisen viestinnän keinoin.	Viestinnän kehittäminen koulun ja kotien välillä, ylihallinto- ja kuntarajojen sekä kolmannen sektorin kanssa osana koulutyön sisäistä ja ulkoista viestintää sekä kunnan markkinointia.	Viestintä tukee arkityötä, vahvistaa yhteistyötä ja tekee näkyväksi myös laadukasta opetus- ja kasvatustyötä.	Laadukas perusopetus, oppimisen ja koulunkäynnin arki on vetovoimatekijä. Kyläkoulun maalaismainen ympäristö on viestinnällinen mahdollisuus, jonka näkyvyys mm. somessa on lisääntynyt, mutta vaatii edelleen kehittämistä.

TOIVAKAN KOULUKESKUS (KIRKONKYLÄN KOULU)

TOIMINTA-AJATUS

Toivakan kunnan yhtenäisessä perusopetuksessa toimii kaksi koulua, Toivakan koulukeskus ja Kankaisten kyläkoulu. Syntyvyyden mukainen oppilasennuste on hienoisessa laskussa, mutta muuttoliike on lisännyt viime vuosina kunnan lapsimäärää sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Oppimisen tuen tarve on moninaistunut ja vaativammankin erityisen tuen tarpeita edelleen on.

Laadukas oppimisen tuki on tärkeää kaikkina päivinä. Jokaisen opettajan tulee antaa oppilaiden tuen tarpeet tunnistaen heidän oppimiseensa oikea-aikaista ja riittävän pitkäkestoista ja tukea. Ohjaus- ja avustajahenkilöstöllä vahvistetaan tuen kohdentumista ja oikea-aikaisuutta.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Toivakan koulukeskuksen oppilasmäärä on ollut v. 2025 vaihtuessa 280, mukaan lukien 18 esi-oppilasta. Odottamaton, lähes 29 % alitus johtuu mm. sairauslomien vähentymisestä sekä matkustus- ja kuljetuspalveluiden kustannusten alittumisesta.

Perusopetuslain uudistuttua 1.8.2025 alkaen koulukeskukselle perustettiin kaksi pienryhmää, joista toinen vakituisesti ja toinen määräaikaisesti. Lisäksi perustettiin erityisluokka. Erityisopettajien virkanimikkeet muutettiin erityisluokanopettajiksi niiden opettajien osalta, joilla kelpoisuusehdot täyttyivät. Keväällä 2025 yksi erityisopettajista käytti osan työajastaan paikallisen opetussuunnitelman kirjoittamiseen sekä uuteen perusopetuslakiin perehtymiseen. Koulujen johtoryhmä sekä johtotiimi (rehtori-sivistysjohtaja ja apulaisjohtajat) käyttivät huomattavan työpanoksen uuden perusopetuslain toimeenpanoon liittyviin valmisteluihin ja perehdyttämiin.

Perusopetuksen tuntijakoon tuli kolme tuntia lisää 1.8.2025 alkaen, joten myös paikallisesti oppilaiden vuosiviikkotuntimäärät lisääntyivät.

Oppilaslaitteita on huollettu, mutta myös uusittu vuoden 2025 aikana 10 iPadilla ja 25 Chromebookilla. Lisäksi koulukeskuksen kameravalvontaa on tehostettu, mutta koulukeskuksen vierasverkon haasteet haastavat arjen TVT-opetusta. Maria Taipaleen stipendirahasto hankki Elias-humanoidirobotin sekä mahdollisti Toivakan tekoälyaapisen valmistumisen yhteistyössä Jyväskylän yliopiston informaatioteknologia- tiedekunnan kanssa.

Osa-aikaista nuorisotyötä koulussa/ koulunuorisotyötä on jatkettu aluehallintoviraston koulunuorisotyöhankkeen mahdollistamana paitsi yhteistyössä seurakuntien kanssa, myös palkkaamalla koulunuorisotyöntekijä, joka toimii myös nuorisotilaohjaajana vapaa-ajalla.

Valtion hankeavustuksella on lisäksi toteutettu koulun kerhotoimintaa ja Harrastamisen Suomen mallin kerhoja. Elokuusta alkaen koululla on toiminut myös koulu-PT liikuntaneuvontahankkeella.

Tukioppilastoiminta alettiin syyslukukaudesta 2025 alkaen toteuttaa valinnaisaineena. Tukioppilaat ovat saaneet myös ulkopuolisen tahon järjestämän tukioppilaskoulutuksen.

TOIMINNALLISET TAVOITTEETELÄMISEN

ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Yhteistyöstä yhdessä tekemiseen.	Paikallisen KulttuuriVakka-suunnitelman toimeenpanon lasten ja nuorten palveluiden yhteisenä kulttuuripalveluiden koordinoimana	KulttuuriVakka-suunnitelman toteuttaminen vuosikellomaisesti eri vuosiluokkakokonaisuuksissa. (Laaja-alainen osaaminen L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu)	KulttuuriVakka on toteutunut suunnitelman mukaan.
Opiskelutaitojen, lukutaidon ja lukuharrastuksen kehittäminen ja kehittyminen,	Lukuliikahdus Toivakan kirjastoon- suunnitelman mukainen yhteistyö kirjaston kanssa sekä lukupiiriminta	Kirjastoyhteistyön monipuolisuus lukutaitoa ja lukuharrastusta tukien. (Laaja-alainen osaaminen: L4 Monilukutaito ja L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu)	Kirjastoyhteistyö on toteutunut suunnitelman mukaan. Lisäksi on toteutettu kirjastovälkkää. Äidinkielen ja kirjallisuuden lehtori on toiminut kirjastolla lukupiiritoiminnan ohjaajana.
oppimisympäristöjen laajentuminen luokkahuoneiden ulkopuolelle,	Joutsan ja Toivakan 4H-yhdistys järjestää yhteistyössä koulun kanssa mahdollisuuksia toiminnalliselle oppimiselle myös luokkahuoneiden ulkopuolella.	Oppimisen ja koulunkäynnin mielekkyyden ja toiminnallisuuden oppimisen mahdollisuuksien lisääminen.	Kolmas sektori on järjestänyt koulutyötä rikastavaa toimintaa (esim. seurakunnat aamunavauksia, Riemury päihdevalistusta, 4H ajokortti työelämään, MLL digitutkijat) koulun tiloissa sekä viedet kokonaisia luokkaryhmiä koulun ulkopuolelle (esim. Taidetestaajat, Yrityskylä)
riittävän tuen ja kouluun kiinnittymisen vahvistaminen sekä	NEPSY-kasvatustyön jatkumo	Oppilaiden kouluun kiinnittymisen, oppimisen, fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen, ylläpitäminen ja niiden edellytyksiä lisäävä toiminta perusopetuksessa. NEPSY-kasvatustyön vakiinnuttaminen kunnan omana opiskeluhoitopalveluna	NEPSY- kasvatustyö on vakiinaistettu osaksi koulukeskuksen toimintaa ja NEPSY-kasvatusohjaaja vakinaistettu.
	Oppilaskunta- ja tukioppilastoiminnan näkyväksi tekeminen ja osallisuuden vahvistaminen	Oppilaiden koetun osallisuuden vahvistuminen ja sitoutuminen yhteisesti sovittuihin tavoitteisiin, järjestyssääntöihin ja oman kouluyhteisönsä käytänteisiin (Laaja-alainen osaaminen: L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen)	Oppilaskuntatoimintaa on järjestetty aktiivisesti ja oppilaiden osallisuutta vahvistetaan (tapahtumia ja turnauksia) Tukioppilastoiminta on ollut 1.8.2025 alkaen valinnaisaine.

**TOIMINNALLISET TAVOITTEETELÄMISEN
ELEMENTIT**

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
samanaikaisopetuksen kehittyminen osaksi toimintakulttuurin arkea.	Samanaikaisopetuksen kehittäminen osa-aikaisen erityisopetuksen ja aineen- sekä luokanopetuksen kesken suunnitelmallisesti, yhteisöllisesti käytänteitä rohkeasti kokeillen ja kokeiluista oppien.	Samanaikaisopetuksen työtavat vahvistavat oppilaiden oppimista, koulunkäyntiä sekä hyvinvointia ja opetus- henkilöstön työssä jaksamista.	Samanaikaisopetuksen toteuttaminen kevätlukukaudella vahvistui ja laajeni 1.8.2025 alkaen perusopetuslain uudistuksen myötä (ryhmäkohtainen tuki).

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Yrittäjyyskasvatus	6. luokkalaisten osallistuminen Yrityskylä-hankeeseen.	Kuudesluokkalaiset osallistuvat Yrityskylä-hankeeseen laaja-alaisen osaamisen vahvistamiseksi. (Laaja-alainen osaaminen: L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys).	6. luokkalaiset osallistuivat kevätlukukaudella Yrityskylä-hankeeseen ja kunta kustansi kyydin kevään Yrityskylä-päivään. Syyslukukaudesta alkaen myös 9. luokkalaiset ovat mukana Yrityskylä-toiminnassa.
Hyvinvointioppimisen kehittyminen	Hyvinvointioppimisen vuosikellon toteuttaminen.	Oppilaiden hyvinvointioppimisen ja kaveri- sekä tunteiden oppiminen ja kehittyminen (Laaja-alainen osaaminen: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3). Hyvinvointia opitaan luontevana osana kouluarkea kaikilla vuosiluokilla yhteisöllisesti ja yhteistyössä myös huoltajien kanssa.	Hyvinvointioppimisen vuosikelloa toteutetaan kouluarjessa, mutta näkyvämmäksi tekemisen kehittämistä tarvitaan edelleen. Hyvinvointioppimiselle on varattu myös tuntiresurssia ja yksi valinnaisaine.
	Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen yhteiset keväät- ja joulujuhlat.	Yhteinen opinpolun juhla- kulttuuri ja osallistuminen.	Koko opinpolun yhteiset juhlat eivät toteutuneet, mutta erillisiä juhlia pidettiin. Koulukeskuksen joulujuhla järjestettiin joulumarkkinoiden yhteydessä.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Koulujen yhtenäinen hallinto, toimintakulttuuri ja opinpolku.	Toivakan koulukeskus osana yhtenäistä perusopetusta Toivakassa.	Tulevien 7. luokkalaisten ryhmäyttäminen jo 6. luokan aikana. (Laaja-alainen osaaminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot)	Ryhmäyttäminen on aloitettu 6. luokalla.
	Virka-apulaisrehtori rehtorisivistysjohtajan rinnalla ja osana koulujen johtoryhmää	Yhteisöllinen, osallistava johtaminen yhtenäisessä perusopetuksessa.	Virka-apulaisrehtori aloitti työnsä 1.8.2025 ja osallistui hallinnollisen tehtäväjaon mukaan koulujen johtamiseen.
Laadukkaat perusopetuspalvelut osana kunnan viestintää ja sisäisen viestinnän keinoin	Viestinnän kehittäminen koulun ja kotien välillä, ylihallinto- ja kuntarajojen sekä kolmannen sektorin kanssa osana koulutyön sisäistä ja ulkoista viestintää sekä kunnan markkinointia.	Viestintä tukee arkityötä, vahvistaa yhteistyötä ja tekee näkyväksi myös laadukasta opetus- ja kasvatustyötä.	Laadukas perusopetus on vetovoimatekijä, josta viestimistä kehitetään edelleen.

10.9.2.2. Perusopetuksen iltapäivätoiminta IIPPARI

TOIMINTA-AJATUS

Aamu- ja iltapäivätoiminnalla tarkoitetaan perusopetuslain 628/1998 mukaista perusopetuksen oppilaille suunnattua ohjattua toimintaa, jonka kokonaisuudesta kunta vastaa. Perusopetuslain mukaisesti Opetushallitus päättää aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä antamalla toimintaa varten perusteet, jonka pohjalta olemme laatineet paikallisen toimintasuunnitelman. Toivakan perusopetuksessa järjestetään vuonna 2025 iltapäiväkerhotoimintaa. Toivakassa käytämme toiminnan nimenä esi- ja perusopetuksen iltapäiväkerhotoiminta (IIPPARI).

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Koululaisten maksullista iltapäiväkerhotoimintaa on järjestetty 1.–2. luokkien oppilaille sekä erityisen tuen päätöksellä 3.–9.-luokkalaisille. Perusopetuslain uudistuksen (1.8.2025) jälkeen iltapäiväkerhotoimintaa on järjestetty paitsi 1.-2. luokkalaisille, myös oppilaskohtaisen tuen oppilaille. Aamutoimintaa on järjestetty tarpeen mukaan, mutta sen osuus on vähäinen ja osin jopa satunnainen. Aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaryhmä toimii tiiviissä yhteistyössä yhdessä esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen toimintaryhmän kanssa. IIPPARI-toiminta on pysynyt molemmilla kouluilla budjetissa (

Koululaisten iltapäiväkerhotoimintaa on järjestetty sekä koulukeskuksella että Kankaisten kyläkoululla maanantaista perjantaihin.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Arjen yhteistyötä tehdään lasten huoltajien lisäksi varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen sekä kirjaston, samoin mahdollisuuksien mukaan ulkopuolisten ohjaajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa.	Toimivaan ja aitoon yhteistyöhön panostetaan arjen valinnoissa	Yhteistyö on luontevaa ja kaikkien arkea monipuolistavaa ja rikastavaa. Toiminnan painopisteenä perusopetuksen kanssa yhteisesti valittu hyvinvointitaitojen kehittyminen.	IIPPARI-toiminta keskittyy hyvinvointitaitojen kehittämiseen tiiviissä yhteistyössä perusopetuksen kanssa. Työntekijät ovat koulunkäynnin ohjaajia, joten myös tiedonkulku toimii katkeamattomasti.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Hyödynnetään monipuolisesti sisätilojen sekä rakennettuja ja luonnon leikki- ja toimintapaikkoja.	Toimintaa järjestetään monipuolisesti eri tiloja ja ympäristöjä hyödyntäen.	Keskeistä on turvallisuus ja lasten viihtyminen.	IIPPARI:ssa ulkoillaan, leikittään, liikutaan, pelataan ja askarrellaan – lapsilähtöinen toiminta on monipuolista.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Viestinnässä ja kohtaamisissa huoltajien kanssa pyritään kasvatuskumppaneina tukemaan rakentavasti lapsen kasvua ja kehitystä	Rakentava viestintä ja kohtaamiset huoltajien kanssa	Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä koulun ja kodin kanssa.	IIPPARIN ja kotien keskinäiseen viestintään on kiinnitetty erityishuomiota.

PERUSOPETUS (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	369 530	403 715	0	403 715	465 409	115,3 %	61 694
Maksutuotot	20 381	6 000	0	6 000	8 387	139,8 %	2 387
Tuet ja avustukset	92 806	60 500	0	60 500	102 719	169,8 %	42 219
Muut toimintatuotot	1 360	0	0	0	2 447	-	2 447
Toimintatuotot yht.	484 076	470 215	0	470 215	578 961	123,1 %	108 746
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-2 014 928	-2 262 787	0	-2 262 787	-2 186 327	96,6 %	76 460
Palvelujen ostot	-1 272 678	-1 365 634	10 000	-1 355 634	-1 299 812	95,9 %	55 822
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-112 717	-135 180	0	-135 180	-108 974	80,6 %	26 206
Muut toimintakulut	-552 331	-600 658	0	-600 658	-618 702	103,0 %	-18 044
Toimintakulut yht.	-3 952 654	-4 364 259	10 000	-4 354 259	-4 213 816	96,8 %	140 443
Toimintakate	-3 468 578	-3 894 044	10 000	-3 884 044	-3 634 854	93,6 %	249 190
Poistot ja arvonalentumiset	-39 691	-24 376	0	-24 376	-15 812	64,9 %	8 564
Yhteensä	-3 508 268	-3 918 420	10 000	-3 908 420	-3 650 666	93,4 %	257 754
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-1 491	-1 698	4	-1 693	-1 582	93,4 %	112

10.9.3. Esiopetus

TOIMINTA-AJATUS

Esiopetus on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan inklusion periaattein niin, että lapsilla on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta. Lapset laajentavat sosiaalisia taitojaan ja osaamistaan eri tiedon- ja taidonaloilla leikkiessään ja toimissaan, monipuolisessa vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa. Varhaiskasvatus, esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Esiopetuksella on suuri merkitys lapsen kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä.

Esiopetusta järjestetään Toivakan koulukeskuksessa maanantaista torstaihin ja Kankaisten kyläkoululla tiistaista perjantaihin perusopetuksen lukuvuoden työ- ja lomapäivien mukaisesti. Lisäksi esiopetusta ostetaan tarvittaessa varhaiskasvatuksen yhteydessä ostopalveluna.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Esiopetuksen lukuvuosi on yhtenäinen perusopetuksen kanssa. Yhteistyö varhaiskasvatuksen, esikoulun ja 1.–2.luokkien kesken on yhä tiiviimpää. Koulukeskuksen 6. luokkalaiset ovat käyneet ns. TET- tunneilla (2 oppituntia/ lukukausi/ oppilas) eskarilla. Esiopetuksessa vahvistetaan lasten oppimisvalmiuksia sekä luku- ja matemaattisia valmiuksia. Ryhmässä toimimisen taidot ovat koulupolun nivelvaiheessa, eskarissa, keskeisenä opittavana taitona.

Kankaisten koulun esioppilaat työskentelivät yhdysluokassa koulunkäynnin ohjaajan tuella tiistaista torstaihin, kunnes 1.11.2025 käynnistettiin viskari-eskari- ryhmäkokeilu.

Esiopetuksen opettaja on työskennellyt koulukeskuksessa maanantaista torstaihin ja Kankaisten koululla perjantaisin. Esiopettaja on myös koulujen kerhotoiminnan koordinaattori.

Kankaisten koulun viisi ja koulukeskuksen 18 esioppilasta ovat opettajan lisäksi saaneet tukea eskariarkeensa lastenhoitajalta ja kouluavustajalta.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Yhteistyö yli hallinto- ja kuntarajojen sekä kolmannen sektorin kanssa	Paikallisen KulttuuriVakka-suunnitelman toimeenpano, kerhotoiminta sekä monipuolinen yhteistyö.	KulttuuriVakka-suunnitelman toteuttaminen vuosikellomaisesti esiopetuksessa, kerhotoiminta ja yhteistyö muussa toiminnassa.	KulttuuriVakka-tapahtumat ovat toteutuneet suunnitelman mukaan.
Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sekä kolmannen sektorin kanssa	Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen nivelvaiheyhteistyötä vahvistetaan ja edistetään	Toimiva ja oppimista edistävää yhteistyö nivelvaiheissa viskarista eskariin ja eskarista epulle yhtenäisellä opinpolulla sekä huoltajien ja kasvatus- ja opetushenkilöstön kesken sekä opiskelu- huollon ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.	Vuosikello on toimivana käytänteenä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyössä, kehittäminen kohdistuu suunnitelman saannallistamiseen. Kankaisilla viskari-eskari-yhteistyö on tiivistynyt yhteiseksi ryhmäksi 1.11.2025 alkaen.
	Suunnitelma yhteistyölle kolmannen sektorin kanssa	Esiopetuksen monipuolinen yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.	Yhteistyösuunnitelma ei ole toteutunut kirjallisena, mutta yhteistyötä on tehty mm. eläkejärjestöjen kanssa (eskarit esiintymässä pikkujouluissa) sekä mm. Mustan korkean lajitteluopastus.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Hyvinvointioppimisen kehittäminen	Hyvinvointivuosisikellon toimeenpano	Oppilaiden hyvinvointiosaamisen edistyminen, hyvinvointivuosisikellon toteuttaminen	Hyvinvointi on osa esiopetuksen arkea kuukausittain painotettavin teemoin yhdessä perusopetuksen kanssa.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Tiedonkulun ja viestinnän selkiyttäminen ja lisääminen myös kunnan vetovoimatekijänä	Monipuolistetaan viestintäkanavia ja eri viestintätapoja	Esikouluelämän tavoitteista ja arjesta viestimisestä dialogiin eli vuoropuheluun	Esiopetuksesta viestitään huoltajien kanssa sekä Whatsapp- että Signal-sovelusten kautta, joissa jaetaan myös kuvia eskariarjesta. Satunnaisia julkaisuja tehdään koulukeskuksen tai kyläkoulun SOME:ssa.

ESIOPETUS (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	62 048	29 168	0	29 168	22 880	78,4 %	-6 288
Tuet ja avustukset	91	0	0	0	390	-	390
Toimintatuotot yht.	62 139	29 168	0	29 168	23 270	79,8 %	-5 898
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-128 643	-163 323	0	-163 323	-126 561	77,5 %	36 762
Palvelujen ostot	-71 252	-81 609	0	-81 609	-79 846	97,8 %	1 763
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 261	-9 250	0	-9 250	-5 712	61,8 %	3 538
Muut toimintakulut	-77 136	-80 980	0	-80 980	-77 669	95,9 %	3 311
Toimintakulut yht.	-283 292	-335 162	0	-335 162	-289 789	86,5 %	45 373
Toimintakate	-221 154	-305 994	0	-305 994	-266 519	87,1 %	39 475
Poistot ja arvonalentumiset	-4 019	-4 435	0	-4 435	-4 392	99,0 %	43
Yhteensä	-225 172	-310 429	0	-310 429	-270 911	87,3 %	39 518
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-96	-135	0	-135	-117	87,3 %	17

10.9.4. Vapaa sivistystyö

TOIMINTA-AJATUS

Puulan seutuopisto järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Kansalaisopistossa järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Kansalaisopistossa korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Puulan seutuopisto on ajan hengen mukainen ja tulevaisuuden merkityksellinen ja ketterä toimija. Opisto on näkyvä ja innovatiivinen tiedon, taidon, taiteen ja kulttuurin oppimisympäristö. Se on vetovoimaisesta ja korkeasta laadustaan tunnettu toimija, joka reagoi kurssilaisten ja yhteiskunnan tarpeisiin asiakaslähtöisesti yhteistyössä kunnan ja paikallisten toimijoiden kanssa. Puulan seutuopisto on elinikäisen oppimisen tukija vauvasta vaariin.

Seutuopistolle varattiin talousarvioon 2025 yhteensä 60 000 euroa, toteuma oli 62 000 euroa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Monipuolinen ja laadukas kurssitarjonta	Kurssitoivekyselyt ja asiakaspalautekyselyt ja/tai -haastattelut, tilastot	Osallistujamäärät	Netto-opiskelijoita on ollut 284.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Kaikenikäisten hyvinvoinnin edistäminen	Kurssien tarjoaminen vauvasta vaariin, erityisesti nuoret ja ikääntyvät huomioiden	Osallistujien ikäjakauma	Osallistujat ovat olleet iältään 0 -89- vuotiaita
Terveyden, mielenterveyden ja jaksamisen edistäminen	Kurssitarjonnassa liikuntaa, terveyttä ja mielenterveyttä edistäviä luentoja ja ryhmiä.	Tilastot – Kurssien toteutuminen Hyvinvoiva kuntalainen	Liikuntakursseja on toteutunut 16, tarjolla oli 29. Terveyden ja mielenterveyden kurseja tarjottiin ja järjestettiin viisi.
Kurssien määrän lisääminen	Suunnitellaan Toivakkaan 70 kurssia, markkinoinnin ja tiedottamisen tehostaminen	Kurssien määrä ja toteutusprosentti suhteessa suunniteltuihin kurseihin	Kurseja on suunniteltu yhteensä 82, joista toteutui 50 eli 61 %.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Opetustunnit toteutetaan opiston toimintakuntien vahvistaman tilauksen mukaisesti	Toivakassa toteutetaan 2000 tuntia	Toteutuneiden opetustuntien määrä	Opetustunteja on toteutunut 1 803. Suunnitelmassa oli 2 210 opetustuntia.
Taiteen perusopetuksen suosio säilyy hyvänä. Taidekoulun toiminnan kehittämisen Toivakassa.	Oppilasmäärä lisääntyy ja suoritteita kertyy. Konsertteja ja näyttelyitä järjestetään myös virtuaalisesti.	Opintosuoritteiden määrä. Musiikkikoulun konserttien ja taidekoulun näyttelyjen määrä.	Taidekoulusta valmistui kolme. Taidekoulun näyttelyitä järjestettiin kolme. Musiikkikoulun matineoita järjestettiin neljä.

VAPAA SIVISTYSTYÖ (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot yht.	0	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut							
Palvelujen ostot	-75 613	-60 000	0	-60 000	-62 000	103,3 %	-2 000
Muut toimintakulut	-30 528	-35 527	0	-35 527	-34 618	97,4 %	909
Toimintakulut yht.	-106 141	-95 527	0	-95 527	-96 618	101,1 %	-1 091
Toimintakate	-106 141	-95 527	0	-95 527	-96 618	101,1 %	-1 091
Yhteensä	-106 141	-95 527	0	-95 527	-96 618	101,1 %	-1 091
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-45	-41	0	-41	-42	101,1 %	0

10.9.5. Kulttuuritoimi

10.9.5.1. Kirjasto

TOIMINTA-AJATUS

Kirjastolain mukaan kirjasto tarjoaa pääsyn aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjoaa tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon, tarjoaa tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Kirjastolla tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö.

Toivakan kirjasto toimii osana Keski-kirjastot –kirjastoverkkoa ja kehittää toimintojaan yhdessä muiden keskisuomalaisen kirjastojen kanssa. Seutuyhteistyö mahdollistaa asiakkaille kaikkien seudun yleisten kirjastojen maksuttoman käytön. Omatoimikirjaston ansiosta aukioloajat ovat laajat.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Kirjastopalvelujen tavoitetta olla kunnan hyvinvointipalveluiden ytimessä sekä edistää esteettömyyttä ja saavutettavuutta huomioitiin palvelujen tarjoamisessa eri tavoin. Kirjaston kokoelmatyössä otettiin erityisesti huomioon erilaiset oppijat ja lukemisesteiset. Kirjastolle rakentui yhteistyössä muiden sivistyspalvelujen kanssa NEPSY-hylly, johon on koottu kirjallisuutta ja muuta tietoutta neuropsykiatrista piirteistä ja erityisvaikeuksista sekä toimintakortteja ja apuvälineitä. NEPSY-hyllyn isompiin hankintoihin varaudutaan vuoden 2026 talousarviossa. Kirjaston kotipalvelua tarjottiin edelleen kotipalveluasiakkaan oman tukihenkilön avulla niille toivakalaisille, jotka eivät korkean iän, sairauden tai vamman vuoksi itse voi asioida kirjastossa. Kotipalvelu saatiin käynnistettyä yhdellä sopimuksella. Kirjasto tarjosi matalan kynnyksen palveluita monikanavaisesti ja yhteistyössä eri tahojen kanssa lisäten näin kuntalaisten hyvinvointia sekä osallisuutta yhteisöön ja yhteiskuntaan.

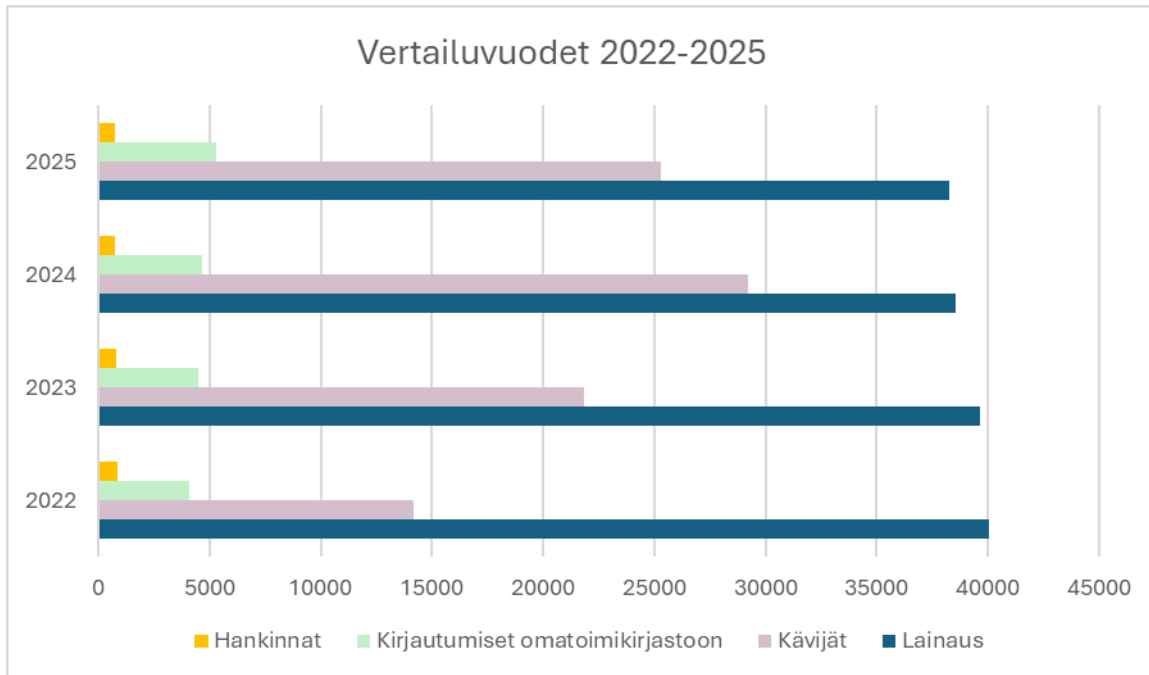
Suunnitelmallista kirjastoyhteistyötä jatkettiin Lukuliikahdus Toivakan kirjastoon -monilukutaitosuunnitelman mukaisesti varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen kanssa. Suunnitelmaa päivitettiin vuonna 2025 vastaamaan paremmin tämänhetkisiä tarpeita ja resursseja.

Kirjasto vastasi omalta osaltaan kuntalaisten digiosaamisen tarpeisiin tarjoamalla tiloja, laitteita ja erilaisia opastuksia yhteistyöverkostoja hyödyntäen.

Kirjasto kuului muiden Keski-kirjastojen mukana kotimaisen kirjallisuuden hankintarenkaaseen. E-aineistojen hankintaa tehtiin yhteistyössä muiden Keski-kirjastojen kanssa sisältäen seuraavat palvelut: ePress (kotimaiset sanomalehdet), PressReader (vieraskieliset lehdet), Cineast (elokuvien striimauspalvelu). Kuntien yhteisen E-kirjaston vuosimaksulla tarjottiin e-kirja- ja e-äänikirjapalvelut toivakalaisille.

Keski-kirjastojen strategiassa 2025-2028 sovittuja toimenpiteitä edistettiin yhteisen kokoelmapolitiikan, seutuvarauskäytäntöjen sekä logistiikan kehittämisen osalta. Uuden kirjastojärjestelmän hankinnan selvitystyötä on tehnyt Aurora-pääkäyttäjistä koottu työryhmä.

Kirjaston henkilökuntaan kuuluivat kirjastonhoitaja sekä hallinnollisia tehtäviä hoitava rehtorisivistysjohtaja, kirjastonjohtaja (5,73%). Lisäksi kirjastolla oli avotyöntekijä 6 tuntia/viikko avustavissa tehtävissä. Kirjastonhoitaja kuului hyvinvoinnin sydämen tiimiin yhdessä nuoriso- ja vapaa-aikasuunnittelijan sekä hyvinvointisuunnittelijan kanssa.

Vertailuluettelo

Vuosi	Lainaukset	Kävijät	Kirjautumiset	Hankinnat
2025	38229	25317	5316	735
2024	38553	29241	4680	778
2023	39637	21839	4490	783
2022	40059	14157	4080	878

Aukioloajat: palveluaika 853 tuntia, omatoimiaika 4552 tuntia. Kirjasto oli suljettuna 7 päivää.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Kuntalaisille annetaan mahdollisuus osallistua kirjastopalveluiden kehittämiseen.	Vuosittainen asiakas- ja palvelukysely. Lisäksi mahdollistetaan jatkuva palautteen antaminen ja seurataan palautteita säännöllisesti.	Palautteiden ja asiakaskyselyn vastausten pohjalta kehitetään palveluita ja lisätään asiakastytyvääisyyttä.	Kunnan asukaskysely toteutettiin, kirjaston osio kyselyssä mukana. Kyselyn tulokset julkistettiin kunnan asukasillassa ja verkkosivuilla.
Kirjastoyhteistyö varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa	Lukuliikahdus Toivakan kirjastoon- suunnitelman päivittäminen sekä lukupiiriminta	Kirjastoyhteistyön kehittämisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa siten, että vastaa kirjastoresursseja ja lukutaidon sekä lukuharrastuksen edistämisen tarpeita.	2025 päivitetyn suunnitelman mukaiset opetukset järjestettiin varhaiskasvatukselle sekä molemmille kouluille.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Kirjasto arjen hyvinvoinnin ytimessä	Digineuvontaa tarjotaan kuukausittain digitutortointana.	Digitaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen.	Digitutortointia järjestettiin 9 kertaa. Yhteistyössä Jamkin kanssa järjestettiin yksi digityöpaja.
	Kirjasto osallistuu yhteistyössä hyvinvointipalvelujen henkilöstön kanssa hyvinvointia lisäävien tapahtumien järjestämiseen.	Kuntalaisten osallisuuden vahvistuminen.	Kirjasto osallistui hyvinvointitapahtumaan kunnan pisteellä. Kirjasto oli mukana ikiliikkujaviikossa, kahdessa kuntalaisillassa ja kesän kieli- kahvilatoiminnassa.
	Aikuisten lukupiirin järjestäminen yhteistyössä Toivakan koulukeskuksen kanssa.	Lukuharrastuksen vahvistaminen ja tukeminen, lukemiseen innostaminen.	Lukupiiri järjestettiin 9 kertaa.
Neuroesteetön kirjasto	Kirjastolle NEPSY-nurkkaus	Neuroesteettömän kirjastoympäristön vahvistuminen hyvinvoinnin edistäjänä.	NEPSY-hylly valmistui. Hankintoja jatketaan.
	Kirjastosalin käyttösääntöjen päivittäminen.	NEPSY-tietonurkkaus valmis- tuu v. 2025.	
Kirjaston tilojen entistä monipuoli- sempi käytettävyys	Sähköisen varausjärjestel- män käyttöönotto tilava- rauksissa	Tilojen tarjoaminen etätyös- kentelyyn ja opiskeluun aiempaa laajemmin.	Sähköinen tilavarauksjärjes- telmä ei vielä käytössä kir- jastosalin varauksissa. Rau- hallisten etätyöskentely- ja opiskelutilojen ratkaisemi- nen vielä kesken.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Kirjastopalvelut tunnetuksi; kirjasto on hyvinvointipalvelu, jonka tavoittaa kaikissa elämäntilanteissa.	Monikanavainen asiakaspalvelu ja viestintä palveluista, kirjastopalvelujen esittely eri kohderyhmille	Kirjaston ei-käyttäjistä kirjaston käyttäjiä.	693 kirjastokorttiaan käyttänyttä (kasvua 3 % edelliseen vuoteen)
Valtakunnallinen e-kirjasto tasa-arvoisten ja toimivien e-kirjastopalveluiden tuottajana	Valtakunnalliseen yhden luukun e-kirjastoon liittyminen	Toivakkalaisten tasa-arvoisen mahdollisuus käyttää valtakunnallista e-aineistokokoelmaa (e-kirjat, e-äänikirjat sekä e-lehtien digitaaliset näköisversiot)	E-äänikirjat, e-kirjat 886 käyttökertaa E-kirjaston lehdet 2220 käyttökertaa, lisäksi ePress ja PressReader 1609 käyttökertaa

---

10.9.5.2. Kulttuuripalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Kulttuuripalveluiden tehtävänä on tuottaa kuntalaisille vauvasta vaariin hyvinvointia, virkistystä ja elämyksiä sekä osallistaa kuntalaisia, yhdistyksiä ja yhteisöjä mukaan kulttuurin tuottamiseen.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Kulttuuripalveluista vastasi kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelija (6.8.2025 alkaen nuoriso- ja vapaa-aikasuunnittelija).

Kulttuuripalveluita ovat esimerkiksi erilaiset tapahtumat ja esitykset sekä nuorisotilatoiminnan kulttuurinen nuorisotyö. Lisäksi Harrastamisen Suomen mallin kerhona toimi kevätlukukaudella ja syyslukukaudella 2025 Sirkuskerho tarjoten alakouluikäisille lapsille liikunnallisen kulttuuriharrastuksen. Toivakan KulttuuriVakka-suunnitelman kehittäminen jatkui loppuvuodesta 2025, valmistuu keväällä 2026. Suunnitelman päivitykseen osallistetaan kuntayhteisön toimijoita (esim. koulun ja varhaiskasvatuksen henkilökunta, yhdistykset ja yhteisöt). Kulttuuripalveluista toteutettiin arviointikysely Toivakan asukaskyselyn 2025 yhteydessä, jonka tuloksia hyödynnetään KulttuuriVakka-suunnitelman laajentamisessa kaikkiin ikäryhmiin. Kulttuurivakka-suunnitelmaan sisältyy lasten- ja nuortenkulttuurin yhteistyöverkosto Kulttuuriaitan Toivakan toiminta. Kulttuuriaitta on seudullinen lastenkulttuurikeskus, jonka kautta toteutetaan lasten- ja nuortenkulttuurin sisältöjä Toivakassa varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen osallistuville lapsille ja nuorille.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Kulttuurin keinoin vahvistettu kuntalaisten hyvinvointi, osallisuus ja yhteisöllisyys.	Toivakan vauvasta vaariin - Kulttuuri-Vakka -kulttuurisuunnitelman päivittäminen yhdessä varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, kolmannen sektorin, kuntalaisten ja kulttuurin ammattilaisten kanssa.	KulttuuriVakka-kulttuurisuunnitelman valmistuminen ja toteuttaminen.	Suunnitelman päivittäminen aloitettiin loppuvuodesta 2025, valmistuu keväällä 2026.
	Lasten ja nuorten kulttuuripalvelujen sisältöjä suunnitellaan syksyllä 2024 toteutetun arviointikyselyn tulosten perusteella. Keväällä 2025 toteutetaan kulttuuripalveluiden arviointikysely aikuisille ja ikääntyneille.	Kulttuuripalvelujen tuottaman kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden näkyväksi tekeminen.	Kulttuuripalveluita koskeva kysely toteutui kuntalaiskyselyn yhteydessä syksyllä 2025. Kokonaismielikuva kulttuuripalveluista asteikolla 1-5 oli 3,36. Avoumissa vastauksissa toivottiin erityisesti lisää kulttuuritoimintaa kirjastolle sekä lapsille ja nuorille.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Uuden ajan maalaisidylli			
Kulttuuripalvelut ovat kaikille ikäryhmille saavutettavia.	Paikallisia kulttuuritoimijoita kutsutaan hyvinvointia lisääviin tapahtumiin. Kulttuuri-toimintaa suunnitellaan osana Kulttuuriaitta-verkoston yhteistyömahdollisuuksia hyödyntäen.	Kulttuurin tuottamiselle ja kuluttamiselle on tarjolla monipuolisia mahdollisuuksia. Kulttuuriaitta-toimintasuunnitelman mukaisten sisältöjen toteutuminen.	Kulttuuripalveluiden järjestämiä / yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa järjestettyjä tapahtumia olivat Naispäivän tapahtuma, Avoimet kylät, Itsenäisyyspäivän juhla sekä teatteriesitys kirjastolla. Kulttuuriaitan toimintaa toteutettiin tanssi-, media- ja kuvataidepajoina kaikille kunnan varhaiskasvatuksen ryhmille sekä 4.- 7.- ja 9.-luokkalaisille oppilaille. Lapsen oikeuksien viikolla järjestettiin Orffit-yhtyeen konsertti, johon osallistuivat kaikki varhaiskasvatuksen lapset ja alakoulujen oppilaat.
	Nuorisotila Vakkarilla järjestetään kulttuurisen nuorisotyön teemailtoja.	Nuorten kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta yhteiskunnassa on tuettu hyödyntämällä nuorisotilatoiminnassa kulttuurista nuorisotyötä.	Nuorisotila Vakkarilla järjestettiin mm. leffailtoja, peli-iltoja sekä musavisioja. Syksyllä järjestettiin retki Särkänniemen Karmiville Karnevaaleille yhteistyössä Joutsan nuorisopalveluiden kanssa, retkelle osallistui 19 toivakkalaista nuorta.
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Paikallisen kulttuuritunteumuksen sekä alueellisen ja valtakunnallisen näkyvyyden kehittäminen.	Kulttuuritoimijoiden karttaa kehitetään ja sitä hyödynnetään viestinnässä sekä tapahtumien suunnittelussa.	Toivakkalaiset kulttuuritoimijat näkyvät ja heidät tunnetaan alueellisesti ja valtakunnallisesti.	Kulttuuritoimijoiden kartan päivitys aloitettiin Kulttuurivakka-suunnitelman päivityksen yhteydessä.

KULTTUURI- JA KIRJASTOPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	365	0	0	0	378	-	378
Tuet ja avustukset	1 327	0	0	0	367	-	367
Muut toimintatuotot	560	0	0	0	273	-	273
Toimintatuotot yht.	2 252	0	0	0	1 017	-	1 017
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-68 275	-74 081	0	-74 081	-64 763	87,4 %	9 318
Palvelujen ostot	-22 529	-29 448	0	-29 448	-30 670	104,1 %	-1 222
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-22 261	-23 550	0	-23 550	-21 915	93,1 %	1 635
Muut toimintakulut	-55 689	-65 175	0	-65 175	-62 888	96,5 %	2 287
Toimintakulut yht.	-168 754	-192 254	0	-192 254	-180 235	93,7 %	12 019
Toimintakate	-166 502	-192 254	0	-192 254	-179 217	93,2 %	13 037
Rahoitustuotot ja -kulut	217	0	0	0	0	-	0
Poistot ja arvonalentumiset	-3 584	-3 584	0	-3 584	-3 584	100,0 %	0
Yhteensä	-169 869	-195 838	0	-195 838	-182 801	93,3 %	13 037
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-72	-85	0	-85	-79	93,3 %	6

10.9.6. Vapaa-ajan palvelut

TOIMINTA-AJATUS

Vapaa-aikapalvelut tuottaa ja kehittää sekä osallistaa kuntalaisia suunnittelemaan ja tuottamaan monipuolisia, hyvinvointia tukevia vapaa-aikapalveluja ja -tapahtumia kaikenikäisille toivakkalaisille.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Vapaa-aikapalvelut koordinoi toimintojen ja tapahtumien toteuttamisen tilantarvetta ja varauksia. Vuonna 2025 otettiin käyttöön kunnan tilojen sähköinen varausjärjestelmä. Lisäksi syyskaudella 2025 aloitettiin liikuntapaikkoja koskevan kävijämääräseurannan kokoamista kuntosalin käyttäjistä. Kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelijan (1.8.2026 alkaen nuoriso- ja vapaa-aikasuunnittelija) työaikaa jakaantui muiden tehtävien ohella myös vapaa-aika- ja liikuntapalveluihin.

Suunnittelija teki monipuolista yhteistyötä kunnan vapaa-aikapalveluissa sekä yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, painopisteenä lapset ja nuoret. Työtehtäviin kuului muun muassa valtion hankeavustuksella toteutettavan Harrastamisen Suomen Mallin koordinointi. Hankkeella kehitettiin toivakkalaisten lasten ja nuorten hyvinvointia sekä tunnetaitoja mahdollistamalla heille mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän jälkeen: liikunnallisia kerhoja, ylipäätään mahdollisuuksia viettää aikaa ystävien kanssa ja luoda uusia ystävyys-suhteita. Hanke-toiminta perustui aiemmilla hankekausilla lapsille ja nuorille mieluisiksi todettuihin harrastuksiin sekä helmikuussa 2024 Toivakassa toteutetun harrastustoivekyselyn tuloksiin. Toivakan kirkonkylällä toteutuivat Sirkuskerho ja Monilajikerho alakoululaisille. Kankaisten kyläkoululla järjestettiin Tunneturre-koirakerho sekä Monilajikerho. Esports-kerhoihin ala- ja yläkoululaisille ja yläkoululaisten kuntosalikerhoon ei muodostunut ryhmiä. Kerhoihin osallistui kevätkaudella 2025 23 lasta ja syyskaudella 2025 28 lasta. Käyntikertoja kerhoissa oli yhteensä keväällä 160 ja syksyllä 239.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Hyvinvointia monipuolisesti tukevat ja edistävät, kuntalaislähtöiset vapaa-ajan palvelut.	Tehdään vapaa-ajan palveluiden tuottamisessa yhteistyötä kuntayhteisön eri toimijoiden kanssa. Yhteisöjen tapahtumavuosikelloa hyödynnetään tapahtumien suunnittelussa. Vapaa-ajan palvelujen osalta toteutetaan arviointikysely.	Kuntayhteisön vapaa-ajan toimintoja ja tapahtumia tuotetaan suunnitelmallisesti ja resurssiviisaasti kuntalaisten tarpeet huomioiden. Palveluita kehitetään tiedolla johtamisen keinoin.	Vapaa-aikapalveluita tuotettiin yhteistyössä kuntayhteisön toimijoiden kanssa. Liikuntapaikkapalveluita kehitettiin kuntaympäristöpalveluiden kanssa. Tapahtumia järjestettiin yhteistyössä yhdistysten kanssa ja harrastustoimintaa tuotettiin yksityisten palveluntuottajien kanssa. Yhteisöjen Padlet-tapahtumavuosikello otettiin käyttöön tapahtumien suunnittelutyökaluna. Vapaa-ajan palveluita arvioitiin osana asukaskyselyä 2025. Kokonaismielikuva liikunta- ja vapaa-aikapalveluista oli 3,78 asteikolla 1-5. Kehittämistavoitteet kohdistuivat erityisesti kuntosaliin.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Uuden ajan maalaisidylli			
Turvalliset edellytykset ja olosuhteet omaehtoisille ja ohjatuille vapaa-ajantoiminnolle.	Ylläpidetään vapaa-ajantoimintojen rakennettuja olosuhteita yhteistyössä kuntaympäristöpalvelujen kanssa.	Vapaa-ajantoiminnot kohtaavat ja vastaavat eri-ikäisten kuntalaisten tarpeisiin painottaen nuorten tarpeita.	Vapaa-ajantoimintojen olosuhteita ylläpidettiin yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa eri-ikäisten tarpeet huomioiden.
	Kehitetään vapaa-ajantilojen varausten käytäntöjä ja otetaan käyttöön sähköinen tilavarauksjärjestelmä.	Sähköinen tilavarauksjärjestelmä on otettu käyttöön. Vapaa-aikaan käytettävät tilat ovat kuntalaisille aiempaa helpommin varattavissa ja käytettävissä.	Sähköinen ASIO-tilavarauksjärjestelmä otettiin käyttöön syksyllä 2025. Järjestelmä mahdollistaa sujuvan tilojen varaamisen ja käytön henkilökunnalle, yhdistyksille ja kuntalaisille.
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Vetovoimaiset vapaa-ajan palvelut	Viestitään kuntayhteisönä vapaa-ajan mahdollisuuksista ja olosuhteista kohderyhmille paikallisesti Toivakassa ja alueellisesti Keski-Suomessa.	Toivakan vapaa-ajan mahdollisuudet ovat näkyvillä paikallisesti ja alueellisesti lähikunnissa.	Toivakan vapaa-ajanmahdollisuuksista viestittiin mm. kunnan nettisivuilla ja sosiaalisessa mediassa.

VAPAA-AJAN PALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	10 126	8 000	0	8 000	10 645	133,1 %	2 645
Tuet ja avustukset	12 013	330	0	330	16 337	-	16 007
Muut toimintatuotot	4 177	0	0	0	205	-	205
Toimintatuotot yht.	26 315	8 330	0	8 330	27 186	326,4 %	18 856
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-27 376	-24 961	0	-24 961	-21 010	84,2 %	3 951
Palvelujen ostot	-15 420	-8 420	0	-8 420	-17 460	207,4 %	-9 040
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 145	-3 850	0	-3 850	-1 662	43,2 %	2 188
Avustukset	-558	0	0	0	-581	-	-581
Muut toimintakulut	-146 101	-132 390	0	-132 390	-127 601	96,4 %	4 789
Toimintakulut yht.	-192 600	-169 621	0	-169 621	-168 315	99,2 %	1 306
Toimintakate	-166 285	-161 291	0	-161 291	-141 129	87,5 %	20 162
Rahoitustuotot ja -kulut	-31	0	0	0	0	-	0
Poistot ja arvonalentumiset	-2 841	-6 446	0	-6 446	-2 564	39,8 %	3 882
Yhteensä	-169 157	-167 737	0	-167 737	-143 693	85,7 %	24 044
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-72	-73	0	-73	-62	85,7 %	10

10.9.6.1.Liikuntapalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Liikuntapalveluiden tehtävänä on edistää liikunnallista elämäntapaa ja harrastamista sekä edistää liikuntapalvelujen saatavuutta.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Liikuntapalvelut tarjosivat edellytykset aktiiviselle elämäntavalle ja liikkumiselle sekä järjestivät liikuntatapahtumia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tilojen ja alueiden hoidosta vastasivat kuntaympäristöpalvelut.

Liikuntapalveluiden tavoitteena oli vähentää liikuntaan liittyviä esteitä ja ylläpitää sekä kehittää liikkumisen olosuhteita yhdessä kuntaympäristöpalvelujen kanssa, esimerkiksi mahdollistettiin liikuntapaikkojen vuorotarjontaa käyttäjille. Lisäksi liikuntapalvelut kehitti kuntayhteisön eli kunnan, yhdistysten ja yhteisöjen, seurakuntien ja yritysten yhteistyötä liikunnan osa-alueella.

Vuonna 2025 valmisteltiin liikuntapaikkasuunnitelmaa liikuntapaikkojen ylläpitämisessä ja kehittämässä yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa. Liikuntapaikkasuunnitelmaa päivitetään arviointikyselyn avulla.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i> Liikuntapalvelujen tuottaminen kuntayhteisön kesken	Liikkumista edistävien toimijoiden kokoaminen yhteen Toivakan liikuntafoorumiin.	Kuntayhteisön liikuntatoimijoiden toimiva yhteistyö.	Liikuntafoorumi ei toteutunut, mutta yhteistyötä liikuntatoimijoiden kanssa tehtiin esim. tapahtumayhteistyöllä sekä mahdollistamalla liikuntatilojen sujuva käyttö.
	Toteutetaan liikuntapaikkoja koskeva arviointikysely.	Eri-ikäisten kuntalaisten tarpeita ja kiinnostuksen kohteita vastaavien liikuntapalvelumahdollisuuksien järjestäminen.	Vapaa-ajanpalveluita arvioitiin osana asukaskyselyä 2025. Kokonaismielikuva liikunta- ja vapaa-aikapalveluista oli 3,78 asteikolla 1-5. Kehittämistoiveet kohdistuivat erityisesti kuntosaliin.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Uuden ajan maalaisidylli			
Turvalliset ja houkuttelevat liikkumisolosuhteet.	Liikkumisympäristöjä ylläpidetään yhteisöllisen ja liikkuvan elämäntavan mahdollistamiseksi yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa liikuntapaikkasuunnitelman mukaisesti.	Liikuntapaikkasuunnitelma ohjaa liikkumisolosuhteiden ylläpitoa ja kehittämistä.	Liikuntapaikkasuunnitelmaa valmisteltiin vuonna 2025, suunnitelma etenee päätöksentekoon alkuvuoden 2026 aikana.
Toivakkalaisten liikuntapaikkojen kehittäminen resurssi- viisaasti.	Liikuntapaikkojen käyttäjämäärien ja käyttöasteen anonyymien laskennan toteuttaminen esimerkiksi kävijälaskurilla tai otannalla.	Sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen käyttäjäseuranta kehittyi.	Liikuntapaikkojen kävijälaskentaa toteutettiin kuntosalilla kuntosalikorttien myynnin sekä ohjattujen ryhmien kävijämääriä seuraamalla. Kuntosalille myytiin vuoden 2025 aikana 765 kuukautta käyttöaikaa erilaisina kuukausikortteina ja 313 käyntikertaa kertakäynteinä ja 10-kortteina. Eläkeläisten maksetonta ohjattua kuntosalivuoroa järjestettiin 15 x 2 ryhmää syyskaudella. Vuoroilla oli 496 käyntikertaa.
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Viestintä Toivakan monipuolisista liikkumismahdollisuuksista veto- ja pitovoimatekijänä.	Viestinnässä nostetaan esille liikkumismahdollisuuksia ja liikuntaa edistäviä toimijoita.	Toivakkalaiset liikuntapaikat ja -toimijat tunnetaan myös kuntayhteisön ulkopuolella terveyden ja hyvinvoinnin edistäjinä.	Toivakan liikuntapaikkoja esiteltiin kunnan some-viestinnässä ja liikkumisen verkostoissa (esim. Keski-Suomen Liikunta, Onnelliset kehyskunnat).

10.9.7. Nuorisopalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Nuorisopalveluiden tehtävänä on tukea nuorten kasvua ja omaehtoista toimintaa, edistää nuorten hyvinvointia, osaamista ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä vahvistaa nuorten itsenäistymistä.

Erilaisia toimintamuotoja ovat nuorisotilatoiminta ja -valtuusto, koulunuorisotyö sekä erilaiset tapahtumat yhdessä Toivakan muiden nuorisotoimijoiden kanssa.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Nuorisopalvelut suunnitteli ja toteutti nuorten toimintaa yhteistyössä perusopetuksen sekä muiden toimijoiden kanssa. Kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelijan (6.8.2025 alkaen nuoriso- ja vapaa-aikasuunnittelija) työtehtäviin kuului nuorisotyön koordinointi ja hyvinvointisuunnittelijan työtehtäviin kuului nuorisovaltuuston koordinointi.

Nuorisovaltuusto (Nuva) edisti nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia Toivakassa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelija toimi NuorisoVakan eli nuorisolain mukaisen monialaisen yhteistyön työryhmän koollekutsujana. Nuorisovakan tehtävänä on koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Työryhmän tehtävänä oli edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista sekä yhteistyötä nuorisotoiminnan toteuttamiseksi.

Koulunuorisotyön kehittämiseen saatiin AVI:n avustus ajalle elokuu 2025-heinäkuu 2027. Koulunuorisotyön hankkeeseen palkattiin nuorisotyöntekijä elokuusta 2025 alkaen. Nuorisotyöntekijän työaika jakautuu koulunuorisotyöhön (27,5 h / vko) ja nuorisotilatyöhön (11 h/ vko).

Nuorisopalvelut järjesti säännöllisesti kahtena iltana viikossa nuorteniltoja nuorisotila Vakkarilla. Nuorten iltojen yhteydessä tehtiin satunnaisesti jalkautuvaa nuorisotyötä toimintasuunnitelman mukaisesti. Nuorisotilalla nuorisotyötä tekivät keväällä 2025 kaksi tuntityöntekijää ja syksyllä kunnan nuorisotyöntekijä (koulunuorisotyö ja nuorisotilatyö) työparinaan tuntityöntekijä.

Etsivä nuorisotyö on alle 29-vuotiaille koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville tai muuta erityistä tukea ja ohjausta tarvitseville toivakkalaisille nuorille tarjottavaa erityisnuorisotyötä. Etsivän nuorisotyön tarkoituksena on tarjota varhaista tukea ja vahvistaa nuoren valmiuksia hyvään arkeen ja tulevaisuuteen sekä edistää hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyö toteutui Toivakassa alueellisena yhteistyönä Joutsan kanssa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Yhteistyö yli hallinto- ja kuntarajojen sekä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa.	Monialaisessa nuorisovakka-työryhmätyöskentelyssä kootaan tietoja nuorten kasvu- ja elinolosuhteista päätöksenteon tueksi.	Nuorisotyön työryhmät työskentelevät säännöllisesti ja suunnitelmallisesti. Toivakan aktiivinen nuorisotyön verkosto edistää yhdessä nuorisotyön toimintaa ja kehittymistä kunnan alueella.	Nuorisovakka-työryhmä koontui 3 kertaa viralliseen kokoukseen ja 2 kertaa muuhun yhteistyötä edistävään palaveriin.
	Aloitetaan toivakkalaisen nuorisotyön kokoaminen yhteen dokumenttiin havainnollistamaan palvelukokonaisuutta.	Toivakassa tehtävä nuorisotyö on kuvattu yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.	Nuorten toimintaa Toivakassa koottiin lukujärjestykseen, jonka avulla suunniteltiin syksyn 2025 toimintoja. Kokonaisuuden työstämistä jatketaan luomalla uusi Nuorisotyön perussuunnitelma Toivakkaan vuoden 2026 aikana.
Nuorten osallisuuden näkyminen osallistavassa päätöksenteossa, arjessa ja juhlassa.	Nuorisovaltuuston osallistuminen valmisteltaviin asioihin sekä nuorten kuuleminen eri toimintojen valmistelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.	Nuorten osallisuuden vahvistuminen.	Nuva osallistui vaikuttamistoimielimille järjestettyyn kuntosalihankkeen kuulemistilaisuuteen. Nuva käsiteli lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.
Vaikuttamistoimielin (nuorisovaltuusto) aktiivisena kunnan toimintakentässä	Kehitetään nuorten keskusteluyhteyttä päätöksentekijöiden kanssa	Nuorten osallisuuden vahvistuminen.	Nuva-kummitoiminta käynnistettiin ja vahvistettiin tällä Nuvan ja kunnanvaltuuston yhteistyötä.
Etsivän nuorisotyön lakisäasteisten tehtävien toteutuminen.	Etsivää nuorisotyötä toteutetaan Toivakassa alueellisen yhteistyön keinoin.	Etsivää nuorisotyötä tehdään Toivakassa resurssivisaasti. Etsivä nuorisotyö varmistaa, että jokainen nuori saa kasvamiseen, itsenäistymiseen ja osallisuuteen tarvitsemansa tuen.	Etsivää nuorisotyötä toteutettiin kuntayhteistyössä Joutsan kanssa. Etsivällä nuorisotyöntekijällä oli vuoden 2025 aikana 11 toivakkalaista nuorta asiakkaana, joista osan kanssa etsivä työskenteli viikoittain. Etsivän nuorisotyön pienryhmää toteutettiin syksyn 2025 ajan 5 kertaa, ryhmään osallistui 5 nuorta.

Uuden ajan maalaisidylli

Nuorisovaltuusto aktiivisessa roolissa omannäköisen toivakkalaisen, nuorille mukavan vapaa-ajan suunnittelussa ja toteuttamisessa, ylisukupolvisuutta unohtamatta.	Järjestetään sekä nuorille että ylisukupolisesti toimintoja ja tapahtumia.	Nuoren toivakkalaisuuden näkyväksi tekeminen ja elämänlaadun kohentuminen.	Nuva osallistui koko kunnan hyvinvointitapahtuman suunnitteluun ja järjestämiseen ja kaikenikäisille suunnatun Rantariehen järjestämiseen. Nuva osallistui myös nuorten pikkujoulujen suunnitteluun ja järjestämiseen.
Nuorisotila Vakkarin toiminta tukee nuoruutta elämänvaiheena. Jalkautuva nuorisotyö tukee Vakkarin toimintaa ja nuorten hyvinvointia.	Jalkautuvan nuorisotyön toimintamalli vakiinnutetaan osaksi nuorisotilan toimintaa. Jalkautuvassa nuorisotyössä kohdataan nuoria, kartoitetaan nuorten arjen ilmiöitä ja hyödynnetään saatuja tietoja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi	Nuorisotila Vakkarin kävijämäärien kasvu. Jalkautuva nuorisotyö lisää Vakkarin kävijämääriä ja tukee nuorten hyvinvointia.	Syyskaudella 2025 Vakkari oli auki 37 iltaa, joiden aikana oli 439 nuorten käyntikertaa. Jalkautuva nuorisotyö toteutui satunnaisesti nuorisotilan hiljaisina iltoina.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Toivakkalainen nuori aktiivisena ja näkyvänä osana ympäröivää yhteiskuntaa.	Osallistuminen säännöllisesti alueellisen nuorisovaltuuston kokouksiin ja toimintaan.	Aktiivinen osallistuminen alueellisessa Keski-Suomen hyvinvointialueen nuorisovaltuustossa.	Toivakan Nuvan puheenjohtaja ja sihteeri on osallistunut alueellisen nuorisovaltuuston kokouksiin.
	Nuorisovaltuuston tutustuminen lähikuntien nuorisovaltuustojen toimintaan.	Alueellisen nuorisoon liittyvän yhteistyön toteutuminen.	Toivakan Nuva kävi yhteistyökustelua Jyväskylän Nuvan kanssa, mutta yhteistyö ei konkretisoitunut valtuustojen eripituisten toimintakausien vuoksi.

NUORISOPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Tuet ja avustukset	37	0	0	0	0	-	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	340	-	340
Toimintatuotot yht.	37	0	0	0	340	-	340
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-42 529	-36 427	0	-36 427	-32 041	88,0 %	4 386
Palvelujen ostot	-2 776	-23 752	9 000	-14 752	-8 438	57,2 %	6 314
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 635	-1 600	0	-1 600	-1 565	97,8 %	35
Avustukset	-10 000	-12 500	0	-12 500	-12 500	100,0 %	0
Muut toimintakulut	-31 155	-32 751	0	-32 751	-31 852	97,3 %	899
Toimintakulut yht.	-88 096	-107 030	9 000	-98 030	-86 396	88,1 %	11 634
Toimintakate	-88 059	-107 030	9 000	-98 030	-86 056	87,8 %	11 974
Yhteensä	-88 059	-107 030	9 000	-98 030	-86 056	87,8 %	11 974
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-37	-46	4	-42	-37	87,8 %	5

10.9.8. Varhaiskasvatus

TOIMINTA-AJATUS

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista pedagogista lasten kasvatusta, opetusta sekä hoitoa, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä kasvatuskumppanuudessa huoltajien kanssa.

Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen tarpeen mukaan sekä oikeus saada oikea-aikaista tukea omaan kasvuunsa, kehitykseensä ja oppimiseensa.

Varhaiskasvatusta järjestetään Toivakassa kunnallisena varhaiskasvatuksena kahdessa päiväkodissa (Touhuvakka ja Ruuhiryhmä) siten, että niissä on varhaiskasvatustilain mukainen henkilöstömitoitus. Lisäksi tarjotaan yksityistä perhepäivähoitoa ja päiväkotihoitoa palvelusetelillä sekä seudullisesti Jyväseudun verkostokuntien ja tarvittaessa muidenkin lähikuntien varhaiskasvatuspalveluissa ostopalveluna maksusitoumuksella.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Vuoropäiväkoti Touhuvakassa oli vuonna 2025 enintään 75 laskennallista varhaiskasvatuspaikkaa. Varhaiskasvatuspaikat täytettiin lasten iän, tuen tarpeiden ja resurssien mukaisesti.

Toivakan varhaiskasvatus on mukana seudullisen palvelualueen sopimuksessa, missä sovitaan sopimuskuntien väliset varhaiskasvatuksen maksusitoumushinnat. Maksusitoumuksella lapsia oli muissa kunnissa kolme. Yksityisille palveluntuottajille (perhepäivähoito ja päiväkodit) oli käytössä palveluseteli, mitä maksettiin vuonna 2025 kuudesta lapsesta. Varhaiskasvatuspaikkoja myytiin vuonna 2025 viidelle lapselle.

Kankaisilla Päiväkoti Ruuhiryhmässä oli lokakuun 2025 loppuun saakka 20 varhaiskasvatuspaikkaa. Ruuhiryhmään perustettiin kokeiluna 1.11.2025 alkaen viskari-eskariryhmä, jonka tarkoituksena oli vastata esiopetusryhmän tarpeisiin, tasa-arvoistaa esiopetusta kirkonkylän ja Kankaisten välillä sekä mahdollistaa joustava yhteistyö vakan ja koulun aamu- ja iltapäivähoidon sekä -kerhon kanssa. Uuteen ryhmään saimme luvat kymmenelle lapselle, jolloin Ruuhiryhmässä oli loppuvuodesta paikkoja laskennallisesti yhteensä kolmekymmentä.

Toivakan koulukeskuksen esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli 14 paikkaa.

Toivakan kunnan laadukasta varhaiskasvatusta ja esi- ja perusopetusta täydentämään käynnistettiin alkaen 1.1.2025 lapsiperheiden Muksuraha -kokeilu. Muksurahan tavoitteena on tarjota erilaisia vaihtoehtoja, erilaisille perheille, erilaisiin elämäntilanteisiin, mahdollistaen yhteisen tavoitteen eli lapsen ja perheen parhaan. Muksurahan piirissä alle kaksivuotiaasta kotihoidossa olevasta lapsesta maksetaan kuntalisää, kun perheen kaikki muutkin alle kouluikäiset lapset hoidetaan kotona. Yksityiselle perhepäivähoitajalle maksetaan avustusta hänen omista alle kouluikäisistä lapsistaan.

Kuntalisää saavien lasten määrä kuukausittain vuonna 2025

tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu	heinäkuu	elokuu	syyskuu	lokakuu	marraskuu	joulukuu
5	10	10	9	10	10	15	17	12	9	7	9

Muksurahan vaikutuksia on vaikea arvioida vielä näin lyhyellä aikavälillä. Vuoden 2025 aikana varhaiskasvatuspaikat vastasivat hyvin tarpeeseen, mutta tilanne olisi ollut toisin, mikäli edes osa kotihoidossa olevista lapsista olisi tarvinnut varhaiskasvatuspaikkaa. Yksityisten perhepäivähoitajien määrää ei avustuksen avulla onnistuttu lisäämään. Maksuton varhaiskasvatus otettiin käyttöön alkaen 1.1.2025 vaihtoehdoksi Muksurahalle sekä lisäämään kunnan vetovoimaisuutta.

Toivakan kunnan varhaiskasvatuksessa työskenteli keväällä 2025 viisi varhaiskasvatuksen opettajaa, joista yksi Ruuhiryhmässä ja neljä Touhuvakassa sekä lastenhoitajia yhteensä 14, joista yhdeksän Touhuvakassa, kolme Ruuhiryhmässä ja kaksi koulukeskuksen esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa. Lisäksi Touhuvakassa työskenteli yksi päiväkotiaavustaja. Erityisavustajia varhaiskasvatuksessa työskenteli keväällä kolme; yksi Ruuhiryhmässä ja kaksi Touhuvakassa, joista toinen oli 30 h/vko työajalla. Kahden avustajan palkan maksoi lapsen kotikunta.

Syksyllä 2025 Toivakan varhaiskasvatuksessa työskenteli kevään mukaisesti viisi varhaiskasvatuksen opettajaa. Ruuhiryhmässä yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajan vakanssi muutettiin vakituisesti varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväksi, ennakoimaan vuoden 2030 henkilöstörakenteen muutoksia. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajia työskenteli yhteensä 14, joista kymmenen Touhuvakassa, kaksi Ruuhiryhmässä ja kaksi kirkonkylän esiopetuksessa. Päiväkotiaavustajan tehtävä muutettiin elokuun alussa varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäväksi, mikä mahdollisti vuorohoidon vahvistamisen sekä opettajien lakisääteisen suunnittelu- ja arviointi sekä kehitysaikojen toteutumisen. Erityisavustajia oli kolme, joista kahden palkkakustannuksista vastasi lapsen kotikunta. 20.10.2025 alkaen tarvittiin yksi erityisavustaja lisää. Tuleva marraskuun alun Ruuhiryhmän rakennemuutos huomioitiin, ja vakanssi täytettiin varhaiskasvatuksen lastenhoitajan nimikkeellä. Osan palkkakustannuksista kattaa lapsen kotikunta. Lapsia Ruuhiryhmän päiväkodissa oli joulukuun lopussa yhteensä 24.

Varhaiskasvatuksessa työskenteli kevään ajan tasa-arvo ja yhdenvertaisuus- hankerahoituksella varhaiskasvatuksen erityisopettaja (VEO). Syksyllä tehtävä vakinaistettiin ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtäväkuvaan sisällytettiin johtamismallin mukaisesti apulaisjohtajan tehtävät vahvistamaan varhaiskasvatuksen pedagogista johtajuutta.

Työnantaja suhtautuu myönteisesti henkilöstön täydennyskouluttautumiseen. Vuonna 2025 yksi vakituisista varhaiskasvatuksen lastenhoitajistamme aloitti työn ohessa Jyväskylän avoimessa yliopistossa kasvatustieteen perusopinnot Jotpa- hankkeen (varhaiskasvatuksen opettajien osaamispulan helpottamishanke v. 2025-2026) mahdollistamana.

Alkaen 1.6.2025 otettiin käyttöön Toivakan varhaiskasvatuksen toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Suunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan toimintakaudella 2025–2026 valtakunnallisen, maksuttoman Valssi-arviointijärjestelmän avulla. Suunnitelman mukaisesti varhaiskasvatuksessa kehitettiin oppimis- ja työskentely-ympäristöjä, hankkimalla uutta leikkikalustoa, sermejä ja kaapistoja. Päiväkotien tilojen käyttöä koordinoitiin uudella tavalla, mikä mahdollisti muun muassa Touhuvakassa henkilöstölle taukotilojen

järjestämisen sekä varastotilojen selkeyttämisen. Lisäksi Ruuhiryhmässä siirryttiin hyödyntämään sataprosenttisesti uuden ryhmän myötä päiväkodin puolen tiloja.

Vuoden 2025 aikana Toivakan varhaiskasvatuksen oli tarkoitus siirtyä asiakasjärjestelmässä Efficasta Edlevoon, mutta tuotantopuolelta johtuvista viivästymisistä, tämä ei toteutunut. Vuoden 2025 aikana järjestelmän pääkäyttäjät osallistuivat kuitenkin järjestelmän käyttökoulutukseen, ja prosessi eteni näin koko ajan.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä toimiva Toivakka</i>			
Toivakka tarjoaa laadukasta varhaiskasvatusta, jossa toteutuu lapsen tarvitsema varhainen tuki.	Varmistetaan riittävät resurssit, jotta lain ja asetusten mukaiset henkilöstömitoitukset toteutuvat huomioiden lasten pitkät hoitoajat.	Kelpoinen ja ammattitaitoinen henkilöstö toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta. Toivakan varhaiskasvatuksessa työskentelee kokoaikainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja.	Yhtä palvelussuhdetta lu- kuunottamatta v. 2025 hen- kilöstö täytti muodolliset kelpoisuusehdot. Toivakan varhaiskasvatuk- sessa työskenteli kelpoisuus- ehdot täyttävä varhaiskasva- tuksen erityisopettaja, mikä vakinaistettiin syksyllä 2025.
	Henkilöstön täydennyskou- luttautumista suositellaan ja tuetaan kohti vuoden 2030 kelpoisuusvaatimuksia.		Jotpa-hankkeen kautta yksi vakituinen varhaiskasvatuk- sen lastenhoitaja opiskelee- kasvatustieteen perusopin- toja.
	Vahvistetaan Perhevakka- verkoston toimintamalleja ja yhteistyötä vahvistamalla palvelupolkuja ja tukea perheille.	Henkilöstö osaa ohjata per- heet varhaisen tuen piiriin palveluverkostossa. Lasten ja perheiden hyvin- vointi lisääntyy. Perheet saa- vat varhaista tukea kasva- tuksen ammattilaisilta ja vertaistuesta.	Vekaravakka ei kokoontunut vuonna 2025. Monialaista yhteistyötä tehtiin lapsiasi- oissa ja perhekeskuksen toi- minnoista tiedotettiin per- heitä ja palveluihin ohjattiin. Keväällä 2025 järjestettiin kolme vanhemmille suun- nattua kasvatusteemailtaa yhteistyössä osaamis- ja oh- jauskeskus Valterin kanssa vahvistaen perheiden var- haista tukea. Osallistujia oli n. 20–25 hlöä.
	Tiivistetään Toivakan perhe- keskustoimintaa eri yhteis- työtahojen kanssa rakenta- malla Vekaravakka työryh- män toiminta tiiviiksi osaksi perhekeskustoimintaa ja varhaiskasvatusta niin, että se tukee Toivakan hyvinvointityötä. Luodaan vekaravakan vuosikello ja toimintasuunnitelma.		
	Jatketaan kansallisen Valssi- arviointimenetelmän käyt- töä toiminnan arvioinnissa ja varhaiskasvatuksen kehittä- misen pohjana.	Toiminnan kehittyminen ar- viointitu- lostien pohjalta.	Valssi-arvioinnin käyttöön- otto siirtyi vuoden 2026 al- kuun työkalun aikaa vievän käyttöönoton opetteluun vuoksi.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Uuden ajan maalaisidylli			
Toivakan varhaiskasvatuk- sessa toimitaan tasa-arvoi- sesti ja yhdenvertaisesti	Kehitetään tasa-arvo ja yh- denvertaisuussuunnitelman kehittämiskohteita. Lapsen osallisuuden vahvis- taminen ja toimintaympäris- töjen rakentaminen huomi- oiden lapsiryhmän tarpeet ja osallisuus.	Toimintaympäristöissä näky- vät lasten osallisuus, mielen- kiinnon kohteet ja lapsiryh- män tarpeet. Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunni- telma.	Toiminta- ja oppimisympä- ristöjä kehitettiin suunnitel- mallisesti tiimeittäin ja yh- dessä lasten kanssa. Toimin- taan vakiintuivat mm. sään- nölliset ikätasoisesti toteute- tut lastenkokoukset. Oppimisympäristöjä vahvis- tettiin hankinnoilla, joihin si- sältyi mm. sermejä, kaapis- toja, leikkikalusteita ja erilai- sia oppimisvälineitä ryhmien tarpeiden mukaan. Henkilös- tölle järjestettiin kaksi arvi- ointi- kehittämis- ja suunnit- telupäivää. Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunni- telma otettiin käyttöön 1.6.2025.
	Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen yhteiset ke- vät- ja joulujuhlat.	Yhteinen opinpolun juhla- kulttuuri ja osallistuminen.	Koko opinpolun yhteiset juhlat eivät toteutu- neet, mutta erillisiä juh- lia pidettiin

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Toivakka tarjoaa erilaisia vaihtoehtoja lapsiperheille, huomioiden lapsen edun ja tuen toteutumisen.	Muksurahan käyttöönotto, yksityiselle perhepäivähoitajalle omista lapsista maksettavan rahan käyttöönotto ja maksuton varhaiskasvatus.	Toivakassa perheet voivat valita perheelleen ja lapselleen sopivan hoitomuodon. Toivakassa on erilaisia lapsiperheitä ja asukasluku on kasvussa.	Toivakkalaisille lapsiperheille tarjottiin talousarvion mukaisia Muksuraha-vaihtoehtoja, ja siirryimme maksuttomaan varhaiskasvatukseen. Muksurahan avulla varhaiskasvatuspaikat riittivät. Yksityisiä perhepäivähoitajia ei saatu lisää.
	Avointen varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen resurssien sallimissa puitteissa.	Kotihoidossa oleville lapsille ja vanhemmille toteutuu varhainen tuki.	Avoimia varhaiskasvatuspalveluita ei ollut tarpeen käynnistää. Kolmannen sektorin toimijat tarjosivat avoimia kohtaamispaikkoja.
	Toivakan kunnan varhaiskasvatuksen Peda.net- sivuilla ja kunnan kotisivuilla tiedottaminen ja viestintä.	Varhaiskasvatuksen tiedotus ja näkyvyys luovat positiivisen kuvan Toivakan kunnasta houkutellessa lapsiperheitä muuttamaan Toivakkaan laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjiksi.	Toivakan kunnan varhaiskasvatuksen sometiliä päivitettiin säännöllisesti ja seuraajamäärää onnistuttiin kasvattamaan. Peda.net sivut saatiin käyttöön Ruuhiryhmän osalta. Varhaiskasvatus liittyi elokuussa 2025 mukaan Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaan, ja ohjelman näkyvyyttä hyödynnetään säännöllisesti somepäivityksissämme.

VARHAISKASVATUS (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	64 988	72 000	0	72 000	71 654	99,5 %	-346
Maksutuotot	42 227	0	0	0	871	-	871
Tuet ja avustukset	33 764	0	0	0	4 828	-	4 828
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	3 555	-	3 555
Toimintatuotot yht.	140 979	72 000	0	72 000	80 909	112,4 %	8 909
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-971 837	-1 010 492	-10 000	-1 020 492	-1 019 845	99,9 %	647
Palvelujen ostot	-346 701	-315 080	0	-315 080	-336 473	106,8 %	-21 393
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-28 408	-35 770	0	-35 770	-26 148	73,1 %	9 622
Avustukset	-57 079	-202 000	0	-202 000	-141 645	70,1 %	60 355
Muut toimintakulut	-164 037	-168 478	0	-168 478	-180 562	107,2 %	-12 084
Toimintakulut yht.	-1 568 063	-1 731 820	-10 000	-1 741 820	-1 704 673	97,9 %	37 147
Toimintakate	-1 427 085	-1 659 820	-10 000	-1 669 820	-1 623 765	97,2 %	46 055
Rahoitustuotot ja -kulut	54	0	0	0	0	-	0
Poistot ja arvonalentumiset	-18 596	-15 661	0	-15 661	-19 148	122,3 %	-3 487
Yhteensä	-1 445 626	-1 675 481	-10 000	-1 685 481	-1 642 913	97,5 %	42 568
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-614	-726	-4	-730	-712	97,5 %	18

10.9.9. Hyvinvointipalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Hyvinvointipalveluilla vastataan ja huolehditaan monipuolisin menetelmin kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja yhteistyöstä, osallisuudesta ja kotoutumisen edistämisestä kunnan eri sektoreiden, muiden paikallisten toimijoiden sekä alueellisten toimijoiden kanssa. Hyvinvointisuunnittelija tekee monipuolista yhteistyötä eri palvelualueiden, hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa.

TOIMINTAKATSAUS 1-12/2025

Palvelusuunnitelman mukaisesti hyvinvoinnin edistämiseen osallistuivat kaikki kunnan palvelualueet. Poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä kokoontui säännöllisesti kerran kuukaudessa lukuun ottamatta kesätaukoa. Hyvinvointityöryhmä taustavalmisteli päätöksentekoon tulevia asioita hyvinvoinnin näkökulmasta. Hyvinvointityöryhmä raportoi hyvinvoinnista ja laati laajan hyvinvointikertomuksen vuosilta 2021-2024. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2025-2029 laadittiin kuluvalle valtuustokaudelle. Samoin laadittiin ikääntyneitä koskeva hyvinvointisuunnitelma vuosiksi 2025-2029. Toivakan kunta haki jäsenyyttä Terve kunta -verkostoon ja hyväksyttiin jäseneksi. Kotoutumispalveluja tarjottiin uudistuneen lainsäädännön mukaisesti ja kehitettiin niihin liittyvää osaamista ja järjestelmävalmiuksia. Vaikuttamistoimielimet kokoontuivat säännöllisesti toimien yhä vahvemmin edustamiensa ryhmien äänitorvena ja niitä osallistettiin päätöksenteossa oleviin asioihin. Hyvinvointia edistettiin myös monenlaisten tapahtumien, kokoontumisten ja tilaisuuksien kautta. Merkittävänä uutena hyvinvointia edistävänä palveluna käynnistettiin liikuntaneuvontapalvelu kaikille kuntalaisille. Hyvinvointitietoa seurattiin valtakunnallisten kyselyjen kautta ja kunnassa toteutettiin myös omia paikallisia hyvinvointiteemaisia kyselyjä. Ehkäisevää päihdetyötä edistettiin alueellisen yhteistyön kautta ja solmittiin esimerkiksi ehkäisevän päihdetyön kuntakumppanuussopimus.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Yhteisöllisyys, osallisuus ja hyvinvointi vahvistuvat erilaisten yhteisten tapahtumien ja kampanjoiden kautta.	Kunnassa järjestetään eri tahojen yhteistyössä ja eri tahoja kokoava isompi hyvinvointitapahtuma ja muita pienempiä tapahtumia huomioiden myös kotoutumisen edistäminen.	Tapahtumat vastaavat eri väestöryhmien tarpeisiin.	Koko kunnan hyvinvointitapahtuma toteutui. Senioripäivä järjestettiin 18 kertaa. Kielikahvila kokoontui 10 kertaa. Lisäksi järjestettiin useita yksittäisiä tilaisuuksia ja tapahtumia eri ikäisille kuntalaisille yhteistyössä eri tahojen kanssa.
Vaikuttamistoimielinten rooli vahvistuu kunnan omassa toimintakentässä ja niiden edustus toimii myös laajemmista verkostoista.	Vaikuttamistoimielinten roolia vaikuttamisen ”työrukkaseksena” korostetaan ja yhteistyötä kuntapäättäjien kanssa vahvistetaan kohtaamisten kautta. Vaikuttamistoimielimille luodaan edellytykset osallistua myös alueellisiin ja valtakunnallisiin verkostoihin. Kunnan vaikuttamistoimielimille luodaan yhteistä yhdyspintaa järjestämällä vaikuttamistoimielinten työpaja.	Vaikuttamistoimielimet toimivat viestinviejinä kuntalaisten ja kuntapäättäjien välillä ja niillä on selkeä rooli kuntakentässä. Ne toimivat osana laajempaa verkostoa ja tukevat myös toisensa työskentelyä.	Vanhus- ja vammaisneuvostolla ja nuorisovaltuustolla oli yhteinen vaikuttamistoimielinten tilaisuus kuntosalihankkeessa. Nuva-kummitoiminta käynnistettiin vahvistamaan Nuvan ja kunnanvaltuuston yhteyttä. Nuva viesti Jyväskylän nuorisovaltuuston kanssa yhteistyön kehittämiseksi. Vaikuttamistoimielimistä oli alueellisissa elimissä säännöllinen edustus.
Hyvinvointi rakentuu paikallisen ja alueellisen yhteistyön ja resurssien yhdistämisen keinoin.	Järjestetään hyvinvointia edistäviä toimintamuotoja, esim. retkiä, yhteistyössä alueellisesti.	Paikallista ja alueellista yhteistyötä tehdään (erityisesti lasten ja nuorten) arjen hyvinvoinnin edistämiseksi hyvinvointialueen, naapurikuntien ja eri paikallisten toimijoiden kanssa eri toimintamuotojen kautta.	Alueellisen yhteistyön voimin järjestettiin esim. nuorten retki syyslomalla ja teatteriretki.
Kunnan hyvinvointityö pohjautuu seuraavalla valtuustokaudella laadukkaalle ja kaikki väestöryhmät huomioivalle hyvinvointisuunnitelmalle.	Tulevalle valtuustokaudelle laaditaan kaikki väestöryhmät huomioiva hyvinvointisuunnitelma kuntalaisia osallistaen ja poikkihallinnollisessa yhteistyössä ja myös muut yhteistyötahot, kuten hyvinvointialue huomioiden.	Kunnalla on käytössä hyvinvointisuunnitelma, joka huomioi kaikki väestöryhmät ja integroituu erilaisten alueellisten suunnitelmien rinnalle luontevasti. Suunnitelma siirtyy kuntastrategiaan konkreettisoiden sujuvasti osaksi kuntaorganisaation arkea ja päätöksentekoa.	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2025-2029 laadittiin. Samoin laadittiin ikääntyneitä koskeva hyvinvointisuunnitelma 2025-2029. Suunnitelmat laadittiin osallistaen yhdistyksiä, vaikuttamistoimielimiä ja kuntalaisia hyvinvointityöryhmän toimesta.
Ikääntyneiden arjen hyvinvointi lisääntyy eri toimijoiden yhteisellä panoksella.	Kunta huomioi ikääntyneen väestönosan arjen hyvinvointia luomalla ja toteuttamalla osallisuutta lisäävää ja arjen perustoimintoja ylläpitävää toimintaa yhteistyössä eri tahojen kanssa.	Ikääntyneiden hyvinvointia tuetaan eri toimijoiden yhteistyöllä esimerkiksi hyvinvointialueen kanssa kehitettävän seniorikeskustöiminnan muodossa	Senioripäiviä järjestettiin vahvassa yhteistyössä ja kunta mahdollisti päiviin osallistumisen kuljetuspalveluin. Erilaisia yksittäisiä tilaisuuksia järjestettiin erilaisilla teemoilla.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Uuden ajan maalaisidylli			
Kunnassa vastataan ja huolehditaan kotoutumisen edistämisen kehittämistä, suunnittelusta ja seurannasta ja eri palvelujen soveltuvuudesta myös maahanmuuttajille.	Huolehditaan siitä, että kunnassa on kotoutumislainsäädännön uudistuksen mukaiset laadukkaat, oikea-aikaiset ja oikein mitoitettut palvelut maahanmuuttajille. Vahvistetaan palvelujen osalta yhteistyöverkostoa.	Mahdollistetaan ja järjestetään onnistunut kotoutumispalvelujen polku erilaisista syistä Toivakkaan muuttaneille maahanmuuttajille.	Kotoutumispalveluja kehitettiin ja tarjottiin uuden lainsäädännön mukaisesti ja alueellisessa yhteistyössä asiakkaiden tarpeet huomioiden.
Kunnassa on käytössä ja myös osaaminen uuden kotoutumislain mukaisista tietojärjestelmistä.	Uusien järjestelmien käyttöön valmistaudutaan hyvissä ajoin ja hankitaan osaamista ja koulutusta järjestelmien käyttämiseen.	Kunta käyttää erilaisia tietojärjestelmiä sujuvasti ja osaavasti kotoutuja-asiakkaiden palveluissa tuoden hyvää kotoutumispolkuja.	Kunnassa otettiin käyttöön Koto-AJ järjestelmä asiakas-kirjauksiin ja rakennettiin rajapintaa muihin järjestelmiin.
Toivakassa uudet asukkaat kiinnitetään vahvasti osaksi kuntayhteisöä.	Tarjoamme kaikille uusille toivakkalaisille mahdollisuuden kohdata kunnan edustaja ja heille lahjoitetaan Toivakasta ja sen palveluista tiedottava ns. Toivakkakassi, jonka sisältöä kehitetään edelleen vastaamaan uuden kuntalaisen tarpeita. Tarkennetaan kassin saamisen palvelupolkuja ja viestitään aktiivisesti siitä.	Uudet toivakkalaiset kontaktoidaan järjestelmällisellä tavalla ja tavoitetaan heidät osaksi koko kuntayhteisöä.	Kassista viestittiin ajoittain vuoden aikana. Kassin sisältö säilyi ennallaan päivitettyillä tiedoilla ja sisällöillä, koska sisältö palveli hyvin uusia kuntalaisia. Kasseja jaettiin kirjastolta käsin 15 kpl uusille kuntalaisille samalla heidät kohdaten.
Seurataan alueellisia ja kansallisia terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien linjauksia.	Valmistellaan ja tuetaan alueellisten ja kansallisten terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien toimeenpanoa ja levitetään hyviä käytänteitä.	Arjessa on läsnä vakiintunut perhekeskusyhteistyö ja seniorikeskustoiminta.	Liityimme hyvien käytänteiden jakamisen mahdollistamaan Terve kunta -verkostoon. Käynnistimme Suomi liikkeelle-ohjelman mukaisesti liikuntaneuvontaa kunnassa ja käynnistimme Liikkuva koulu ja Move! -hankkeen perusopetuksessa.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Toivakka on näkyvästi aktiivinen kunta sidosryhmäyhteistyössä Keski-Suomen hyvinvointialueella, maakunnallisissa verkostoissa sekä yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.	Kehitetään edelleen aktiivista sidosryhmäyhteistyötä Keski-Suomen hyvinvointialueen ja maakunnallisten verkostojen kanssa, alueen oppilaitosten ja eri järjestöjen, yhdistysten ja yritysten, seurakuntien sekä seurojen välillä.	Verkostoidutaan ja löydetään toimivia yhteistyökumppanuuksia. Hyvinvointipalveluissa osallistutaan mahdollisuuksien mukaan verkostohankkeisiin sekä kehitetään myös omin hankkein.	Hyvinvointisuunnittelija osallistui Toivakkaa edustaan säännöllisesti alueellisiin verkostoihin ja toimi osana hyvinvointia edistävää paikallista verkostoa.
Toivakassa hyödynnetään ja tuotetaan vahvasti hyvinvointitietoa.	Hankitaan kokemustietoa kunnan eri väestöryhmien kyselyillä. Toteutetaan vuosittain vähintään yksi tiedonkeruu. Hyödynnetään alueellisesti ja valtakunnallisesti organisoidut tiedonkeruut.	Hyvinvointitietoa kerätään ja viestitään kuntalaisille ja kuntaorganisaatiolle tiedolla johtamisen työkaluksi.	Osallisuutta koskevaa tiedonkeruuta tehtiin osana kuntalaiskyselyä. Koululla oli oma hyvinvointikysely. Nuorille kohdennettiin useita kyselyjä, esim. yksi niistä hyvinvointitapahtumassa.
Hyvinvointi kunnassa vahvistuu viestimällä tehokkaasti niin ulkoisesti kuin sisäisesti hyvinvointiin liittyvistä asioista yhdessä eri tahojen kanssa.	Viestimme yhteistyössä ja suunnitelmallisesti monessa eri kanavassa palveluista ja hyvinvointitiedosta. Perhekeskuksesta viestintää vahvistetaan. Uutiskirjettä kehitetään edelleen.	Viestintä hyvinvointipalveluista ja hyvinvointitiedosta on kuntalaiset tavoittavaa, ajankohtaista ja selkeästi rakennettua viestintää.	Viestinnässä tehtiin vahvaa yhteistyötä koko hyvinvointipalveluiden ja kunnan viestinnän kanssa. Uutiskirje vaikiinnutti asemansa ja tilaajamäärä on kasvanut, vaikkakin hitaasti. Uutiskirjettä mainostettiin eri yhteyksissä ja se nostettiin säännöllisesti kunnan ajankohtaisiin.

HYVINVOINTIPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Muut toimintatuotot	20 457	11 600	0	11 600	7 149	61,6 %	-4 451
Toimintatuotot yht.	20 457	11 600	0	11 600	7 149	61,6 %	-4 451
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	0	-360	0	-360	0	0,0 %	360
Palvelujen ostot	-174	-25 165	-9 000	-34 165	-3 984	11,7 %	30 181
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-488	-1 800	0	-1 800	-1 023	56,8 %	777
Muut toimintakulut	0	0	0	0	-425	-	-425
Toimintakulut yht.	-662	-27 325	-9 000	-36 325	-5 432	15,0 %	30 893
Toimintakate	19 794	-15 725	-9 000	-24 725	1 717	-6,9 %	26 442
Yhteensä	19 794	-15 725	-9 000	-24 725	1 717	-6,9 %	26 442
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	8	-7	-4	-11	1	-6,9 %	11

10.10. Kuntaympäristölautakunta

Kuntaympäristölautakunnan tehtävänä on järjestää Toivakan kunnan lupa- ja viranomaispalvelut, vesihuoltopalvelut, kunnan omaisuuden hallinta ja ylläpito sekä kunnan tila- ja tukipalvelut.

Lautakunta huolehtii kunnan maa- ja metsäomaisuuden hoidosta, liikenneväylistä ja yleisistä alueista sekä liikuntapaikkarakentamisesta ja niiden ylläpidosta, sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kanssa yhteistyössä laaditun palvelusuunnitelman mukaisesti.

Lautakunta ohjaa kunnan maankäyttöä, tonttien luovutusta ja kaavoitusta (yleis- ja asemakaavoituksen valmistelu). Lautakunnan alainen lupa- ja ympäristöjaosto toimii Toivakan kunnan rakennusvalvontaviranomaisena ja ympäristönsuojeluviranomaisena.

Kuntastrategian pohjautuen, huolehditaan siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa. Mahdollistetaan monipuolinen asuminen kehittämällä kylien asuinalueita sekä ulkoilualueita. Edistetään toiminnan rakentumista kestäväälle pohjalle luonto- ja ilmastotiedon johtamisen keinoin. Kuntaympäristöpalvelut osaltaan haluavat oman palvelualueensa palveluita ylläpitämällä edistää lasten- ja nuorten osallisuutta sekä liikunnallisia elämäntapoja.

TOIMINTAKATSAUS 1 – 12 / 2025

Kuntaympäristölautakunnan järjestämät palvelualueet Toivakassa ovat:

- ✓ Lupa- ja viranomaispalvelut (rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu ja lupa- ja ympäristöjaosto sekä ympäristöterveyden ostopalvelu Jyväskylän seudun ympäristöterveydestä)
- ✓ Kuntaympäristöpalvelujen hallinto
- ✓ Yhdyskuntasuunnittelu
- ✓ Jätehuolto (Jyväskylän seudun jätelautakunta)
- ✓ Yhdyskuntateknisen palvelut (liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet)
- ✓ Liikuntapaikat
- ✓ Toimitilapalvelut (kiinteistöt, siivous-, kiinteistön- ja ruokahuoltopalvelut)
- ✓ Maa- ja metsätilat
- ✓ Vesi- ja viemärihuoltolaitos

Palvelualueiden tarkemmat toimintakatsaukset omilla sivuillaan.

LUOTTAMUSHENKILÖORGANISAATIO

- **Kuntaympäristölautakuntaan** kuuluu seitsemän jäsentä
- **Lupa- ja ympäristöjaostoon** kuuluu viisi jäsentä
Lisäksi jokaiselle on nimetty varajäsen kuluvaan valtuustokauden loppuun asti

Esittelijänä toimielimissä toimii kuntaympäristöjohtaja tai rakennustarkastaja tai ympäristötarkastaja hallintosäännön toimivallan mukaisesti.

Kuntaympäristölautakunnasta sekä lupa- ja ympäristöjaostosta, kunnan rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisesta sekä näiden toimivallan siirtämisestä viranhaltijoille määrätään kunnan hallintosäännössä. Uusi valtuusto aloitti 1.6.2025 alkaen.

HENKILÖSTÖ

Toivakan kunnan henkilöstösuunnitelma sisältää kuntaympäristöpalveluiden kaikki työtehtävät ja niiden kuvaukset. Kuntaympäristölautakunnan alaisissa palveluissa työskentelee vuonna 2025 noin 20 työntekijää. Virka – ja työsuhteiset toimenkuvat jakaantuvat hallintoon, lupa- ja viranomaispalveluihin, ruokahuolto- ja siivouspalveluihin, kiinteistöjen, yleisten alueiden ja liikunta- paikkojen hoitoon ja vesihuoltolaitoksen ylläpitoon.

Määräaikaisia työtehtäviä ovat esimerkiksi nuorten kesätyöt sekä mahdolliset muut väliaikaiset sijaisuudet.

Kuntaympäristöpalveluissa ja etenkin sen alaisen lupa- ja ympäristöjaoston alaisissa viranomais- tehtävissä tapahtuu jatkuvasti muutoksia lainsäädännössä, mikä edellyttää henkilöstön jatkuvaa kouluttamista muutoksiin.

Toimialueen lainsäädännön muutoksia seurataan aktiivisesti ja huomioidaan toiminnassa ja hallintosäännössä.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Kasvamme vetovoimaisten kehyskuntien joukkoon hyödyntämällä keskuskaupungin läheisyyden.	Jyväskylän seudun MAL-yhteistyöhön osallistuminen	MAL-rahoituksella toteutettavien pienten liikennehankkeiden suunnitteluvalmiuden nostaminen. Asumisen kehittämisselvityksiin osallistuminen	Ei toteutunut talousarviovuonna 2025. Selvitys ikääntyneiden asumisesta Jyväskylän seudulla käynnistyi projektiryhmän työskentelyn osalta.
Kehitämme kunnan palveluita tekemällä tiivistä yhteistyötä kolmannen sektorin ja muiden sidosryhmien kanssa.	Liikunta- ja vapaa-ajan palveluiden kehittäminen yhdessä yhteisöjen tai harrastajien kanssa.	Liikuntapaikka- ja palvelusuunnitelman laatiminen yhdessä sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kanssa.	Toteutui suunnitelman laatimisen osalta, toimielinkäsittelystä siirrettiin uudelleen valmisteluun
Rakennamme hyvinvointia arjessa panostamalla kaikenikäisiin toivakkalaisiin sekä kunnan henkilöstöön.	Esteettömyyden parantaminen julkisissa tiloissa.	Rakennuksista tai kuluväylistä johtuvien rajoitusten poistaminen liikuntaesteisille.	Ei toteutuneita muutoksia.
Tuemme aktiivisesti nykyisiä ja uusia yrittäjiä luomalla kannustavaa yritysilmapiiriä.	Käymme aktiivista vuoropuhelua eri yritystoimijoiden kanssa ja autamme löytämään kanavia, joilla helpotettaisiin yrityksen sijoittamista Toivakkaan	Viisarimäen yrityspuistossa aloittaa ensimmäinen yrityksen toimitilan tai muun työpaikkarakentamisen hanke.	Ei toteutunut.

Uuden ajan maalaisidylli

Panostamme monipuoliseen asumiseen kehittämällä kyllien asuinalueita sekä ulkoalueita.	Markkinointia tehdään kyllien tonttimahdollisuuden huomioiden	Omakotitonttien myynnin kasvattaminen	Ei toteutunut täysin, myytiin 2 omakotitonttia.
--	---	---------------------------------------	---

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Lisäämme Toivakan tunnettavuutta ottamalla käyttöön uusia, avoimia ja rohkeita markkinointitapoja.	Toivakka tarjoaa monipuolisia asumisen ja yrittämisen mahdollisuuksia, joten tonttimarkkinointia jatketaan	Uusi Nelostien mainostaulu rakennetaan etelän suunnasta tultaessa.	Mainostaulu rakennettiin ja otettiin käyttöön talousarviovuonna 2025.
Houkuttelemme aktiivisesti uusia asukkaita ja paluumuuttajia Toivakkaan sekä teemme heidän olonsa tervetulleiksi.	Mahdollistetaan loma-asuntojen käyttötarkoitusten muuttaminen vakituiseksi asunnoksi aina, kun se on lainsäädännön ja rakentamismääräysten mukaisesti mahdollista.	Käyttötarkoituksen muutoksia loma-asunnoista tai loma-asuntojen rakennuspaikoista vakituiseksi pyritään lisäämään nykyisestä.	Käyttötarkoituksen muutokseen myönnettiin yksi rakennuslupa talousarviovuonna 2025.

KUNTAYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	1 719 437	1 915 717	0	1 915 717	1 738 081	90,7 %	-177 636
Maksutuotot	26 224	24 500	0	24 500	31 261	127,6 %	6 761
Tuet ja avustukset	27 686	2 000	0	2 000	3 694	184,7 %	1 694
Muut toimintatuotot	1 292 606	1 530 318	0	1 530 318	1 419 574	92,8 %	-110 744
Toimintatuotot yht.	3 065 953	3 472 535	0	3 472 535	3 192 610	91,9 %	-279 925
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-967 408	-1 049 079	0	-1 049 079	-998 135	95,1 %	50 944
Palvelujen ostot	-1 059 207	-1 115 366	0	-1 115 366	-1 168 891	104,8 %	-53 525
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-601 138	-685 611	0	-685 611	-655 221	95,6 %	30 390
Avustukset	-34 416	-50 000	0	-50 000	-50 586	101,2 %	-586
Muut toimintakulut	-142 348	-181 977	0	-181 977	-158 533	87,1 %	23 445
Toimintakulut yht.	-2 804 518	-3 082 033	0	-3 082 033	-3 031 366	98,4 %	50 667
Toimintakate	261 435	390 502	0	390 502	161 245	41,3 %	-229 257
Rahoitustuotot ja -kulut	-59	40 000	0	40 000	-145	-0,4 %	-40 145
Poistot ja arvonalentumiset	-688 628	-667 267	0	-667 267	-674 457	101,1 %	-7 190
Yhteensä	-427 251	-236 765	0	-236 765	-513 357	216,8 %	-276 592
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-182	-103	0	-103	-222	216,8 %	-120

10.10.1. Kuntaympäristöpalvelujen hallinto

TOIMINTA-AJATUS

Kuntaympäristölautakunnan sekä sen alaisen lupa- ja ympäristöjaoston hallinnon avoimuus, päätösten ennakoitavuus, puolueettomuus, yhdenvertaisuus sekä päätösten lainsäädännön ja määräysten mukaisuus ovat tärkeitä arvojamme.

Lautakunta-, viranhaltija- ja työntekijätasolla asioiden valmistelu ja päätöksenteko tapahtuu hallintosäännössä määrättyjen toimivaltuuksien sekä hyväksytyin talousarvion sekä hankintasääntöjemme puitteissa.

Kuntaympäristöpalveluiden toimintaa, taloutta ja organisaation kehittämistä tehdään aktiivisesti yhteistyössä henkilöstön kanssa. Lisäksi huolehdimme yhteyksistä ja yhteistyöstä muiden hallinnonalojen ja eri sidosryhmiemme ja yhteistyötahojemme kanssa.

Kuntaympäristölautakunnan hallintoon sisältyvät lautakunnan kaikkien eri palvelualueiden toimisto- ja hallintotehtävät. Lisäksi hallintoon sisältyy tehtäviä hankintojen suunnittelussa, kunnan maankäytössä, kaavoitusta, vesihuollon ja sen ylläpidonpidon organisointia, rakennushankkeiden (uudis- ja korjausrakentaminen) yleissuunnittelua, rakennuttamisen tehtäviä ja valvontaa.

TOIMINTAKATSAUS 1 – 12 / 2025

Kuntaympäristöpalveluiden hallinnossa tapahtui muutos loppuvuodesta 2025, kun virkaa hoitanut kuntaympäristöjohtaja irtisanoutui virastaan lokakuun alusta lukien. Uuden kuntaympäristöjohtajan rekrytointi käynnistettiin nopeasti, mutta viranhoito toteutettiin sijaisjärjestelyin vuoden loppuun saakka ja vuodenvaihteen yli.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Otamme kuntalaiset mukaan päätöksentekoon – yhdessä syntyy parasta	Asiakas- ja palautekyselyjä toteutetaan matalalla kynnyksellä.	Toteutetaan vähintään yksi palautekysely vuosittain jostakin palvelun osa-alueesta	Ei toteutunut. Koko kuntaa koskeva kuntalaiskysely toteutettiin.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Hallinnon avoimuus, puolueettomuus ja yhdenvertaisuus ovat tärkeitä arvojamme jokapäiväisessä työssämmme	Vahvistamme viestintää ja kuntalaisten osallistamista valmistelussa oleviin asioihin aina mahdollisuuksien mukaan	Toimimme arvojemme mukaisesti ja pidämme yllä arvojemme mukaista työtapaa	Viestintää toteutettiin kokouspäätösten yhteydessä.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Hankintoja kilpailutetaan ja osallistumme keskitettyihin hankintakilpailutuksiin aina kun se on toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevää. Hankintojen kehittäminen. Selvitetään eri energiatehokkuusinvestointien mahdollisuudet ja niiden hankintamallit

Katuvalaistustekniikka on vaihdettu kokonaan led-valaistukseksi alkuvuodesta 2025. Toteutui.

Hyödynnetään Sarastian tai Hansel -hankintapalveluiden tekemät kilpailutukset mahdollisuuksien mukaan. Toteutui.

KUNTAYMPÄRISTÖPALVELUJEN HALLINTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	0	0	0	0	8	-	8
Tuet ja avustukset	272	0	0	0	110	-	110
Muut toimintatuotot	1 070	0	0	0	0	-	0
Toimintatuotot yht.	1 342	0	0	0	118	-	118
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-99 497	-103 556	0	-103 556	-85 942	83,0 %	17 614
Palvelujen ostot	-11 282	-9 203	0	-9 203	-34 538	375,3 %	-25 335
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-956	-1 000	0	-1 000	-930	93,0 %	70
Muut toimintakulut	-3 219	-10 732	0	-10 732	-10 329	96,2 %	403
Toimintakulut yht.	-114 953	-124 491	0	-124 491	-131 740	105,8 %	-7 249
Toimintakate	-113 611	-124 491	0	-124 491	-131 622	105,7 %	-7 131
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	0	0	-	0
Poistot ja arvonalentumiset	-834	-834	0	-834	-834	100,0 %	0
Yhteensä	-114 445	-125 325	0	-125 325	-132 456	105,7 %	-7 131
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-49	-54	0	-54	-57	105,7 %	-3

10.10.2. Yhdyskuntasuunnittelu

TOIMINTA-AJATUS

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että taajama-asutusta ja muuta sellaista aluetta varten, jonka rakentamisen ja muun maankäytön yksityiskohtainen järjestäminen on tarpeellista, on kunnan toimesta, sitä mukaan kuin kehitys vaatii, laadittava asemakaava. Kunnan tulee myös ylläpitää ajantasakaavoja sekä ryhtyä toimenpiteisiin vanhentuneiden asemakaavojen uudistamiseksi. Kunnan tulee huolehtia lain mukaisesti myös tarpeellisesta yleiskaavan laatisemisesta ja sen pitämisestä ajan tasalla. Ulkopuolista konsulttia tarvitaan mm. suunnittelutehtävissä ja erilaisten selvitysten laadinnassa (esim. luontoselvitykset, meluselvitykset, maisemaselvitykset ja tiesuunnitelmat).

Kaavoitukseen liittyvät toimet edellyttävät entistä parempaa luonnon, ympäristön, maiseman, kuntalaisten, eri viranomaisten ja ympäristövaikutusten huomioonottamista.

Osallistumme maakuntakaavatasoiseen suunnitteluun sekä MAL-seutuyhteistyöhön.

TOIMINTAKATSAUS 1 – 12 / 2025

Kaavoituskatsaus laadittiin alkuvuodesta 2025 ja vietiin läpi toimielinkäsittelyissä.

Palosentien teknisuontoisen asemakaavamuutos hyväksyttiin ja kaava sai lainvoiman elokuussa 2025. Palosentien alkuosan katusuunnittelu käynnistettiin Toivakantien kehittämissuunnitelman yhteydessä.

Toivakan läntisen rantaosayleiskaavan osa-alue 2 ei edennyt hyväksymisvaiheeseen vuoden 2025 aikana. Jyväskylän kaupungin omistaman Mämminiemen alueen osalta esille nousseet asiat vaativat kyseisen alueen osalta uudelleen kaavatarkastelua, minkä vuoksi suoritettiin erilliskuuleminen Jyväskylän kaupungille. Loppuvuodesta 2025 suoritettiin vielä muutamia yksityisten maanomistajien erilliskuulemisia, johtuen osittain viranomaisneuvotteluissa käydyistä asioista. Tilinpäätöksen tekstejä kirjoitettaessa, kyseisen kaavan hyväksymiskäsittely toteutuu alkuvuonna 2026.

Toivakantien kehittämissuunnitelman laadinta käynnistettiin loppuvuodesta 2025 yhteistyössä Keski-Suomen ELY-keskuksen (1.1.2026 alkaen Keski-Suomen elinvoimakeskus) kanssa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu tapahtuu vuorovaikutteisesti osallisia kuulleen.	Maankäytön suunnittelu ja kaavoitus edellyttää nykyisin laaja-alaista osaamista ja asiantuntijuutta, kaavoituksen osallisten, asukkaiden ja maanomistajien ja eri viranomaisten kuulemisista.	Toivakan läntisen rantaosayleiskaavan, osa-alue 2, hyväksyminen ja kaavan voimaantulo 2025. Palosentien asemakaavamuutos hyväksymiskäsittelyssä vuoden 2025 alkupuolella	Ei toteutunut. Toteutui. Laatiminen käynnistyi.

	Kaavoitus ja maankäyttöä koskevilla suunnitelmissä nämä usein ristiriitaisetkin tavoitteet pyritään yhteensovittamaan keskenään aina tapauskohtaisesti.	Toivakan kylänraitin (Toivakantien) kehittämissuunnitelman laatiminen.	
Toimimme aktiivisesti yhteistyössä maakunnan suunnittelun ja maakuntakaavoituksen kanssa.	Osallistumme maakuntatasoiseen maankäytön suunnitteluun sekä MAL-verkoston mukaiseen kehittämytyöhön aina kun siihen on mahdollisuuksia.	Toimimme toivakkalaisten edunvalvojana ja puolesta-puhujana maakunnan strategisessa suunnittelussa sekä yhteensovitamme omaa kuntaympäristömme kehittämistyötä maakunnalliseen suunnitteluun.	Toteutui.
Uuden ajan maalaisidylli			
Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa.	Seututien (Toivakantien) liikenneturvallisuuskohteiden parantamisesta laaditaan suunnitelma	Liikenneturvallisuuden kehittämisestä laaditaan suunnitelma osana MAL-seutuyhteistyön hankekehystä	Laatiminen käynnistyi yhdessä Toivakantien kehittämissuunnitelman yhteydessä-
Leppäveden Isonkylän rannan venesatama-alueetta kehitetään edelleen.	Sataman kehittämissuunnitelman ja rakentamissuunnitelmien laatiminen	Yleissuunnitelma alueen kehittämiseksi on laadittu. Alueen toteuttaminen investiohjelman mukaan tulevina vuosina.	Ei toteutunut.
Edistämme Toivakan saavutettavuutta ja joukkoliikenneyhteyksiä.	MAL -yhteistyön vahvistaminen ja hyödyntäminen	Joukkoliikenneyhteydet toimivat ja taso säilyy eikä heikene	Toteutui.
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Viestimme aktiivisesti jo suunnitteluvaiheessa olevista eri suunnitteluhankkeistamme.	Ennakkomarkkinoinnit ja muu yleinen viestintä toimii kiinnostuksen herättäjänä. Kaavoituskatsaus laaditaan vuosittain ja tästä viestitään aktiivisesti.	Maankäytön suunnittelu ja suunnitelmallinen kaavoitus pitää yllä kunnan kehittämisvirettä ja voi poikia aina uusia oivalluksia ja kehittämisideoita. Kaavoitusta ohjelmoidaan kaavoituskatsauksessa vuosittain tarkemmin.	Toteutui.

YHDYSKUNTASUUNNITTELU (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot yht.	0	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	0	-38 319	0	-38 319	-2 330	6,1 %	35 989
Palvelujen ostot	0	-3 000	0	-3 000	-1 387	46,2 %	1 613
Toimintakulut yht.	0	-41 319	0	-41 319	-3 717	9,0 %	37 602
Toimintakate	0	-41 319	0	-41 319	-3 717	9,0 %	37 602
Poistot ja arvonalentumiset	-3 782	-3 782	0	-3 782	-3 782	100,0 %	0
Yhteensä	-3 782	-45 101	0	-45 101	-7 498	16,6 %	37 603
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-2	-20	0	-20	-3	16,6 %	16

10.10.3. Lupa- ja ympäristöjaosto

TOIMINTA-AJATUS

Kuntaympäristölautakunnan alaisena jaostona toimii lupa- ja ympäristöjaosto.

Lupa- ja ympäristöjaosto toimii kunnan rakennusvalvontaviranomaisena ja ympäristönsuojeluviranomaisena. Kustannuspaikat jakaantuvat hallinnon ja toimielimen toiminnan lisäksi rakennusvalvontaan ja ympäristönsuojeluun.

Lupa- ja viranomaispalvelut järjestettiin kuntayhteistyömuotoisesti edelleen. Rakennusvalvonnan rakennustarkastajan yhteistyösopimusta jatkettiin Joutsan kunnan kanssa. Joutsan kunta järjestää palvelun ja Toivakan kunta ostaa sopimukseen perustuen viranhoidon Toivakkaan.

Ympäristönsuojelun eli ympäristötarkastajan viranhoidon yhteistyösopimus Luhangan kunnan kanssa päättyi 31.12.2024.

Toivakan kunta muutti rakennus- ja ympäristötarkastajan virkanimikkeen ympäristötarkastajan viraksi ja rekrytoi tähän tehtävään uuden viranhaltijan. Toivakan kunta ja Joutsan kunta laativat ympäristötarkastajan viranhoidosta yhteistyösopimuksen, jonka mukaan Toivakka toimii palvelun järjestävänä tahona ja Joutsan kunta ostaa palvelun yhteistyösopimuksen mukaisesti. Sopimus tuli voimaan 1.4.2025 alkaen.

LUPA- JA YMPÄRISTÖJAOSTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	0	16 000	0	16 000	22 820	142,6 %	6 820
Maksutuotot	26 224	24 500	0	24 500	31 261	127,6 %	6 761
Tuet ja avustukset	45	0	0	0	182	-	182
Toimintatuotot yht.	26 270	40 500	0	40 500	54 262	134,0 %	13 762
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-32 790	-72 288	0	-72 288	-80 259	111,0 %	-7 971
Palvelujen ostot	-50 001	-56 009	0	-56 009	-55 297	98,7 %	712
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-31	-1 700	0	-1 700	-1 869	110,0 %	-169
Muut toimintakulut	-5 878	-21 138	0	-21 138	-20 194	95,5 %	944
Toimintakulut yht.	-88 700	-151 135	0	-151 135	-157 620	104,3 %	-6 485
Toimintakate	-62 431	-110 635	0	-110 635	-103 358	93,4 %	7 277
Poistot ja arvonalentumiset	-814	-814	0	-814	-814	100,0 %	0
Yhteensä	-63 244	-111 449	0	-111 449	-104 171	93,5 %	7 278
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-27	-48	0	-48	-45	93,5 %	3

10.10.3.1. Rakennusvalvonta

TOIMINTA-AJATUS

Rakentamislaki 100 § rakennusvalvontaviranomaisen tehtävät: kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa kaavoituksen noudattamista sekä osaltaan huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan, mitä alueidenkäyttölaissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään rakentamistoiminnasta. Lisäksi kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa tässä laissa tarkoitettua rakennustoimintaa sekä osaltaan huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan, mitä tässä laissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään. Rakennusvalvontaviranomaisen on huolehdittava rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelemisestä sekä osaltaan valvottava rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa ja hoitoa siten kuin siitä säädetään. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on myös huolehtia kunnassa tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta.

TOIMINTAKATSAUS 1 – 12 / 2025

Rakennustarkastajan viranhoito ostettiin Joutsan kunnalta, käytännössä tämä tarkoitti kuutta (6) työpäivää kuukaudessa. Rakentamisen luvat ratkaistiin noudattaen kaavoja, rakennusjärjestystä sekä rakentamislakia, mutta osittain siirtymäaikana oli tarve tulkita aiemman maankäyttö- ja rakentamislain säädöksiä. Rakentamislain voimaantulo nosti lupakynnystä, mikä näkyi suoraan haettavien lupien merkittävänä laskuna. Lupamaksutuotot jäivät reilusti alle arvioidun. Alle 30 neliön rakentamiseen ei tarvinnut enää rakennusvalvontaviranomaisen lupaa, mikäli lainsäädännön edellyttämät kriteerit täyttyivät ja rakentamisessa huomiottiin esimerkiksi kaavamääräyksen ja rakennusoikeuden riittävyys. Erilaisia lupatyyppejä on lainsäädännön muutoksen myötä aiempaa vähemmän.

Lupatyyppi/vuosi	2020	2021	2022	2023	2024	2025		
Rakentamislupa						20	1)	
Rakennuslupa	43	44	41	24	27	3	2)	
Jatkolupa						2		
Toimenpidelupa	19	21	22	10	14	X	2)	
Ilmoitus	32	28	16	7	5	X	2)	
Maisematyölupa	3	7	1	3	2	3		
Purkamislupa	4	3	3	4	4	10		
Sijoituslupa	2	1		1				
Poikkeamispäätös	2	5	3	5	3	1		
Suunnittelutarveratkaisu					1	X	2)	
Määräaikainen lupa	1							
Yhteensä	106	109	86	54	56	39		
Rakennusvalvonnan lupamäärät 2020-2025							1) uusi lupatyyppi	
							2) vanha lupatyyppi	

Jyväskylän kaupungin hallinnoima Trimble LocusClous järjestelmä siirrettiin vuonna 2025 kaupungin palvelimilta Trimblen SaaS-ympäristöön. Sähköinen asiointipalvelu uudistui lainsäädännön muutosten vuoksi ja järjestelmän räätälöinti Toivakan kunnan tarpeisiin toteutettiin yhdessä Jyväskylän paikkatietoasiantuntijan kanssa.

Rakennusjärjestyksen päivitystyössä edettiin vuonna 2025 ehdotusvaiheeseen ja saatujen lausuntojen perusteella rakennusjärjestykseen tehtiin tarvittavia selvennyksiä. Rakennusvalvonnan maksutaksan päivitys ei toteutunut vuonna 2025.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Kehitämme kunnan palveluita tekemällä tiivistä yhteistyötä kolmannen sektorin ja muiden sidosryhmien kanssa lainsäädännön muutokset huomioiden	Rakentamislain ja alueidenkäyttölain voimaantulo 1.1.2025 alkaen ja lainsäädännön uudistusten huomiointi palveluissa. Vuoden 2025 aikana rakennusjärjestyksen päivitys valmiiksi, hyväksyminen kunnanvaltuustossa ja voimaantulon myötä käyttöönotto. Osallistetaan asukkaat, yhdistykset, yrittäjät, as oy:t. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (Ryhti) käyttöönotto vaiheittain heti, kun siihen on valmiudet. Uuden valtuustokauden alkaessa perehdytys mahdollisille uusille luottamushenkilöille.	Oikein kohdistetut ja riittävät resurssit ja osaaminen (koulutus), jotta uudistetut lupaprosessit toimivat nopeasti ja sujuvasti järjestelmien muutoksista huolimatta. Uusi rakennusjärjestys voimaan 1.6.2025 alkaen Vuorovaikutus ja osallisuus huomioitu valmistelussa, mahdollinen kuntalaistilaisuus, tiedon välitys eri viestintäkanavia käyttäen Jyväskylän hallinnoimassa LocusCloudissa ja digitalisatiossa seutukäyttäjänä Jyväskylävetoisesti. Järjestetään mahdollisuudet koulutuksiin	Lupakynnyksen muutos selkeästi vähensi hakemusten määrää, jolloin resurssit olivat riittävät. Rakennusjärjestys ehdotusvaiheeseen vuoden 2025 aikana. Rakennusjärjestyksen valmisteluun järjestettiin työpajatilaisuus, mikä ei toteutunut osallistujien puuttumisen vuoksi. Palvelun kehittäminen Jyväskylä-vetoisesti, yhteistyö toimi tiiviisti. SaaS -ympäristöön siirtymisen toteutettiin vuonna 2025.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa.	Rakentamisen ympäristövaihtokutukset. Rakennusten hiileneutraalisuutta koskevat vaatimukset tiedostettu	Riittävät resurssit ja koulutus turvattu ja huomioitu, jotta on valmiudet tietojärjestelmien käyttöönottoon. Viestintään panostaminen	Siirtymäajan vuoksi järjestelmämuutokset eivät olleet merkittäviä talousarviovuonna 2025. Lainsäädännön muutosten vaikutuksista viestittiin monikanavaisesti.
	Toimiva, terveellinen ja turvallinen elinympäristö kaikille kuntalaisille.	Lainsäädännön tuomat velvoitteet täytetään asetuissa määräaajoissa. Oikea-aikainen tiedottaminen toteutuu.	Siirtymäajan vuoksi muutokset toimintatapoihin eivät olleet merkittäviä talousarviovuonna 2025.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Vahvistamme sisäistä ja ulkoista viestintäämme nostamalla rohkeasti esiin onnistumisiamme ja vahvuksiämme	Rakennusvalvontauudistuksessa tulee olla mukana ja viestiä siitä kuntalaisille ja muille sidosryhmille.	Henkilöstön riittävä osaaminen ja palvelutaso sekä mahdollisimman yhtenäiset tulokset asiakkaille, koulutuksen tärkeys.	Esimerkiksi Kuntaliiton järjestämiin webinaareihin ja tukiklinikoihin osallistuttiin säännöllisesti.

10.10.3.2.Ympäristönsuojelu

TOIMINTA-AJATUS

Kunnalle kuuluvista ympäristönsuojelulain mukaisista lupa- ja valvontatehtävistä sekä ilmoitusmenettelyistä huolehtii kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetussa laissa (64/1986) tarkoitettu kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, joka käyttää osaltaan ympäristönsuojelun yleisen edun puhevaltaa ympäristönsuojelulain mukaisessa päätöksenteossa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävistä on lisäksi säädetty jätelaissa, vesihuolto-laissa, vesilaissa, maastoliikennelaissa ja vesiliikennelaissa. Nämä tehtävät ovat pääsääntöisesti lupa- ja valvontaviranomaistehtäviä.

TOIMINTAKATSAUS 1 – 12 / 2025

Ympäristönsuojelua vahvistettiin 1.4.2025 alkaen, kun uusi ympäristötarkastaja aloitti. Työpä-noksesta myydään noin 60 prosenttia Joutsan kunnalle. Ympäristönsuojelun maa-ainesten oton sekä ympäristölupien valvontakatselmukset ajoittuivat vuoden loppupuoliskolle ja katselmukset toteutuivat suunnitellusti. Toimintatuotot toteutuivat yli arvioidun ja tähän vaikutti esimerkiksi yksi uusi myönnetty yhteiskäsittelylupa.

Vieraslajien torjunnassa hyödynnettiin Crowdsorsa -sovellusta ja käyttökokemukset ensimmäi-sen torjuntakesän myötä olivat myönteiset.

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma päivitettiin vuosille 2026–2029.

Toivakan kunta liittyi loppuvuodesta julkisen alan energiatehokkuussopimukseen kaudelle 2026-2035.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Ympäristövaikutuksia sisältä-vissä hankkeissa kuullaan vaikutusalueen asukkaita tai muita osallisia.	Suunnitelmat pidetään ylei-sesti nähtävillä osallisten kuulemiseksi.	Mielipiteet huomioidaan lu-paharkinnassa ennen pää-töksentekoa.	Toteutui, mielipiteet huomi-oiitiin kattavasti ja annettiin mahdollisuus mielipiteiden ilmaisemiseen.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Uuden ajan maalaisidylli			
Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa.	Toivakkalainen maaseutu, maatalous ja metsät turvaavat kuntalaisten hyvinvointia. Jätteen synnyn vähentäminen ensisijaisesti ja kierrättäminen toissijaisesti.	Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen ja turvaaminen kannustamalla ja viestinnän keinoin. Elinvoimaisen maaseudun tukeminen tiedolla ja neuvonnalla. Olemassa olevia vahvuuksia tulee vahvistaa entisestään, vapaaehtoisiin kannustuen.	Vieraslajien torjuntaa toteutettiin kunnan mailla Crowdsorsa-sovellusta hyödyntäen. Tästä myös viestittiin kattavasti kunnan sosiaalisessa mediassa.
	Ympäristön- ja luonnonsuojelun edistäminen, Valistaminen ja kasvatus	Valvontaohjelman mukaisen katselmusten toteutumisen suunnitellusti. Yhteistyön lisääminen sidosryhmien kanssa.	Toteutui. Ympäristötarkastaja liittyi KYKY-ryhmään, minkä lisäksi aiempaa yhteistyötä jatkettiin myös muiden sidosryhmien kanssa.
	Toimiva, terveellinen ja turvallinen elinympäristö kaikille kuntalaisille.	Lainsäädännön tuomat velvoitteet täytetään asetuksissa määräajoissa. Oikea-aikainen tiedottaminen toteutuu.	Toteutui.
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Verkostoidutaan seudun muiden kuntien eri viranhaltijoiden kanssa	Osallistumme seudullisiin yhteistyötapaamisiin aktiivisesti	Asiantuntemuksen kasvattaminen verkostoitumalla ja yhteistyötä tekemällä.	Toteutui.

10.10.3.3.Lupa- ja ympäristöjaosto

TOIMINTA-AJATUS

Lupa- ja ympäristöjaosto toimii kunnan rakennusvalvontaviranomaisena, ympäristönsuojeluviranomaisena, kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain mukaisena valvontaviranomaisena ja maa-aineslaissa tarkoitettuna lupa- ja valvontaviranomaisena.

TOIMINTAKATSAUS 1 – 12 / 2025

Lupa- ja ympäristöjaosto kokoontui tarvittaessa, vuoden 2025 aikana neljä kertaa. Rakennustarkastajan vuonna 2024 myöntämästä maisematyöluvasta valitettiin hallinto-oikeuteen ja jaosto antoi asiassa lausunnon kevätkaudella 2025.

Jaoston käsittelyssä on ollut pitkäkestoisesti roskaantumisasiä, mikä ei tullut päätökseen talousarviovuonna 2025. Poikkeamispäätöksiä jaosto antoi kahteen hakemukseen. Yhteiskäsittelylupapäätös myönnettiin yhdelle kohteelle.

Rakennusjärjestyksen laadinta eteni jaoston käsittelyissä loppusuoralle vuoden 2025 aikana. Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma vuosille 2026-2029 käsiteltiin loppuvuodesta 2025.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa.	Päätösten ja kokouksen valmistelut riittävän ajoissa ja perusteellisesti, oikea-aikainen ja kattava tiedottaminen	Toiminta hallintosäännön mukaisesti	Toteutui.
	Tiedostetaan, mitä rakentamislaki edellyttää tehtäväksi ennen lain voimaantuloa	Riittävä koulutus luottamus- henkilöille, mikä vaatii myös sitoutumista ja perehtymistä.	Erillisiä koulutuksia ei toteutunut.

10.10.4. Jätehuolto

TOIMINTA-AJATUS

Jätehuolto järjestetään Jyväskylän seudulla yhteisesti Jyväskylässä, Laukaassa, Muuramessa ja Toivakassa.

Jätehuollon käytännön palvelutehtävistä vastaa kuntien omistama jäteyhtiö Mustankorkea Oy. Yhtiö vastaa jätehuollon käytännön järjestämisestä eli se tarjoaa kuntalaisille jätehuoltopalvelut huolehtimalla jätteen keräyksestä, kuljetuksesta, vastaanotosta, käsittelystä ja hyödyntämisestä sekä jäteneuvonnasta.

Jätehuoltoon liittyvät viranomaistehtävät ovat Jyväskylän seudun jätelautakunnan vastuulla. Lautakunta päättää muun muassa jätehuoltomääräyksistä ja jätetaksasta sekä seuraa kiinteistöjen jätehuoltovelvoitteiden asianmukaisuutta. Jätelautakunta on Jyväskylän kaupungin sekä Laukaan, Muuramen ja Toivakan kuntien yhteinen toimielin.

Jätehuollon valvontatehtävistä vastaavat kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja Keski-Suomen ELY-keskus.

TOIMINTAKATSAUS 1 – 12 / 2025

Jyväskylän seudun jätelautakunta teki vuonna 2025 selvitystyötä kiinteistöjen jätevesien käsittelystä. Kompostointitarkastuksia suoritettiin kesällä niille kiinteistöille, joista ei ollut tietoja kompostoinnista tai biojätteiden käsittelystä.

Puutarhajätteiden vastaanotto Mustankorkean toimesta oli toukokuussa Ajakantien varressa.

Mustankorkean kierrätysauto vastaanotti Toivakassa syyskuussa vaarallista jätettä ja sähkölaitteita. Kunnan verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa tiedotettiin näistä ajankohdista.

Toivakan kunnan alueella on kuusi (6) kappaletta Mustankorkean ylläpitämiä hyötykeräyspisteitä, joissa kerätään esimerkiksi lasia, metallia ja paperia sekä kartonkia.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
---------------------	------------	-------------	--------------

Yhdessä yhteisöllisesti

Kehitämme kunnan palveluita tekemällä tiivistä yhteistyötä jätehuoltoviranomaisen kanssa	Kunnan eri toimipisteissä ja kiinteistöillä jäte lajitellaan ja kierrätetään esimerkillisesti.	Jätteen synnyn vähentäminen ja kierrätysasteen nostaminen. Taloudellinen vaikutus.	Toteutui.
--	--	--	-----------

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Uuden ajan maalaisidylli			
Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa.	Asukaslähtöiset jätehuoltopalvelut.	Kuntalaisten tarpeita vastaavat ja riittävät jätehuoltopalvelut Puutarhajätteen keräys toteutetaan keväisin ja syksyisin	Toteutui. Toteutui toukokuussa.
	Ympäristönsuojelu varmistaa jätehuoltomääräysten noudattamista	Vaarallisen jätteen kiertävä keräys. Terveelliset ja toimivat jätteiden keräys- ja kierrätysratkaisut kiinteistöillä ja hyötykeräyspisteissä. Asianmukainen kompostointi niissä talouksissa, joissa ei ole biojätteen erilliskeräystä.	Toteutui syyskuussa. Yhteistyössä jätelautakunnan ja kunnan kanssa valvonta Kompostitarkastuksia toteutui jätelautakunnan toimista.
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Vahvistamme sisäistä ja ulkoista viestintäämme nostamalla rohkeasti esiin onnistumisiämme ja vahvuksiämme.	Tukeudumme seudun jätehuoltoviranomaisen aktiiviseen viestintään	Jätehuoltoviranomaisen viestintää ohjataan myös kunnan omille kotisivuille ja sosiaaliseen mediaan.	Toteutui.

JÄTEHUOLTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot yht.	0	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut							
Palvelujen ostot	-930	-2 800	0	-2 800	-1 140	40,7 %	1 660
Toimintakulut yht.	-930	-2 800	0	-2 800	-1 140	40,7 %	1 660
Toimintakate	-930	-2 800	0	-2 800	-1 140	40,7 %	1 660
Yhteensä	-930	-2 800	0	-2 800	-1 140	40,7 %	1 660
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	0	-1	0	-1	0	40,7 %	1

10.10.5. Yhdyskuntatekniset palvelut (liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet)

TOIMINTA-AJATUS

Liikenneväylien ja yleisten alueiden palvelut (yhdyskuntatekniikka) käsittävät kunnan vastuulle kuuluvien asemakaavateiden ja muiden yleisten alueiden suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon järjestämisen. Katuvalaistus on niin ikään osa tätä palvelualueetta.

Palveluun sisältyy myös lakkautetun Kuivakolun kaatopaikan jälkihoidosta huolehtiminen. Velvoitetarkkailua tekee KVVY Tutkimus Oy. Velvoitetarkkailun toteuttaminen on huomioitu euro määräisissä luvuissa.

Palvelut järjestetään oman organisaation ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Kaavateiden hoitotyöt toteuttaa kunnan kilpailuttama yksityinen urakoitsija puitesopimuskausittain.

Kaavateitä, kunnan omistamia liikenneväyliä, puistoja, yleisiä ulkoilualueita ja ulkoliikuntapaikkoja rakennetaan ja ylläpidetään hyväksytyjen tasovaatimusten pohjalta. Kaavateiden perusrannuksia ja päällystämisiä toteutetaan aluekokonaisuuksina. Tievalaistuslinjoja ylläpidetään kirkonkylän alueella ja haja-asutusalueilla. Valaistuksen ohjauksessa hyödynnetään automaatio- ja anturitekniikkaa ja järjestelmää voidaan hallita myös etänä.

TOIMINTAKATSAUS 1 – 12 / 2025

Viisarimäentien valaistushanke yhteistyössä Keski-Suomen ELY-keskuksen (1.1.2026 alkaen Keski-Suomen elinvoimakeskus) kanssa valmistui.

Kaavateiden päällystystöitä toteutettiin loppusyksystä Silanterintiellä sekä Versotiellä ja Uuden sillantiellä. Investointiohjelmaan oli varattu 100 000 euron määräraha kaavateiden kunnostamiseen.

Kaavateiden aurauksen osalta jatkettiin yksityisen elinkeinonharjoittajan kanssa puitesopimukseen kuuluvaa yhden vuoden lisävuoden optiota talvikauden 2025–2026 yli.

Alueelliseen, vuosittain kokoontuvaan liikenneturvallisuustyöryhmään kuuluu Toivakan kunnan lisäksi Joutsan ja Luhangan kuntien edustus. Poikkihallinnollisessa liikenneturvallisuusryhmässä suunnitellaan liikenneturvallisuustyötä yhdessä kunnan eri hallinnonalojen sekä sidosryhmien ja viranomaisten kesken. Ryhmässä muun muassa keskustellaan liikenneympäristöön, valvontaan, liikennekasvatukseen ja viestintään liittyvistä toimenpiteistä, jaetaan ajankohtaista tietoa, huolehditaan liikenneturvallisuustyön jatkuvuudesta ja kehitetään liikenneturvallisuutta kunnan ja hyvinvointialueen eri toimialoilla

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Otamme kuntalaiset mukaan päätöksentekoon – yhdessä syntyy parasta	Asiakas- ja palautekyselyjen laatiminen kaavateiden palvelutasosta.	Säännöllisesti käytössä oleva asiakastytyväisyyskysely kaavateiden talvikunnossapidosta aloitetaan Tavoite: Uusitaan aina vuosittain.	Ei toteutunut.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa.	Infrahankkeiden suunnittelun ja toteutuksen etenemisen aikataulussa.	Katujen saneeraustöiden yhteensovittaminen vesihuoltotöiden kanssa tarkoituksenmukaisimmalla ja taloudellisimmalla mahdollisella tavalla.	Ei toteutuneita kohteita.
	Liikenneturvallisuuden parantamisen suunnittelu.	Liikenneturvallisuustyöryhmän tapaamisiin osallistuminen ja turvallisuustoimenpiteiden sekä hankkeiden edistäminen myös ELY:n suuntaan	Toteutui.
Otamme käyttöön energiaa säästävää tekniikkaa ulkovalaistuksen ohjauksessa ja itse valaisimissa.	Ulkovalaistuksen kokonaisenergiankulutuksen vähentäminen	Katu- ja ulkovalaistuksessa siirrytään kokonaan led-valaistukseen Hankinta tapahtuu inventointiohjelman mukaisesti.	Toteutui.
		Viisarimäentien valaistushanke valmistuu alkuvuodesta	Toteutui.

LIIKENNEVÄYLÄT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot yht.	0	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-17	0	0	0	0	-	0
Palvelujen ostot	-43 622	-41 000	0	-41 000	-22 235	54,2 %	18 765
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-21 017	-17 500	0	-17 500	-20 818	119,0 %	-3 318
Avustukset	-34 216	-50 000	0	-50 000	-49 886	99,8 %	114
Toimintakulut yht.	-98 872	-108 500	0	-108 500	-92 938	85,7 %	15 562
Toimintakate	-98 872	-108 500	0	-108 500	-92 938	85,7 %	15 562
Poistot ja arvonalentumiset	-85 432	-59 892	0	-59 892	-60 099	100,3 %	-207
Yhteensä	-184 304	-168 392	0	-168 392	-153 037	90,9 %	15 355
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-78	-73	0	-73	-66	90,9 %	7

PUISTOT JA YLEISET ALUEET (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	0	1 500	0	1 500	876	58,4 %	-624
Muut toimintatuotot	1 290	0	0	0	0	-	0
Toimintatuotot yht.	1 290	1 500	0	1 500	876	58,4 %	-624
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-188	-7 984	0	-7 984	-195	2,4 %	7 789
Palvelujen ostot	-7 515	-16 750	0	-16 750	-7 270	43,4 %	9 480
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 367	-3 100	0	-3 100	-1 498	48,3 %	1 602
Muut toimintakulut	-2	0	0	0	-170	-	-170
Toimintakulut yht.	-15 072	-27 834	0	-27 834	-9 133	32,8 %	18 701
Toimintakate	-13 782	-26 334	0	-26 334	-8 256	31,4 %	18 078
Poistot ja arvonalentumiset	-3 267	-378	0	-378	-17 438	-	-17 060
Yhteensä	-17 048	-26 712	0	-26 712	-25 695	96,2 %	1 017
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-7	-12	0	-12	-11	96,2 %	0

10.10.6. Toimitilapalvelut (kiinteistöt, siivous-, kiinteistön- ja ruokahuoltopalvelut)

TOIMINTA-AJATUS

Tilapalveluiden toiminta käsittää kunnan suoraan omistamien asuinrakennusten, osakehuoneistojen, liike- ja teollisuusrakennusten, sivistys- ja hyvinvointipalveluiden sekä hallintopalveluiden käytössä olevien rakennusten suunnittelun, rakentamisen ja näiden elinkaaren aikaisen ylläpidon tehtävät.

Tilapalvelut tuottavat tukipalveluja ruokahuollon, siivouspalveluiden ja kiinteistönhoidon osalta kunnan omaan palvelutuotantoon.

TOIMINTAKATSAUS 1 – 12 / 2025

Toivakan kiinteistöohjelma 2035 kävi läpi toimielinkäsittelyt toukokuussa 2025. Asiakirja tukee tulevaa päätöksentekoa ja sen on tarkoitus olla työkalu, joka helpottaa tulevaa päätöksentekoa kunnan kiinteistöomaisuuden suhteen.

Toivakan kuntosalin laajennuksesta tai siirrosta tehtiin valtuustoaloite vuonna 2023 ja aloitetta valmisteltiin kiinteistöohjelman rinnalla. Uuden kuntosalin hankesuunnittelu käynnistyi talousarviovuonna 2024 ja suunnitteluhanke saatiin päätökseen vuonna 2025. Uuden kuntosalin sijaan jatketaan nykyisen kuntosalin laajentamisen suunnittelua ja toteuttamista koulukeskuksen auditoriota lisätilana hyödyntäen.

Puukoulun kunnostushankeselvitys toteutettiin vuoden 2024 loppupuolella, mutta selvityksen toimielinkäsittelyt olivat alkuvuodesta 2025. Talousarvioon vuodelle 2025 ei varattu kunnostusmäärärahoja. Kiinteistöohjelmassa on tehty kirjauksia puukoulusta.

Rakennusautomaatiojärjestelmiä uudistettiin koulukeskuksessa sekä paloasemarakennuksessa. Koulukeskuksen A-rakennuksessa toteutettiin pintasaneeraustöitä. Paloaseman talotekniikkaa jouduttiin muuttamaan, koska vanha kunnanvirasto-osuus purettiin kyseisestä rakennuskokonaisuudesta vuonna 2025.

Keski-Suomen hyvinvointialue jatkoi tilojen vuokraamista (terveysasema, paloasema, päivätoimintakeskus, kirjaston kotihoidon toimistotilat sekä yksittäisiä tiloja Toivakkatalosta sekä koulukeskuksesta) vuoden 2025 ajan.

Kunnassa toimivaa sisäilmatyöryhmän toimintaa jatketaan entiseen tapaan. Sisäilmatyöryhmätyöskentely on vakiinnuttanut asemansa Suomessa julkisten rakennusten sisäilmasta johtuvien tai epäiltyjen haittojen tai koettujen oireiden ja oire-epäilyjen käsittelyssä ja tapauskohtaisten ratkaisujen hakemisessa aina kulloiseenkin tilanteeseen. Sisäilmatyöryhmätyöskentelyllä tavoitellaan monitahoisten ongelmien nopeaa ja laaja-alaiseen asiantuntijuuteen perustuvaa käsittelyä.

TUKIPALVELUT

Tilapalveluiden tukipalveluita ovat:

- ruokapalvelut
- siivouspalvelut ja
- kiinteistönhoito

Tukipalvelut tuotetaan pääosin omalla henkilöstöllä. Lisäksi työssä tarvitaan usein asiantuntija-palveluiden ostoa esimerkiksi taloteknisten järjestelmien ylläpidon osalta.

Ruokapalveluina tuotetaan sivistys- ja hyvinvointilautakunnan palveluille (koulut ja päiväkodit) kaikki päivittäiset ateriat. Kouluilla kaikki lapset ja nuoret saavat aterian lisäksi maksuttoman välipalan ja lisäksi välipalaa voi täydentää ostettavalla välipalalla. Ruokapalvelujen suurin sisäinen asiakas on perusopetus. Ruokapalvelut toteutetaan pääsääntöisesti yhden valmistuskeittien ja kolmen jakelukeittien mallilla, mikä takaa jatkuvan toimintavalmiuden. Koulukeskuksen valmistuskeittiö huolehtii kirkonkylän koulukeskuksen sekä päiväkotien ja Kankaisten koulu/päiväkodin aterioiden valmistuksesta. Koulujen ollessa suljettuna päivähoidon ruokatuotanto siirretään päiväkotitouhuvakan keittiöön. Ruokapalvelut tuottavat lakisääteisen ruokapalvelun lisäksi myös maksullista välipalan myyntiä kirkonkylän koulukeskuksessa. Palvelu on ollut erittäin suosittua. Elintarvikehankinnoissa hyödynnetään yhteishankintasopimuksia. Uusi kilpailutettu sopimuskausi alkaa.

Siivouspalveluiden tehtävänä on huolehtia koulu- ja julkisten tilojen siisteydestä ja turvallisuudesta sekä pintojen kestävydestä. Viime aikoina tärkeimpänä tehtävänä on huolehtia tilojen hygieniasta ja sitä kautta turvata terveelliset tilat niiden käyttäjille. Siivoustyö toteutetaan tilojen käyttäjien tarpeet ja toiveet huomioiden. Siivouspalvelua tuotetaan vain kunnan oman palvelutuotannon tarpeisiin. Keski-Suomen hyvinvointialueelle siirtyvien tilojen osalta siivouspalvelut ovat ulkoistettuja.

Kiinteistönhoidon tehtävänä on ylläpitää, korjata ja huoltaa kunnan omistamia rakennuksia. Palveluihin kuuluvat muun muassa piha-alueiden, liikunta- ja ulkoalueiden hoito, sisätilojen kunnosta huolehtiminen ja taloteknisten järjestelmien seuranta/ylläpito soveltuvilta osin. Kiinteistöhoito tekee eri toimipisteissä käyttäjien irtaimistoon liittyviä muuttoja ja muita avustavia töitä, jotka eivät varsinaisesti sisältyisikään itse rakennuksen ylläpitoon. Kunnan kiinteistöjen ja kunnallisteknisten rakennusten/pumppaamoiden piha- ja tiealueiden auraus hoidetaan kiinteistönhoidon toimesta. Kiinteistö- ja vesihuollon yhteistä 24/7 vikapäivystystä (varallaolo) jatketaan edelleen siten, että työntekijän varallaolovuoro tulisi noin 5 viikon välein viikko kerrallaan.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Rakennamme hyvinvointia arjessa panostamalla kaikenikäisiin toivakkalaisiin sekä kunnan henkilöstöön.	Uudis- ja korjausrakentamisen suunnittelu investointisuunnitelmien mukaisesti, kiinteistönpidon kehittäminen ja korjausinvestointien elinkaarisuunnittelu PTS-suunnitelmin	Kiinteistönpidossa kehitetään edelleen sähköistä huoltokirjaympäristöä sekä laaditaan PTS-suunnitelmat tärkeimmille rakennuksille.	Kiinteistöohjelma 2035 hyödyntäminen sähköisen huoltokirjan yhteydessä.

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Uuden ajan maalaisidylli			
Tarjoamme kunnan tiloja toivakkalaisille järjestöille ja yhdistyksille käyttöön mahdollisuuksiemme mukaan. Kohtelemme eri yhteisöjä ja järjestöjä yhdenvertaisin periaattein tilojen osalta.	Kiinteistöohjelmassa selvitetään myös eri järjestöjen ja yhteisöjen tilatarpeita ja eri toimintamalleja sekä tilojen yhteiskäyttöä pyritään lisäämään.	Kiinteistöohjelman hyväksyminen ja sen toimeenpano alkuvuodesta 2025	Kiinteistöohjelma kävi läpi toimielinkäsittelyt vuonna 2025.
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Uudistamme kiinteistöjohtamista ja otamme käyttöön uusia toimintatapoja ja tekniikkaa kiinteistönpidossa ja tilojen hallinnassa.	Kehitämme kiinteistöjemme huoltokirjatoimintoja edelleen	Uuden kuntosalin hanke-suunnitelma valmistuu alkuvuodesta 2025	Toteutui.
		Rakennusten PTS-suunnitelmia tarkistetaan ja investointeja ohjelmoidaan tuleville vuosille kunnan investointikyvyn mukaisesti	Ei toteutunut.
		Käynnistetään koulukeskusten ja keittiön varavoiman käyttöönottoon tähtäävä sähkösuunnittelu	Ei toteutunut.

TOIMITILAPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	1 223	43 100	0	43 100	4 263	9,9 %	-38 837
Muut toimintatuotot	1 053 417	1 204 754	0	1 204 754	1 231 544	102,2 %	26 790
Toimintatuotot yht.	1 054 641	1 247 854	0	1 247 854	1 235 807	99,0 %	-12 047
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-196	-742	0	-742	-202	27,2 %	540
Palvelujen ostot	-525 804	-586 815	0	-586 815	-614 373	104,7 %	-27 558
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-238 830	-270 891	0	-270 891	-243 766	90,0 %	27 125
Muut toimintakulut	-22 912	-18 740	0	-18 740	-18 715	99,9 %	25
Toimintakulut yht.	-787 741	-877 188	0	-877 188	-877 056	100,0 %	132
Toimintakate	266 899	370 666	0	370 666	358 751	96,8 %	-11 915
Rahoitustuotot ja -kulut	0	40 000	0	40 000	-24	-0,1 %	-40 024
Poistot ja arvonalentumiset	-267 842	-295 934	0	-295 934	-293 661	99,2 %	2 273
Yhteensä	-942	114 732	0	114 732	65 067	56,7 %	-49 665
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	0	50	0	50	28	56,7 %	-22

**SIIVOUS- JA RUOKAPALVELUT SEKÄ KIIN-
TEISTÖNHOITO**

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Rakennamme hyvinvointia arjessa panostamalla kaikenkäisiin toivakkalaisiin sekä kunnan henkilöstöön.	Reagoimme nopeasti palvelutarpeeseen ja sen mahdollisiin muutoksiin	Henkilöstö on tavoitettavissa työpäivän aikana ja 0,5 h si- sällä läsnä akuuteissa palvelutarpeissa.	Toteutui.
Lasten ja nuorten huomioiminen heidän toimintoilleen varatuissa rakennuksissa		Terveelliset ja turvalliset tilat	Ei poikkeamia.
<i>Uuden ajan maalaisydylli</i>			
Voit luottaa siihen, että toimipisteissä on vastassa ”tutut” työntekijät.	Pidetään työnantajana työntekijöistä hyvää huolta	Työhönsä sitoutuvat ja työs- sään viihtyvät ammattitaitoi- set työntekijät	Toteutui.
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Toimintamme on helposti lähestyttävää	Kehitämme viestintäämme, myös sosiaalisessa mediassa	Vähintään kerran kuukaudessa uutinen tai päivitys, panostetaan hyvien asioiden julkaisuun ja työnkuvan tunnettavuuteen.	Ei toteutunut.
Sisäisen ja ulkoisen viestinnän vahvistaminen	Kiinteistöjen huoltokirjan huoltokutsujen laajentaminen keittiöön ja siivoukseen	Vuoden 2025 aikana otettu käyttöön	Toteutui.

MUUT TOIMITILAPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	502 721	569 438	0	569 438	540 369	94,9 %	-29 069
Tuet ja avustukset	23 532	0	0	0	2 060	-	2 060
Toimintatuotot yht.	526 253	569 438	0	569 438	542 429	95,3 %	-27 009
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-439 088	-435 140	0	-435 140	-443 726	102,0 %	-8 586
Palvelujen ostot	-39 181	-40 331	0	-40 331	-45 268	112,2 %	-4 937
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-13 426	-18 970	0	-18 970	-18 417	97,1 %	553
Muut toimintakulut	-52 524	-92 397	0	-92 397	-58 476	63,3 %	33 921
Toimintakulut yht.	-544 219	-586 838	0	-586 838	-565 887	96,4 %	20 951
Toimintakate	-17 966	-17 400	0	-17 400	-23 458	134,8 %	-6 058
Yhteensä	-17 966	-17 400	0	-17 400	-23 458	134,8 %	-6 058
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-8	-8	0	-8	-10	134,8 %	-3

SISÄINEN PALVELUTOIMINTA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	523 039	415 895	0	415 895	401 151	96,5 %	-14 744
Tuet ja avustukset	3 431	2 000	0	2 000	806	40,3 %	-1 194
Muut toimintatuotot	56 602	89 397	0	89 397	53 169	59,5 %	-36 228
Toimintatuotot yht.	583 072	507 292	0	507 292	455 125	89,7 %	-52 167
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-212 603	-224 031	0	-224 031	-213 689	95,4 %	10 342
Palvelujen ostot	-42 979	-41 316	0	-41 316	-49 719	120,3 %	-8 403
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-148 029	-160 350	0	-160 350	-148 117	92,4 %	12 233
Muut toimintakulut	-25 977	-28 970	0	-28 970	-30 522	105,4 %	-1 552
Toimintakulut yht.	-429 588	-454 667	0	-454 667	-442 048	97,2 %	12 619
Toimintakate	153 485	52 625	0	52 625	13 077	24,9 %	-39 548
Rahoitustuotot ja -kulut	-66	0	0	0	0	-	0
Poistot ja arvonalentumiset	-32 501	-32 305	0	-32 305	-32 308	100,0 %	-3
Yhteensä	120 918	20 320	0	20 320	-19 231	-94,6 %	-39 551
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	51	9	0	9	-8	-94,6 %	-17

10.10.7. Maa- ja metsätilat

TOIMINTA-AJATUS

Toivakan kunnalla on omistuksessaan metsä- ja taajamametsäkiinteistöjä noin 600 ha ja noin 23 ha peltoa. Kunnan omistamat pellot ovat vuokralla aina kerrallaan viideksi vuodeksi tehtävän sopimusjakson ajan. Kunnan metsätilojen isännöinnin yhteistyökumppanina toimii Stora Enso Oyj (sopimus on voimassa vuoteen 2025 asti), joka huolehtii metsänhoitotöiden sekä leimikoiden jaksottamisesta, suunnittelusta ja teettämisestä vuosittain.

Kunnan omistama Hautajärven soranottoalue on vuokrattu yksityiselle elinkeinonharjoittajalle voimassa olevan maa-ainesten ottoluvan keston ajaksi (14.7.2030 saakka).

TOIMINTAKATSAUS 1 – 12 / 2025

Metsäsuunnitelman mukaisista ensiharvennus- ja harvennushakkuista pyydettiin tarjoukset ja tammikuussa 2025 hyväksyttiin UPM Metsän ostotarjous, noin 50 000 euroa. Pääpaino tässä leimikossa oli ensiharvennuksissa ja kohteet sijaitsivat tiloilla: 850-406-2-47 Ketola, 850-404-7-134 Metsä-Palonen ja 850-405-1-317 Maja-aho.

Talousarvion mukaisesti tuloja puun sekä soran myynnistä toteutui noin 100 000 euron arvosta. Syksyllä aloitettiin valmistelut tulevan metsätilojen isännöinnin yhteistyökumppanin kilpailuttamiseksi. Yhteistyötä kilpailutuksen valmistelun osalta tehtiin Tapio-konsernin metsäasiantuntijoiden kanssa.

Omakotitontteja oli varattuina Nisulasta, mutta varaukset peruuntuivat myöhemmin. Kirkonkylän asemakaava-alueelta myytiin kaksi omakotitonttia.

Viisarimäen yritysalueen yhden tontin esirakentamissuunnitelma hyväksyttiin alkuvuodesta ja loppuvuodesta valittiin kilpailutuksella urakoitsija suorittamaan tasausurakkaa.

Peltojen vuokraus vuosille 2026-2030 kilpailutettiin loppuvuodesta.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Metsäomaisuuden aktiivisella hoidolla varmistetaan omaisuuden tuotto nyt ja myös tulevaisuudessa.	Kunnan metsiä hoidetaan ajantasaiseen metsäsuunnitelmaan perustuen. Kunnan metsien isännöitsijän kanssa	Vuotuiset taimikoiden ja nuoren metsän hoitotyöt tehdään ajallaan.	Toteutui
Metsäomaisuutta hoidetaan kestäväällä tavalla siten, että vuotuiset hakkuut tai hoitotoimenpiteet ovat suunnitelmallisia ja hyvin valmistettuja.	käydään vuoropuhelua metsiemme tilasta ja kestävästä hakkuumääristä sekä metsähoitotöistä vuosittain. Leimikoiden puunmyynti kilpailutetaan.	2025 vuodelle suunnitellaan leimikko, josta saadaan kestävästi noin 80 000 euron puunmyyntitulot.	Toteutui

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
Rakennamme hyvinvointia arjessa panostamalla kaikenikäisiin toivakkalaisiin sekä heidän virkistäytymismahdollisuuksiinsa kunnan taajamametsien ja retkeilyreittien alueilla.	Taajamametsien käsittelyssä huomioidaan asukkaiden mielipiteet ennen päätöksentekoa puistometsien hakuista.	Taajamametsien käsittely ja vuotuiset hoitotyöt esitetään taajamametsiä koskevassa suunnitelmassa, jota ylläpidetään jatkuvasti.	Toteutui
Metsäkiinteistöjen myynti tapahtuu avoimella tarjoustai kilpailuttamismenettelyllä.	Toimitaan talousarviossa tai muussa kunnan päätöksenteossa asetettujen tavoitteiden mukaisesti metsäkiinteistöistä luovuttaessa.	Kunnan metsän myyntiin saadaan useita tarjouksia.	Metsäkiinteistöjä ei myyty talousarviovuonna 2025.
Tuemme aktiivisesti nykyisiä ja uusia yrittäjiä luomalla kannustavaa yritysilmapiiriä.	Metsienhoitotyöt teetetään kokonaan yksityisillä yrityksillä isännöitsijäkumppanimme kautta.	Kaavateiden vierustojen, tiealueella sijaitsevan, riskipuuston poisto hankitaan yksityisiltä yrityksiltä kokonaispalveluna.	Riskikohteita ei ollut.
Uuden ajan maalaisidylli			
Kiinnitämme huomiota lähiympäristömme metsiin ja niiden virkistyskäyttämahdollisuuksiin.	Emme vaaranna muilla toimenpiteillä metsiemme virkistyskäytön jatkuvuutta yleisen virkistyskäytön kannalta tärkeillä alueilla.	Pidämme keskeiset virkistysreitit hyvässä kunnossa.	Toteutui
Toivakka tuntuu ja tunnetaan			
Pyrimme siihen, että kunnan metsien hoitoon luotetaan, sillä on yleinen hyväksyttävyyys, toimimme avoimesti lainsäädännön ja alan yleisten standardien mukaisesti	Tiedotamme kuntalaisille kunnan metsien tilasta ja niiden kehitysnäkymistä	Uuden metsäsuunnitelman päivittämisen ja kunnan metsien isännöinnin puitesopimuksen kilpailuttaminen 1.1.2026 alkavalle sopimuskaudelle.	Valmistelu aloitettiin syksyllä 2025

MAA-JA METSÄTILAT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	62 354	111 000	0	111 000	99 802	89,9 %	-11 198
Muut toimintatuotot	47 312	113 500	0	113 500	23 984	21,1 %	-89 516
Toimintatuotot yht.	109 666	224 500	0	224 500	123 786	55,1 %	-100 714
Toimintakulut							
Palvelujen ostot	-29 857	-24 750	0	-24 750	-31 920	129,0 %	-7 170
Muut toimintakulut	-1 936	0	0	0	-50	-	-50
Toimintakulut yht.	-31 793	-24 750	0	-24 750	-31 970	129,2 %	-7 220
Toimintakate	77 873	199 750	0	199 750	91 816	46,0 %	-107 934
Poistot ja arvonalentumiset	-53 966	-46 095	0	-46 095	-45 212	98,1 %	883
Yhteensä	23 907	153 655	0	153 655	46 603	30,3 %	-107 052
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	10	67	0	67	20	30,3 %	-46

10.10.8. Vesi- ja viemärihuoltolaitos

TOIMINTA-AJATUS

Puhdas juomavesi on elintärkeä osa kuntalaisten hyvinvointia. Raakavesilähteiden suojeleluun sekä verkostojen ja laitosten kuntoon tulee kiinnittää aiempaa enemmän huomiota, jotta välte-
tään epidemiat ja turvataan puhtaan veden hyvä laatu. Myös jätevesien puhdistustekniikoita
tulee kehittää jatkuvasti.

Vesihuoltolaitoksen taloutta tervehdytetään vuotuisten hinnankorotusten sekä uusien liittymä-
asiakkaiden hankinnan myötä siten, että toiminta saadaan voitolliseksi.

TOIMINTAKATSAUS 1 – 12 / 2025

Vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa on huomioitu yksityiskohtaisemmin talousarvio-
vuoden 2025 taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen.

Toivakan kunnanvaltuusto päätti 30.9.2019 § 56, että vesihuoltolaitoksen maksurakenne muo-
dostetaan viisi vuotta kestävä talouden tasapainottamisohjelman aikana siten, että perusmak-
sujen ja käyttömaksujen suhde on Vesilaitosyhdistyksen (VVY) suositusten mukaisesti 50-50 (%)
vuoden 2025 alusta alkaen. Kokonaisuudessaan vesihuoltolaitoksen tulot eivät edelleenkään
riitä kattamaan vesihuoltolain edellyttämällä tavalla toiminnan kuluja. Talouden tasapainotta-
minen ei siis ole onnistunut ennakoidulla tavalla, vaan toiminnan kulut ovat kasvaneet edellä
koko viisi vuotisen ohjelman ajan.

Kuntaympäristölautakunta päätti nostaa vesihuollon maksuja 1.1.2025 alkaen, Vesi-Hox Oy:n
laatiman vesihuoltolaitoksen taloustarkastelun ehdotuksen mukaisesti käyttömaksuja korotta-
malla. Kunnanhallitus käytti otto-oikeuttaan ja palautti asian uudelleen kuntaympäristölauta-
kunnan käsittelyyn. Kuntaympäristölautakunnan uudelleen valmistellulla päätöksellä käyttö-
maksuja päätettiin korottaa 15 % 1.3.2025 alkaen.

Vesihuoltolaitoksen investointikohteita on tarkasteltu ja suunnittelu käynnistynyt vuoden 2025
loppupuolella ja toteutus vuoden 2026 puolella.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Vesihuollon jatkuvuuden ja häiriöttömyyden turvaaminen sekä omaisuudenhallinnan kehittäminen	Laaditaan selvitys vesihuoltoverkoston nykytilasta ja varaudumme mahdollisiin eri häiriötilanteisiin. Jatkamme verkostotiedon dokumentoinnin sekä omaisuudenhallinnan kehittämistyötä.	Vesihuollon varautumissuunnitelman sekä toiminnan ja henkilöstön jatkuva kehittäminen on tavoitteena. Osallistutaan yhteisiin harjoituksiin ja alueelliseen vesihuoltolaitosten väliseen varautumisen yhteistyöhön.	Kalkkikivien vaihto ja huolto tehty
		Suunnitelma ja kustannusarvio valmistuu 2025	

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteutuminen
	Laaditaan Mannisen vedenottamon kaivojen saneeraussuunnitelma		
Vesihuoltolain 10§:n mukaan kiinteistö on liitettävä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella järjestettyyn vesihuoltoon, ellei tähän ole laissa määrättyä poikkeamis-edellytystä. Tavoitteenamme on lisätä liittymien määrää suunnitelmallisesti toiminta-alueittain.	Selvitämme vesihuoltolaitokseen liittymättömät kiinteistöt toiminta-alue kerrallaan, käsittelemme mahdolliset liittymisestä tehdyt vapauttamishakemukset sekä varaudumme rakentamaan uusia liittymiä uusille asiakkaille	Uusia asiakkaita liitetään vesihuoltoverkoston sitä mukaa kuin edellytyksiä liittymisestä vapauttamiselle ei lain mukaan ole. Liittymisvelvoite aikataulutetaan laitoksen liittymien rakentamiskataulujen kanssa.	Uusia liittymiä 2 kpl
Laadimme vesihuollolle pitkän tähtäimen investointiohjelman, joka perustuu verkoston tutkittuun kuntoon sekä mahdollisiin tai jo tiedossa oleviin riskeihin.	Toivakan VesiKymppi-ohjelma laaditaan verkoston saneeraustoimenpiteiden ohjelmoimiseksi.	VesiKymppi-ohjelma laaditaan rullaavaksi 10-vuoden ajanjaksoksi, jota päivitetään vuosittain talousarviokäsitelyn yhteydessä.	
		Verkoston saneeraussuunnittelua ja hankkeiden kilpailutusta tehdään siten, että urakointi voidaan toteuttaa ”sulan maan aikana”	Toteutunut osittain. Malvinntien paineviemärin suunnittelu aloitettu

VESIHUOLTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2024	TA 2025	M 2025	TA+M 2025	TP 2025	Tot. (%)	Poik.
Toimintatuotot							
Myyntituotot	630 100	758 784	0	758 784	661 939	87,2 %	-96 845
Tuet ja avustukset	405	0	0	0	536	-	536
Toimintatuotot yht.	630 505	758 784	0	758 784	662 475	87,3 %	-96 309
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-151 803	-149 985	0	-149 985	-147 791	98,5 %	2 194
Palvelujen ostot	-223 052	-200 942	0	-200 942	-232 127	115,5 %	-31 185
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-148 997	-172 400	0	-172 400	-173 449	100,6 %	-1 049
Muut toimintakulut	-12 969	-10 000	0	-10 000	-18 996	190,0 %	-8 996
Toimintakulut yht.	-536 822	-533 327	0	-533 327	-572 362	107,3 %	-39 035
Toimintakate	93 684	225 457	0	225 457	90 113	40,0 %	-135 344
Rahoitustuotot ja -kulut	7	0	0	0	-96	-	-96
Poistot ja arvonalentumiset	-207 994	-196 751	0	-196 751	-190 634	96,9 %	6 117
Yhteensä	-114 303	28 706	0	28 706	-100 617	-350,5 %	-129 323
Asukasluku 31.12.	2 353	2 308	2 308	2 308	2 308	100,0 %	0
Euroa/asukas	-49	12	0	12	-44	-350,5 %	-56

11. VESIHUOLLON TOIMINTAKERTOMUS

Vesihuoltolaitos
Vuosikertomus 2025

Yleistä

Toivakan kunnan vesihuoltolaitos on perustettu vuonna 1984. Vesihuoltolaitos on teknisen lautakunnan alaista toimintaa. Vesi- ja viemärlaitos pitää sisällään Maunosen, Mannisen, Heiskan vedenottamot, vesi- ja viemäriverkoston putkistoa yhteensä tällä hetkellä noin 240 kilometriä ja jätevedenpuhdistamon. Lisäksi vesihuoltoverkostoon kuuluu 29 kpl linjapumppaamoita ja yksi paineenkorotusasema Ruuhimäessä.

Kehitysnäkymät

Seuraavan viiden vuoden aikana vesihuoltolaitos kehittää edelleen laitoksen toimintavarmuutta. Automaatiosaneeraus jätevedenpuhdistamoilla ja vedenottamoilla aloitettiin 2023 ja työ valmistui 2024.

Vesihuoltolaitos käynnisti ELY-keskuksen osittain rahoittaman hankkeen kyberturvallisuuden ja toimintavarmuuden parantamiseksi. Hanke alkoi vuonna 2024, mutta pääosa hankkeesta toteutetaan vuonna 2025. Kehittämissuunnitelmassa tarkastellaan myös naapurilaitosten rajapintoja Toivakan kunnan vesihuoltolaitokseen ja tarkistetaan nykyisten toiminta-alueiden rajauksia.

Yleisten sopimusehtojen, liittymisehtojen ja hinnoittelun tarkistaminen on myös mahdollista, koska laitos ei ole edelleenkään päässyt ylijäämäiseen tulokseen lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Toivakan jätevedenpuhdistamon kuormitustaso on korkea ja ympärivuotiseen nitrifiointiin tähtäävä ajotapa siksi vaativa. Puhdistusprosessi saatiin kuitenkin pysymään ympäristölupaehtojen mukaisena kokonaan vuonna 2025.

Laitoksen omaisuudenhallintaa kehitetään edelleen ja verkostotiedon laatua pyritään jatkuvasti parantamaan resurssien mukaan.

Vesihuoltolaitoksen investointien suunnittelua jatketaan VesiKymppi-ohjelmassa.

VesiKymppi-ohjelmalla tavoitellaan rullaavaa kymmenvuotissuunnitelmaa, jonka mukaan vesihuollon investoinnit jaksotetaan.

Hallinto ja henkilökunta

Kunnan tilintarkastusyhteisönä toimii BDO Audiator Oy.

Vesihuoltolaitoksen vastuullinen viranhaltija oli kuntaympäristöjohtaja (osa-aikaisesti vesihuollossa). Laitoksella työskenteli vuonna 2025 kokoaikaisena kaksi vesihuoltolaitoksen hoitajaa.

Vesihuolto-/kiinteistöpäivystys toimi edelleen 7 vrk/24 h. Vesihuolto-/kiinteistöpäivystystä (varallaoloa) hoidettiin viiden työntekijän voimin.

Kirjanpitoa ja vesilaskutusta on hoidettu kunnan taloushallinnon toimesta.

Vedenkuluttajat

Vesihuoltolaitoksen vesi- ja viemäriverkostoon liitettiin kaksi kiinteistöä vuonna 2025. Toiselle kiinteistölle tuli pelkkä vesiliittymä.

Vuonna 2025 vesihuoltoverkoston palveluiden piirissä oli 770 käyttöpaikkaa, joista kahdessa oli vain jätevesiliittymä ilman puhdasvesiliittymää ja 58 käyttöpaikassa puhdasvesiliittymä oli ilman jätevesiliittymää.

Käyttö-/perus ja liittymismaksut

Vuoden 2020 alusta vesihuoltolaitos siirtyi perusmaksujen osalta kuuteen maksuluokkaan. Perusmaksuja korotettiin vuonna 2024 noin 14%. Käyttömaksut pidettiin ennallaan, Käyttömaksut Toivakan vesihuoltolaitoksen alueella olivat 1.3.2025 alkaen.

	Veroton	Verollinen alv 24
Vesimaksu	1 76	2 21
Jätevesi-	3 37	4 23
Yhteensä	5 13	6 44

Käyttömaksut Joutsan Vesihuolto Oy:lle

	Veroton	Verollinen alv 24
Vesimaksu	2 00	2 51
Jätevesi-	3,59	4,51
Yhteensä	5 59	7 02

Maksuluokkien mukaiset perusmaksut

- 1) 1–2 asunnon pientalot, vapaa-ajan rakennukset ja liike-, toimisto-, koulu- ja muut vastaavat rakennukset, joiden vedenkulutus on alle 250 m³/vuosi. Paritaloissa perusmaksu puolitetaan kummallekin asunnolle.
- 2) a) 3–7 asunnon rakennukset
b) ne liike-, toimisto-, koulu- ja muut vastaavat rakennukset mukaan lukien maksuluokan 1 rakennukset, joiden vedenkulutus on vähintään 250 m³/vuosi ja enintään 750 m³/vuosi.
- 3) a) Yli 7 asunnon rakennukset
b) ne liike-, toimisto-, koulu- ja muut vastaavat rakennukset, joiden vedenkulutus on yli 750 m³/vuosi ja enintään 1500 m³/vuosi.
- 4) kiinteistöt, joiden vedenkulutus on yli 1500 m³/vuosi ja enintään 3600 m³/vuosi.
- 5) kiinteistöt, joiden vedenkulutus on yli 3600 m³/vuosi ja enintään 6000 m³/vuosi.
- 6) Kiinteistöt, joiden vedenkulutus on yli 6000 m³/vuosi

Perusmaksut vuonna 2025

Maksuluokkien mukaiset perusmaksut (€/vuosi), 1.3.2025 alkaen, alv-muutos 1.9.2024.

	Vesi		Jätevesi		Yhteensä	
	Veroton	Verollinen alv 25,5 %	Veroton	Verollinen alv 25,5 %	Veroton	Verollinen alv 25,5 %
Maksuluokka 1	125,63	157,67	268,12	336,49	393,75	494,16
Maksuluokka 2	376,87	472,97	804,33	1009,43	1181,20	1482,41
Maksuluokka 3	753,77	945,98	1608,64	2018,84	2362,41	2964,82
Maksuluokka 4	1507,55	1891,98	3217,32	4037,74	4724,87	5929,71
Maksuluokka 5	3015,07	3783,91	6434,43	8075,21	9449,50	11859,12
Maksuluokka 6	6030,37	7568,11	12869,03	16150,63	18899,40	23718,75

Yleinen arvonlisäverokanta on noussut 24 prosentista 25,5 prosenttiin 1.9.2024 alkaen.

Liittymismaksut Toivakan kunnan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella vuonna 2025

Toivakan kunnan vesihuoltolaitoksen yleiset toimitusehdot on hyväksytty kuntaympäristölautakunnan kokouksessa 16.4.2025 § 37. Vesihuoltomaksut määräytyvät kuntaympäristölautakunnan 21.11.2024 §:ssä hyväksytyyn vesihuoltolaitoksen hinnaston mukaisesti.

Enintään kahden asunnon pientalojen ja vapaa-ajan rakennuksen liittymismaksu on:

Kerrosala

Veroton

Verollinen, alv 25,5 %

---

1 - 150 m ²	4096,40	5140,98
151 – 250 m ²	5482,40	6880,41
251 – 350 m ²	8254,40	10359,27

Mikäli liittyjä ottaa vain toisen liittymän, vesi- tai viemäri liittymän liittymismaksu on 60 % yllä mainituista hinnoista.

Rivi- ja kerrostalojen sekä teollisuus-, tuotanto-, varasto- tai muiden vastaavien kiinteistöjen liittymismaksu määritellään tapauskohtaisesti.

Teollisuuden jätevesien käsittelystä laaditaan tapauskohtainen jäteveden laadun ja määrän huomioiva sopimus (teollisuusjätevesisopimus).

Mikäli teollisuuskiinteistön jätevesien käsittely koskee vain henkilöstön sosiaalituloissa syntyviä jätevesiä, jotka rinnastuvat kotitalouden jätevesiin, erityistä teollisuusjätevesisopimusta ei tällöin edellytetä.

Vesilaitokset ja verkosto

Talousvesi

Maunosen vedenottamo on kunnan päävedenottamo. Maunoselta pumpataan vettä kirkonkylän alueelle, Huikon ja Ruuhimäen toiminta-alueille sekä Toivakan Kankaisten vesiosuuskunnalle. Vettä pumpattiin vuonna 2025 keskimäärin 216 m³ vuorokaudessa. Pumppaamo ottaa vettä kahdesta siiviläkaivosta.

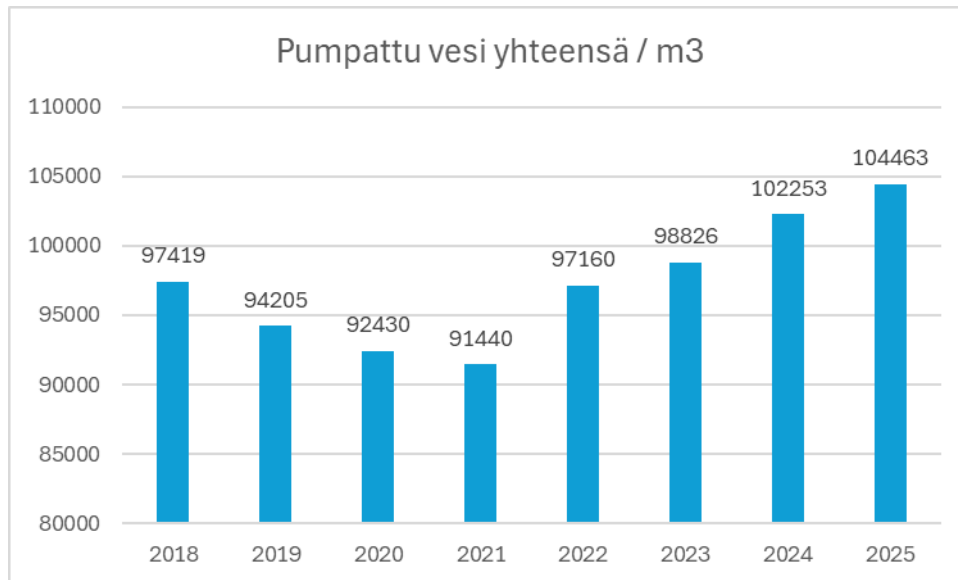
Mannisen vedenottamolta pumpataan vettä Kakaravaaran asemakaava-alueelle, Viisarimäen ja Satulakiven toiminta-alueille sekä Koskikaran vesiosuuskunnalle- Joutsan Rutalahteen. Mannisen vedenottamolta vettä pumpattiin vuonna 2025 keskimäärin 44 m³ vuorokaudessa.

Lisäksi Heiskan toiminta-alueella on oma vedenottamo, josta pumpattiin vettä Heiskan toiminta-alueelle ja Sahinjoentielle. Kahdesta kaivosta pumpattiin vettä vuonna 2025 keskimäärin 26 m³ vuorokaudessa.

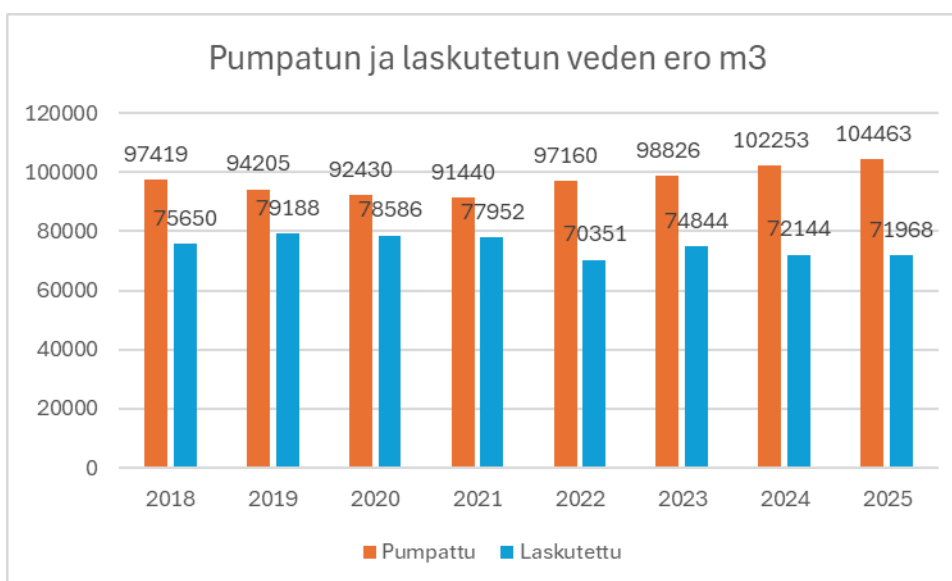
Heiskan vedenottamolla nousi omavalvontanäytteistä esiin kohonneita radon-pitoisuuksia, joiden johdosta vedenottamolle toteutettiin radonin poistamiseksi uusi suodatuslaitteisto vuonna 2024.

Kaiken kaikkiaan puhdasta käyttövettä pumpattiin vuonna 2025 yhteensä 104 463 m³.

Pumpatun ja laskutetun veden ero vuonna 2025 oli 32495 m³.

Valvontatutkimusohjelma

Toivakan kunnan vesilaitoksen valvontatutkimusohjelma on laadittu, riskinarviointi

huomioiden, **Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 1352/2015** (muutos 683/2017) 8§ ja 2§ mukaisesti vähintään 10 m³ vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin talousvettä toimittavien laitoksen vedenjakelualueelle, jolle talousvettä toimittava laitos toimittaa vettä.

Valvontatutkimusohjelma sisältää Maunosen, Mannisen ja Heiskan vedenjakelualueet. Ohjelma on laadittu yhteistyössä Jyväskylän seudun terveydensuojeluviranomaisen ja vesilaitoksen kesken.

Talousveden laatu on täyttänyt asetuksen 1352/2015 mukaiset laatuvaatimukset ja -tavoitteet eikä veden laadussa ole tapahtunut muutoksia vuosien aikana.

Nykyinen laitoksen valvontatutkimusohjelma on voimassa vuodelle 2027 asti. Valvontatutkimusohjelma on tarkistettava vähintään viiden vuoden välein ja muulloinkin, milloin se on olosuhteiden muuttumisen tai lainsäädäntömuutosten takia on pidettävä tarpeellisena. Näytteenottosuunnitelmaan voidaan tehdä muutoksia aiemminkin huomioiden tulevat lainsäädännön muutokset.

Vedenottamoiden raakavesitutkimuksissa vuonna 2024 vedenlaatu todettiin hyväksi. Vesinäytteitä otettiin myös suoraan talousvedestä kiinteistöiltä. Myös näiden näytteiden perusteella vesi oli laadultaan hyvää.

Otettujen vesinäytteiden tulokset ovat olleet nähtävillä Toivakan kunnan internet-sivuilla. Valvontaohjelman lisäksi Keski-Suomen ELY-keskus otti Maunosen vedenottamolta vesinäytteet raakavedestä (kaivo 2) keväällä ja syksyllä. Näissäkin tutkimuksissa vesi oli laadultaan hyvää.

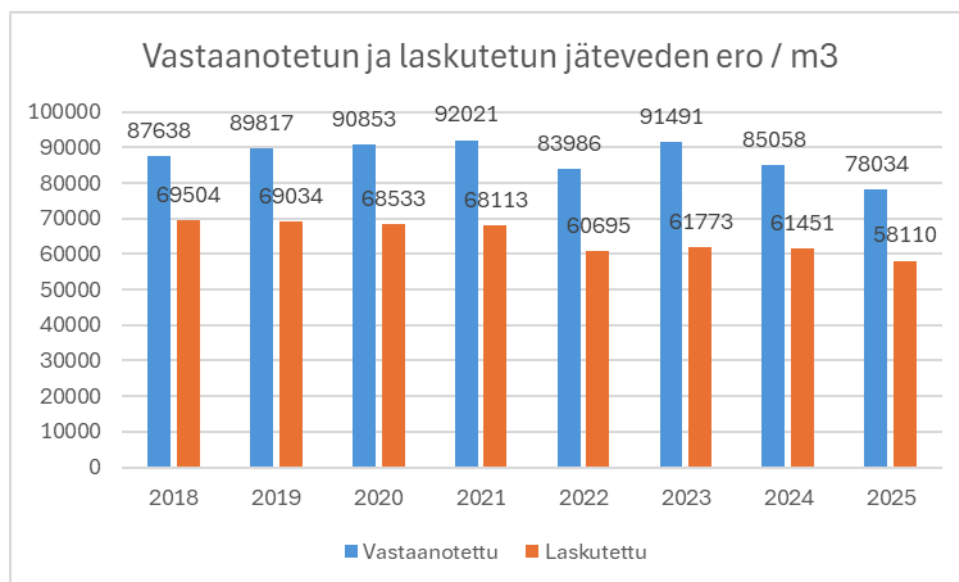
Jäteveden puhdistaminen

Toivakan jätevedenpuhdistamo on 2-linjainen biologis-kemiallinen aktiivilietelaitos. Toivakan jätevedenpuhdistamolla käsiteltiin Toivakan kunnan vesihuoltoalueen, vesiosuuskunnan (Toivakan Kankainen) ja Joutsan Vesihuolto Oy:n (Rutalahti) alueiden jätevedet.

Jätevedenpuhdistamo on rinnakkaissaostuslaitos käyttäen kemikaalina PIX 105, PAX-XL100 ja lipeää. Puhdistamossa toimii hiekkasuodatus jälkiselkeyttämönä.

Toivakan jätevedenpuhdistamolla käsiteltiin jätevesiä vuodessa yhteensä 78 034 m³.

Määrä on 7024 m³ vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Laskutetun ja laskuttamattoman jäteveden ero johtuu suurimmalta osin verkostoon pääsevistä hulevedestä. Jätevesiverkoston laadittu vuotovesiselvitys valmistui 2022 ja selvitys osoittaa saman suuntaista.

Kuukausittain vesinäytteet otettiin tulevasta ja lähtevästä jätevedestä. Vesinäytteitä otettiin valvontaohjelman mukaisesti myös puhdistamon yläpuolisesta ja alapuolisesta vesistöstä. Vuonna 2025 näytteiden ottamisesta vastasi sopimuksen mukaisesti KVVY Tutkimus Oy.

Erilaisia pumppaamoiden huoltotoimenpiteitä tehtiin edelleen runsaasti.

Kiinteistökohtaisten pumppaamoiden siirtyminen vesihuoltolaitoksen ylläpitovastuulle rasittavat sekä laitoksen toimintaa että taloutta. Vuotovesien poistamiseksi saneerattiin verkostosta kaksi selvää vuotokohdetta.

Olellaiset muutokset vesihuoltolaitoksen toiminnassa

Toivakan kunnan jätevedenpuhdistamon toimintaa seurattiin käyttötarkkailun ohella 12 kertaa otetuin näyttein, lisäksi otettiin kaksi kertaa vuodessa kuivatun lietteen näytteet, ja joka kuukausi analysoitiin lietteen kuiva-aine, jotka tiedot lähetettiin Mustankorkea Oy:lle. Puhdistamon näytteenotto tapahtui automaattiottimilla vuorokausinäytteinä tulevasta ja poistuvasta vedestä. Jätevedenpuhdistamon tarkkailunäytteet otettiin laitoksen toimesta. Yhteenveto on laadittu näyte-, käyttö- ja päästötarkkailutietojen perusteella.

Verkoston rakentaminen

Vuonna 2025 ei rakennettu runkovesijohtoa ja paineviemäriä.

Käyttötarkkailun yhteenveto

Puhdistamolla käsiteltiin vuonna 2025 jätevettä 78 034 m³.

PIX-kemikaalia syötettiin prosessiin vuoden aikana yhteensä 39 420 kg/a eli noin 108 kg/d ja PAX-kemikaalia 38 176 kg/a eli noin 105 kg/d. Polymeeriä syötettiin lietteenkäsittelyyn 300 kg/a. Lietettä kuivattiin 12 h/d ja viikonloppuisin 6 h/d.

Vuonna 2025 ei ollut verkoston ylivuotoja.

Vuonna 2025 ei vastaanotettu sako- tai umpikaivolietettä.

Kuivattua lietettä vietiin Mustankorkean jätteenkäsittelylaitokseen yhteensä 284 t/a.

Vuonna 2025 jätevedenpuhdistamon sähkönkulutus oli 201 381 kWh (noin 2,6 kWh/jätevesikuutio).

Aurinkoenergiaa tuotettiin jätevedenpuhdistamolla vuonna 2025 9,46 MWh. Energia käytettiin kokonaan kiinteistöillä

Lupamääräysten toteutuminen

Ympäristöluvan mukaan jätevedet on käsiteltävä puhdistamalla niin, että vesistöön johdettava jätevesi täyttää ohjauksutukset, viemäriverkossa tapahtuvat ylivuodot ja poikkeustilanteet mukaan lukien neljännesvuosikeskiarvona laskien alla olevassa taulukossa esitetyt vaatimukset.

	luparajat 1.1.2014 alkaen	asetus yhdyskunta- jätevesistä (888/2006)	laskentajaksoja / vuosi
BOD ₇ -ATU	≤ 10 mg/l ≥ 95 %	≤ 30 mg/l tai ≥ 70 %	lupa 4, asetus 1
Fosfori	≤ 0,7 mg/l ≥ 95 %	≤ 3,0 mg/l tai ≥ 80 %	lupa 4, asetus 1
COD _{Cr}	≤ 100 mg/l ≥ 85 %	≤ 125 mg/l tai ≥ 75 %	lupa 4, asetus 1
Kiintoaine	≤ 15 mg/l ≥ 90 %	≤ 35 mg/l tai ≥ 90 %	lupa 4, asetus 1

Tarkkailukertoja puhdistamalla kaksitoista (12) vuodessa.

Vesistöön johdetun jäteveden jäännöspitoisuudet sekä poistumaprosentit.

Tulosten mukaan Toivakan puhdistamo täytti ympäristöluvan määräykset vuonna 2025. Yksittäisistä näytteistä kesä- ja heinäkuussa, kiintoaineen ja fosforin määrät olivat koholla, mutta vuosineljännesten mukaisessa tarkastelusyklissä lupaehdot täyttyivät.

Lupamääräyksiin verrattavat käsittelytulokset

vuosineljänneksittäin vuonna 2025.

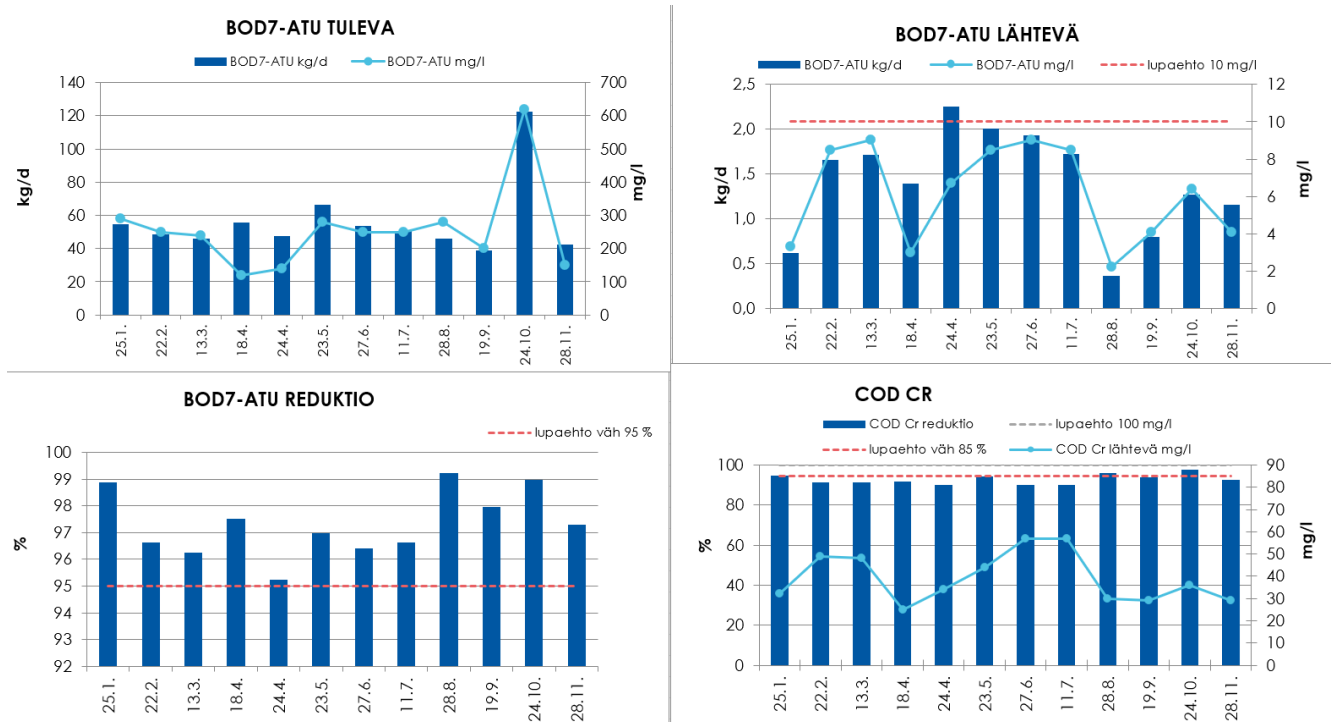
Laskentajakso	BOD ₇ -ATU		Fosfori		COD Cr		Kiintoaine	
	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%
I-vuosineljännes	8,9	96	0,38	97	47	90	9	94
II-vuosineljännes	6,1	97	0,34	96	37	92	9	95
III-vuosineljännes	5,1	98	0,38	98	39	93	12	94
IV-vuosineljännes	6,2	98	0,23	98	34	95	5	99
Lupaehdot	10	95	0,70	95	100	85	15	90

Yhdyskuntajätevesiasetuksen 888/2006 vähimmäisvaatimukset määräytyvät asukasvastineluvun mukaan (AVL90 895). Toivakan jätevedenpuhdistamo täytti vuonna 2025 Yhdyskuntajätevesiasetuksen 888/2006 vähimmäisvaatimukset.

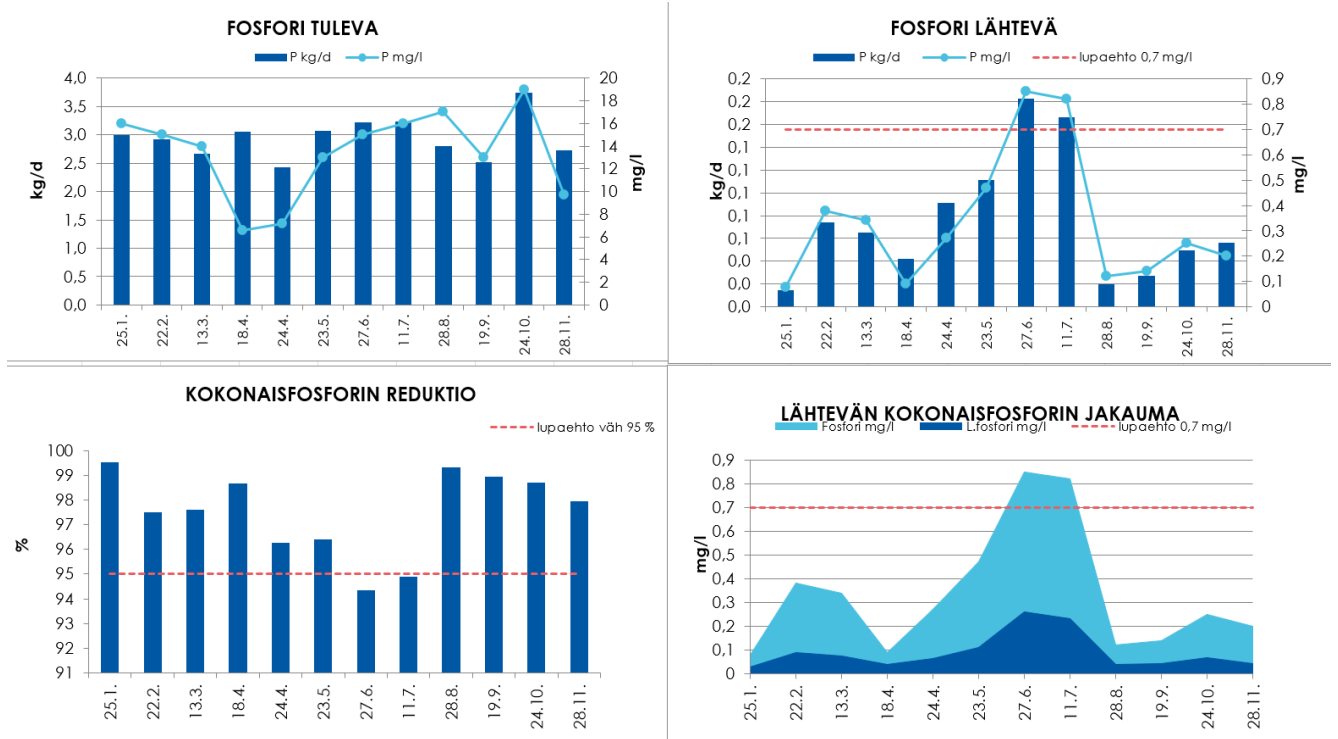
Vesistökuormitus

Jätevesien sisältämät ravinteet, kuten orgaaninen aines, typpi, fosfori ja kiintoaine, voivat aiheuttaa vesistöissä rehevöitymistä. Jäteveden puhdistamolla pyritään siihen, että vesistöön pääsisi mahdollisimman vähän näitä aineksia.

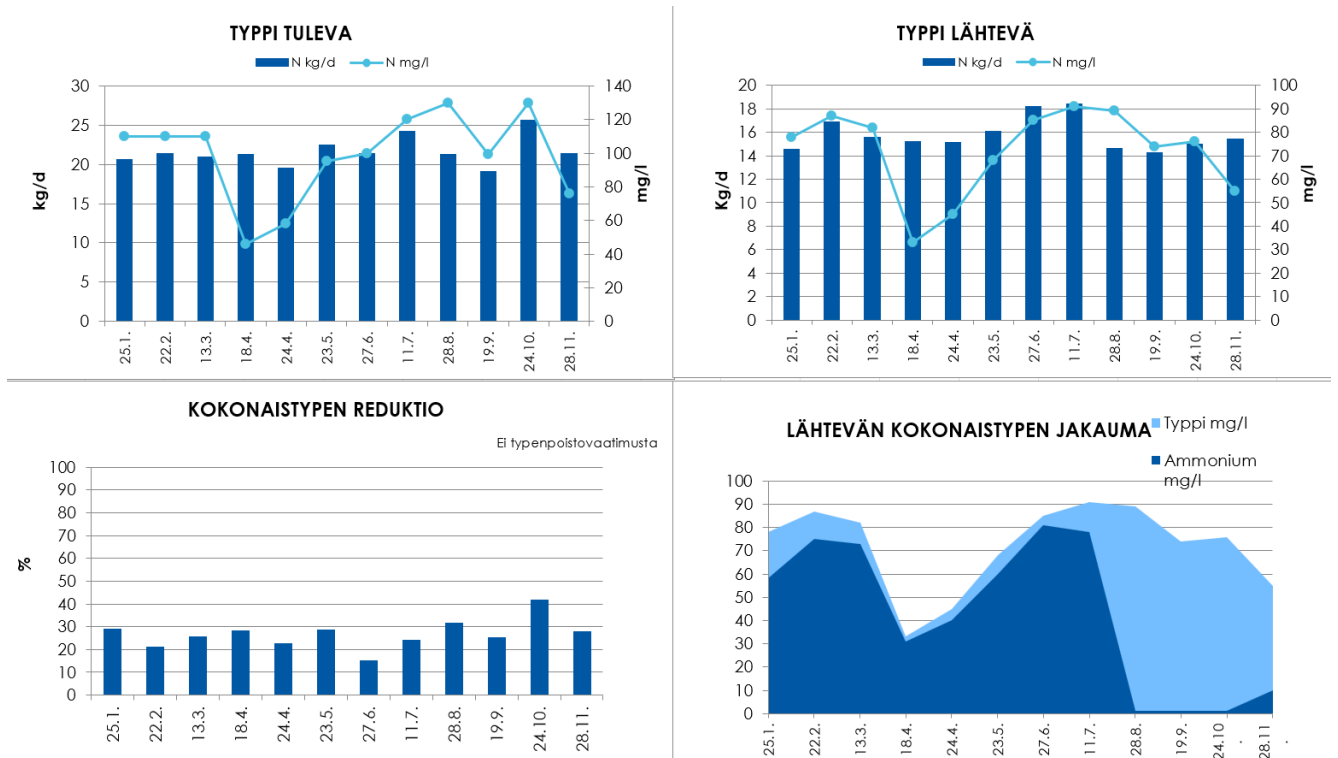
Orgaaninen aines jaetaan biologisesti (biologinen hapenkulutus eli BOD (biochemical oxygen demand)) ja kemiallisesti hajoavaan (kemiallinen hapenkulutus eli COD (chemical oxygen demand)).

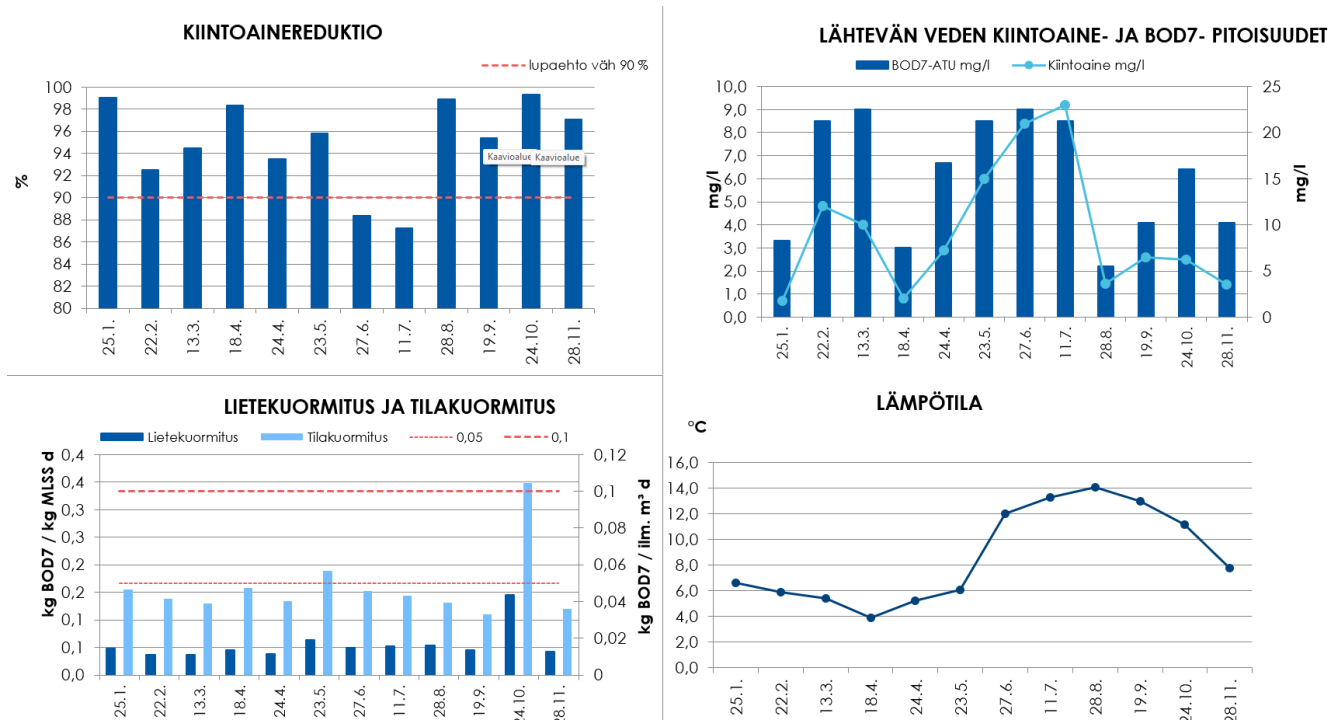
Biologisesti ja kemiallisesti hajoavan orgaanisen aineen kuormitus

Fosforikuormitus vuonna 2024. Kokonaisfosforin reduktio oli kesä-heinäkuussa tavanomaista heikompaa.

Toivakan kunnan jätevedenpuhdistamon lupaehdoissa ei ole typen poistoa koskevia lupaehtoja. Kuormitusta seurataan kuitenkin aktiivisesti koko ajan.

Kiintoainekuormitus 2024 ja jätevesien lämpötiloja.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toimintaan vaikuttavista tekijöistä

Vesihuoltoon voivat vaikuttaa sääolosuhteet: rankka sade, kuiva kesä/syksy, tulvavesi, myrskytuuli. Lisäksi ilmastomuutos voi tuoda tullessaan omia haasteita. Myrskytuuli muun muassa katkoo sähköjä laitoksilta ja tähän on varauduttu varavoimakoneilla (3 kpl), joista yksi on kuorma-auton alustalla. Alueen sähköverkon omistama yhtiö on varautunut säävarmemman sähkön toimittamiseen ja rakentaa koko ajan sähkökaapeleita maakaapelina vesihuoltoverkoston alueella. Myös rankkasateet voivat aiheuttaa raakavesiin muutoksia ja vastaavasti myös kuiva kesä/syksy aiheuttaa pohjavesipintojen laskua ja samalla voi pohjaveteen ilmestyä mangaania ja jopa rautaa. Näitä on vaikea saada puhdistettua vedestä.

Muita oleellisia epävarmuustekijöitä ovat muun muassa vuotavien ja löytämättömien taloventtiileiden määrä ja muu verkostoihin liittyvä saneerausvelka.

Lisäksi laitoksen henkilöstö on vähäinen ja laitoksen avainhenkilöihin kohdistuva henkilöriski on huomattava

Riskejä ja epävarmuustekijöitä on saatu edelleen aiempien vuosien tasolta pienennettyä muun muassa digitaalisen verkostokartan avulla, jota päivitetään koko ajan. Omaisuudenhallinta onkin nostettu yhdeksi tärkeimmistä kehittämistehtävistä laitoksella.

Vesihuollon strategian ja verkostojen saneerausohjelman laatiminen käynnistettiin 2022 ja tätä jatkettiin edelleen 2024 resurssien mukaisesti.

Kehittämistyö nimettiin **VesiKymppi-ohjelmaksi**, joka tulee valmistuttuaan sisältämään myös investointien jaksottamisen suunnitelman rullaavana kymmenvuotissuunnitelmana.

Toivakan vesihuoltolaitokselle myönnettiin valtionavustusta kyberturvallisuuden ja toimintavarmuuden kehittämiseen vuosina 2024-2025. Avustusta myönnettiin 20 625 euroa, kuitenkin enintään 75 % toteutuneista hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. **Hanke ei ole toteutunut**

Talous

Toivakan kunnan vesihuoltolaitoksen tilikauden 2025 tulos oli 100 617,29 euroa alijäämäinen. Alijäämää saatiin pienennettyä, mutta maksut eivät tehdyistä korotuksista huolimatta kata vielä kuluja.

Henkilöstökulut toteutuivat ennakoidulla tavalla.

Tulos ennen suunnitelman mukaisia poistoja oli +90 112,97 euroa.

Liikevaihto oli 662 475,37 euroa. Myynnin kasvua edellisvuodesta oli 31 970,23 euroa. Poistoja kirjattiin 190 634,05 euroa.

Vesihuoltolaitoksen taseen kertynyt alijäämä on tilikauden lopussa jo

1 147 377,84 euroa.

Vuosittaisen alijäämän kattamiseksi laadittiin vuonna 2020 suunnitelma, jonka tavoitteena on korottaa perusmaksuja portaittain vuoteen 2025 saakka. Suunnitelman mukaisesti vesihuoltolaitoksen tulisi saavuttaa vesihuoltolain mukaisen taloustilanteen viimeistään vuonna 2025, (vesihuoltolain 18 § mukaan vesihuollon ja huleveden viemäröinnin maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset).

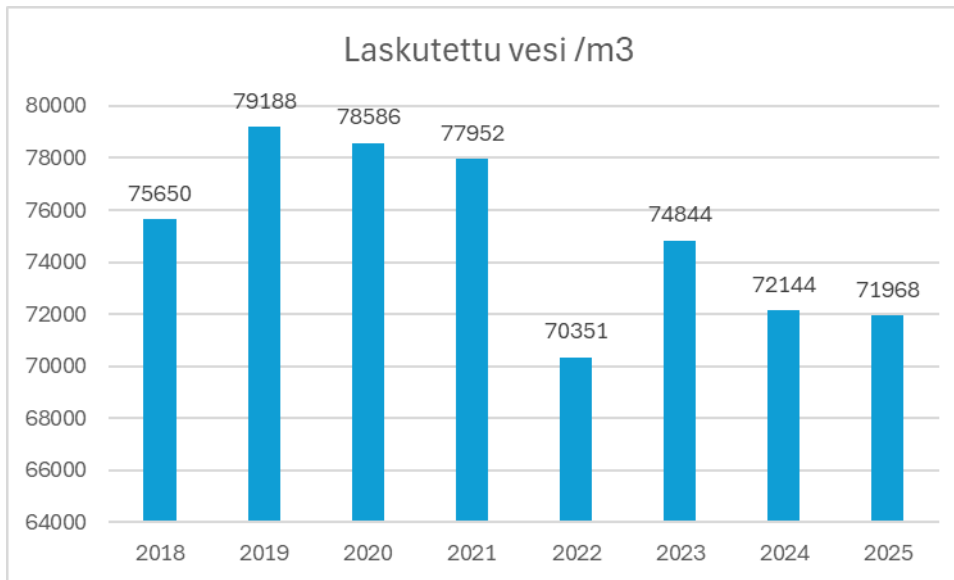
Perusmaksujen ja käyttömaksujen välinen suhde alkaa olla nyt tasapainossa.

Vesihuoltolaitos ei kuitenkaan ole päässyt vielä tavoitteeseen voitollisesta tuloksesta, joten taloustilanteen tervehdyttäminen vaatii edelleen maksujen korotuksia ja muita toimenpiteitä.

Lisätoimenpiteinä talouden tasapainottamiseksi voivat tulla kysymykseen myös vesihuollon eri toiminta-alueiden tarkemmat tarkastelut niin alueiden ulottuvuuksien kuin taksarakenteenkin osalta.

Laskutetun veden määrä 2018 - 2025

Vesihuoltolaitos seuraa toimintakuluja toiminta-alueittain.

	2025	2024	2023
Kirkonkylän verkosto			
TA	26 300 €	36 100 €	56 103 €
TP	26 544 €	25 292 €	39 983 €
Heiskan vedenottamo			
TA	9 570 €	11 150 €	14 200 €
TP	7 235 €	8 146 €	12 032 €

Heiskan verkosto

TA	11 300 €	10 150 €	12 720 €
TP	18 092 €	5 929 €	14 691 €

Kominojan verkosto

TA	5 350 €	5 400 €	6 000 €
TP	3 179 €	2 708 €	2 338 €

Viisarimäen verkosto

TA	10 000 €	10 050 €	11 930 €
TP	10 406 €	10 523 €	9 139 €

Ruuhimäen verkosto

TA	17 200 €	23 500 €	26 623 €
TP	8 994 €	12 841 €	26 334 €

Huikon verkosto

TA	15 500 €	13 000 €	20 050 €
TP	23 941 €	28 733 €	11 369 €

Satulakiven verkosto

TA	15 713 €	11 500 €	8 100 €
TP	6 725 €	6 331 €	12 909 €

Toivakan kunnan vesihuoltolaitos

Tuloslaskelma 1.1.-31.12.2025

	2025	2024
Liikevaihto		
Myyntituotot	654 282,57	623 119,30
Liittymismaksut	8 192,80	7 385,84
	662 475,37	630 505,14
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-173 449,25	-148 996,77
Palvelujen ostot	-232 126,83	-223 052,30
	-405 576,08	-372 049,07
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-120 027,75	-124 117,41
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-24 187,59	-25 487,15
Muut henkilösivukulut	-3 575,46	-2 198,67
	-147 790,80	-151 803,23
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelma mukaiset poistot	-190 634,06	-207 993,69
Arvonalentumiset		
	-190 634,06	-207 993,69
Liiketoiminnan muut kulut	-18 995,52	-12 969,31
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-100 521,09	-114 310,16
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot		
Muut rahoitustuotot		6,73
Kunnalle maksetut korkokulut		
Korvaus peruspääomasta		
Muut rahoituskulut	-96,20	
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-100 617,29	-114 303,43
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		
Tuloverot		
Tilikauden ylijäämä	-100 617,29	-114 303,43

TASE

Vastaavaa	31.12.2025	31.12.2024
Pysyvät vastaavat		
Aineelliset hyödykkeet		
Maa-alueet	2 856,79	2 856,79
Rakennukset	311 016,26	383 546,56
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 071 124,76	1 118 466,71
Koneet ja kalusto	36 901,52	38 487,32
Keskeneräiset hankkeet	5 343,20	
Vaihtuvat vastaavat		
Myyntisaamiset	248 675,56	236 185,26
Vastaavaa yhteensä	<u>1 675 918,09</u>	<u>1 779 542,64</u>
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Peruspääoma	2 299 058,96	2 299 058,96
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	-1 046 760,55	-932 457,12
Tilikauden yli-/alijäämä	-100 617,29	-114 303,43
Oma pääoma yhteensä	<u>1 151 681,12</u>	<u>1 252 298,41</u>
Vieras pääoma		
Ostovelat	33 132,46	36 139,72
Muut velat	491 104,51	491 104,51
Vastattavaa yhteensä	<u>1 675 918,09</u>	<u>1 779 542,64</u>

12. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

12.1. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) ULKOISET TOIMINTATUOTOT TOIMIELIMITTÄIN

	2025	Konserni 2024	2025	Kunta 2024
Kunnanhallitus	36 608,56	230 225,00	3 259,37	185 915,00
Sivistys- Ja hyvinvointilautakunta	852 842,31	888 048,04	720 482,43	737 366,00
Kuntaympäristölautakunta	1 584 465,28	1 512 414,00	1 121 981,02	1 051 653,00
Yhteensä	2 473 916,15	2 630 687,04	1 845 722,82	1 974 934,00

7) VEROTULOJEN ERITTELY

	2025	2024
Kunnallisvero	4 193 625,62	4 048 792,12
Osuus yhteisöverosta	555 928,43	553 211,91
Kiinteistövero	889 209,47	882 772,11
Verotulot yhteensä	5 638 763,52	5 484 776,14

8) VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

	2025	2024
Peruspalvelujen valtionosuus	1 820 634,00	1 548 952,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	1 058 748,00	912 816,00
Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuudet	-411 360,00	-504 200,00
Verotulomenetysten korvaus	232 404,00	403 608,00
Valtionosuudet yhteensä	2 700 426,00	2 361 176,00

9) PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY

	2025	2024
Asiakaspalvelujen ostot	382 447,41	392 453,00
Muiden palvelujen ostot	2 431 244,13	2 142 364,00
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	2 813 691,54	2 534 817,00

11) Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu hyväksytyin poistosuunnitelman mukaan.

Aineettomat hyödykkeet

Kehittämismenot	2 - 5 vuotta*
Aineettomat oikeudet	5 - 20 vuotta*
Liikearvo	2 - 5 vuotta*
Muut pitkävaikutteiset menot	
ATK-ohjelmistot	2 - 5 vuotta*
Muut	2 - 5 vuotta*

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	20 - 50 vuotta	5 % - 10 %
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 - 30 vuotta	10 % - 15 %
Talousrakennukset	10 - 20 vuotta	15 % - 20 %
Vapaa-ajan rakennukset	20 - 30 vuotta	10 % - 15 %
Asuinrakennukset	30 - 50 vuotta	5 % - 10 %

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Kadut, tiet, torit ja puistot	15 - 20 vuotta	15 % - 20 %
Sillat, laiturit ja uimalat	10 - 30 vuotta	10 % - 25 %
Muut maa- ja vesirakenteet	15 - 30 vuotta	10 % - 20 %
Vedenjakeluverkosto	30 - 40 vuotta	7 % - 10 %
Viemäriverkko	30 - 40 vuotta	7 % - 10 %
Kaukolämpöverkko	20 - 30 vuotta	10 % - 15 %
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15 - 20 vuotta	15 % - 20 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	15 - 20 vuotta	15 % - 20 %
Sähkö-, vesi- yms. Laitosten laitoskoneet ja laitteet	10 - 20 vuotta	15 % - 25 %
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 - 20 vuotta	15 % - 20 %
Liikenteen ohjauslaitteet	10 - 15 vuotta	20 % - 25 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 - 15 vuotta	20 % - 25 %

Koneet ja kalusto

Muut kuljetusvälineet	4 - 7 vuotta	25 % - 30 %
Muut liikkuvat työkonet	5 - 10 vuotta	25 % - 30 %
Muut raskaat koneet	10 - 15 vuotta	20 % - 25 %
Muut kevyet koneet	5 - 10 vuotta	25 % - 30 %
ATK-laitteet	3 - 5 vuotta	30 % - 40 %
Muut laitteet ja kalusteet	3 - 5 vuotta	30 % - 40 %

Muut aineelliset hyödykkeet

Luonnonvarat	käytön mukainen poisto
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoaikaa

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat ei poistoaikaa

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet ei poistoaikaa

*) erityisestä syystä voi olla enintään 20 vuotta

12) PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET

	2025	Konserni 2024	2025	Kunta 2024
Muut pakolliset varaukset				
Muut pakolliset varaukset 1.1.	250 554,00	850 554,00	250 554,00	850 554,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	-600 000,00	0,00	-600 000,00
Muut pakolliset varaukset 31.12.	250 554,00	250 554,00	250 554,00	250 554,00

13) PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSVOITOT JA -TAPPIOT

	2025	Konserni 2024	2025	Kunta 2024
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	14 475,53	33 802,00	12 816,01	33 802,00
Muut luovutusvoitot	0,00	3 074,00	0,00	0,00
Luovutusvoitot yhteensä	14 475,53	36 876,00	12 816,01	33 802,00
Muut toimintakulut				
Rakennusten luovutustappiot	147 793,37	0,00	0,00	0,00
Luovutustappiot yhteensä	147 793,37	0,00	0,00	0,00

15) OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTTOJEN ERITTELY

	2025	2024
Osinkotuotot muista yhteisöistä	29 233,10	28 603,00
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	4 318,00	4 318,00
Yhteensä	33 551,10	32 921,00

12.2. Tasetta koskevat liitetiedot

12.2.1. Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Aineettomat hyödykkeet

	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaik. menot	Ennakkomaksut	Aineettomat hyödykkeet yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	49 617,67	79 481,80	0,00	129 099,47
Siirrot erien välillä	13 595,00	111 665,73	0,00	125 260,73
Tilikauden poisto	-20 678,28	-45 693,44	0,00	-66 371,72
Poistamaton hankintameno 31.12.	42 534,39	145 454,09	0,00	187 988,48
Kirjanpitoarvo 31.12.	42 534,39	145 454,09	0,00	187 988,48

Aineelliset hyödykkeet

	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 419 366,32	6 251 990,14	2 738 256,09	53 885,06	0,00	123 552,14	10 587 049,75
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	755 485,19	755 485,19
Vähennykset tilikauden aikana	-2 060,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-2 060,14
Siirrot erien välillä	183 830,19	220 399,79	139 067,69	0,00	0,00	-668 588,40	-125 290,73
Tilikauden poisto	0,00	-379 258,69	-297 577,49	-25 729,20	0,00	0,00	-702 565,38
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 601 136,37	6 093 131,24	2 579 746,29	28 155,86	0,00	210 448,93	10 512 618,69
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 601 136,37	6 093 131,24	2 579 746,29	28 155,86	0,00	210 448,93	10 512 618,69

Osakkeet ja osuudet

	Konserniyhtiöt	Omistus- yhteisöt	Kuntayht.- osuudet	Muut osakkeet ja os.	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	340 849,18	0,00	161 126,46	980 053,82	1 482 029,46
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	-1 681,87	-1 681,87
Hankintameno 31.12.	340 849,18	0,00	161 126,46	978 371,95	1 480 347,59
Kirjanpitoarvo 31.12.	340 849,18	0,00	161 126,46	978 371,95	1 480 347,59

##362-19 Jvk laina ja muut saamiset##

19) OLENNAISET KUNTAYHTYMÄOSUUKSIEN ARVON MUUTOKSET

– Ei ilmoitettavaa

20-22) OMISTUKSET MUISSA YHTEISÖISSÄ

	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus	Konsernin omistus- osuus	Konsernin osuus omasta pääomasta	Konsernin osuus vieraasta pääomasta	Konsernin osuus tilik. voitosta/tappiosta
Tytäryhteisöt						
Kiinteistö Oy Toivakanhaka	Toivakka	100,00 %	100,00 %	578 401,36	694 420,79	-108 284,35
Toivakan Lämpö Oy	Toivakka	100,00 %	100,00 %	225 943,16	188 805,98	24 960,60
Yhteensä				804 344,52	883 226,77	-83 323,75
Kuntayhtymät						
Jyväskylän koul.ky	Toivakka	1,05 %	1,05 %	1 242 388,08	245 937,67	43 136,26
Keski-Suomen liitto	Toivakka	0,80 %	0,80 %	9 119,33	12 268,31	736,96
Yhteensä				1 251 507,41	258 205,98	43 873,22

23) SAAMISET TYTÄRYHTEISÖILTÄ, KUNTAYHTYMILTÄ SEKÄ OSAKKUUS- JA MUILTA OMISTUSYHTEISYHTEISÖILTÄ

	2025		2024	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	8 794,42	0,00	9 228,00
Lainasaamiset	20 332,00	6 780,00	27 112,00	6 780,00
Yhteensä	20 332,00	15 574,42	27 112,00	16 008,00
Saamiset yhteensä	20 332,00	15 574,42	27 112,00	16 008,00

24) SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Kelan korvaus työterveyshuollosta	31 629,00	36 480,30	28 874,00	33 869,30
Tuet ja avustukset	0,00	4 376,00	0,00	0,00
Muut tulojäämät	21 882,00	21 186,00	11 270,42	18 374,67
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	53 511,00	62 042,30	40 144,42	52 243,97

12.2.2. Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25) OMAN PÄÄOMAN ERITTELY

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Peruspääoma 1.1.	5 243 068,22	5 243 068,22	5 243 104,16	5 243 104,16
Peruspääoma 31.12.	5 243 068,22	5 243 068,22	5 243 104,16	5 243 104,16
Muut omat rahastot 1.1.	374 382,00	374 619,00	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	159,16	-237,00	0,00	0,00
Muut omat rahastot 31.12.	374 541,16	374 382,00	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	3 364 790,00	2 116 006,00	1 760 745,52	1 103 187,89
Oikaisut edelliseen tilikauteen	18 420,82	600 000,00	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	3 383 210,48	2 716 000,00	1 760 745,52	1 103 187,89
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä	231 811,60	648 790,00	362 180,79	657 557,63
Oma pääoma yhteensä 31.12.	9 232 631,46	8 982 240,22	7 366 030,47	7 003 849,68

27) MYÖHEMMIN KUIN VIIDEN VUODEN KULUTTUA ERÄÄNTYVÄT VELAT

	2025	2024
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	339 998,00	793 331,00
Lainat julkisyhteisöiltä	1 057 888,00	1 396 674,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	1 397 886,00	2 190 005,00

28) JOUKKOVELKAKIRJALAINAT

Ei ilmoitettavaa

29) PAKOLLISET VARAUKSET

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Muut pakolliset varaukset				
Muut pakolliset varaukset	250 554,06	250 554,06	250 554,06	250 554,06
Muut pakolliset varaukset yhteensä	250 554,06	250 554,06	250 554,06	250 554,06

30) PITKÄ- JA LYHYTAIKAISET VELAT TYTÄRYHTEISÖILTÄ, KUNTAYHTYMILTÄ JA OSAKKUUS-
SEKÄ MUILTA OMISTUSYHTEISYHTEISÖILTÄ

	Lyhytaikainen		Pitkäaikainen	
	2025	2024	2025	2024
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	37 667,00	34 244,00	0,00	0,00
Yhteensä	37 667,00	34 244,00	0,00	0,00
Vieras pääoma yhteensä	37 667,00	34 244,00	0,00	0,00

31) SEKKITILILIMIITTI

	2025	2024
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	500 000,00	500 000,00
- siitä käyttämättä oleva määrä	500 000,00	500 000,00

32) MUIDEN VELKOJEN ERITTELY

	Konserni		Kunta	
	2025	2024	2025	2024
Liittymismaksut	419 014,00	419 014,00	419 014,00	419 014,00
Muut velat	196 652,00	142 779,00	102 796,71	123 666,00
Muut velat yhteensä	615 666,00	561 793,00	521 810,71	542 680,00

33) SIIRTOVELAT

	2025	Konserni 2024	2025	Kunta 2024
Tuloennakot	62 541,47	21 288,08	62 541,47	21 288,08
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	498 723,19	496 029,00	446 509,20	446 673,00
Muut palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	6 420,23	22 046,00	6 420,23	11 127,00
Korkojaksotukset	5 485,33	9 025,00	5 485,33	8 888,00
Muut menojäät	28 195,54	30 543,00	0,00	0,00
Siirtovelat yhteensä	538 824,29	557 643,00	458 414,76	466 688,00

12.2.3. Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

38) TASEEN ULKOPUOLISET VASTUUSITOUUMUKSET

	2025	Konserni 2024	2025	Kunta 2024
Kaikki vuokravastuut				
Vuokravastuut	847 124,00	1 030 177,00	445 230,00	602 730,00
Leasingvastuut	29 455,00	47 785,00	17 117,00	35 918,00
Yhteensä	876 579,00	1 077 962,00	462 347,00	638 648,00
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus				
Vuokravastuut	186 686,00	186 835,00	157 140,00	157 140,00
Leasingvastuut	20 378,00	25 148,00	13 763,00	19 071,00
Yhteensä	207 064,00	211 983,00	170 903,00	176 211,00

39-40) VASTUUSITOUUMUKSET

	2025	2024
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	1 345 000,00	1 220 000,00
Jäljellä oleva pääoma	787 423,00	715 340,00
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	1 681,00	1 681,00
Jäljellä oleva pääoma	0,00	1 681,00

40) TAKAUSVASTUUT

	2025	2024
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	21 819 413,00	20 465 479,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	27 928,00	21 961,00

41) TASEEN ULKOPUOLISET JÄRJESTELYT

	2025	Konserni 2024	2025	Kunta 2024
Arvonlisäveron palautusvastuu	1 055 685,00	1 098 869,00	871 536,00	903 085,00

12.2.4. Ympäristöasioiden harkinnanvarainen esittäminen

41) PITKÄVAIKUTTEISET YMPÄRISTÖMENOT

	2025	2024
Jätevedenpuhdistamon rakennukset	619 234,29	688 578,00
Yhteensä	619 234,29	688 578,00

12.2.5. Henkilöstöä koskevat liitetiedot

42) HENKILÖSTÖMÄÄRÄ 31.12. (HENKILÖTYÖVUOSITTAIN)

	2025	Kunta 2024
Hallintopalvelut	5	6
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	70	65
Kuntaympäristöpalvelut	19	20
Yhteensä	94	91

43) TASEeseen aktivoitut henkilöstömenot

	2025	2024
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	5 015 233,49	4 780 019,13
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	0,00	7 222,11
Henkilöstökulut yhteensä	5 015 233,49	4 787 241,24

44) LUOTTAMUSHENKILÖMAKSUT

	2025	2024
Suomen keskusta r.p.	2 852,25	2 545,50
Toivakan sos.dem. työväenpuolue	1 028,00	1 046,00
Kristillisdemokraatit	508,50	498,00
Vasemmistoliitto	392,00	417,00
Toivakan kokoomus	540,00	672,00
Toivakan perussuomalaiset	966,50	1 362,50
Luottamushenkilömaksut yhteensä	6 287,25	6 541,00

45) TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

	2025	2024
Tilintarkastuspalkkiot	7 950,02	10 574,50
Muut palkkiot	0,00	315,00
Palkkiot yhteensä	7 950,02	10 889,50

OSAKEOMISTUKSIEN ERITTELY

	Osakkeet nro	Ostopäivä	Kauppahinta	M 2025	TP 2025
Keski-Suomen Valokuituverkot Oy	21 789 kpl	2.6.2014	544,72		544,72
		13.10.2014	58 291,00		58 291,00
	21 789 kpl	31.8.2017	284 891,18		284 891,18
		1.1.2018	284 891,18	284 891,18	284 891,18
	5231 kpl	15.6.2018	136 790,65	136 790,65	136 790,65
Keski-Suomen Valokuituverkot Oy yhteensä					765 408,73
Mustankorkea Oy	7 kpl	22.1.2018	120 959,00		120 959,00
Monetra Oulu	1 kpl	18.2.2020	720,00		720,00
As Oy Toivakan Metsätalo	4596-5160 5886-6450	23.2.1983			40 247,80
KPK THH Oy					2 379,00
KPK ICT Oy					2 379,00
Jyväskylän ajoharjoittelurata Oy	2 kpl á 5 000,-		1 681,87	-1 681,87	0,00
Keski-Suomen Tietotekniikka Oy	1 kpl á 10 000,-		1 681,87		1 681,87
Metsä-Serla Oy B-osake	48 kpl á 94,-		758,66		758,86
Kuntien asuntoluotto / 1.5.2001 alkaen	25 kpl á 1000,-		4 204,69		4 204,69
Kuntarahoitus Oyj	6 875 kpl				
Kuntarahoitus Oyj	2 218 kpl		7 098,00		7 098,00
Metsäliitto			23 965,87		30 000,00
Meidän IT ja talous Oy	65 kpl	27.12.2024	2 535,00		2 535,00
Osakkeet yhteensä					978 371,95

---

13. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINTARKASTUSMERKINTÄ

Toivakassa 30.3.2026

Heidi Hakkarainen
puheenjohtaja

Seppo Sirenius
varapuheenjohtaja

Marko Kilpeläinen
jäsen

Marjut Valkonen
varajäsen

Janne Karanta
jäsen

Veli-Pekka Vihinen
jäsen

Markku Kauppinen
varajäsen

Touko Aalto
kunnanjohtaja

Tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitolain mukaisesti. Tilintarkastuksesta on annettu erillinen tarkastuskertomus.

Toivakassa __/__/2026

BDO Audiator Oy
Lilja Koskelo, JHT
